

ΕΚΚΛΟΥΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1947

ΑΡΙΘΜΟΣ 8

Περί Διεθνών Συνεδρίων	<i>Paul Henri Spaak</i>	893
Ἡ Εὐρώπη καὶ τὸ Ἑλβετικὸν σύστημα		
Εἰκόνες ἀπὸ τὴν Περσία	<i>«Contemporary Review»</i>	896
Ὁ νεαρὸς Ναζὶ ποὺ ὄνειρευόταν ἡρωϊσμούς	<i>Cecil Keeling</i>	902
Τί κοστίζει ἡ ζωὴ τοῦ 1947	<i>L. F. Gittler</i>	906
Εἶναι δυνατόν νὰ ἐξοντωθῇ τὸ κρυολόγημα;	<i>«News Chronicle», «American Outlook», «Dagens Nyheter»</i>	911
Ἡ βιομηχανικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς Εὐρώπης	<i>Dr. Noah D. Fabricant</i>	919
Τὸ ἐσωτερικὸ τῶν Δανικῶν σπιτιῶν	<i>Gunnar Myrdal</i>	923
Προσκύνημα στὴ Μέκκα	<i>Estrid Bannister</i>	930
Τὰ κόμματα καὶ αἱ πολιτικαὶ κατευθύνσεις εἰς τὴν σημερινὴν Μεγάλην Βρετανίαν	<i>H. St. J. Philby</i>	935
Ἕνας ἐνοχλητικὸς γέρος		938
Ἡ φωτογραφικὴ τέχνη	<i>M. Zochtenko</i>	952
Ἡ τυραννία τοῦ φόβου		956
Ὁ ἀθλητισμὸς, σχολεῖο τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας	<i>André Labarthe</i>	961
Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐργάτου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Βιομη- χανίας	<i>E. Vishnyakov</i>	968
Ἡ Αἴγυπτος	<i>Patricia Elton Mayo</i>	970
Οἱ χαλκογραφίαι τοῦ Κότμαν	<i>Κώστας Οὐράνης</i>	976
Ὁ λόγος τοῦ γιατροῦ	<i>Helen Lowenthal</i>	981
Γουόλτ Ντίανευ	<i>R. K. Narayan</i>	989
Jacques Pirenne: «Les Grands Courants de l'His- toire Universelle»	<i>«The Observer», R. C. Feild</i>	993
Ἡ κρίσις μεταξὺ Ἐπιστήμης καὶ Θεοσευείας	<i>«Les Nouvelles Littéraires»</i>	1003
«Βιβλίον παραπλόνων»	<i>«Socratic Digest»</i>	1007
	<i>«Daily Herald»</i>	1023

ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

Καλῶς το! Κ' ἦρθες νὰ μᾶς πεῖς καὶ πάλι, πρωτοβρόχι,
στὴ στέγη τὸ μονότονο, γοργὸ κελάδημά σου,
σὰ μιᾶς παλιᾶς ἀγάπης μου, ἐδῶ στὴν ἔρημη κόχη,
θὰ πλάσω καὶ θὰ ὀνειρευτῶ, Βροχή, τὸ φάντασμά σου.

Θὰ ἰδῶ τὰ μάτια σου τὰ ὑγρά, τὰ σκοτεινά, τὰ πλάνα,
τὸ φόρεμά σου τὸ θολό, ποὺ ὑφαίνεις ἀπ' τὰ νέφη,
καὶ θὰ σ' ἀκούσω νὰ χτυπᾷς—ὦ, τ' οὐρανοῦ τσιγγάνα!—
στοῦ παραθύρου τὰ γυαλιὰ τὸ θλιβερό σου ντέφι.

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Ἡ «ΕΚΛΟΓΗ» ἐκδίδεται σὲ συνεργασία μὲ τὰ παρα-
κάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλικό).
INTERNATIONAL ECHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).

PARHAAT (Φιλανδία).
NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αὐστρία).

ECHO DEL MONDO (Ἰταλία).
WEN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα).— WITYA: Γνώση (Σιάμ).

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ 8

Ν Ο Ε Μ

1 9 4

Περὶ Διεθνῶν Συνεδρίων

Τοῦ PAUL HENRI SPAAK

(Ἀπὸ τὸ «Synthèses», Βρυξέλλαι)

Ἡ ἐπανάστασις ἡ ὁποία ἐπῆλθε μετὰ τὸν πόλεμον εἰς τὰς διπλω-
ματικὰς μεθόδους, προκαλεῖ μεταβολὰς εἰς τὴν στάσιν ὅχι μόνον
τῶν πολιτικῶν οἱ ὅποιοι συμμετέχουν εἰς τὰ διεθνή συνέδρια, ἀλλὰ
καὶ τοῦ μεγάλου κοινοῦ τὸ ὁποῖον παρακολουθεῖ τὰς συζητήσεις
τῶν συνεδρίων. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ θέμα ἀναπτύσσει ὁ κ. Σπάακ εἰς
τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα, ἡ σημασία τοῦ ὁποίου αὐξάνεται διότι
ἐπικεῖται ἡ νέα σύνοδος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ὑπουργῶν τῶν
Ἐξωτερικῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ
ἐπαναληφθοῦν αἱ συζητήσεις διὰ τὸ μέλλον τῆς Γερμανίας.

Πιστεύω ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετάζωμεν εἰς διαρκῶς μεγαλύ-
τερον βαθμὸν τὰς διπλωματικὰς διαπραγματεύσεις καὶ συ-
ζητήσεις, μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἔχομεν συνη-
θίσει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς συζητήσεις καὶ τὰς φιλονικίας ἐπὶ τῆς ἐθνι-
κῆς πολιτικῆς. Χάρις εἰς τὴν δημοκρατικὴν μας παιδείαν μποροῦμε
νὰ τοποθετήσωμε τὰς φιλονικίας μας καὶ τὰς συζητήσεις αὐτὰς εἰς
τὴν ἀκριβῆ των θέσιν.

Ὅταν εἰς τὴν Βουλὴν ἀκούωμεν τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀντιπολιτεύ-
σεως νὰ ἐπιτίθεται βιαίως κατὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τὸν τελει-
ταῖον ν' ἀπαντᾷ μὲ ἐμπάθειαν εἰς τὸν πρῶτον, ὅταν τὸ κοινὸν δια-
βάξῃ τὰς συζητήσεις αὐτὰς εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς ἐπομένης, κανεὶς
βεβαίως δὲν φαντάζεται ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὰς παραμονὰς ἐμφυ-
λίου πολέμου.

Ὅταν εἰς τὸ ἐξῆς θὰ βλέπωμεν εἰς τὰ διεθνή συνέδρια τὸν ἀντι-
πρόσωπον μιᾶς μεγάλης χώρας, ἐνῶ ὁμιλῇ ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῆς
ἐξωτερικῆς πολιτικῆς νὰ ἐπιτίθεται μὲ πᾶθος καὶ σιγὰ μὲ κατα-
πληκτικὴν βιαιότητα κατὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μιᾶς
ἄλλης μεγάλης χώρας, ἔχω τὴν γνώμην ὅτι δὲν πρέπει νὰ μᾶς κατα-
λαμβάνῃ οὔτε ἀγωνία, οὔτε ταραχή, οὔτε ἀνησυχία. Νομίζω ὅτι πρέ-

πει νὰ ἔχωμεν ὅπ' ὧσιν μας διὲς εὐρισκόμεθα ἐνώπιον τῶν ἀναποφεύκτων συνεπειῶν μιᾶς νέας διπλωματικῆς μεθόδου καὶ διὲς πρέπει ν' ἀντικρῶμεν αὐτὰς τὰς ἀρκετὰ ἐμπαθεῖς συζητήσεις μὲ τὸν κοινὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχραιμίαν τὴν ὁποίαν ἐπιδεικνύομεν ὅταν κρινώμεν τὰ ἐσωτερικά μας ζητήματα.

Ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον παίζουν οἱ δημοσιογράφοι καὶ αἱ ἐφημερίδες εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἢ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀνοικτῆς διπλωματίας, εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου, σημαντικός· θὰ μπορούσα μάλιστα νὰ πῶ διὲς ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία τῆς νέας τάσεως θὰ ἐξαρτηθῇ τελικῶς ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους.

Ἀγαπῶ πολὺ τοὺς δημοσιογράφους — κι αὐτὸ εἶναι πάντα χρήσιμο νὰ τὸ λέη ἕνας πολιτικός — ἀλλὰ φοβοῦμαι ὑπερβολικὰ τὸν τύπον. Ἰδιαίτερος τὸν φοβοῦμαι ὅταν ἀσχολῆται μὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, ὁ δημοσιογράφος ἐξασκεῖ ἕνα ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον σήμερον ἔχει πολὺ ἐξελιχθῇ. Δὲν περιορίζεται πλέον εἰς τὸ νὰ σχολιάζη ἕνα νέον. Τὸ ἀναγγέλλει προτοῦ ἀκόμη γίνῃ πραγματικότης. Καὶ οὕτως βεβαίως διὲς αὐτὸ δημιουργεῖ συχνὰ δυσκολίας εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μὲ τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους. Ἐπὶ πλέον οἱ περισσότεροι δημοσιογράφοι ἔχουν τὴν τάσιν ν' ἀναζητοῦν συγκλονιστικὰς καὶ δραματικὰς εἰδήσεις, διότι αὐτὸ συμφωνεῖ μὲ τὸ γούστο τῆς πλειοψηφίας τοῦ κοινοῦ.

Ὅπως συχνὰ εἶπα, ἐὰν ἐπρόκειτο ποτὲ νὰ συντάξω ἕνα νόμον περὶ τύπου θὰ ἤρχιζα μὲ τὴν ἀπαγόρευσιν ὅλων τῶν ἐπικεφαλίδων τῶν ἐφημερίδων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πάχος μεγαλύτερον τοῦ ἑνὸς ἐκατοστομέτρου. Κάθε μεγάλη ἐπικεφαλὶς συνήθως δὲν ἀποτελεῖ μετάδοσιν εἰδήσεως ἀλλὰ δραματοποίησιν γεγονότος. Συμπεραίνω λοιπὸν — ἂν καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνω ἀπολύτως — διὲς τὸ κοινὸν ἀγαπᾷ τὰ δραματικὰ πράγματα. Ὅλοι, ὑποθέτω, διαβάζουν μὲ ἀπόλαυσιν περιγραφὰς πλημμυρῶν, πυρκαϊῶν, σιδηροδρομικῶν ἢ αεροπορικῶν δυστυχημάτων, κτλ. Πραγματικῶς, ἐὰν τὸ κοινὸν δὲν ἀγαποῦσε αὐτὰ τὰ πράγματα, μοῦ φαίνεται διὲς αἱ ἐφημερίδες δὲν θὰ ἡσυχολοῦντο τόσο πολὺ μ' αὐτά, δὲν θὰ τοὺς ἀφιέρωναν τόσον χρόνον. Ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον ἀρκετὰ δυστυχίαι καὶ καταστροφαὶ διὰ νὰ ικανοποιήσουν τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ αἰσθήματά μας. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἤθελα, ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, νὰ ὁμιλοῦμεν ἡρέμως. Θὰ ἤθελα νὰ μὴν προσπαθοῦμε νὰ δώσωμεν ἐντυπωσιακὸν τόνον εἰς τὰς διεξαγομένας συζητήσεις, νὰ μὴν προσπαθοῦμε νὰ δραματοποιήσωμε τὰς συμφωνίας αἱ ὁποῖαι ἀναποφεύκτως δημιουργοῦνται εἰς τὰ διεθνή συνέδρια.

Ἐὰν οἱ ἡθοποιοὶ παίζουν καλῶς τὸν ρόλον των — καὶ ὑπὸ τὸν ὄρον διὲς ὁ θεατὴς θὰ εἶναι μορφωμένος καὶ οἱ σχολιασταὶ θὰ ἔχουν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης των — δὲν αποκλείεται ἡ νέα μέθοδος νὰ ἐπι-

τύχη. Καὶ νομίζω διὲς ἀξίζει νὰ ἐπιτύχη, διότι ἡ ἀνοικτὴ διπλωματία θὰ ἔχη ἴσως ὡς ἀποτέλεσμά τὴν δημιουργίαν μιᾶς παγκοσμίου κοινῆς γνώσεως ἐνδιαφερομένης διὰ τὰ διεθνή προβλήματα.

Φρονῶ, διὲς ἂν ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες τοῦ κόσμου ἐμάθαναν νὰ κρίνουν τὰ διεθνή προβλήματα ὅπως κρίνουν τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς χώρας των, ἐὰν ἐπειθόντο διὲς δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς αὐτὰ κανὲν μυστήριον τὸ ὁποῖον δὲν μπορούν νὰ κατανοήσουν, ἀλλ' ὅτι ἀντιθέτως ὑπάρχει ἕνα σημαντικὸν ὕλικὸν ἐπὶ τοῦ ὁποῖου δύνανται νὰ ἀσκήσουν τὴν ἐπιρροὴν των — τότε ἡ εἰρηνικὴ λύσις τῶν διαφορῶν θὰ καθίστατο ἀναμφιβόλως εὐκολωτέρα. Διότι ἐὰν ἐκαλοῦντο οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες ὁλοκλήρουν τοῦ κόσμου νὰ διατυπώσουν τὴν γνώμην των ἐπὶ τῶν λύσεων ποὺ πρέπει νὰ δοθῶν εἰς τὰ διεθνή προβλήματα, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλέξουν μεταξὺ τῶν μεθόδων βίας καὶ τῶν εἰρηνικῶν μέσων, μία τεραστία πλειοψηφία θὰ ἀπεφαινετο ὑπὲρ τῶν εἰρηνικῶν μέσων.

Ἐὰν εἰς τὸ μέλλον οἱ πολιτικοί, οἱ διπλωμάται, οἱ Ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰργάζοντο «ἀνοικτὰ» μέσα εἰς αὐτὴν τὴν καλῶς πληροφορημένην κοινὴν γνώμην, ἡ ὁποία θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιδρᾷ πραγματικῶς ἐπὶ τῆς ἐργασίας των — ἀκριβῶς διότι θὰ ἦτο κατατοπισμένη ὡς πρὸς τὰ θέματα τὰ ὁποῖα τοὺς ἀπασχολοῦν καὶ τὰς λύσεις τὰς ὁποίας ἐτοιμάζουν — τὸ πείραμα τὸ ὁποῖον ἀρχίζει θὰ μπορούσε ἴσως νὰ ἐπιτύχη — καὶ θὰ ἀπετέλει ἕνα σημαντικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν ἐξέυρεσιν εἰρηνικῆς λύσεως τῶν διαφορῶν προβλημάτων.

ΑΝ ΜΕ ΡΩΤΟΥΣΑΝ καμιά φορὰ νὰ πῶ μὲ δύο λόγια ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ποὺ διδαχθήκαμε ἀπὸ τοὺς πολεμικοὺς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ρώμην, καὶ ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ μᾶς βοηθήσουν στὸ μέλλον, ἂν τὰ διδαχθοῦμε ὅπως πρέπει, θὰ ἀπαντοῖσα ἀδίστακτα τὰ ἑξῆς :

Ἀκεραιότητα πνεύματος καὶ τὴν συνήθειαν νὰ ἀκολουθῇ κανεὶς πιστὰ ἕνα ἐπιχειρήματα ὅπου καὶ ἂν ὀδηγεῖ. Ὁξύνοια στὴ σκέψιν καὶ τὴν ἐκφράσιν καὶ τάσιν νὰ ἀπορρίπτῃ κανεὶς κάθε τι ἀκωμω καὶ ἐπιπόλοιο. Δυσπιστία γιὰ τὴν προχειρολογία καὶ κάθε ἀχρηστὴ ἀπλοποίηση. Ἡ συνήθεια καὶ τὴ μέθοδος τῆς λογικῆς κριτικῆς ποὺ ἀπαγορεύει στὸν ἄνθρωπον νὰ δέχεται ἢ νὰ ἀπορρίπτῃ μὴ πρόταση μόνο γιὰ τοῦ εἶναι εὐχάριστο νὰ τὸ κάνει ἢ γιὰ τοῦ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸν κόπον νὰ σκεφθῇ. Τὴ δυνατότητα νὰ ἀνγνωρίζῃ κανεὶς καὶ νὰ χαίρεται τὴν ὁμορφίαν σὲ ὅλες τῆς τῆς μορφῆς. Ἀκόμη, λαμπρότητα γλωσσικῆς ἐκφράσεως καὶ, ἐκείνο ποὺ πάντα τὴν προκαλεῖ καὶ τὴν ἀκολουθεῖ πάντα, λαμπρότητα σκέψεως.

Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν εἶναι πᾶς τῆς μόδας. Καὶ τελικὰ ὑπάρχει ἐκείνο ποὺ συνδυάζει ὅλες αὐτὰς τῆς ἀρετῆς σὲ ἕνα ἰσορροπημένο σύνολο : μὴ ἀντίληψη τῆς ἀνθρωπότητος τέτοια ποὺ ὀδηγεῖ τῆς ἱκανότητες τοῦ ἀνθρώπου νὰ φθάσουν στὴν πλήρη τοῦς ἀντίληψη καὶ τὸ ἀνεῖμα νὰ γνωρίσῃ τὴ σοφία καὶ τὴν ὁμορφίαν.

Λόγος GREEN

Ἡ Εὐρώπη καὶ τὸ Ἑλβετικὸν σύστημα

Τοῦ H. G. DANIELS

(Ἀπὸ τὸ «The Contemporary Review», Λονδίνον)

Ἀφ' οὗτου ὁ κ. Τσῶρτσιλ ὁμίλησε εἰς τὴν Ζυρίχην περὶ τῆς σημερινῆς ἀνάγκης ἢ ὁποία ἐπιβάλλει τὴν ἰδρυσιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, πολλὰι συζητήσεις ἐγέναν περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ μπορούσε νὰ ἐπιτευχθῇ. Κατὰ τὰς συζητήσεις αὐτάς ἐλέχθη συχνά ὅτι ἡ Ἑλβετία παρέχει μέσα εἰς τὴν Εὐρώπην παράδειγμα ὁμοσπονδίας καὶ συνεπῶς προσφέρει ἓνα πιθανὸν πρότυπον. Ἡ φράσις τοῦ Νίτσε — «Ὁλόκληρος ἡ Εὐρώπη πρέπει νὰ γίνῃ μία μεγάλη Ἑλβετία» — ἐπανελήφθη τόσον συχνά, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐσκεμμένως, ὥστε δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐξετασθῇ κάπως καλύτερα ἡ ἀναλογία.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ σύγκρισις τῶν περιστάσεων αἱ ὁποῖαι συνώδυσαν τὸν σχηματισμὸν τῆς ὁμοσπονδίας τῶν Ἑλβετικῶν καντονίων πρὸς τὰς περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπιθυμεῖται σήμερον ἡ δημιουργία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἑλβετικὴ Ἐνωσις προήλθεν ἀπὸ τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην καὶ ὅχι ἀπὸ τὴν ἀμοιβαίαν καχυποψίαν, τὴν δὲ συγχώνευσιν τῶν καντονίων προεκάλεσαν ἀρχικῶς ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμύνθη ἐναντὶ τῶν ἐξωτερικῶν πιέσεων. Ἡ Εὐρώπη ἐπιθυμεῖ τὴν ὁμοσπονδίαν διὰ νὰ προστατευθῇ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ἢ ἀπειλῇ τὴν φερόν αὐτὴν προέρχεται ἐκ τῶν ἑσῶ. Τὰ Ἑλβετικά καντόνια εἶδαν ἐπιθέσεις καὶ μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Ὁμοσπονδίας τῶν παρέστη ἀνάγκη ν' ἀντιμετωπισθοῦν καὶ μάλιστα νὰ καταπολεμηθοῦν. Οἱ Ἑλβετοὶ ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν καὶ τὴν διατηροῦν μέχρι σήμερον, μετὰ τὴν βοή-

θειαν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν, καὶ τὴν ἀπόφασίν τῶν νὰ τὰς χρησιμοποιήσουν ἐν ἀνάγκῃ. Ἐκεῖ ἀκριβῶς εὐρίσκονται καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ βάσεις τῆς οὐδετερότητός τῶν καὶ οἱ λόγοι τῆς ἐπιβιώσεώς τῶν.

Τὰ ἀποτελέσματα τὴν ἀρχικὴν ὁμοσπονδίαν στοιχεῖα εἶχον μίαν κοινὴν ἀντιληψιν περὶ Κράτους. Δὲν ἐπιέζοντο ἀπὸ μοναρχικὰς ἢ δικτατορικὰς παραδόσεις. Ἀντιθέτως ἡ Εὐρώπη, ἀντιμετωπίζουσα τὸ πρόβλημα τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς, ἐγνώρισε κάθε εἶδος διακυβερνήσεως, περιλαμβάνει δὲ ἀκόμη μοναρχίας, δημοκρατίας, δικτατορίας καὶ Ὁμοσπονδίας, μερικαὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι παλαιόταται καὶ ἐκάστη διαφέρει ἀπὸ τὰς ὑπολοίπους κατὰ τὸν βαθμὸν ἂν ὄχι κατὰ τὴν φύσιν. Ὑπάρχουν μοναρχίαι μετ' ἐξουσίαν ἀπολύτου καὶ ἄλλαι μετ' ἐξουσίαν περιορισμένην, ἂν καὶ ἡ ἀπολυταρχία ἔχει πολὺ μειωθῇ, οἱ δὲ περιορισμοὶ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἠυξήθησαν. Ἡ Εὐρώπη περικλείει πολλὰς ἀποικιακὰς δυνάμεις. Ἡ Ἑλβετία δὲν ἔχει βεβαίως ἐξόδον εἰς τὴν θάλασσαν οὔτε ἀποικιακὴν αυτοκρατορίαν, μολοντοὶ οἱ Ἑλβετοὶ γίνονται ἐξαιρέτοι ναυτικοί, συχνά δὲ συγκαταλέγονται μετὰ τῶν καλυτέρων ἀποικιστῶν τοῦ κόσμου. Ὑπάρχουν δημοκρατίαι αἱ ὁποῖαι εἶναι φιλελεύθεροι καὶ ἄλλαι αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι. Ὅλα τὰ Ἑλβετικά καντόνια εἶναι «ρεπουμπλικανικά» καὶ ὅλα εἶναι δημοκρατικά, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἔχουν δαῖν αὐτὴν τὴν ἰδιότητα εἰς ἴσον βαθμὸν. Παντοῦ ὅμως διαπιστώνει κανεὶς τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως, ἡ ὁποία τείνει νὰ ἐξαλείψῃ τὰς διαφορίας διὰ διαπραγματεύσεων

ΤΑ ΕΛΒΕΤΙΚΑ ΚΑΝΤΟΝΙΑ

καὶ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ χρόνου.

Ἀἱ ἀγαλλίνωτοι πρόοδοι τοῦ ἐθνικισμοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην προεκάλεσαν ἀπειρίαν ἐθνικῶν ἀντιπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ἐκλείψουν διὰ νὰ καταστῇ πραγματοποιήσιμος ἡ εὐρωπαϊκὴ ὁμοσπονδία. Ὁρισμένα ἐκ τῶν Ἑλβετικῶν καντονίων ἐγνώρισαν ἀμοιβαίον μίσος καὶ μίαν ἑλλειψιν ἀνεκτικότητος τῆς ὁποίας τὰ ἴχνη εὐρίσκονται ἀκόμη εἰς τὰ διάφορα εἶδη τοῦ τοπικοῦ πατριωτισμοῦ. Εἶναι ὅμως ἀπληλαγμένα τοῦ ἐθνικισμοῦ ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν, ἡ ὁποία ἔχει δοθῇ σήμερον εἰς τὴν λέξιν αὐτήν. Ὑπάρχουν μετὰ αὐτῶν διαιρέσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ μπορούσαν νὰ θεωρηθοῦν κατάλληλοι πρὸς ἐνθάρρυνσιν τοῦ ἐθνικισμοῦ — παράδειγμα ἡ αὐστηρῶς κλεισμένη ὁμάς τοῦ Οὐρσβάιτς, τὰ καντόνια τοῦ ἐσωτερικοῦ, τὰ ὁποῖα ἀπέτελεσαν τὸν πυρῆνα τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ παρέμειναν στενῶς συνδεδεμένα με-

ταξὺ τῶν ἢ ἡ στάσις τῶν γερμανογλώσσων Ἑλβετῶν ἀπέναντι τῶν «Welschen», ὅπως ἀποκαλοῦν εἰς στιγμὰς ἐντάσεως τοὺς γαλλοφώνους συμπατριώτας τῶν. Θεμελιώδης ὁμως ἀρχὴ τῆς Ὁμοσπονδίας εἶναι ἡ ἐνωσις ὅλων τῶν Ἑλβετῶν καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ποτὲ εἰς τὰς ἐκδηλουμένας διαφορίας νὰ υπερβαίνονται ὁρισμένα ὅρια. Οἱ Ἑλβετοὶ, κατὰ μέγα μέρος, θὰ ἠρνοῦντο καὶ αὐτὴν τὴν ὑπάρειν τῶν διαφορῶν αὐτῶν. Καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ἐπιθυμοῦσαν, δὲν θὰ ἤθελαν νὰ δεῖξουν ἓνα μεγάλον ἐθνικισμὸν δυνάμενον νὰ παροβληθῇ πρὸς τὸν ἐθνικισμὸν ὁ ὁποῖος παρρησιάζεται π.χ. συχνά εἰς τὰ Βαλκάνια. Οἱ Ἑλβετοὶ ὅμως δὲν τὸν ἐπιθυμοῦν. Εὐτυχῶς ἔχουν φθάσει εἰς τοιαύτην πολιτικὴν ὁριμότητα, ὥστε ἓνας ἐθνικισμὸς τοιοῦτου εἶδους δὲν θὰ εἶχεν ἀπολύτως καμμίαν θέσιν εἰς αὐτοὺς.

Ὅλοι αἱ ὁμοσπονδία ἀντιμετωπίζουν ταχέως τὸ πρόβλημα τῆς ἐκλα-

γής μεταξύ συγκεντρώσεως και μεταβιβάσεως τῶν ἐξουσιῶν. Κάθε Ἑλβετικὸν καντόνιον εἶναι κυρίαρχον, μέχρι τοῦ σημείου εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἀσκήσις τῆς ἀνεξαρτησίας του δὲν ἀντιτίθεται πρὸς τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Σύνταγμα, σύνταγμα χρονολογούμενον μόλις ἀπὸ τοῦ 1874, τοῦ ὁποίου ὅμως τὸ περιεχόμενον εἶναι καρπὸς πείρας πολλῶν αἰώνων, ἐπιτυχῶν καὶ ἀνεπιτυχῶν προσπαθειῶν καὶ συμβιβασμῶν. Τὰ καντόνια ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν ἀρκετὸν μέρος τῆς κυριαρχίας των ὑπὲρ τῆς Ὁμοσπονδίας, ἡ δὲ μεταβίβασις αὐτῇ ἐξακολουθεῖ, μολονότι, ὅπως φαίνεται, ἐφθασε σχεδὸν τὸ μέγιστον ἐπιθυμητὸν ὅριον. Καταβάλλουν ἄγρυπνον φροντίδα διὰ νὰ προλάβουν οὐρανδῆσαι καταπάτησιν τῶν ὁρίων ἐκ μέρους τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ κάθε νέον συγκεντρωτικὸν μέτρον υλοθετεῖται μόνον ὅταν ἀναγνωρισθῇ ὡς σύμφωνον πρὸς τὸ ἐθνικὸν συμφέρον. Σήμερον τὴν συγκεντρωτικὴν αὐτὴν ἐξέλιξιν μπορεί κανεῖς νὰ τὴν παρατηρήσῃ ἰδίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν σφαῖραν καὶ τὰς ὑπηρεσίας κοινῆς ὠφελείας. Ὑπάρχουν βεβαίως σύνορα μεταξύ τῶν καντονίων, τὰ περὶ ὅπως καθεὶς ἐλευθέρως. Εἰς ἀντιστάθμισμα, ἐπειδὴ ἡ ἰδιότης τοῦ πολίτου τοῦ ἐνὸς καντονίου συνεπάγεται ὀρισμένα προνόμια καὶ ὑποχρεώσεις, καθίσταται ἀντικείμενον ὀρισμένου ἐλέγχου. Ἀντικείμενον ἐπίσης περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι ὅμως πράγματι εἶναι νὰ ἐκλείψουν, εἶναι καὶ τὸ δικαίωμα τῆς μεταβάσεως εἰς ἄλλο καντόνιον πρὸς τὸν σκοπὸν μονίμου ἐγκαταστάσεως. Ὅπως δὲ καὶ ἑλβετικοὶ θεσμοὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσουν τὸ πρότυπον τῆς εὐρωπαϊκῆς «ὕψηλότητος».

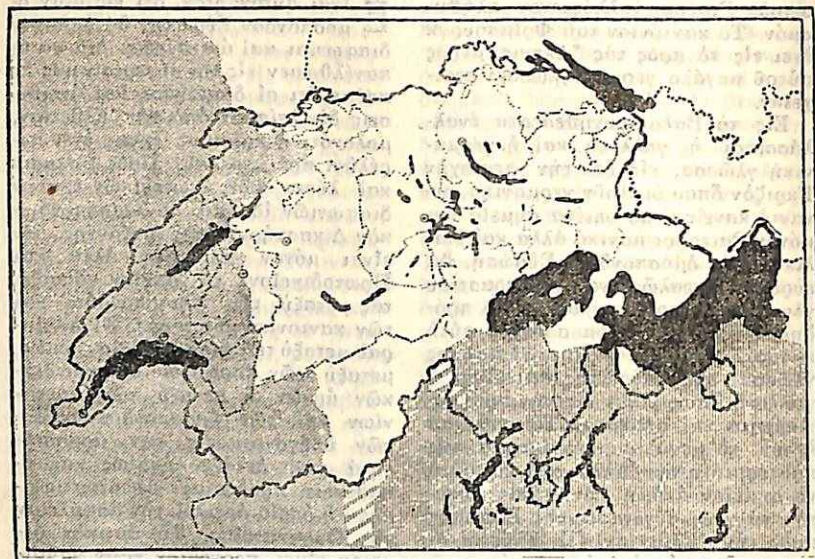
Α ἔννοια τῆς φυλῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος προστιθέμεναι εἰς τὴν διαφορὰν τῆς γλώσσης, ἀποτελοῦν σημαντικὸν συντελεστὴν, ἴσως δὲ καὶ τὸν κεφαλαιώδη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐθνικισμοῦ. Τὸ γεγονός ἐστὶ ὑπάρχει

κοινὴ μεταξύ τῶν ἀνθρώπων γλώσσα δὲν γεννᾷ ἀπαραιτήτως συμπάθειαν. Ἡ Ἑλβετία εἶναι ὑποχρεωμένη ν' ἀντιμετωπίζῃ διαρκῶς σχετικὰ προβλήματα. Ἐξαιρουμένης τῆς θεωρίας περὶ «φυλῆς τῶν Ἀλπεων», ἡ ὁποία ἐνδιαφέρει μόνον τοὺς ἀνθρωπολόγους, ἡ Ἑλβετία περιλαμβάνει ἀπὸ φυλετικῆς πλευρᾶς τὴν γερμανικὴν ἢ γερμανόφωνον Ἑλβετίαν, τὴν Ρωμανικὴν ἢ γαλλόφωνον καὶ τὴν περιοχὴν τοῦ Τεσσίνου εἰς τὸ ὁποῖον ὁμιλοῦν ἰταλικά. Οἱ Ραιτορμανοὶ οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν τὸ ρωμανικὸν ἰδίωμα, χάρις εἰς μίαν ἔντονον κίνησιν πρὸς ἀναγέννησιν, ἀπέκτησαν τώρα ἐπὶ γινώσκον τῆς γλωσσικῆς των ἐνότητος, ἀλλὰ ἀν' ἐξαιρέσωμεν τὸ αἶσθημα τῶν κατὰ τόπους κοινοτήτων, ἡ φυλετικὴ ἐπίγνωσις εἶναι ἀκόμη ἀσθενής. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου οἱ γερμανοὶ Ἑλβετοὶ ἔδειξαν διάθεσιν νὰ ὑποστηρίξουν τὴν Γερμανίαν, οἱ δὲ γάλλοι Ἑλβετοὶ τὴν Γαλίαν. Τότε παρ' ὀλίγον νὰ διχοτομηθῇ ἡ Ὁμοσπονδία ἀλλὰ μόνον εἰς ζητήματα συμπαθείων, αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον τὸ αἶσθημα τοῦ ὁρθοῦ, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης, ἐπὶ πλεόν δὲ καὶ οἱ κίνδυνοι οἱ ὁποῖοι διαρκῶς ἀπειλοῦσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλβετίας, τὴν ἐκράτησαν μακρὰν πάσης φυλετικῆς καὶ γλωσσικῆς διαφορᾶς. Αἱ δύο ομάδες, ἀκόμη καὶ οἱ Ἰταλοὶ Ἑλβετοὶ ἐπιθυμοῦσαν τὴν νίκην τῶν Συμμάχων καὶ μάλιστα διότι ἐγνώριζον, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐξήρτατο τὸ μέλλον τῆς Ὁμοσπονδίας. Ἡ συνύπαρξις πέντε γλωσσῶν—τῆς καθαρᾶς γερμανικῆς, τῆς ἡλεμανικῆς (ἡ ὁποία κοινῶς καλεῖται «ἡ διάλεκτος») τῆς γαλλικῆς, τῆς ἰταλικῆς καὶ τῆς ραιτορμανικῆς—ἐπιβάλλει μεγάλην μετριοπάθειαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὸ περιεχόμενον κάθε ὁμοσπονδίας. Τὰ γλωσσικὰ σύνορα εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Ἑλβετίας δὲν ἀντιστοιχοῦν πάντοτε πρὸς τὰ σύνορα τῶν καντονίων. Τὸ καντόνιον τῆς Βέρνης περιέχει, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁρο-

σειρᾶς Γιούρα γαλλόφωνον πληθυσμόν. Τὸ καντόνιον τοῦ Φρίμπουργκ ἔχει εἰς τὸ πρὸς τὰς Ἀλπεις μέρος αὐτοῦ μεγάλο γερμανόγλωσσον στοιχείον.

Εἰς τὸ Βαλαί συνηθέστατα ἐναλλάσσεται ἡ γαλλικὴ καὶ ἡ γερμανικὴ γλώσσα, εἰς δὲ τὴν περιοχὴν Γκριζὸν ὅπου ὁμιλοῦν γερμανικά, συναντᾷ κανεῖς μεμονωμένα σημεῖα ὅχι μόνον Ραιτορμανικά ἀλλὰ καὶ ἰταλικά. Μία ὁμοσπονδὸς Εὐρώπῃ, θὰ εὐρεθῇ ἀσφαλῶς ἐνώπιον τεραστίου γλωσσικοῦ προβλήματος. Εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἐὰν ἡ ὁμοσπονδία αὕτη καταστῇ πραγματικὴ, ἐπίσημος γλώσσα τῆς Εὐρώπῃς θὰ εἶναι ἡ γαλλικὴ ὅπως εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητά καὶ σήμερον. Τὰ γαλλικά ἔχουν τὸ μεγάλο πλεονέκτημα τῆς προτεραιότητος. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀκόμη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ σύγκρισις τῆς Εὐρώπῃς πρὸς τὴν Ἑλβετίαν. Οἱ Ἑλβετοὶ ἀναγνωρίζουν ὡς ἐπίσημους, τέσσαρας γλώσσας (ἡ «διάλεκτος», ἢ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν δὲν εἶναι ἐπίσημος καὶ δὲν ὁμιλεῖται εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις) καὶ σχεδόν, ὅλοι ὅσοι ἀσκούν δημοσίον ὑποῦργον, ἀπὸ τοῦ προέδρου τῆς Ὁμοσπονδίας μέχρι τῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων, τουλάχιστον ἐπὶ τῶν μεγάλων γραμμῶν, ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν ἔσω ὡς δευτέραν γλώσσαν. Ἐὰν ἡ Ὁμοσπονδία ἦτο τελεία, αἱ ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Εὐρώπῃς θὰ εἶχον (καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ὑπολογισθῶν αἱ δέκα βασικαὶ γλώσσαι τοῦ σλαβικοῦ, βαλκανικοῦ, καὶ βαλτικού «μυλόου») τουλάχιστον μίαν δωδεκάδα ἐπίσημων γλωσσῶν καὶ ἐπὶ πλεόν ἀρκετὰς ἡμιεπίσημους, ὅχι ἀνεγνωρισμένας, ἀλλὰ χρησιμοποιούμενας πολὺ. Κατάστασις ἀνάλογος ὑπάρχει εἰς τὴν Βρετανικὴν Συμπολιτείαν, ὅπου χάρις εἰς πολιτικὴν μετριοπάθειαν, αἱ διάφοροι γλώσσαι ὑπάρχουν ἡ μία παρὰ τὴν ἄλλην. Μόνον ἐὰν ὑπῆρχε ἡ ἰδία ἐλευθερία θὰ μπορούσε νὰ λειτουργήσῃ μία εὐρωπαϊκὴ ὁμοσπονδία.

Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι εἰς μίαν ὁμοσπονδίαν Εὐρώπῃ θὰ ὑπῆρχον διαφωναίαι καὶ ἀντιθέσεις. Διὰ νὰ ἐπανελέθωμεν εἰς τὴν σύγκρισίν μας ἄς ποῦμε ὅτι αἱ διαφωναίαι καὶ ἀντιθέσεις δὲν λείπουν ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν, μολονότι ἡ κρίσιμος φάσις ἔχει παρελθεῖ πρὸ πολλοῦ. Πρὸς ἐξέτασιν καὶ λύσιν τῶν ἐσωτερικῶν τούτων διαφωνιῶν ἰδρυθῇ τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Δικαστήριον τῆς Λωζάννης. Δὲν εἶναι μόνον Ἐφετεῖον ἀλλὰ καὶ Πρωτοδικεῖον τὸ ὁποῖον δικάζει τὰς μεταξὺ τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ τῶν καντονίων διαφοράς. Αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων καντονίων, μεταξὺ τῶν διαφόρων ὁμοσπονδιακῶν ἀρχῶν ἢ μεταξὺ τῶν καντονίων καὶ τῶν ὁμοσπονδιακῶν ἀρχῶν ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητά του. Δικάζει ὁμοίως καὶ ὑποθέσεις προδοσίας—μὴ στρατιωτικῆς—ἡ ὁποία ἀπειλεῖ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ὁμοσπονδίας. Τὸ ἀστικὸν δίκαιον εἶναι προνόμιον κάθε καντονίου καὶ στηρίζεται κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τῇ νομοθεσίᾳ τῶν καντονίων, τὴν πρὸς ἐνοποίησιν ὅμως καὶ κωδικοποίησιν τοῦ Δικαίου τάσιν δέχεται ὁ νέος ὁμοσπονδιακὸς ποινικὸς κώδις ὁ ὁποῖος προσφάτως ἀντικατέστησε περὶ τοὺς εἰκοσι δύο κώδικας καντονίων. Οἱ δύο δίδυμοι θεσμοὶ τοῦ δημοψηφίσματος καὶ τῆς πρωτοβουλίας ἀσκούν σταθεροποιητικὴν ἐπίδρασιν. Χάρις εἰς αὐτοὺς ὁ λαὸς διατηρεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ βέτο, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ἀπὸ τὰς Ὁμοσπονδιακὰς ὑποθέσεις μέχρι τῶν δημοτικῶν, ὡς καὶ τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐξέτασιν παντὸς ζητήματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἐνδιέφερε τὴν δημοσίαν γνώμην. Ἡ χρῆσις τοῦ δημοψηφίσματος σημειώνει κατ' αὐτὰς μεγάλας προόδους εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, εἶναι ὅμως δύσκολον νὰ νοηθῇ ἡ ἀμεσὸς ἐφαρμογὴ του εἰς εὐρωπαϊκὴν ὁμοσπονδίαν, τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς θὰ ἦτο προφανῶς πολὺ μεγαλύτερος τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἐθνικὴ ἀμυνα εἰς τὴν Ἑλβετίαν

Γερμανικά Γαλλικά Ιταλικά Ρομανς

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑΝ

είναι συγκεντρωτική, τὰ δὲ καντόνια δὲν ἔχουν ἰδικόν τους στρατόν ἢ διοικήσεις τῆς ἐλβετικῆς πολιτοφυλακῆς ἀνήκει ἐν μέρει εἰς τὰ καντόνια καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν ὁμοσπονδίαν. Ἀπαντες οἱ διορισμοὶ εἰς ἀνωτέρας θέσεις γίνονται ὑπὸ τῶν ὁμοσπονδιακῶν ἀρχῶν, ὑπάρχει δὲ σήμερον μία τάσις εὐνοοῦσα τὴν ὑπαρξίν ὁμοσπονδιακοῦ στρατοῦ. Εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ καμία σύγκρισις μὲ τὴν ἀμυνα μίᾳς ὁμοσπονδίας Εὐρώπης. Ὑπὸ τὸ καθεστὼς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν αἱ κυβερνήσεις ἔπρεπε νὰ στερηθοῦν τοῦ δικαίωματος νὰ πολεμοῦν χωριστά. Αἱ συνεισφοραὶ πρὸς τὸν διεθνή στρατὸν προϋποθέτουν ὅτι ἕκαστον Κράτος θὰ συντηρῇ μόνιμον στρατὸν καὶ ἂν ἀκόμη ἢ δυναμικότης τοῦ στρατοῦ τούτου θὰ ἐλαττώνεται σὺν τῷ χρόνῳ. Εἰς τὴν Ὁμοσπονδίαν Εὐρώ-

πην ὅλαι αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις θὰ ἔπρεπε νὰ τελοῦν ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἀρχηγίαν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ζήτημα τὸ ὁποῖον θὰ πρέπη ἀσφαλῶς ν' ἀποσαφηνισθῇ.

Συχνὰ ἐλέγχθη ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἐνοποίησης τῆς Εὐρώπης θὰ ἥνοιγε τὴν ὁδὸν πρὸς ὁμοσπονδίαν, προσδευτικῶς συντελουμένην. Ἡ Ἑλβετικὴ Ὁμοσπονδία ἐγεννήθη καὶ ἐπέζησεν ὑπὸ τὴν πίεσιν πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀνάγκης. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ τελωνειακοὶ φραγμοὶ ὑπῆρχον ἐν μία τῶν κυριωτέρων ἀφορμῶν διχονοίας μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, μποροῦμε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς ὁμοσπονδίας ἐπιβάλλει ἐλευθερὰς συναλλαγὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν αὐτῶν. Εἰς τὴν Ἑλβετίαν δὲν ὑπάρχουν ἐσωτερικοὶ ἐμπορικοὶ φραγμοί. Ἐκαστον καντόνιον

ἔχει τὸν ἰδικόν του προϋπολογισμόν καὶ εἰσπράττει τοὺς φόρους του, ἢ δὲ μέθοδος κατανομῆς μεταξὺ καντονίων καὶ Ὁμοσπονδίας ποικίλλει ἀναλόγως τοῦ δημοσιονομικοῦ συστήματος ἐκάστου καντονίου. Τὸ προϊόν τῶν τελωνειακῶν δασμῶν ἀνήκει εἰς τὴν Ὁμοσπονδίαν, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐμμέσων φόρων λαμβάνουν τὰ καντόνια, ὁ δὲ ὁμοσπονδιακὸς προϋπολογισμὸς ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸν καρπὸν τῶν προσαρμογῶν τούτων, ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνατεθῇ εἰς τὴν φροντίδα τῆς Ὁμοσπονδίας. Τὸ νόμισμα ἔχει ἐνοποιηθῇ καὶ μόνη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἕνας ὁμοσπονδιακὸς ὀργανισμὸς, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θέτῃ εἰς κυκλοφορίαν τραπεζογραμμάτια. Τὸ ταχυδρομεῖον εἶναι ἐντελῶς ὁμοσπονδιακόν, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι οἱ ὁποῖοι ἀρχικῶς ἦσαν ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις εἶναι σήμερον σχεδὸν ὅλοι ἠνωμένοι εἰς τὸ ὁμοσπονδιακὸν δίκτυον. Ἀπομένον ἀκόμη πολλὰ εἰσαίρεται ἰδιωτικά, ἀλλὰ τὸ Κράτος τὰς ἀπορροφᾷ ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

Εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ περιορίσθημεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς συγκρίσεως ἢ ὁποία γίνεται μεταξὺ μίᾳς πιθα-

νῆς εὐρωπαϊκῆς ὁμοσπονδίας καὶ τῆς Ἑλβετικῆς Ὁμοσπονδίας, σκοπῶς δὲ ἀφήσαμεν κατὰ μέρος ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα, τ' ἀφορῶντα τὸ ἰδανικὸν σχέδιον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἑλβετία παρέχει πολὺτιμον παρὰδειγμα διὰ τοῦ ἀξιοσημειώτου τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἐπέτυχεν νὰ ἐνοποιήσῃ ἀνόμοια στοιχεῖα. Τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἀνεγνώρισε ταχὺτατα τὴν ἀνάγκην μόνιμων προσαρμογῶν καὶ μεγίστης μετριοπαθείας διὰ νὰ τίθενται εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν αἱ προσαρμογαὶ αὐταί.

Τὸ παρὰδειγμα αὐτὸ εἶναι ἴσως ἡ θεμελιώδης συνεισφορὰ τῆς Ἑλβετίας πρὸς τὴν Εὐρώπην, θὰ εἶναι ὁμως καὶ ἕνα μάθημα, τὸ ὁποῖον μὲ μεγάλην δυσκολίαν θὰ μάθουν ὀργανισμένα ἐκ τῶν Κρατῶν τὰ ὁποῖα θὰ κληθοῦν ν' ἀποτελέσουν τὸν πυρῆνα μίᾳς ὁμοσπονδίας Εὐρώπης. Αἱ Ἠνωμένοι Πολῖται τῆς Εὐρώπης μοιραίως θὰ ἔχουν μεταξὺ τῶν δεσμοῦς πολὺ ὀλιγώτερον στενοῦς καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ πείραμα, θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ διοχετευθοῦν οἱ ἀποκλειστικοὶ ἐθνικισμοὶ πρὸς κατευθύνσεις περισσώτερον γονίμους.

ΕΞΕΤΑΖΟΝΤΑΙ σήμερον τὰ προκαταρκτικὰ σχέδια γιὰ τὸ μεγαλύτερον τηλεσκοπίον τῆς Βρετανίας—ἕνα κάτοπτρον 100 ἰντσῶν ποῦ θὰ κατασκευασθῇ μὲ κρατικὴ δαπάνη καὶ θὰ χρησιμοποιηθῇ συγχρόνως ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ Ἀστεροσκοπεῖον καὶ τὰ κυριώτερα πανεπιστημιακὰ ἀστεροσκοπεῖα. Θὰ τοποθετηθῇ ἐπάνω στὸ Χερσμονσὰ Κάσλ, στὸ Σάσεξ, ὅπου θὰ μεταφερθῇ τὸ Βασιλικὸ Ἀστεροσκοπεῖο.

Ἐχει προταθῇ ἕνας νέος τύπος περιστροφικοῦ μηχανήματος γιὰ τὸ τηλεσκοπίον, τὸ ὁποῖο, ὅπως ἐλπίζεται, θὰ συνδύαζῃ: δυνατότητα ὀρεγναι σὲ ὅλα τὰ τμήματα τοῦ οὐρανοῦ καὶ μεγάλῃ εὐστάθειᾳ. Αὕτη εἶναι μίᾳ ἀπὸ τῆς σπουδαιότερας δυσκολίας στὸ σχέδιον τοῦ τηλεσκοπίου ὡστόσο τὸ μεγαλύτερον ζήτημα εἶναι ἀπὸ τί ὅλη θὰ κατασκευασθῇ τὸ κάτοπτρον.

Γιὰ περισσώτερον ἀπὸ 80 χρόνια, ἡ ὕλη ποῦ ἔδινε μεγαλύτερη διάρκεια στὴν ἀντικατοπτρίζουσα ἐπιφάνεια καὶ μεγαλύτερη δύναμιν ἀντανάκλασος τῶν υπερῶδων ἀκτίνων, ἦταν τὸ συνειδημένο γυαλὶ ποῦ στὴν ἀρχὴ τὸ ἐπαγγύρωναν καὶ σήμερον τὸ ἐπαλουμινίζουν. Τὸ ζήτημα ποῦ συζητεῖται σήμερον εἶναι μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ ἐναλλαχθῇ ἡ ἀντικατοπτρίζουσα ἐπιφάνεια ὅλη ἀπὸ μέταλλον, ὅπως ἐκείνο τὸ μεταλλινὸν κάτοπτρον ποῦ χρησιμοποιήθηκε στὰ 1789 ὁ Σερ Οὐίλλιαμ Χέρσελ: ἕνα λαμπρὸ καὶ εὐθραστο κράμα ποῦ μὲ πρόχειρο ὑπολογισμὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 μέρη χαλκοῦ καὶ 1 μέρος κασιτέρου.

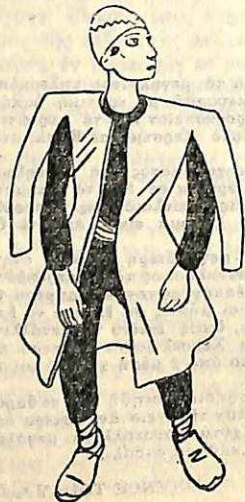
Ἀκόμη σκέπτονται σοβαρὰ μήπως μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἕνα καθαρὸ χαλκῶδες κάτοπτρον μὲ ἐξαλουμινισμένην ἐπιφάνειαν. Θὰ ἦταν εἰρωνεῖα ἂν, ὅστερα ἀπὸ ὅλες τῆς προσπάθειες ποῦ ἔγιναν στὸ παρελθὸν ἐπάνω σὲ χρυὰ χρυσάλλινα μεγάλα κάτοπτρα, ἀποδειχθῇ ἀκριβὲς ὅτι τόσο κοινὸ ὀλικὸ ὅσο τὸ καθαρὸ ἀτσάλι.

Εικόνες από τὴν Περσία

Τοῦ CECIL KEELING

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο του «Pictures from Persia», ἔκδ. Robert Hale, Λονδίνο)

Ὁ Σέσιλ Κήλινγκ, πού τώρα ἄρχίζει νὰ γίνεται διάσημος μὲ τὶς εἰκονογραφίες του σὲ περιοδικά, ὑπερέτησε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου στὴν Περσία, στὴ 10ῃ Βρετανικὴ στρατιά. Στὸ βιβλίο του «Εἰκόνες ἀπὸ τὴν Περσία», δημοσίευσε τώρα τελευταία ἓνα εἰκονογραφημένο βιβλίο μὲ θέμα τὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴ φτώχεια, τὶς μεγάλες ἀντιθέσεις καὶ τὶς μεταπτώσεις τῆς χώρας αὐτῆς καὶ τῶν κατοίκων της. Τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα καὶ τὰ σκίτσα εἶναι παρμένα ἀπὸ τὸ βιβλίο αὐτό.

Τὸ μονοπάτι. Πά-ι-τάκ τελείωνε στὸ ὕψωμα. Ἀπὸ ἐκεῖ φαινόταν ἡ πεδιάδα πού ἀπλωνόταν πέρα ἀπὸ τὰ β-υνά. Τόσο ξεκάθαρα, ἔντονα καὶ ἀμετάβλητα ἦταν τὰ χαρακτηριστικά τοῦ Περσικοῦ τοπίου πού θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὸ ἀναλύσῃ σὲ μαθηματικὸ τύπο. Τὸ φόντο τῆς ὁροσειρᾶς μὲ τὰ ἀνοιχτὰ καὶ χτυπητὰ κόκκινα χρώματα· οἱ βαθύχρωμοι, κανονικὰ σχηματισμένοι πρόποδες τῶν λόφων· ἡ μεγάλη ἐπίπεδη πεδιάδα μὲ τὴν κάθε της γραμμὴ προσεκτικὰ καὶ μὲ ἀκρίβεια σχεδιασμένη· οἱ τετράγωνες φυτεῖς μὲ τὶς λευκὲς, σταχτιές καὶ πράσινες· τὰ περιβόλια μὲ τὰ καρποφόρα δέντρα περιτριγυρισμένα ἀπὸ λεπτοὺς κίτρινο-ποὺς τοίχους· τὸ χάνι μὲ μιά σειρὰ μικροὺς τρούλους καὶ ἕναν ἐρειπωμένο τοίχο· τὰ μπερδεμένα κλαδιὰ ἐνὸς ξεροῦ δέντρου. Σ' ὅλα αὐτὰ πλανιέται κάτι ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα ἐνὸς ζωγραφικοῦ πίνακος, κάτι ἐρημικὸ καὶ συγχρόνως παράξενα γοητευτικὸ. Ἡ ἴδια ψυχρὴ, ἀδρὴ κα-

θαρότητα, μὲ κάθε της γραμμὴ ξεχωριστὴ πού ρίχνει μιὰν ἔντονη, σκοτεινὴ σκιά· ὁ ἴδιος λαμπερὸς οὐρανός, σπαρμένος μὲ σύννεφα, μακρυνὰ σὰν ἄσπρα φτερά.

Στὸ βάθος ἓνας καβαλλάρης σ' ἓνα ἄσπρο ἄλογο ἔτρεξε πάνω σιτοὺς χαμηλοὺς πρόποδες τῶν λόφων, λευκὸς πάνω στὸ μαῦρο φόντο, σὰν γὰ ἦταν κεντημένος· ἔλαμπε μιά στιγμὴ ἀπὸ τὴ σκιά στὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ὕστερα πάλι χανόταν μέσα στὴ σκιά.

Ὅταν σταθμεύσαμε, ἔχοντας μπροστὰ μας σὲ λίγη ἀπόσταση τὶς ἴσους καφὲ στέγες τῶν σπιτιῶν τοῦ Κερμεσάχ ἔτρεξαν νὰ μᾶς ὑποδεχτοῦν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὰ χωράφια, μὲ τὰ χωριάτικα Περσικὰ ρούχα τους. Ὅλα τους φοροῦσαν τὸ γνωστὸ στρογγυλὸ δερμάτινο περσικὸ σκούφο, πού πολλὲς φορὲς δυεῖς καὶ ἀριστερὰ εἶναι κεντημένοι μὲ φεατόνια. Φοροῦσαν ἐπανωφόρια ἀπὸ χοντρὸ, ἄσπρο δέρμα, στενὰ στὴ μέση καὶ φαρδεῖα κάτω σὰν φοῦστες, μὲ μακρὰ στενὰ μανίκια πού ὅπως φαίνεται δὲν τὰ χρησιμοποιοῦν ποτέ, γιατί τὰ χέρια τους ἦταν περασμένα ἀπὸ κάτι ἀνοίγματα κομμένα ἀκριβῶς κάτω

ἀπὸ τὶς μασχάλες. Ἀπὸ κάτω φοροῦσαν μακρὰ πονκάμισα ὅπως στὴ Ρωσία. Μαῦρα φουφουλωτὰ παντελόνια μαζεμένα μέσα σὲ μάλλινες κάλτσες μὲ διάφορα σχέδια καὶ σχοινιένια παπούτσια σὰν βάρκες συμπλήρωναν τὸ σύνολο.

Οἱ γυναῖκες στέκονταν σιωπηλὲς στὸ βάθος· στὸ κεφάλι φοροῦσαν δειμένο σφιχτὰ ἓνα βαρὺ μαῦρο σαρίκι πού ἐκπνέει στοὺς ὤμους τους μὲ μιά σειρὰ σκονισμένα κρόσια. Φοροῦσαν φαρδεῖα μαῦρα παντελόνια, σφιγμένα στὴ μέση μὲ ἓνα φαρδὺ καὶ μεγάλο ζωνάρι, πράσινο, κίτρινο ἢ ζωηρὸ κόκκινο καὶ ἀπὸ πάνω ἓνα εἶδος μπλουζας κόκκινης μὲ μακρὰ στενὰ μανίκια. Ἦσαν ἐυπόλητες καὶ στὸ λαιμὸ τους κρέμονταν πολλὲς σειρὲς φλουριά· εἶχαν σκοτεινὴ καὶ μυστηριώδη ἔκφραση, καὶ κρατώντας στὴν ἀγκαλιὰ τὰ μαῦρά τους πηγαινάν πρὸς τὸ ρυάκι, μὲ τὴ μεγαλοπρεπὴ περπατήσι τῶν μεγάλων ἀγγλίδων κυριῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα, γιὰ νὰ πάρουν νερὸ σὲ τεσκεδες τῆς βενζίνης.

Στην αγορά, ένα σύννεφο από γυρολόγους απληστους και φανακλάδες έπεσε επάνω μας όπως πέφτουν τα κοράκια σ' ένα κασόνι με στάρι. Όλοι τους είχαν κάτι να πουλήσουν: φρούτα μέσα σε μεγάλα πλατειά κοφίνια, παχές χήνες, καθρέφτες, χτένες και μπουκάλια μελάνι.

Μπορούσε κανείς ν' αγοράσει μηχανές πετρελαίου, κουδούνια μπρούντζινα σαν αυτά που βάζουν στις καμήλες, σέλλες, επανωφόρια, σανδάλια, χαρτοφάκελλα κάθε είδους παιγνιδιών που μπορούσαν να φτιάξουν τα αναρίθμητα Γερμανικά και Ιαπωνικά εργοστάσια. Μπορούσε όμως να βοηθίσει και θαυμάσια χαλιά, πεταγμένα απρόσκατα εδώ και κατ' τόπια από χοντρά και άδρια ύφαντά, άσημένα κοσμήματα με λεπτά σκαλισματα και πηλίνα αντικείμενα δουλεμένα με εξαιρετική και ανεπιτήδευτη τέχνη.

Κάτω από τα δέντρα της αγοράς, ήταν ένα τειοποιείο με σκεπή φτιαγμένη από άχυροπλεξάνες. Όλη την ημέρα οι γυρολόγοι και οι άνθρωποι της αγοράς, οι τεμπέληδες και οι φίλοι τους, οι άμαξάδες με τις «ντορό-

σκες» τους και οι οδηγοί των περιφερειακών λεωφορείων, που είναι βάρμια χτυπητά γαλάζια και πάντα γεμάτα κόσμο, μαζεύονταν γι' α συζητήσουν, να πιουν το τσάι τους και να καπνίσουν την πίπα τους.

Το να περάσεις τον κεντρικό δρόμο του Κερμανσάχ — τον μεγάλο αυτό δρόμο που σου θυμίζει χωρίς να το περιμένης το δρόμο ενός έλβετικού χωριού — ήταν πραγματικός εφιάλτης. Έπεφτες επάνω σε διαφόρων ειδών ζώα: σε σειρές από υπομονετικές, μεγαλοπρεπείς καμήλες, κοπάδια από πρόβατα και κατσίκες, μουλάρια, πάπιες και σκυλιά. Έπεφτες ακόμη επάνω σε ανθρώπινα εμπόδια: ξαφνιασμένους ανθρώπους που στέκονταν ακίνητοι μπροστά στο αυτοκίνητο ή οπισθοχωρούσαν φοβισμένοι· σε άλλους που άκουγαν αλλά δεν έβλεπαν· σε άλλους που γεννήθηκαν κουφοί ή τους έκοψαν τ' αυτιά σε κανένα οικογενειακό καυγά· άλλους που περνούσαν το δρόμο άογά, γιατί είχαν χάσει το ένα ή και τα δύο τους πόδια.

σε μεθυσμένους, ή βυθισμένους στη γλυκειά μακροσυμένη νάρκη του χαλός, ή χαμένους σε κάποια απόκοσμη σκέψη.

Επάνω στο πεζοδρόμιο με τις σειρές των μικρών πολυάριθμων μαγαζιών του, οι άνθρωποι περπατούσαν βιαστικά σκοντάφτοντας στο καλντιρίμι, άνθρωποι με ευρωπαϊκά τριμμένα ρούχα, έγκριμένα από τον Κυβερνήτη ή με μια μισο-περσική, μισο-ευρωπαϊκή φορεσιά. Γυναίκες με σαρίκια, φαρδιά ζωνάρια ή τυλιγμένες σε εφάρμοστά μαύρα επανωφόρια γαρυρισμένα με βρόμικες γούνες, παπούτσια με ψηλά τακούνια και ρολό μάλινες κάλτσες, που θα μπορούσε να βρή κανείς να φορούν στις πιο κακόφημες συνοικίες των λιμανιών της Δύσεως.

Ανοίγοντας δρόμο ευγενικά μέσα από το πλήθος, με ύψος όνειροπόλο και περιφρονητικό περνούσαν οι αξιωματικοί του περσικού στρατού. Φορούσαν κιτρινωπά χιτώνια μεσάτα, με υψηλούς γιακάδες, περισκελίδες ιλπασίας, γυαλιστερές μπότες και άσπρα γάντια· οι μαύρες θήκες των σπαθιών

τους είχαν μπρούντζινα στολίδια. Οι στολές τους ήταν πολύ κομψές, μ' όλο που όταν τις παρατηρούσες από πιο κοντά φαίνονταν λίγο τριμμένες και λερωμένες. Ελάω από τον ύψηλό γιακά, πρόβαλε ένα ήλιοκαμμένο και πλαδαρό πρόσωπο που σου θύμιζε τον «προδότη» των κινηματογραφικών έργων με το πονδραρισμένο σαγόνι και το κατάμανρο μουστάκι.

Οι ζητιάνοι κάθονταν κουλουρισμένοι κοντά στους τοίχους και σε σκοτεινές βρωμερές γωνιές ή σέρνονταν με δυσκολία και σιωπηλά στα καλντιρίμια, προσπαθώντας να σκεπάσουν τα αποσκελειωμένα και βρώμικα μέλη τους με τα φτωχά τους κουρέλια.

Ο άστυφύλακας που στέκεται στη γωνιά και ένας θεός αψηχρός και εκδικητικός πρέπει να εξευμενισθούν με δώρα και προσευχές. Οι λιγώτερο τυχεροί μπορούσαν να συγχαρούν τον εαυτό τους γιατί χάρη στην ευσπλαχνία του Άλλ' άχ βελόκονταν τουλάχιστον στη ζωή.

Ο νεαρός Ναζί πὸν ὀνειρευόταν ἡρωϊσμούς

Τοῦ LEWIS F. GITTLER

(Ἀπὸ τὸ «New Republic», Νέα Ὑόρκη)

Εὐνὰ βράδυ τοῦ Σεπτεμβρίου τὸν περασμένο χρόνο, τέσσερις βόμβες ἐξεράγησαν κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ δικαστηρίου ἀποναζιστικοποίησης στὴ Στουτγάρδη. Οἱ ἐκρήξεις αὐτὲς καθ' ἑαυτὲς δὲ εἶχαν μεγάλη σημασία ἥσαν ὅμως τὸ πρῶτο φανερὸ σημάδι πὼς ἐτοιμαζόταν μιά σειρά ἀπὸ σαλπιδὰς στὴν ἀμερικανικὴ ζώνη κατοχῆς· δὲν χρειάζονταν τίποτε παραπάνω γιὰ νὰ διώξῃ τὴν αἰσιοδοξία ὅλων.

Δυὸ μῆνες ἀργότερα, ὅταν ἡ ὑπηρεσία ἀντικατασκοπείας καὶ ἡ Γερμανικὴ ἀστυνομία ἐρευνῆσε μὲ μεγάλη προσοχὴ ὅλη τὴν περιόχῃ, ἐπίσταν σ' ἕνα δρόμο τῆς Στουτγάρδης ἕνα χλωμό, κουρελιωμένο νέο 23 χρονῶν, ὁμοιο μὲ ὅλους τοὺς ἀνδρὺς πού τριγυρίζουν στὶς πόλεις. Μεσα σὲ 15 λεπτά ὡμολόγησε πὼς αὐτὸς εἶχε κάμει τὴν ἀντίταξη· εἶτε ἀκόμη πὼς ἦταν πρῶν ἀξιωματικὸς τῶν Σ. Σ. καὶ ὅτι τοῦ εἶχαν ἀναθέσει νὰ ὀργανώσῃ καὶ νὰ διευθύνῃ μιά «Ὁμάδα ἐναντίον τῆς Γωσίας». Οἱ γερμανικὲς ἐφημερίδες, δημοσίευσαν μιά φωτογραφία τοῦ μὲ στολὴ λοχαγοῦ τῶν Σ. Σ. καὶ τοὺς ἔκανε τόση ἐντύπωση ὥστε τοῦ πήραν συνέντευξιν μὲ τὸν ἀμερικανικὸ τρόπο καὶ τὸν ρώτησαν τὴ γνώμην του γιὰ τὴν νύχτῃ τοῦ Χίτλερ καὶ τὸν τρόπο πού πρέπει νὰ διαπαιδαγωγηθῇ ἡ Γερμανικὴ νεολαία.

Τὸ ὄνομα τοῦ νέου αὐτοῦ εἶναι Ζίγκφριντ Κάμπους. Ποιά ἀκριβῶς σχέση εἶχε αὐτὸς καὶ ἡ συμφορὰ του μὲ τὴν πρῶν ὁμάδα τῶν ἀξιωματικῶν τῶν Σ. Σ. πού εἶχαν συλληφθῇ στὴ δυτικὴ ζώνη στὶς 23 Φεβρουαρίου, δὲν εἶναι γνωστό. Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι ὁ Κάμπους εἶναι χαρακτηριστικὸς τύπος τῶν ἀνησυχῶν καὶ ἀπογοητευμένων ἀνδρῶν τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ πού σήμερα γυρίζουν ἀεργοὶ σὲ κάθε πόλιν καὶ χωριὸ τῆς Γερμανίας.

Τὴν ἡμέρα πού ἔγιναν οἱ ὁμαδικὲς συλλήψεις, πῆγα σ' ἡ Στουτγάρδη γιὰ νὰ μοθῶ τὴν ἱστορία τοῦ Κάμπους. Τὸν βρῆκα σὲ γραφεῖο τὸν διευθυντῆ τῆς φυλακῆς τοῦ Λούντβιγκσμπουργκ, ὅπου περίμενε τὴν ἐκτέλεσίν του. Παρ' ὅλο πού ἔκανε τὸ παλληκάρι, φαί ὅταν σὰν χαμένος μέσα σ' αὐστηρά ρούχα τῆς φυλακῆς. Οἱ Γερμανοὶ φρουροὶ τοῦ ἔβγαλαν τὶς χειροπέδες καὶ μὰς ἀφῆσαν μόνους. Ὁ Κάμπους ὑποκλίθηκε μὲ σεβασμὸ καὶ κάθισε σὲ μιά ἀναπαυτικὴ καρέκλα κοντὰ στὴν σόμπα, ζιτῶντας μου εὐγενικὰ τὴν ἀδεια νὰ μὴ βγάλῃ τὸ ἀστέρι μικρὸ σκουφάκι πού φοροῦσε· μοῦ εἶπε ὅτι δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ τὸ ξυρισμένο κεφάλι τοῦ φυλακισμένου.

Ἦθελε νὰ γίνῃ ἥρωας. Ἦταν εἰς ἡρωισμὸς πού ἡ πράξη του τὸν εἶχε κάνει διάσημο. Καὶ ὅταν μιλῆσαμε γιὰ τὴν καταδίκη του, πήρε ἐκείνο τὸ δυσαρρεσιμὸ ὕψος τῶν κακομαθημένων παιδιῶν πού νομίζουν ὅτι ἔχουν ἀδίκηθῃ.

Μοῦ ἐξήγησε ὅτι τὰ γεγονότα πού ὠδήγησαν στὴν ἀπόπειρα εἶχαν ἀρχίσει τὶς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ πολέμου, ὅταν ἡ ὁμάδα στὴν ὁποία ἀνήκε διαλύθηκε στὴ μάχῃ τῆς Πρωγας. Ἦταν ἐτοιμὸς τότε γιὰ τὴν μεγάλη τελικὴ μάχην, ἐτοιμὸς νὰ πολεμήσῃ μέχρι τέλους, ὡς τὴ στιγμή πού ἕνα θαυμα-

τουργὸ ὄπλο θὰ ἔδινε τὴ νίκη στὴ Γερμανία». Ὅταν ὅμως, ἀντίθετα μ' ὅτι περίμενε, κατέρρευσε τὸ πᾶν, συναντήθηκε μὲ κάποιους ἀρχηγούς τῆς Χιτλερικῆς Νεολαίας πού προσπαθοῦσαν νὰ ὀργανώσουν μιά κίνησιν ἐναντίον τῶν νικητῶν. Ἐστῆσαν συνδέσμους μέσα ἀπὸ τὶς ἀμερικανικὲς γραμμὲς σὲ ὁμάδες τῆς ἀντιστάσεως σὲ διάφορες πόλεις τῆς Γερμανίας. Στὸν Κάμπους ἔδωσαν 5 νεαροὺς τῆς χιτλερικῆς νεολαίας—ὅλοι ἦσαν ἀπὸ 20 χρονῶν καὶ κάω—τοὺς ὁλοῦς ἔκείνος πέρασε ἀπὸ τὶς γραμμὲς σ' ἕνα ὠρισμένο σημεῖο τῆς Βαυαρίας· ὕστερα πῆγε νὰ ὑπηρετήσῃ σὲ μιά μονάδα πού πολεμοῦσε ἀκόμη. Μόνο στὶς 10 Μαΐου, τρεῖς μέρες μετὰ τὴν πορὰδση, ἔμαθε πὼς ὁ πόλεμος εἶχε τελειώσει. Τότε τοὺς μοίρασαν στὴ μονάδα τοῦ κοντὰ στρατιωτικὰ πανταλόνια ὅπως φοροῦσαν οἱ Βαυaroὶ καὶ μιά πολιτικὴ μπλουζά. Ὁ Κάμπους κáιοντας τὸν φοιτητῆ, γύρισε στὴν πατρίδα του τὴν Στουτγάρδη.

Γιὰ μερικὸς μῆνες περιπλανήθηκε σὲ ὅλη τὴ νότιο Γερμανία, ζιτῶντας ὁμάδες ἀντιστάσεως καὶ συναντώντας ὅπως τύπους σὲ ἀνταρτοπορικὰ καταφύγια καὶ σὲ χωριά καὶ σπηλιόφροντας μὲ ἄλλους ἐλευθεροῦς ἀξιωματικούς τῶν Σ. Σ. Κάποτε ἔμεινε κρυμμένος 14 ἡμέρες στὴν ἀποθήκη τοῦ ἀδειοῦ τοῦ σπιτιοῦ, ἐνῶ ὁ ἄλλος διοικητῆς τῆς πόλης ζοῦσε σὲ ἐπάνω πάτωμα. Ἀλλοτε πάλι, οἱ ἀμερικανοὶ στρατιῶτες σὲ μιά ἀπὸ τὶς συνηθισμένες ἔρυνες πού ἔκαναν σὲ δρόμο, βρῆκαν στὴν τσέπη του μιά φωτογραφία τοῦ μὲ στολὴ τοῦ ἀξιωματικοῦ τῶν Σ. Σ., φωτογραφία πού δὲν μποροῦσε νὰ πάρῃ τὴν ἀπίσταν νὰ καταστρέψῃ. Ἐνῶ ἐξέταζαν τὰ χαρτιά του, κατάρθωσε νὰ τοὺς ξεφύγῃ. Ἐγινε μεγάλῃ φασορία, ἔπσαν πυροβολισμοί, καὶ τὸν κυνήγησαν ἐπίμονα μὲ αὐτὴ κίνητα. Ὁ Κάμπους κρύφτηκε ὅλη τὴν ἡμέρα σὲ μιά ἀποθήκη καὶ τὴν νύχτα ἕνας Γερμανὸς ἀστυνομικὸς τὸν πήρε μὲ τὸ φορητὸ τοῦ αὐτοκίνητο καὶ χωρὶς νὰ ὑποτευθῇ τίποτε τὸν πέρασε μέσα ἀπὸ τὴ ζώνη πού εἶχαν κυκλώσει οἱ ἀστυνομικοί.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1946, ὅταν δούλευε σ' ἕνα ἀγρόκτημα στὴν Ἄνω Βαυαρία, ἦρθε γιὰ πρώτη φορὰ σ' ἐπαφὴ μὲ μιά ὀργανωμένη ὁμάδα ἀντιστάσεως. Στὸ μικρὸ χωριὸ Φυήντοφινγκ, ὅπου μερικὸι πρῶν ἄνδρες τῶν Σ. Σ. συναντιόνταν σὲ μιά ταβέρνα, ἐγνώρισεν ἕνα νεαρὸ λοχαγὸ τῶν Σ. Σ. πού παρουσιαζόταν μὲ τὸ ὄνομα φὸν Ρόννεμπεκ. Ἡ φωτογραφία πού εἶχε μὲ τὴ στολὴ τοῦ ἀξιωματικοῦ τῶν Σ. Σ. τοῦ χρησίμευε γιὰ ταυτότητα. Ὁ φὸν Ρόννεμπεκ τοῦ εἰδείξε ἐμπιστοσύνη καὶ τοῦ εἶπε διάφορες ἱστορίες γιὰ ἰσχυρὲς δυνάμεις τῶν Σ. Σ. πού ἦταν κρυμμένες σὲ βουνὰ καὶ περίμεναν τὴ «μεγάλῃ μέρα». Συβούλεψε τὸν Κάμπους νὰ γυρίσῃ στὴ Στουτγάρδη καὶ νὰ βοηθῇ ἕναν κληρὸν πού ἦταν ὁ «ἀρχηγὸς» τῆς ὀργανώσεως σὲ κείνη τὴν περιοχή. Ἄλλῃ, ὁ Κάμπους, πάντα ρομαντικὸς, ἀρχίσε νὰ γυρεύῃ μόνος του σ' ὁ βουνὸ τὶς ὁμάδες ἀντιστάσεως τῶν Σ. Σ. Τὸ μόνον πού βρῆκε ἦταν ἕνας θυρωρὸς σὲ ἕνα πανδοχεῖο τῶν Ἀλπεων πού βρισκόταν πανω σὲ σύννορα καὶ ὁποῖος ἰσχυριζόταν ὅτι ἦταν ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Βαυαρικῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως. Ὁ Κάμπους μοῦ εἶπε ὅτι ἀπογοητεύθηκε ἀπὸ τὸν φὸν Ρόννεμπεκ καὶ γύρισε στὴ Στουτγάρδη. Αὐτὸ ἔγινε τὸ Μαῖο τοῦ 1946.

Λίγο καιρὸ ὕστερα, στὴν ἴδια πόλιν, ἕνας ξένος, λέγοντας ὅτι ἦταν παλὺς ἀξιωματικὸς τοῦ Σάματος τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ναζιστικοῦ στρατοῦ, παρουσιάστηκε σὲ τὸν Κάμπους καὶ τοῦ εἶπε ὅτι τὸν εἶχε στείλει ὁ φὸν Ρόννεμπεκ γιὰ νὰ τοῦ πῇ νὰ πάρῃ μέρος σὲ μιά νεοσύστατη ὁμάδα ἀντιστάσεως. Ὁ ἐπισκέπτης, πού παρουσιάστηκε μὲ τὸ ὄνομα Μπλούμ, τοῦ μίλησε γιὰ μιά μυστικὴ ὀργάνωση ἀπλωμένη σὲ ὅλη τὴ χώρα πού εἶχε τὸ στρατηγικὸ τῆς σ' ἕνα ὑπόγειο ἀντιαρτοπορικὸ καταφύγιο τοῦ Μαννχάιμ. Τοῦ εἶπε ἀκόμη

πώς βρίσκονταν σε στενή επαφή με την Ισπανία, τον «Εθνικό Πολωνικό Στρατό» και ακόμη ότι είχαν φίλους στην αμερικανική αντικατασκοπεία και την Αγγλική Μυστική Αστυνομία. Η οργάνωση αυτή, προωρισμένη για να κάνει σαμποτάζ και να δημιουργήσει ταραχές, ονομαζόταν «Οργάνωση Παλαιών Μελών των Σ. Σ.». Ο Κάμπους ενθουσιάστηκε που τον έκαναν αρχηγό στον τοπικό τομέα. Ο Μπλούμ του άφησε ένα κώδικα και του είπε να περηνόνη οδηγίες.

Αργότερα, ο Κάμπους δέχτηκε την επίσκεψη πολλών ατόμων που του είπαν ότι είχαν χάσει την επαφή τους με την αντίσταση και του ζήτησαν να τα βοηθήσει να ξανασυνδεθούν με αυτήν. Ο Κάμπους μού είπε ότι κρατήσε το στόμα του κλειστό γιατί ήξερε πως τους είχαν στείλει για να τον δοκιμάσουν.

Στο τέλος Αυγούστου, έστειλαν στον Κάμπους ένα γράμμα γραμμένο στον κώδικα που του είχε δώσει ο Μπλούμ. Του έδιναν οδηγίες να πλησιάσει παλιούς συμμαθητές του, συναδέλφους της Χιτλερικής Νεολαίας και συμπολεμιστές. Θα του υποδείκνυναν τα όνόματά και τις κατοικίες των δικαστών του δικαστηρίου άποναζιστικοποίησης και των αρχηγών του Κομμουνιστικού και Σοσιαλιστικού Κόμματος. Θα του έστελναν επίσης όπλα, πυρομαχικά και έκρηκτικές ύλες.

Για τον Κάμπους αυτό ήταν η πραγματοποίηση του όνειρου του. Ύστερα από τόσους μήνες που πέρασαν με συζητήσεις και έρευνες, είχε πιά στα χέρια μια πραγματική διαταγή και ένα σχέδιο. Αυτή ήταν η ίδια συνομιτική ατμόσφαιρα στην οποία είχε εργασθεί ο Χίτλερ και οι «παλιοί του πολεμιστάι» σε μιάν άλλη μεταπολεμική εποχή. Ο Κάμπους δεν δυσκολεύτηκε να μαζέψει 10 νέους που ζούσαν εκεί κοντά. «Όλοι ήταν νεότεροί του και πρώην υπαξιωματικά στην Βέρμαχτ και τα Σ.Σ. Ένας απ' αυτούς, ο μεγαλύτερος από τους τρεις αδελφούς Κλούμπ, υπήρξε υπολοχαγός των Σ.Σ. Κανένας τους δεν είχε ούτε επάγγελμα, ούτε ειδικές γνώσεις. Οι γονείς τους ήταν ξυλουργοί, κηπουροί, υπολληλοι γραφείων κλπ. Οι νέοι αυτοί είχαν την εντύπωση πως μ' αυτή τη ζωή των μυστικών συναντήσεων σε μια έρειπιμένη βίλλα των περιχώρων, μέσα σ' αυτό το κυνήγι για τα όπλα και τις έκρηκτικές ύλες που θα χρησιμοποιούσαν μια μέρα έναντι των πραγματικών εχθρών, θα ξανάβρισκαν το συναδελφικό πνεύμα του στρατού και ένα σκοπό στη ζωή.

Η ομάδα κατόρθωσε να συγκεντρώσει αρκετές έκρηκτικές ύλες και να γεμίσει 5 κιβώτια όβιδων πυροβολικού των 7-5 έκαστοστ. Ξέθαψαν 200 ταινίες σφαίρες. Έβγαλαν από τη θάλασσα, κοντά στο Χόγκενχάιμ όπου είχε ορίσει ο Γερμανικός στρατός στα 1945 ένα πολυβόλο και 12 πιστόλια. Προμηθεύτηκαν επίσης και χειροβομβίδες από μια παλιά αποθήκη πυρομαχικών της Βέρμαχτ στα περιχώρα.

Όλα ήταν έτοιμα, όταν ένα βράδυ στο γραμματοκιβώτιο του Κάμπους έφριξε κάποιος ένα δεύτερο γράμμα. Ήταν γραμμένο κι αυτό στον κώδικα του Μπλούμ με οδηγίες λακωνικές και σαφείς: να ανατινάξουν ώρισμένα δικαστήρια άποναζιστικοποίησης και μία στρατιωτική φυλακή.

Την ώρισμένη νύχτα, ο Κάμπους έστειλε τους τρεις αδελφούς Κλούμπ στο δικαστήριο άποναζιστικοποίησης της Στουτγάρδης, δύο άλλες ομάδες στο «Έσολινγκεν και στο Μπάκναγκ και κράτησε τη στρατιωτική φυλακή της Στουτγάρδης για τον εαυτό του. «Εγώ ανέλαβα την πιο επικίνδυνη αποστολή», είπε με μετριοφροσύνη ο Κάμπους. Τοποθέτησε τη βόμβα του κάτω από ένα τοίχο, πολύ προσεχτικά ώστε οι έκρηξεις να μη σκοτώσουν κανένα περαστικό διαβάτη. «Ήταν πράξη πατριωτική», είπε ο Κά-

μπους, «γι' αυτό δεν ήθελα να σκοτώσω κανένα.» Άναψε το καφούλι της βόμβας και τρέφτηκε μ' ένα ποδήλατο.

Την άλλη ημέρα ο Κάμπους ξαφνιάστηκε και ενθουσιάστηκε από όσα έλεγε ο τύπος και το ραδιόφωνο. Στους δρόμους και στα καφενεία όλοι μιλούσαν γι' αυτό. Όσο όμως περνούσαν οι ημέρες χωρίς να γίνονται ανατινάξεις και σ' άλλα τμήματα της χώρας, άρχισε να άνησυχη. Κρυβόταν σε αποθήκες ώρες ολόκληρες χωρίς λόγο, ένοιωσε ότι ήταν έρημος και καταδικασμένος. Στο μεταξύ έρχονταν και τον εύρισκαν διάφοροι ξένοι από όλα τα μέρη της Γερμανίας. Άλλους τους συναντούσε άργά τη νύχτα στο γεμάτο μυστήριο μισοσκοτάδο του σιδηροδρομικού σταθμού της Στουτγάρδης· άλλοι έρχονταν κατευθείαν στο σπίτι του και ζητούσαν να συνεργαστούν μαζί του ή τον καλούσαν να πάει στο Άμβουργο. Μία φορά ένας που είπε πως λεγόταν Ρέκ ήρθε μ' ένα μεγάλο αυτοκίνητο και ένα σωφέρ. Έίχε ένα γράμμα γι' αυτόν από τον φόν Ρόννεμπεκ, αλλά όταν είδε ότι ο Κάμπους δεν ήθελε να ακολουθήσει ώρισμένες οδηγίες, ο ξένος κράτησε το γράμμα και του είπε μόνο να εξακολουθήσει να «δημιουργεί φασαρίες». Για λίγο καιρό ο Κάμπους συναντούσε μια ομάδα από νέους στην παλιά βίλλα και γυαλίζανε τα όπλα τους και σχεδίαζαν να απαγάγουν τον αρχηγό της άποναζιστικοποίησης Κάμ και τους κυριότερους δικαστές, Σπρίνγκελ και Νούντεκ.

Τότε, μία μέρα στα μέσα του Νοεμβρίου, ένας με το όνομα Λούεκ, που είχε ξαναπαρουσιαστεί πριν από λίγους μήνες, ήρθε και είπε ότι η «οργάνωση» χρειαζόταν τον Κάμπους στη Βαυαρία και έπρεπε να φύγουν άμέσως. Σχεδίασαν να πάρουν το βραδυνό τραίνο. Ο Κάμπους έφυγε από το καφενείο που είχαν συναντηθεί για να πάει να άποχαιρητήσει τη μητέρα του, και όπως περίμενε να πάρη το τραίνο στην όδο «Έμπερχαντ», ένας άνθρωπος με πολιτικά που έμοιαζε με αμερικανό· του μίλησε, ενώ ένας Γερμανός άστυνομικός τον έπιασε από πίσω.

Προσπάθησα να ά ακούσω ποιά κρυφά έλατήρια έσπρωξαν τον Κάμπους να κάνει ό,τι έκανε. Η ιστορία της ζωής του μοιάζει με τόσων άλλων νέων Γερμανών της κατώτερης μεσαίας τάξης, χαμένων, άνήσυχων, που το μόνο τους πάθος υπήρξε η στρατιωτική ζωή, ανθρώπων που δεν μπορούν να βρουν τίποτε για να την αντικαταστήσουν. Μού μίλησε με άδιαφορία για την οικογένειά του, περιγράφοντας την παιδική του ζωή που την πέρασε μέσα στη Γερμανική Δημοκρατία, «άθλια». Ο πατέρας του καταγόταν από μια οικογένεια δασκάλων, αλλά ο ίδιος έέπεσε πολύ· ήταν υπάλληλος τότε στο ένα και πότε στο άλλο γραφείο και παραπονιόταν πάντα για την «κακή του τύχη». Όταν ο Χίτλερ πήρε την άρχη, ο πατέρας, «παλιός οπαδός του Χίτλερ», στην άρχη εναντιώθηκε στον έπιασμένο άσπυριακό, άργότερα όμως άλλαξε γνώμη και ανέλαβε για πρώτη φορά, ύστερα από τόσα χρόνια που ήταν άεργος την πρώτη του δουλειά: στεκόταν σε μια γωνιά μ' ένα κουτί και ζητούσε χρήματα για το ταμείο βοήθειας του Ναζιστικού Κόμματος. Ο νεαρός Κάμπους έγινε μέλος της Χιτλερικής Νεολαίας.

Στα 1935, όταν ήταν 12 χρονών, ο Σίγκφριντ Κάμπους είδε για πρώτη φορά τον Χίτλερ. Σ' ένα γειτονικό χωριό είχε πιάσει μεγάλη πυρκαϊά και ο Χίτλερ ήρθε να δείξει συμπόνια στα θύματα. Όταν διηγείται το γεγονός αυτό ο Κάμπους ξαναζει τις στιγμές αυτές με τον ενθουσιασμό που ένοιωσε όταν ήταν παιδί. «Όλοι είμαστε γεμάτοι ενθουσιασμό. Στεκόμασταν περγραμμή με τις σάλπιγγές μας στο χέρι. Πελώρια, μαύρα αυτοκίνητα περνούσαν μπροστά μας, άργά-άργά και κάθε φορά έσάλπιζα σαν τρελλός. Ήταν όλοι άνδρες των Σ. Σ. με μαύρες στολές και περνούσαν μέσα σε μα-

κρυά, άνοιχτά αυτοκίνητα. Έπιτέλους ο Χίτλερ έπλησίασε. Περπατούσε με μεγάλα βήματα σαν γίγαντας με υπεράνθρωπη δύναμη και μεγαλοψυχία. Έβαλε το χέρι του στην τσέπη και έβγαλε κάτι χρήματα και τα έδωσε σ' ένα γέρο χωρικό. "Υστερα σταμάτησε και μās κοιτάξε και σήκωσε το χέρι του και μās χαιρέτησε. "Εγώ σχεδόν ξέχασα να σαλπίσω". "Υστερα απ' αυτό ο Σίγκφριντ Κάμπους όχι μόνο απέφασε να γίνει στρατιώτης αλλά και άνδρας των Σ. Σ.

Δεν σκεπτόταν την πολιτική όταν έγινε μέλος των Σ. Σ. ούτε και τώρα την σκέπτεται. Έπαναλαμβάνει συνεχώς ναζιστικές εκφράσεις που τις έχει μάθει απέξω, αλλά το πραγματικό του πάθος ήταν και είναι μόνο η στρατιωτική ζωή και ότι είναι δεμένο μ' αυτήν. Το πάθος αυτό τον έκανε να πάρει τον στραβό δρόμο. "Ίσως όμως το πιο σημαντικό γεγονός γι' αυτόν είναι ότι παρουσιάστηκε στους άλλους συνομώτες ως αξιωματικός των Σ. Σ. και τους έδειξε τη φωτογραφία του για να τους το αποδείξει, ενώ στην πραγματικότητα δεν ήταν ποτέ αξιωματικός. Ο μεγαλύτερος βαθμός που έφθασε ήταν δεκανέας. Ως στρατιώτης είχε μάλλον άποτύχει, ως συν.ομώτης όργανο μένος ήταν μάλλον άγύρης.

Πληγώθηκε τις πρώτες μέρες της έκστρατείας έναντι των Ρωσίων, ύπηρετώντας ως έθελοντής στα 17 του χρόνια στη μετοχή κρούσας Βίκινγκ. Από τον τραυματισμό του και ύστερα δεν γνώρισε παρά μόνο τα μονότονα καθήκοντα των στρατιωτών που φρουρούν τις κατεχόμενες χώρες. Άπογοη ευμένος, και στερημένος από την πιθανότητα να γίνει ήρωας, άρχισε να ζή μιá φανταστική ζωή. Έγραψε στη μητέρα του και στις εφημερίδες του τόπου του ότι είχε παρασημοφορηθεί και προσχθή σε ύπολογαγό "Όταν γύρισε στη Στουτγάρδη με άδεια, προμηθεύτηκε μιá στολή αξιωματικού των Σ. Σ. και πήρε το ύψος και τους τρόπους του ήρωα. Τότε που συνελήφθη για την άνατιναξη της Στουτγάρδης, η φανταστική του ζωή είχε πάρει τέτοια έκταση, ώστε να παρουσιάζεται ως ταγματάρχης των Σ. Σ., έμπιστος του Χίμλερ και άρχηγός μιās ομάδος κομάντος ή όποια δρυύσε πίσω από τις άμερικανικές γραμμές. Η σιάση του στη δίκη ήταν ή ίδια με του Γκαϊρινγκ στη Νυρεμβέργη: θραύσειλη και ψευτοηρωική. Παρίστανε τον γενναίο άντρα των Σ. Σ., το ήδαλμα των διαφόρων νεαρών που τον είχαν ακολουθήσει.

Στη δίκη οι γερμανοί ψυχίατροι προσπάθησαν ν' αποδείξουν ότι ο Κάμπους ήταν ανισόρροπος. Από τις έρωτήσεις όμως που του έκανσ, δεν σχημάτισα καθόλου την εντύπωση ότι είναι «διανοητικώς άνίκανος» όπως θέλουν να τον παρουσιάσουν οι γιατροί. "Ίσως να είναι έγωπαθής, αλλά στο κάτω-κάτω κατάφερε με μεγάλη έξυινάδα να κάνει τον κόσμο να τον θαυμάζει" είπε ψέμματα λέγοντας ότι ήταν άρχηγός του κινήματος αντιστάσεως. "Υπερέβαλε τη σημασία του ρόλου που έπαιζε, ήξερε όμως πώς έπαιξε ένα ρόλο.

"Αν είναι ανισόρροπος, έχει την ανισορροπία του μιλιταρισμού. Στη δίκη, εξακολούθησε να παίξει το ρόλο του 100% αξιωματικού των Σ. Σ. ακόμη κι άφου έσκαπάστηκε. Μου έξηγησε ότι το έκανε γιατί ή μητέρα του του είχε έμπιστοσύνη, γιατί πίστευε στους ήρωϊτους του και ότι φοβόταν μην τυχόν και μάθι την αλήθεια. «Με ήξερε για ήρωα», μου είπε. «Μου ήταν όδυνηρό να την απογοητεύω».

Σήμερα υπάρχουν πολλοί άντρες σαν τον Κάμπους που γυρίζουν έλεύθεροι και ή μητέρα τους είναι ή Γερμανία.

Τί κοστίζει η ζωή
του 1947

"Ο αιώνας μας, είπε κάποιος ό κ. Χένρυ Ουάλλας, είναι ο αιώνας του άπλου άνθρώπου». Άξίζει να δοϋμε πώς ζή σήμερα αυτός ό άπλος άνθρωπος. Παντού στην Εύρώπη, αντιμετωπίζει άσυνήθιστες γι' αυτόν δυσκολίες. Παντού οι τιμές των τροφίμων και των άλλων αγαθών καταναλώσεως άνεβαίνουν συνεχώς, ενώ οι μισθοί και τα ήμερομίσθια μένουν πίσω και έτσι ό άπλος άνθρωπος έχει το άνησυχητικό συναίσθημα ότι υπάρχει κάποιο κενό άνάμεσα στο εισόδημά του και την αντιμετώπιση των στοιχειοδεστέρων άναγκών του. Στην Εύρώπη άρχίζει να κατασταλάζει ή γνώμη ότι όσο κι αν είναι δύσκολες οι συνθήκες της ζωής στη Μ. Βρετανία και την Αμερική, είναι όπωσδήποτε πολύ καλύτερες από της Εύρώπης. Όπως φαίνεται από τα άποσπάσματα που δη-

μοσιεύουμε παρακάτω, ή γνώμη αυτή δεν είναι σωστή. Θα δοϋμε ότι ό Βρετανός ειδικευμένος εργάτης που βγάξει κάπου 6 λίρες την έβδομάδα, είναι ύποχρεωμένος να νοικιάση ένα δωμάτιο του σπιτιού του, γιατί άλλοιως θα δημιουργήση χρέη, αν και κανένας στην οίκογένειά του δεν καπνίζει, ούτε πίνει μπύρα. Για την Αμερική, θα δοϋμε ότι παρ' όλο που ή θέση της σε τρόφιμα και αγαθά καταναλώσεως είναι καλύτερη από τη θέση της Μ. Βρετανίας, ή άγοραστική δύναμη της πλειοψηφίας των οίκογενειών της είναι καταπληκτικά μικρή. Δημοσιεύουμε κι ένα άπόσπασμα για το κόστος της ζωής στην Ισλανδία για να φανή ότι και οι μικρές χώρες άκόμη που ζούν κάπως παράμερα από τις άλλες, δεν κατώρθωσαν να γλυτώσουν από τον έφιάλη του μεταπολεμικού πληθωρισμού.

I. Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

(Από το «News Chronicle», Λονδίνο)

Κάποιο βράδυ, ό κ. Άρθουρ Λόις και ή γυναίκα του ή Πέγκυ κάθισαν στο σαλονάκι τους, και πήραν χαρτί και μολύβι για να λογαριάσουν πόσα θέλουν για να ζήσουν—οι δύο τους και ό γιός τους Μίκαελ.

Με μεγάλη προσοχή έσημείωσαν τα συνηθισμένα έξοδα της έβδομάδας και τα σύγκριναν με τα έξοδά τους. Είδαν ότι οι 6 λίρες και τα 9

σελλίνια που βγάζει κάθε εβδομάδα ο κ. Λόις, αρχιτεχνίτης σε κρατικό τυπογραφείο, δεν τους φθάνουν για να ζήσουν.

Κι' έτσι, το ίδιο κιάλας βράδυ, ο κ. Λόις άδειασε το μεγάλο δωμάτιο που βλέπει στο δρόμο από τα έπιπλα και το έστρωσε με καινούργιες ταπεσαρίες.

Είχαν πάρει την απόφαση να το νοικιάσουν. Δεν τους άρεσε καθόλου αυτό, αλλά δεν υπήρχε και άλλη λύση. Μόνο έτσι θα μπορούσαν να πληρώνουν όλους τους λογαριασμούς τους.

—Ο άντρας μου δεν μπορούσε να το πιστέψει ώσπου το είδε γραμμένο στο χαρτί, έλεγε η κ. Λόις.

Ποιά είναι τα έξοδά τους κάθε εβδομάδα κατά μέσον όρο το δείχνει ο κατάλογος που δημοσιεύουμε παρακάτω.

Ο λογαριασμός του γαλατά είναι κάπως μεγάλος γιατί η κ. Λόις υποφέρει από έλκος και δικαιούται να παίρνει περισσότερο γάλα με το δελτίο. Στα «άτομικά έξοδα» του κ. Λόις περιλαμβάνονται δυο έφημερίδες που αγοράζει κάθε μέρα «για να ξέρη πώς πάνε τα πράγματα», το εισιτήριο του λεωφορείου καμιά φορά για να πάει η να γυρίσει από τη δουλειά του, (αν και συνήθως κάνει την απόσταση αυτή—κάπου δυο χιλιόμετρα—με τα πόδια). Από τα ίδια λεπτά βγαίνει και το τσάι που πίνει στη δουλειά του, και κανένα στοιχηματάκι για το ποδοσφαιρικό μάτς της Κυριακής.

Όπως βλέπετε, στον προϋπολογισμό δεν προβλέπεται κανένα έξοδο για ψυχαγωγία, διακοπές, τα προσωπικά έξοδα της κ. Λόις, ή το γιατρό—ούτε και για τα διάφορα μικροέξοδα, π.χ. τα ξυραφάκια, γραμματόσημα κλπ.

Αλλά και πάλι μ' όλες αυτές τις παραλήψεις, ο προϋπολογισμός των Λόις είχε έλλειμμα, γιατί από τις 6 λίρες* και τα 9 σελλίνια, ο κ. Λόις φέρνει στο σπίτι του το βράδυ της Παρασκευής μόνο 5 λίρες 14 σελλίνια και 8 πέννες.

Δυο σελλίνια πηγαίνουν στο φόρο εισοδήματος (ένα φόρο που δεν τον πλήρωνε το 1938 κι έλπιζε ότι γρήγορα πάλι δεν θα τον πληρώσει). Άλλα 9 1/2 σελλίνια πηγαίνουν σε διάφορες κρατήσεις της συνμοσπονδίας του «Τσούζουν πολύ αλλά τις δίνω με ευχαρίστηση γιατί μου παρέχουν διάφορα πλεονεκτήματα και μου εξασφαλίζουν τα γερατιά μου». Τέλος, 2 σελλίνια και 10 πέννες, πηγαίνουν στο Ασφαλιστικό Ταμείο Υγείας και Άνεργίας. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και για τα κυριότερα έξοδα τους λείπουν 2 σελλίνια και 4 πέννες την εβδομάδα. Παρ' όλο που έχουν πολλές έλλειψεις ο ίσολογισμός τους χωλαίνει.

—Και όμως πριν από τον πόλεμο, συλλογίζεται ο κ. Λόις, έπαιρνα μόνο 4 λίρες και 9 σελλίνια την εβδομάδα, και έδιναν μόνο 1 σελλίνι λιγότερο στο Συνδικάτο. Και τα δυο παιδιά μας ζούσαν μαζί μας και βρίσκονταν στην ανάπτυξή τους. Άλλα ζούσαμε πολύ πιο άνετα.

Ναι, ήταν πολύ καλύτερα τα πράγματα το 1938. Ταξιδάκια αρκετά συχνά στο «Κιού Γκάρντενς»... επισκέψεις σε μια άδελφή της κ. Λόις στην άλλη άκρη του Λονδίνου... έκδρομες στην άκροθαλασσιά... έπιναν Κινέζικο τσάι («κάπως πιο ακριβό αλλά τόσο καλύτερο», λέει η κ. Λόις)... ένα κουτί με 15 όκ. μήλα κάθε χειμώνα (έδινες 6 σελλίνια και 9 πέννες και σου έδιναν 2 σελ. πίσω όταν επέστρεφες το κουτί)... έδινες 8 σελ. μόνο κι έπαιρνες 120 αυγά για να τα έχεις... Κι όποτε ο κινηματογράφος της γειτονιάς έπαιζε κάτι που σε τραβούσε, δεν έλειπαν τα χρήματα για το εισιτήριο.

* 1 λίρα έχει 20 σελλίνια, και 1 σελ. έχει 12 πέννες. 1 λίρα=20.000 δρχ., 1 σελ.=1.000 δρχ.

Και τώρα, το 1947; Δεν πήγαν φέτος στο Κιού Γκάρντενς καθόλου... Κάθε επίσκεψη στην άδελφή στοιχίζει 15 σελλίνια... ένα πακετάκι Κινέζικο τσάι είναι 7 πέννες ακριβότερο... όσο για τα μήλα, και να υπήρχαν στην αγορά, πάλι δεν θα μπορούσαν να τ' αγοράσουν... και χρειάζεται να το σκεφθούν πολύ για να πάνε στον κινηματογράφο...

—Έχουμε τρία όλοκληρα βιβλιάρια Ιματισμού που δεν τους λείπει ούτε ένα κουπόνι ακόμη. Είναι τόσο ακριβά σήμερα τα ρούχα. Το 1938 αγόρασα για τα παιδιά μου δύο κοστούμια από φανέλα, με δυο παντελόνια το καθένα, κι έδωσα μόνο 16 σελ. και 11 πέν. Για τα ίδια πράγματα χρειάζομαι τώρα 3 λίρες και 3 σελ.

Το 1938, το γκάζι στοιχίζει 9 πέν. τώρα στοιχίζει 1 σελ. και 2 πέν. Κ' έχουν την ίδια ακριβώς κατανάλωση. Η ντουζίνα τα σπέρτα έκανε τότε 6 1/2 πέν. και τώρα κάνει 1 1/2 σελ. Ένα πακέτο τριβάλ κοστίζει τώρα 3 πέν. περισσότερο. Το χαλί της σκάλας που το αγόρασαν με 28 σελ. πριν από τον πόλεμο αντικαταστάθηκε τώρα τελευταία με μία λινάτσα που στοιχισε 47 σελ. και 10 πέν.

—Νομίζω ότι, περισσότερο απ' όλους, υποφέρουν οι άνθρωποι της δικής μας κατηγορίας. Επιτέλους, τι κι αν κερδίζουμε πρέπει να καλύπτουμε τις ανάγκες μας και για μας όλα ανέβηκαν έξω από κάθε αναλογία. Εύτυχως που ούτε εγώ, ούτε η γυναίκα μου καπνίζουμε. Ούτε πίνουμε. Άκουσα να λένε ότι η μπίρα δεν είναι πια καλή, ότι είναι νεφρωμένη. Άλλα φαίνεται ότι κάποιος έβαλε νερό και στις λίρες που κερδίζω.

Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1947

ΤΡΟΦΙΜΑ	ΣΕΛ.	ΠΕΝ.
Ψάρια, λουκάνικα	6	0
Γάλα	8	3
Ψωμί	3	0
Κρέας	4	0
Μπακάλης	16	9
Μανάβης	10	6
Σύνολον	£ 2 8	6

ΆΛΛΑ ΕΞΟΔΑ	ΛΙΡ.	ΣΕΛ.	ΠΕΝ.
Νοίκι	1	10	0
Γκάζι		3	6
Ηλεκτρικό		3	6
Αντικατάσταση ρουχισμού και ειδών οικιακής χρήσεως		5	0
Συνεταιρισμός ειδών ρουχισμού		3	0
Κάρβουνο		5	0
Ασφάλεια		5	0
Συνεταιρισμός υγείας		2	6
Μεσημεριανό του Μίκαελ στο σχολείο		2	6
Μικρά έξοδα του κ. Λόις		6	0

Σύνολον £ 3 8 6

Γενικόν σύνολον £ 5 17 6

II. Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

(Από το «American Outlook»)

Στη βιτρίνα του πακαλίκου της γωνιάς υπάρχει ένα ψυγείο γεμάτο κοτόπουλα. Άλλα ή Ντόρις Μακλίν δεν αγοράζει ποτέ της. Νομίζει ότι η τιμή τους, 55* σέντς η λίτρα (= 140 δραμάκια), είναι πολύ μεγάλη για τις αποδοχές του συζύγου της που βγάζει 44 δολάρια την εβδομάδα. Για ένα κοτόπουλο εξη λίρες θα έφευγαν τα 7 1/2% δόλοκληρου του εβδομαδιαίου του μισθού του!

Η Ντόρις, μελαχροινή και μικροκαμωμένη, είναι 27 χρόνων. Κι ο αδύνατος—κοκκαλιάρης σχεδόν—άνδρας της, ο Ντόναλντ, είναι 31. Έχουν δυο παιδιά. Τη Ντορήνα που είναι 14 χρόνων και τον Ντάγκλας μόλις 19 μηνών. Το έτησιο εισόδημά τους είναι 2.288 δολάρια και έτσι άποτελούν μια αντιπροσωπευτική Αμερικανική οικογένεια, αφού τα 72% των κατοίκων των Ηνωμένων Πολιτειών έχουν εισόδημα μικρότερο από 3.210 δολάρια. Οι Μακλίν ανήκουν στη μεγαλύτερη υποδιαίρεση αυτής της ομάδας: γιατί το εισόδημα των 27% των οικογενειών της Αμερικής είναι 2.000-3.000 δολάρια.

Ο Ντόναλντ είναι λογιστής στην Έθνικ Έταιρία Μπισκότων, όπου δουλεύει από το 1939.

Στα μαγαζιά απ' όπου ψωνίζει η Ντόρις Μακλίν υπάρχουν όλα τα είδη των τροφίμων σε μεγάλη αφθονία: πορτοκάλια, άναυδες, χοιρομέρια, κοτόπουλα, μπριζόλες, ωραία χρυσά μπουκάλια με κρέμα σαντιγύ, αρμαθίες μπανάνας και σαπαργια, χοιρινό κρέας για ρόστο, αντιζούνες. Άλλα ελάχιστες από τις λιχουδιές αυτές φτάνουν ως το ψυγείο των Μακλίν. Αγοράζει η Ντόρις λίγα φρέσκα πορτοκάλια, άλλα αυτά είναι μόνο για τα παιδιά. Η ίδια και ο άνδρας της τρώνε κομμάτια κονσέρβας που είναι πιο φτηνές. Ίσως κάθε δυο-τρεις μήνες, προσφέρουν στον εαυτό τους ένα μπουκάλι κρέμα σαντιγύ, και τότε η Ντόρις φτιάχνει και ένα μικρό κέικ φράουλας. Κανένας από τους Μακλίν δεν πίνει. Ο Ντόναλντ καπνίζει τσιγάρα Κάμελς που στοιχίζουν 14 σέντς το πακέτο. Θέλει ένα πακέτο κάθε δυο μέρες. Πολύ σπάνια αγοράζουν γλυκά. Είναι πολύ εύχαρηστημένοι αν μπορέσουν να πάρουν καμιά πλάκα σοκολάτας των 10 σέντς.

Κάθε φορά που η Ντόρις βγαίνει για ψώνια, πρέπει να υπολογίζει με προσοχή τα έξοδά της. Μ' όλο που ο μισθός του Ντόναλντ είναι τώρα κάπως μικρότερος από πέρυσι (κι αυτό γιατί καταργήθηκαν οι υπερωρίες του Σαββάτου), το κόστος της ζωής στις Ηνωμένες Πολιτείες άμβηκε απότομα από το καλοκαίρι του 1916 ως σήμερα. Οι Μακλίν πιστεύουν ότι η οικονομική τους κατάσταση θα ήταν καλύτερη εάν είχε συνεχιστεί ο έλεγχος των τιμών των τροφίμων.

Το μηνιαίο εισόδημα του Ντόναλντ είναι 190 δολάρια περίπου. Απ' αυτά, η Ντόρις ξεδεύει κάπου εξήντα δολάρια για τρόφιμα. Σ' αυτά περιλαμβάνονται 60 περίπου λίρες γάλα, 17 σέντς ή λίτρα. Αγοράζει κάθε μέρα μια φρανζόλα ψωμί, που ενώ στην άρχή του πολέμου στοιχίζει 10 σέντς τώρα στοιχίζει 18. Οι Μακλίν προτιμούν βέβαια το βούτυρο. Άλλα αγοράζουν μαργαρίνη που στοιχίζει 43 σέντς ή λίβρα, ενώ το βούτυρο στοιχίζει 72. Τήν συνηθίζει κανείς και τη μαργαρίνη.

* Ένα δολάριο έχει 100 σέντς. 1 δολλ.=3.000 δρχ. 1 σέντ=30 δρχ.

Όταν τους παρουσιάζονται εύκαιρες να κάνουν οικονομίες, οι Μακλίν δεν τις αφήνουν να πάνε χαμένες. Αγοράζουν φρέσκα αυγά από ένα γνωστό τους που δουλεύει κι αυτός στην Έθνικ Έταιρία Μπισκότων κι έχει ένα μικρό κοτέτσι στην αυλή του. Του δίνουν 55 σέντς για μια ντουζίνα που θα την πλήρωναν 93 σέντς στο μαγαζί. Ένας άλλος γείτονάς τους, έχει λαχανόκηπο και τους δίνει μρούλια, πατάτες και μπιζέλια, κι αντί για πληρωμή ο Ντόναλντ τόν βοηθάει στο σκάσιμο. Έχουν κι οι Μακλίν αυλή αλλά είναι πολύ μικρή και έχει μόνο μια μηλιά και μία καρυδιά. Απ' τη μηλιά η Ντόρις φτιάχνει χυμό και τόν κρύβει. Να τί τρώνε συνήθως κάθε μέρα:

Πρόγευμα: Ένα αυγό για τόν Ντόναλντ, χυμός πορτοκαλιού κονσέρβα, πόριτζ, φρυγανιές, μαρμελάδα από βατόμουρα (ιπτική) καφές ή γάλα.

Γεύμα: Αυγά όμελέτα, σάντουιτς με βούτυρο φυσικιάς, κεράσια κονσερβαρισμένα στο σπιτί, και μπισκότα που ο Ντόναλντ τα παίρνει με έκπτωση από την εταιρία του.

Δείπνο: Μοσχάρι με καρότα και πατάτες βραστές, λάχανο σαλάτα, αχλάδια κονσερβαρισμένα στο σπιτί, μπισκότα, ψωμί και μαργαρίνη, καφές ή γάλα.

Οι Μακλίν αγοράζουν ένα σπιτί. Είναι μικρό με τρία δωμάτια. Συνολικά θα πληρώσουν 4.650 δολάρια. Πριν απ' τόν πόλεμο θα μπορούσαν ν' αγοράσουν ένα τέτοιο σπιτί στο Πορτλαντ με κάπου 2.400 δολάρια. Η μηνιαία δόση που πληρώνουν είναι 40 δολάρια. Απ' αυτά μόνο τα 22 αφαιρούνται από το χρέος. Τα άλλα 18 αντιπροσωπεύουν τους τόκους της υποθήκης. Για να γίνη δικό τους το σπιτί πρέπει να περassoύν τουλάχιστον 17 χρόνια. Θα έχουν πληρώσει τότε την αξία του σπιτιού και 1/2 ακόμα επί της αξίας του, που θα τα μοιραστούν η Έταιρία Δανείων και ο πρώην ιδιοκτήτης του σπιτιού.

Υπάρχει στο σπιτί μία εγκατάσταση θερμάνσεως που δουλεύει με πετρέλαιο. Ο Ντόναλντ υπολογίζει πως η έτήσια δαπάνη του σπιτιού του σε καύσιμα, φτάνει τα 90 δολάρια. Το Πορτλαντ έχει ένα υγρό, απαλό κλίμα, όμοιο με των Ευρωπαϊκών χωρών της Βορείου Θάλασσας. Οι Μακλίν έχουν ηλεκτρικό ψυγείο, ηλεκτρικό πλυντήριο, ένα μικρό ραδιόφωνο και ηλεκτρικό σίδερο. Ο μηνιαίος λογαριασμός του ηλεκτρικού είναι 3 1/2 δολάρια. Το ρεύμα έρχεται από το Υδραγωγείο της Μποβίλ που υπάγεται στο μεγάλο Κυβερνητικό σχέδιο αξιοποίησης του Ποταμού Κολούμπια, αλλά που το έκμεταλλεύεται μία ιδιωτική επιχείρηση.

Έλοντας και μη περιορίζουν τα έξοδά τους όσο μπορούν περισσότερο. Αν θέλεις να κόψεις τα μολλικά σου στο Πορτλαντ, θα πληρώσεις 1 δολάριο. Αν όμως τα κόψεις, όπως ο Ντόναλντ στη «Σχολή Κουρέων» θα πληρώσεις μόνον 40 σέντς. Η Ντόρις κάνει μόνο μία περμανάντ το χρόνο. Κοστίζει 6 δολάρια και 40 σέντς. Χτενίζεται πάντα μόνη της. Ράβει μόνη της τα ρούχα των παιδιών και οι δυο γιαγιάδες την εφοδιάζουν τακτικά με διάφορα ρούχα. Ο Ντόναλντ φορεί ακόμα τα ρούχα που είχε προτού πάη στρατιώτης.

Οι Μακλίν αγαπούν τα φίλμ, αλλά ο κινηματογράφος είναι ακριβός. Ο Ντόναλντ ανήκει στο Βιηθητικό Σώμα της Αστυνομίας. Δεν πληρώνεται για τη δουλειά αυτή, αλλά έχει το δικαίωμα να μπαίνει δωρεάν στους κινηματογράφους. Όταν καμιά ταινία είναι καλή, το λέει στην Ντόρις, κι εκείνη προσπαθεί και πηγαίνει στην προβολή που έχει αθηνότερο εισιτήριο. Όταν, καμιά φορά οι Μακλίν βγαίνουν το βράδυ για να πάνε στο

θέατρο ή σε καμιά εκκλησιαστική συνάθροιση, έρχονται φίλοι από τη γειτονιά και μένουν με τα παιδιά. Οι Μακλέιν είναι Προσβυτεριανοί. Η μηνιαία συνεισφορά τους στο Ταμείο της Ένοριακής Εκκλησίας είναι 1 δολλάριο.

Αφού οι Μακλέιν έχουν δικό τους σπίτι, πληρώνουν κάθε χρόνο στην πολιτεία Όρεγκόν, 47 δολλάρια φόρο ακινήτων. Ο ετήσιος φόρος εισοδήματος που κρατά η Συνομοσπονδιακή Κυβέρνηση από τις αποδοχές του Ντόναλντ, είναι 15 δολ. και 60 σέντς. Ο φόρος είναι μικρός γιατί ο Ντόναλντ συντηρεί τρία άτομα. Και όμως οι Μακλέιν νομίζουν πως δεν είναι καιρός ακόμη για να ελαττωθούν οι φόροι. Πιστεύουν ότι πρώτο πρέπει να πληρώνεται το χρέος προς το κράτος.

Το προσωπικό της Έθνικής Μπισκότων είναι ασφαλισμένο ομαδικά και η μηνιαία συνδρομή του Ντόναλντ είναι 50 σέντς, ενώ η πολύμορφη προστασία που του παρέχει Ισοδυναμεί με 1500 δολλάρια. Πληρώνει επίσης κάθε χρόνο 60 δολ. για μία ασφάλεια ζωής 3.500 δολ. Οι Μακλέιν έχουν γκαράζ, αλλά δεν έχουν αυτοκίνητο. Το καλοκαίρι, στις διακοπές, σχεδιάζουν να ενώσουν το γκαράζ με το σπίτι για να εξοικονομήσουν ένα ακόμα δωμάτιο. Τώρα τα παιδιά κοιμούνται σ' ένα δωμάτιο με τους γονείς τους, σε μία ναυτική κουκέτα που την έφτιαξε μόνος του ο Ντόναλντ.

Ο Ντόναλντ πάει στη δουλειά με τράμ και ξοδεύει 25 σέντς σε εισιτήρια. Οι Μακλέιν πληρώνουν κάθε μήνα 1 δολλάριο στο σχολειδάρι, και 3 δολλ. και 75 σέντς για το τηλέφωνο που το έχουν με τρεις άλλες οικογένειες. Για το γκαζί τους πληρώνουν 4 1/2 δολλάρια το μήνα και για το νερό, που το παρέχει ο Δήμος, 6 1/2 δολλάρια το χρόνο.

Οι Μακλέιν δεν έχουν αποταμιεύσεις. Καταθέτουν το μισθό του Ντόναλντ στην Τράπεζα. Και στο τέλος του μηνός τον έχουν ξοδέψει όλο. Κάθε μήνα πληρώνουν στην Ύγειονομική Υπηρεσία του Όρεγκόν 3 δολ., για προκαταβολική πληρωμή ιατρικής περιθαλψίας. Όταν γεννήθηκε ο Ντάγκλας, ο λογαριασμός του γιατρού έφτασε τα 40 δολλάρια. Ο Ντόναλντ —σάν πρώην στρατιώτης έχει το δικαίωμα να νοσηλεύεται στο τοπικό Νοσοκομείο των Παλαιών Πολεμιστών.

Οι Μακλέιν δεν έχουν πολύ καιρό για διάβασμα. Είναι γραμμένοι στην τοπική εφημερίδα «Όρεγκόνιαν» και πληρώνουν 1 1/2 δολ. το μήνα. Διαβάζουν επίσης δύο παναμερικανικά περιοδικά, το «Λάιφ» και το «Σάτερνταϊν Ήβνινγκ Πόστ». Ο Ντόναλντ αγοράζει και το αθλητικό «Αμερικαν Σπόρτσμαν». Ενδιαφέρεται για το ψάρεμα, το κυνήγι, το μπέιζμπωλ και άλλα σπόρ. Παρακολουθεί με ενδιαφέρον την τοπική ομάδα μπέιζ-μπωλ. Πότε-πότε κατεβαίνει με το λεωφορείο στο δημοτικό γήπεδο και πληρώνει 1 δολλάριο, για να παίξει μία παρτίδα γκόλφ.

Μ' όλο που η οικονομική τους κατάσταση δεν είναι και τόσο ρόδινη, οι Μακλέιν δεν ανησυχούν για το μέλλον. Ο Ντόναλντ ετοιμάζεται για να πάρη δίπλωμα κρατικού λογιστού και να ειδικευθή στα φορολογικά. Δουλεύει με ευσυνειδησία στην εταιρία του που, όπως πιστεύει, του προσφέρει ευκαιρίες προαγωγής.

Ο Ντόναλντ και η Ντόρις διαβάζουν στην εφημερίδα πολλές προβλέψεις για μία μελλοντική οικονομική κρίση στις Ήνωμένες Πολιτείες. Έχουν λίγα αποθέματα και καταλαβαίνουν πως μία συνεχής περίοδος ανεργίας θα τους αφήσει χωρίς χρήματα για τρόφιμα και για τις δόσεις του σπιτιού τους. Αλλά είναι βέβαιοι ότι με κάποιο τρόπο θα τα βγάλουν πέρα.

III. Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΛΑΝΔΙΑ

(Από το «Dagens Nyheter», Στοκχόλμη)

Στο Ρεύκιαβίκ, την πρωτεύουσα της Ισλανδίας, δεν έγιναν μεγάλες επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια του πολέμου κι όμως αν μείνη κανείς λίγες ώρες εκεί θα διακρίνη τα ίχνη του αμέσως. Η πόλη απλώθηκε πάρα πολύ και νέα γκαρίζα κτίρια από μπετόν άρμε ξεπήδησαν παντού έξω από τα παλιά της όρια. Κι ανάμεσα στις μεγάλες οικόδομες απλώνονται ατέλειωτες σειρές από παράγκες που δείχνουν καθαρά την κρίση της στέγης που υπάρχει.

Η ανάπτυξη του Ρεύκιαβίκ από το 1939 είναι καταπληκτική για να μην πούμε άπιστευτη. Ο πληθυσμός του αυξήθηκε, από το 1939 ως το 1946, από 35.000 σε 50.000 και εξακολουθεί να μεγαλώνει. Όπως ήταν φυσικό η οικοδόμηση νέων σπιτιών δεν μπόρεσε να παρακολουθήσει το ρυθμό της αύξησης του πληθυσμού και γι' αυτό υπάρχει δέυτατο πρόβλημα στέγης. Τα ένοικια αυξήθηκαν τόσο που απορροφούν τα 40% περίπου των μισθών. Αλλά τώρα η ανοικοδόμηση προχωρεί με ταχύτατο ρυθμό και οι κτίστες που ήρθαν από τη Δανία δουλεύουν υπεράνθρωπα. Πιστεύεται ότι σε 2-3 χρόνια η κρίση θα έχει περάσει. Ως τότε οι παράγκες θα μείνουν εκεί που είναι. Και δεν ζουν μόνο φτωχοί άνθρωποι μέσα σ' αυτές. Βλέπεις στα παράθυρά τους Αμερικανικές μεταξωτές κουρτίνες και μεταξωτά έσωρουχα απλωμένα στα σχολιά και έξω από την πόρτα τους μπορεί να στέκεται καμιά λιμουζίνα, τελευταίου τύπου.

Στο Ρεύκιαβίκ υπάρχουν πάρα πολλά αυτοκίνητα, κάπου 600 ταξί και πάνω από 5000 ιδιωτικά αυτοκίνητα—τα περισσότερα μεταπολεμικά. Τα τζίπ είναι δημοφιλέστατα. Ακόμη και παιδιά που μόλις έβγαλαν το σχολείο έχουν καμιά φορά δικό τους τζίπ. Αλλά τα παιδιά αυτά, κατά κανόνα, αγοράζουν το αυτοκίνητό τους με δικά τους λεπτά γιατί η έλλειψη εργατικών χεριών σημαίνει μεγάλη προσφορά εργασίας.

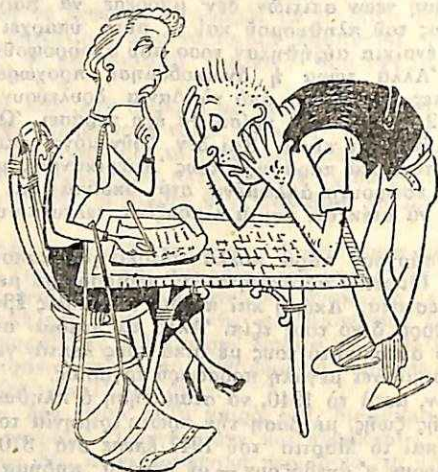
Ήταν αδύνατον, μετά το 1940, να σταματήσει ο πληθωρισμός. Ο δείκτης του κόστους της ζωής, με βάση την πρώτη τριμηνία του 1939, έφτασε τον αριθμό 316 και το Μάρτιο του 1947 έπεσε στα 310. Τα εργατικά συνδικάτα κατορθώνουν ν' ανεβάσουν—με μεγάλα πηδήματα—το κατώτατο όριο των αποδοχών και εκτός από το βασικό μισθό δίνεται στους εργαζομένους ένα επίδομα κόστους ζωής.

Έχουν, λοιπόν, οι άνθρωποι άφθονα λεπτά. Αλλά τα λεπτά φεύγουν γρήγορα. Οι τιμές είναι τρομακτικές. Μερικά παραδείγματα: Το γάλα κοστίζει 1,85 κορώνες¹ ή λίτρα, οι πατάτες 2,10 κορώνες το κιλό, το βούτυρο 33 κορώνες το κιλό και ο καφές 8,40 κορ. το κιλό. Ένα απλό ανδρικό κοστούμι στοιχίζει 600 κορώνες, κ' ένα απλό γυναικείο παλτό 700· 1000 κορώνες. Τα ανδρικά παπούτσια 90 κορώνες, τα γυναικεία 90· 150. Το κοινάκ 65 κορώνες το μπουκάλι, το αμερικάνικο ούισκυ 95,50 κορώνες. Ένα μπουκάλι μπύρα κάνει 2,300 κορώνες κ' ένα μπουκάλι κόκα-κόλα 2,50.

Οι αριθμοί αυτοί δίνουν μία καθαρή εικόνα του πληθωρισμού. Αλλά

1. Χάρτινη λίρα Άγγλιας = 26,22 κορώνες Ισλανδίας = 20.000 δρχ. άρα 1 κορώνα = 762 δρχ.

δέν είναι τόσο εύκολο ν' ανασφύρη κανείς άκριβείς αριθμούς σχετικά με τις άποδογές εκτός για τους δημοσίους υπαλλήλους. Οι Υπουργοί παίρνουν 15.000 κορ. το χρόνο, οι δάσκαλοι 7.200-9.600 και οι καθηγητές 11.110. Αυτός είναι ο βασικός τους μισθός. Το επίδομα κόστους ζωής είναι 210 % επί του βασικού μισθοῦ. Άλλά και πάλι οι μισθοὶ δέν είναι καλοί. Ο άνειδίκευτος εργάτης, από την άλλη μεριά κερδίζει μαζί με τὸ επίδομα κάπου 2000 κορώνες τὸ μήνα, ἐνῶ υπάρχουν γκαρσόνια πού βγάζουν ἄνετα 5000 κορώνες τὸ μήνα. Ένας νεαρός — 13 μόλις χρονῶν — μού εἶπε ὅτι βγάζει 2000 κορώνες τὸ μήνα.

Εἶναι δυνατόν νὰ ἐξοντωθῇ τὸ κρυολόγημα;

Τοῦ ΝΟΑΗ D. FABRICANT, M. D.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο «The Common Cold», ἐκδ. Macdonald

& Co Ltd, Λονδίνον).

Διηγούνται μίαν ιστορίαν δι' ἑνα ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος, ὅταν τοῦ εἶπαν ὅτι τὸ Ἰσχυρὸν Ροκφέλλερ εἶχε διαθέσει ἑνα μεγάλο χρηματικὸν ποσὸν δι' ἐρεῦνας περὶ τῶν αἰτίων καὶ τῆς θεραπείας τοῦ κοινοῦ κρυολογήματος, ἀπήντησε ἀπτόμα, «Καλὸ εἶναι αὐτὸ—ἀλλὰ δέν φθάνει». «Δέν φθάνει»—ἡ φράσις αὐτὴ δείχνει ἀκριβῶς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἔχουν φθάσει σήμερον αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐρευναι· δέν καλύπτει ὅμως κατ' οὐδέναν τρόπον τὰς ἐλπίδας πού μᾶς ἐπιφυλάσσει τὸ μέλλον. Διότι οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι διαμορφώονεν τὸ μέλλον—βιολόγοι, ἰατροί, φυσιοδίφαι, μηχανικοὶ καὶ ἄλλοι—ἐξακολουθοῦν νὰ ἐρευνῶν τὸ μυστήριον τοῦ κρυολογήματος. Καὶ δέν ἀποκλείεται πολὺ συντόμως νὰ εὕρῃ κάποιος τὴν ἐξήγησίν του.

Ἐς ἐξετάσωμεν, π. χ., τὸ ζήτημα τῶν ρινικῶν ἐκκρίσεων καὶ τῶν βιταμινῶν—δηλ. δύο σφαίρας ἐρεῦνης, αἱ ὁποῖαι ἐκ πρώτης ὄψεως εἶναι τελείως ἄσχετοι, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητά

Εἰς τὸ βιβλίον του «Τὸ κοινὸν κρυολόγημα» ὁ συγγραφεὺς, Ν. Φάμπρικαντ ἑνας Ἀμερικανὸς ἰατρός, κάμει ἀνασκόπῃ τῶν αἰτίων καὶ τῶν μέσων θεραπείας τοῦ κοινοῦ κρυολογήματος. Ἐξετάζει τοὺς διαφοροὺς ὁρμούς, τὰ ἐμβόλια κτλ. τὰ ὁποῖα κατὰ διαστήματα ἐχρησιμοποίηθησαν ὡς μέσα θεραπείας καὶ φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι μέχρι σήμερον ἡ μόνη ἀποτελεσματικὴ θεραπεία διὰ τὸ κρυολόγημα εἶναι ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀπομόνωσις. Εἰς τὸ κεφάλαιον ἐν τούτοις περὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἀναδημοσιεύομεν κατωτέρω, παραθεῖται εἰς γενικὰς γραμμὰς τὰς κατευθύνσεις τὰς ὁποίας ἀκολουθεῖ σήμερον ἡ ἐπιστῇ εἰς τὰς ἐρεῖνας τῆς, καὶ ἐκφράζει τὴν γνώμην του σχετικῶς μετὰ τὰς πιθανότητας πού ὑπάρχουν ν' ἀπαλλαγῇ ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὴν «ἡμικρατικωτέραν τῶν ἀσθενειῶν».

σχετίζονται, ὡς ἀπέδειξαν αἱ πρόσφατως γενόμεναι ἐργασίαι προσμιξέως τῆς ζυμολυσίνης τῶν ρινικῶν ἐκκρίσεων, μετὰ τῶν μικροσκοπικῶν μορίων τῆς βιταμίνης ἡ ἑποία εἶναι γνωστὴ ὡς «βιοτίνη». Ἡ ζυμολυσίνη ἐνισχυομένη διὰ τῆς βιοτίνης, ἐνδέχεται ν' ἀποδείχθῃ καταπληκτικὴν ὅσον κατὰ τὸ κοινὸν κρυολόγημα.

Γενικῶς, εἰς ὅλοκληρον τὸ πεδίον τῆς βιοχημείας διαρκεῖ ἀκόμη ἡ δυνατότης νὰ φωτισθοῦν πολλὰ ἄλυτα προβλήματα. Ἐνα κατ' ἄρῳμα τὸ ὁποῖον θεωρεῖτο μέχρι τοῦδε ἀδύνατον, εἶναι ἡ συνθετικὴ

παραγωγή ἀντισωμάτων. Ἀντισώματα καλοῦνται αἱ οὐσίαι τὰς ἑποίας παράγει τὸ σῶμα πρὸς καταπολέμησιν τῶν μολύνσεων. Ἐκαστον μικρόβιον ἡ ἴος προκαλεῖ τὸν σχηματισμὸν ἐνός εἰδικοῦ ἀντισώματος, τὸ ὅποion ἀποβαίνει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, μόνιμον μέσον προφυλάξεως τοῦ προσβληθέντος ἀτόμου ἐναντίον ἐκάστης εἰδικῆς μόλυνσεως. Τὸ γεγονός συνεπῶς ὅτι αἱ ρινικαὶ ἐκκρίσεις περιέχουν ἀν-

τισώματα και ότι τα αντισώματα δύνανται να παραχθούν και συνθετικώς, θα ανατρέψη όλες τις αντιλήψεις μας περί του κοινού κρυολογήματος. Αναφέρουμεν το παράδειγμα αυτό διὰ νὰ δείξωμεν ότι αι σκέψεις μας έλαβαν ήδη την κατεύθυνσιν ή οποία ένδέχεται νὰ οδηγήσῃ εἰς πολύ ταχύτεραν, παρ' όσον κοινώς πιστεύεται, κατάκτησιν τῶν αἰτίων τοῦ κοινού κρυολογήματος.

Εἶναι τόσον πολλά τὰ αἷτια τὰ όποια προκαλοῦν τό κοινόν κρυολόγημα, ὥστε εἶναι πολύ ἀμφίβολον ἐάν ἡ λύσις θά δοθῇ ἀπό ἕνα καί μόνον φάρμακον. Ἡ χημικοθεραπευτική ἐν τούτοις μπορεί νὰ μάς παράσῃ μίαν σαφή λύσιν. Υπάρχουν τουλάχιστον 100.000 μήκυτες καί παράσιτα, ἔκαστον τῶν ὁποίων ένδέχεται νὰ υποκαταστήσῃ μίαν ἡμέραν τήν πενικιλλίνην. Πιστεύεται ότι υπάρχουν μήκυτες καί παράσιτα πού ένδέχεται νὰ διπλασιάσουν εἰς τό μέλλον τὰ ἀποτελέσματα τὰ όποια επέτυχεν ἐντός βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος ἡ πενικιλλίνη.

Γνωρίζομεν ότι μεταξὺ τῶν διαφόρων αἰτίων τὰ όποια προκαλοῦν τό κοινόν κρυολόγημα, σημαντικόν ρόλον παίζουν αἱ ἀπότομοι μεταβολαί τοῦ καιροῦ. Ἡ ἀνικανότης τοῦ ἀνθρώπου νὰ προσαρμόζεται γρήγορα εἰς τὰς ἀλλαγὰς τοῦ περιβάλλοντός του, ἡ προσβολή τῆς βλεννογόνου μεμβράνης τῆς ρινός καί αἱ συνέπειαι τῆς υπερβολικῆς φύξεως τοῦ σώματος, ἀποτελοῦν προβλήματα διὰ τήν ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων ἐργάζονται συνεχῶς ἀρχιτέκτονες, μηχανικοί, ἱατροί καί μετεωρολόγοι. Ὅταν αἱ περισσότητες οἰκίας καί τὰ περισσότερα γραφεῖα καί ἐργοστάσια ἀποκτήσουν τὰ μέσα πού θά τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ προσαρμόσουν τήν ἐσωτερικήν των θερμοκρασίαν πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς καιρικὰς συνθήκας, θά ἔχουν ἐξουδετερωθῇ κατὰ μέγα μέρος αἱ ἀπότομοι προσβολαί τὰς ὁποίας υφίσταται τώρα ἡ μύτη καί ὁ λαιμός τοῦ ἀνθρώπου λόγῳ τῶν ἀποτόμων μεταβολῶν τῆς θερμοκρασίας.

Τὸ ἡλεκτρονικόν μικροσκόπιον ἀποτέλει ἐξαιρετικῶς ένδιαφέρουσαν

πρόδον εἰς τὸν τομέα τῆς μελέτης τῶν μικροβίων. Ὁ ὑπερ-δφθαλμός αὐτός, προσκτείνει πραγματικῶς τό πεδίον τῆς δράσεως εἰς βαθμὸν πολύ μεγαλύτερον παρ' όσον ἐθεωρεῖτο μέχρι τοῦδε δυνατόν. Τὸ ἡλεκτρονικόν μικροσκόπιον διαφέρει ἀπὸ τὸ συνήθες ἰσχυρὸν μικροσκόπιον διότι, ἀντὶ τοῦ συνήθους φωτός, χρησιμοποιεῖ μίαν συγκεντρωμένην ἀκτίνα ἡλεκτρονίων καί ἕνα σύστημα μαγνητικῶν φακῶν.

Τὸ ἡλεκτρονικόν μικροσκόπιον ἔχει ἰδιαιτέραν ἀξίαν διὰ τοὺς ἐρευνητάς τῶν μικροβίων διότι τοὺς ἐπιτρέπει νὰ ἐξετάζουν τὰ δείγματα ἀμέσως μετὰ τήν παρασκευήν των. Ἐπίσης ἡ ἡλεκτρονική ἀκτίς δὲν βλέπτει τὸ ὑπὸ μελέτην μικρόδιον καί τὸ μεγεθύνει τόσον πολύ ὥστε νὰ ἀποκαλύπτεται καί ἡ ἐλαχίστη λεπτομέρειά του. Τὸ μικρόδιον τὸ όποῖον προκαλεῖ τὸ κοινόν κρυολόγημα μελετᾶται σήμερα ὑπὸ πολλῶν ἐρευνητῶν οἱ όποιοι συγκεντρώνουν τὰ νέα στοιχεῖα ἐλπίζοντες νὰ φέρουν εἰς φῶς ἕνα μέρος τῶν μυστικῶν του.

Ισως μερικά ἀπὸ τὰ προβλήματα ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης τὰ όποια ἐθίξα ἀνωτέρω στεροῦνται ἀμέσως ένδιαφέροντος διὰ τὸν ἀναγνώστην ὁ όποῖος ἀσφαλῶς θά ἐρωτήσῃ: Τί γίνεται συγκεκριμένως αὐτὴν τήν στιγμήν διὰ νὰ ἐξουδετερωθῇ ὁριστικῶς τό κρυολόγημα;

Ἀντὶ ἀπαντήσεως ἄς ἐξετάσωμεν δύο ἀπόψεις τοῦ ζητήματος, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει ὁ ἱατρικὸς κόσμος με θερμὸν ένδιαφέρον. Πρῶτα, εἶναι ἀνάγκη νὰ καταλάβωμεν ότι μικρόβια ὅπως οἱ πνευμονόκκοκοι καί οἱ στρεπτόκκοκοι, μποροῦν νὰ πετοῦν εἰς τήν ἀτμόσφαιραν ἐνός δωματίου ἐπὶ πολὺς ὥρας ἢ ἡμέρας. Αἱ κινήσεις τῶν ἐνοίκων τοῦ δωματίου συγκατοῦν τοὺς ὁργανισμοὺς αὐτοὺς εἰς τὸν ἀέρα, ἐνῶ τὸ ἀνοίγμα καί τὸ κλείσιμο τῆς πόρτας, ἀκόμη καί τὸ δυνατό σκούπισμα τοῦ πατώματος σκορπίζουν τοὺς διαφόρους μικρο-ὁργανισμοὺς εἰς δλόκληρον τὸ δωμάτιον. Ἀπεδείχθη κατ' ἐπανάληψιν ότι ὁ ἀήρ τοῦ δωματίου πε-

ρίεχαι μετὰ τὸ σκούπισμα τοῦ πατώματος πολὺ μεγαλύτερον ἀριθμὸν νοσούντων μικροβίων ἀπὸ πρὶν. Ἀπὸ τήν ἀποφιν αὐτὴν ἡ σύγχρονος ἀπορροφητικὴ ἡλεκτρικὴ σκούπα, ἐάν τὴν συγκρίνωμεν με τήν κοινὴν σκούπαν, παρουσιάζει ἕνα μεγάλο πλεονέκτημα.

Ὁ Δρ. Ο. Χ. Ρόμπερτσον τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου ἀνεκάλυψε μίαν μέθοδον ἀπολυμάνσεως τοῦ ἀέρος—εἰς τήν ἀπολύμανσιν ἀκριβῶς τοῦ ἀέρος ἤθελα ἐξ ἀρχῆς νὰ καταλήξω—διὰ τῆς ἐξοντώσεως καί τῆς ἐξουδετερώσεως τῶν ἐπιδρασθῶν ὁργανισμῶν. Ἡ ἀπολυμάνσις αὐτὴ τοῦ ἀέρος συντελεῖται κατ' οὐσίαν διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσεως χημικῶν οὐσιῶν. Ἐνῶ ὁ παλαιότατος καί πάντοτε χρήσιμος τρόπος ἀπαλλαγῆς τοῦ ἀέρος ἐκ τῶν μεταδοτικῶν μικροβίων εἶναι ὁ ἀερισμός, ὁ Δρ. Ρόμπερτσον ἐχρησιμοποίησε διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν χημικὰς οὐσίας: τήν γλυκόλην τριεθυλίνης καί γλυκόλην προπυλίνης. Ἡ ἐπιτυχία του ἦτο καταπληκτικὴ. Ὁ ἀνθρώπος μπορεί νὰ εἰσπνεύσῃ τοὺς χημικοὺς αὐτοὺς ἀτμοὺς ἄνευ τῆς ἐλαχίστης τοξικῆς συνεπείας.

Ἡ ἰδέα τῆς χρησιμοποιοῦσεως μικροβιοκτόνων ἀτμῶν ἡ ραντισμάτων ὡς μεθόδου καταπολεμήσεως τῶν διὰ τὸν ἀέρα μεταδιδομένων μικροβίων, χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς κατὰ τήν ὁποίαν ὁ Ἀίστερ ἐχρησιμοποίησεν διὰ πρώτην φοράν ράντισμα με φαινόλην πρὸς ἀποφυγὴν τῶν τραυματικῶν μολύνσεων εἰς τὰ χειρουργεῖα. Ἐν τούτοις μέχρι πρὸ ὀλίγου ἀκόμη χρόνου, δὲν εἶχε κατορθώσει κανεὶς νὰ δημιουργήσῃ διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς, μίαν ἀτμόσφαιραν ἢ ὁποία νὰ εἶναι ἀποστειρωμένη ἢ ἔστω σχετικῶς ἀπληλαγμένη μικροβίων καί εἰς τήν ὁποίαν συγχρόνως νὰ ἀντέχῃ ὁ ἀνθρώπος. Αἱ νεώτεροι μέθοδοι χημικῆς ἀποστειρώσεως τοῦ ἀέρος συνίστανται εἰς τήν διαχύσιν ἐντός τῆς ἀτμόσφαιρας μὴ τοξικῶν, ἀχρόων, ἀγεύστων, καί φθινῶν χημικῶν μικροβιοκτόνων.

Αἱ μελέται τοῦ Δρ. Ρόμπερτσον ἀπέδειξαν ότι αἱ γλυκόλαι ἐξουδετερώνουν ταχέως μέγαν ἀριθμὸν μικροβίων τοῦ ἀέρος. Τὰ σπουδαιότερα π. χ. μι-

κρόβια πού εισβάλλουν εἰς τὸ ἀναπνευστικόν σύστημα ἐφρονεύοντο εὐθὺς ὡς ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν με τοὺς μικροβιοκτόνους ἀτμοὺς. Αἱ δοκιμαίαι αἱ ὁποῖαι ἔγιναν εἰς νοσοκομειακοὺς θαλάμους μολυσμένους ἀπὸ νοσογόνα μικρόβια, ἔδωσαν θαυμάσια ἀποτελέσματα. Καί τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἀκόμη καλύτερον ὅταν ἡ ὑγρασία τῆς ἀτμόσφαιρας ἦταν μεγάλη—δηλαδὴ 40-60 %.

Κατόπιν ἔγιναν πειράματα διὰ νὰ ἐξακριβωθῇ κατὰ πόσον ὁ πληρωθεὶς δι' ἀτμῶν ἀήρ, εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ ἐπιδραστικὴν συνεπείαν διὰ τοὺς ἀνθρώπους πού τὸν ἀναπνεύουν. Ἄτομα τὰ όποια ἔμειναν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας εἰς δωματίον πληρὲς μικροβιοκτόνων ἀτμῶν, μετὰ τὸ τέλος τῶν πειραμάτων ἐξῆλθον τελείως ὑγιῆ, ἐφ' όσον τὸ δωματίον ἦτο ἐφωδιασμένον με σύστημα ἐξαερισμοῦ. Ἐπίσης εἰς ἕνα παιδικόν νοσοκομεῖον μετὰξὺ ἀσθενῶν οἱ όποιοι ἔμειναν εἰς θαλάμους με ἀέρα ἀποστειρωμένον δι' ἀτμῶν γλυκόλης, ἐπαρουσιάσθησαν ὀλιγώτερα κρούσματα κρυολογημάτων καί ἀμυγδαλίτιδος, παρὰ μετὰξὺ τῶν ἀσθενῶν οἱ όποιοι ἔμειναν εἰς θαλάμους τῶν ὁποίων ὁ ἀήρ δὲν εἶχεν ἀποστειρωθῇ.

Διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσεως μικροβιοκτόνων ἀτμῶν καί ραντισμῶν παρέχεται εἰς σημαντικόν βαθμὸν ἡ δυνατότης τῆς προφυλάξεως ἀπὸ τὸ κοινόν κρυολόγημα εἰς τὰς σχολικὰς τάξεις, τοὺς νοσοκομειακοὺς θαλάμους, τὰ θέατρα, τὰς αἰθούσας διαλέξεων, τὰ γραφεῖα καί τὰς οἰκίας. Ἰσως ἡ ἐργασία τοῦ Δρ. Ρόμπερτσον τελικῶς προχωρήσῃ τόσον ὥστε εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς κλειστοὺς χώρους νὰ ὑπάρχῃ ἐγκατάστασις ἐιδικὴ ὥστε θὰ στρέφωμεν ἕνα διακόπτην καί θὰ ἀπλώνεται εἰς τήν ἀτμόσφαιραν ἕνα φάρμακον πού θὰ προλαμβάνῃ καί θὰ θεραπεύῃ τὸ συνάχι καί ἄλλας μικροαδιαθεσίας τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἰσχύει τρόπος με τὴν ὁποίαν νὰ ἐλέγξωμεν καί νὰ ρυθμίσωμεν τὸ ποσοστὸν τῶν ἀτμῶν γλυκόλης ἐντός τῶν δωματίων καί τῶν κτιρίων. Διεξάγονται ὁμως ἐρευναι διὰ τήν ἀνακάλυψιν ἐ-

νός αυτόματου ρυθμιστικού μηχανισμού. Το σύστημα του Δρ. Ρόμπερτσον δίδει θετικά ελπίδες ότι έγινε ένα νέον βήμα διά την καταπολέμηση των ασθενειών του αναπνευστικού συστήματος.

Ανεκαλύφθη ότι η ακτινοβολία των υπεριωδών λυχνιών δύναται να απολυμαίνει την ατμόσφαιραν των νοσοκομείων και να εξολοθρεύει τα νοσογόνα μικρόβια. Κατόπιν μακροχρόνιου και εξαντλητικής μελέτης, ο Δρ. Β. Φ. Ουέλλερ και η σύζυγός του πιστεύοντας ότι αι μεταδοτικές ασθένειαι εξαπλούνται επειδή οι άνθρωποι συνωστίζονται εις κλειστούς χώρους όταν ο καιρός είναι ψυχρός, επρότειναν ένα νέον τρόπον περιορισμού των δια του αέρος μεταδιδόμενων μολύνσεων. Εις τας τάξεις των σχολείων εγκατεστάθη ένας ειδικός τύπος υπεριωδούς λυχνίας. «Εφ' όσον δ' αὐτὸς ἐντὸς ἐνός ὧρου ὅπου ἐθρῖσκειται μία τοιαύτη λυχνία, κυκλοφορεῖ μεταξὺ ζωνῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας περνᾷ ἡ ἀκτινοβολία καὶ ἀπὸ ἄλλας ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν περνᾷ, τὰ μικρόβια—νοσογόνα καὶ μὴ—ἄλλου ἐξουδετερώνονται ἢ ἐξολοθρεύονται καὶ ἄλλου παραμένουν ἄθικτα. Ὅσον πλησιέστερον εὗρισκονται πρὸς τὴν λυχνίαν τόσο μικρότερος γίνεται ὁ χρόνος ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καταστροφὴν.

Αἱ μικροβιοκτόνοι λυχνίαι μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν ἐμποδίσουν τὰ μικρόβια—τούς φορεῖς τῶν μολύνσεων τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος—νὰ περιφέρονται μέσα εἰς ἕνα κλειστὸν χώρον. Αὐτὸ ἀπεδείχθη μὲ μίαν σειράν πειραμάτων εἰς ἕνα μεγάλο ὄρφανοτροφεῖον πλησίον τοῦ Σικάγου. Μερικὰ παιδιὰ ἐπροστατεύθησαν δι' ὑπεριωδὸν λυχνίων καὶ ἄλλα ἔμειναν ἀπροστάτευτα. Αἱ κρυολογημέναι νοσοκόμοι, περιποιούμεναι τὰ παιδιὰ τὰ ὅποια δὲν ἐπροστατεύοντο δι' εἰδικῶν λυχνιών, μετέδιδον εἰς αὐ-

τὰ τὴν πάθειν των. Εἰς περιπτώσεις ἐντοῦτοις, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ ἰδία νοσοκόμοι ἐπεριποιούντο μικρὰ παιδιὰ τὰ ὅποια ἐπροστατεύοντο διὰ λυχνιών δὲν ἐπαρουσιάσθη οὔτε ἕνα κρούσμα μεταδόσεως τῆς παθήσεως. Ἀνάλογα ἀποτελέσματα ἐσημαίωθησαν καὶ εἰς ἄλλα παιδικὰ νοσοκομεία.

Αἱ δυνατότητες τῶν μικροβιοκτόνων λυχνιών εἶναι, φυσικὰ, περιορισμέναι. Διότι οἱ ἄνθρωποι ἀλλάζουν πολλά περιβάλλοντα κατὰ τὸ διάστημα μιᾶς καὶ μόνης ἡμέρας. Εἶναι φανερόν ὅτι νὰ ὑπάρχουν λυχνίαι εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη. Τοιοῦτοτρόπος τὸ αὐτὸ πρόσωπον εἶναι δυνατόν νὰ προφυλάσσεται ἐπαρκῶς εἰς ἕνα περιβάλλον προστατευόμενον διὰ λυχνιών καὶ νὰ πάρῃ μικρόβια εἰς ἕνα ἀπροστάτευτον περιβάλλον, ὅπως εἶναι π. χ. τὸ λεωφορεῖον ἢ ὁ ἀνεγκυστήρ. Πάντως, ἀνεξαρτήτως τοῦ κατὰ πόσον ἡ λυχνία εἶναι δυνατόν νὰ τύχῃ γενικῆς ἐφαρμογῆς ἢ ὅχι, μποροῦμε νὰ ἔχωμεν βασιμους ἐλπίδας διὰ τὴν μελλοντικὴν τῆς χρησιμοποίησιν.

Ἐχει γίνῃ κατὰ περισσότερον ἀπὸ μία ἀρχὴ πρὸς τὴν καταύθυνσιν τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐνδογενεῖας αὐθιείας ποῦ εἶναι γνωστὴ ὡς «κοινὸν κρυολόγημα». Ἡ ἐπιστήμη ἔχει ἤδη εἰς τὰς χεῖρας τῆς πολλὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ὅποια μπορεῖ νὰ δηγηθῇ διὰ τὴν καταπολεμῆσιν τῆς μολυσματικῆς νόσου. Θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὅποian ἱατροί, χημικοί, φυσικοί, μηχανικοί, μεταωρολόγοι, ἀρχιτέκτονες, φαρμακολόγοι καὶ μικροβιολόγοι—ὅλοι μαζί ἢ καὶ χωριστά—θὰ γράψουν τὴν λέξιν «τέλος» ὅσον ἀφορᾷ τὸ κοινὸν κρυολόγημα. Αὐτοὶ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον εἶναι εἰς θέσιν νὰ μετατρέψουν τὴν «πλέον δημοκρατικὴν τῶν νόσων», εἰς θρίαμβον τῶν ἱατρικῶν χρονικῶν. Ἐν τῇ μετὰ ὅμως ὁ μέσος ἄνθρωπος πρέπει νὰ μάθῃ τὴν ὀριζομένην πράγματα σχετικῶς μὲ τὴν ὑγιεινὴν τῆς ρινικῆς κοιλότητος καὶ νὰ τὰ ἐφαρμόζῃ.

Ἡ βιομηχανικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς Εὐρώπης

Τοῦ GUNNAR MYRDAL

Γραμματέως τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν Εὐρώπην
(Ἄρθρον γραμμένον εἰδικῶς διὰ τὴν «Ἐκλογὴν»)

Ἡ προσοχὴ καὶ αἱ ἐλπίδες τῆς Εὐρώπης εἶναι σήμερα συγκεντρωμέναι εἰς τὸ Σχέδιον Μάρσαλ, τὸ ὅποτον μπορεῖ νὰ ἀποδεχθῇ μέσον ἐξαιρετικῆς σημασίας διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεταπολεμικῶν δυσκολιῶν τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος τῆς Εὐρώπης. Τὸ Σχέδιον Μάρσαλ εἶναι γενικῶς λύσις ἀνάγκης ἢ ὀριστικὴ λύσις τοῦ προβλήματος ἐξετάζεται ἀπὸ τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν Εὐρώπην, τῆς ὁποίας εἶναι μέλη ὅλαι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ χώραι αἱ ὁποῖαι μετέχουν συγχρόνως εἰς τὸν Ὀργανισμόν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ ὁ Γκάνναρ Μύρνταλ ἐξετάζει τὸ πρόβλημα καὶ ἀναφέρει περιληπτικῶς τοὺς τρόπους διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἐπιτροπὴ μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν λύσιν του. Ὁ κ. Μύρνταλ εἶναι πρόεδρος τοῦ ἐμπορίου τῆς Σουηδίας καὶ ἐξημεῖς πρὸς τῆς Σουηδικῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς Μεταπολεμικῆς Ὀργανώσεως. Ἐμμεῖς πολλὰ εἴη εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, κατ' ἀρχάς καίποιν προσκλήσεως τοῦ ἰδρύματος Κάρνεϊγ διὰ νὰ μελετήσῃ τὸ πρόβλημα τῶν νέγων καὶ ἀργότερα ὡς οἰκονομικὸς ἀκόλουθος τῆς Σουηδικῆς Πρεσβείας εἰς τὴν Οὐάσιγκτον. Τὴν σταδιοδρομίαν του ἤρχισεν ὡς καθηγητὴς εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον Ἀνωτέρων Διεθνῶν Σπουδῶν τῆς Γενεύης.

Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν συνεστήθη μία Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἡ ἰδέα τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης νὰ λύσουν τὰ οἰκονομικὰ τῶν προβλήματα ἀπὸ κοινοῦ εἶναι συγχρόνως πρᾶξις πολιτικὴ καὶ δυναμικὴ. Ὅπου ζοῦν μεγάλοι καὶ παλαιοὶ κοινότητες ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης εἰς τὴν αὐτὴν ἡπείρον, εἰς διάφορα στάδια βιομηχανικῆς ἐξελίξεως, δὲν χρειάζεται νὰ τονώσῃ τὴν ἀνάγκην συντονισμοῦ γενικῶς τῶν προσπαθειῶν των. Δι' αὐτὸν μόνον τὸν λόγον ἡ ἰδέα αὐτὴ εἴχεν ἀπασχολήσει ἀπὸ πολὺ ἡδὴ χρόνου τὴν σκέψιν τῶν πολιτικῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ πραγματοποιησις τῆς ἰδέας οὗτης εἰς στήλην κατὰ τὴν ὅποian αἱ οἰκονομικαὶ δυνάμεις τῆς Εὐρώπης εὗρισκονται εἰς τόσον ἐμφανῶς ἔκκρυβτον κατάστασιν τονίζει ἰδιαίτερως τὴν ἀνάγκην τῆς. Ἐάν πρόκειται νὰ γίνῃ πλήρης ἐκμετάλλευσις τῆς παρεγομένης εὐκαιρίας καὶ νὰ μὴ διαψευσθοῦν αἱ ἐλπίδες τῶν θεμελιωτῶν τῆς, ἡ Ἐπιτροπὴ χρειάζεται τὴν ἐνεργὸν ὑποστήριξιν καὶ ἐνθάρρυνσιν ὅλων τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Εἶμαι εὐγνώμων διὰ τὴν εὐκαιρίαν ἡ ὅποια μοῦ δίδεται σήμερα διὰ νὰ ἐξηγήσω εἰς τοὺς ἀναγνώστους τῆς Ἐκλογῆς τὴν ἀντιπροσωπεύει ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν λύσιν τῶν κοινῶν δι' ὅλους αὐτῶν προβλημάτων. Διὰ τῆς ζωτανθῆς παραστάσεως τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ «Ἐκλογῆς» συντέλεσε εἰς

τήν προαγωγήν τῆς βασικῆς κατανόησεως τῆς «ἀπόψεως τοῦ ἄλλου», ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν μποροῦν νὰ ἐπιτύχουν αἱ διεθνεῖς ἐνέργειαι καὶ οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοί.

Ἡ σημερινὴ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Εὐρώπης εἶναι κατὰ μέγα μέρος κληρονομία τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Κατὰ μέγα μέρος ὄχι ὁμως καὶ ἀποκλειστικῶς. Ἡργάσθησαν δι' αὐτὸ ἐπὶ μίαν ἢ δύο δεκαετίαι πρὸ τοῦ πολέμου περισσότερον σταθεραὶ δυνάμεις καὶ αὐταὶ εἶναι ὑπεύθυνοι δι' ὠρισμένας μεγάλας ἀλλαγὰς εἰς τὸν σκελετὸν τῆς οἰκονομίας τῆς Εὐρώπης. Ἐνεκα τοῦτου ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ διπλοῦν ἔργον. Ἀφ' ἑνός, πρέπει νὰ βοηθήσῃ τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης νὰ ἐπανεύρουν τὸν δρόμον των μετὰ τὴν ἐξάρθρωσιν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ πολέμου. Ἀφ' ἑτέρου, πρέπει νὰ βοηθήσῃ οὕτως ὥστε νὰ συνδεθοῦν αἱ προσπάθειαι αὐταὶ τῆς ἀνοικοδομήσεως πρὸς τὰς μεταβαλλομένας τάσεις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν. Τὸ πρῶτον ἀναμφιβόλως εἶναι τὸ ἐπιτακτικώτερον ἔργον. Ἐάν δὲν συντελεσθῇ, ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην θὰ στερηθοῦν τροφίμων, ἔνδυμάτων, θερμάνσεως καὶ στέγης. Ἰδιαιτέρως αὐτὸς ὁ χειμὼν θὰ ἀποτελέσῃ σοβαρὸν πείραμα· εἰς τὸ πεδῖον τῆς ἐπιγούσης ἀνακουφίσεως ἀπὸ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας, ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ πρέπει νὰ λάβῃ πλήρως ὑπ' ὄψιν τὰς ἀμέσους αὐτὰς ἀνάγκας. Συγχρόνως ὁμως νὰ ἐξασφαλίσῃ ὥστε αὐτὰ τὰ ἀνακουφιστικὰ μέτρα νὰ μὴν βλάψουν μὲ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐφαρμόζονται, τὴν ὀριστικὴν λύσιν τῶν οἰκονομικῶν μας προβλημάτων. Εἰς τὸ πρόφατον παρελθὼν τὰ ἐπείγοντα ἀνακουφιστικὰ μέτρα συνεσώρυσαν πολλάκις νέας καὶ περιττὰς δυσκολίας διὰ τὸ μέλλον.

Τόσον τὰ ἐπείγοντα ὅσον καὶ τὰ μὴ ἐπείγοντα προβλήματα ἔχουν ἓνα πολὺ κοινὸν χαρακτηριστικόν: τὴν ἑλλειψίν ἐμπιστοσύνης. Ἐξ ὧλων τῶν πρώτων ὧλων αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Εὐρώπης, ἡ σπανιωτέρα ὧλων εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη. Ἐπὶ αἰῶνας ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ εὐφυΐα τοῦ ἀνθρώπου τὸν ἐβοήθησε νὰ δαμάσῃ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησίν του τὸν πλοῦτον τῆς φύσεως καὶ τοῦ προμήθευσαν σταθερῶς βελτιουμένας συνθήκας ζωῆς. Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον, ἡ κυκλοφορία τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡ ἀλληλεξυπηρέτησις μεταξὺ τῶν ἔθνων, ἔτειναν νὰ κάμουν ἐφικτὸν διὰ κάθε χώραν τὸν παραγωγικὸν πλοῦτον ὧλων τῶν ἄλλων. Τὸ ἐμπορικὸν ἔνστικτον ἦτο κατὰ βάθος ἐγωϊστικὸν ἔνστικτον: βοηθοῦσε τὸν ἀνθρώπον νὰ πλουτίσῃ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλας τὰς ἐπιθυμίας του εἰς τὴν ζωὴν. Καὶ ἀρχίζων νὰ πλουτίζῃ ὁ ἴδιος, κατέληγε νὰ συντελῇ καὶ εἰς τὸν πλουτισμὸν τῶν ἄλλων. Εἰς τὴν πορείαν αὐτὴν τῆς τολμηρᾶς ἐπεκτάσεως, ἡ ἐμπιστοσύνη ἔπαιζε τὸν κυριώτερον ρόλον.

Μὲ τὴν σημερινὴν τῶν κατάστασιν τὰ περισσότερα ἔθνη προτιμοῦν νὰ δροῦν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. Εἶναι εὐκολον νὰ ἐννοήσωμεν τοὺς λόγους καὶ νὰ συμπονέσωμεν δι' αὐτό. Ἡ κληρονομία δύο παγκοσμίων πολέμων, ὁ κατακλυσμὸς τῆς δυστυχίας καὶ τῶν βασάνων τὰ ὁποῖα ἠκολούθησαν ὡς ἀποτέλεσμά των, εἶναι φυσικὸν ὅτι ἔτεινον νὰ ὑποδείξουν περισσότερον τοὺς κινδύνους τῶν διεθνῶν σχέσεων παρὰ τὰ εὐεργετήματά των. Οἱ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἐκάστης χώρας ἀισθάνονται ὅτι ἐξυπηρετοῦν θαυμά-

σια τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ τῶν «ἀσφαλίζοντες» αὐτόν, ὥς εἰπωμεν, ἐναντίον μιᾶς ἐπαναλήψεως τῆς οἰκονομικῆς θυέλλης. Ἐν τοῦτοις, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐφαρμόσῃ πολιτικὴν ἀσφαλείας χωρὶς νὰ πληρώσῃ ἀσφάλιστρα. Εἰς τὴν εἰδικὴν αὐτὴν περίπτωσιν, ὅπως ὅλοι ἔχομεν ἀρχίσει νὰ ἐννοοῦμε τὰ ἀσφάλιστρα τὰ ὁποῖα θὰ πρέπη νὰ πληρωθοῦν δι' ἑνὸς γενικοῦ περιορισμοῦ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Τοῦτο ὁμως φαίνεται ὅτι δὲν ἀξίζει νὰ γίνη εἰς σιγὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐφευρέσεις καὶ ἡ τεχνικὴ πρόοδος καθιστοῦν δυνατὴν διὰ τὸν ἀνθρώπον τὴν ἐπιτυχίαν βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ὁποῖου οὐτε κἂν ὠνειρεύετο πρὸ μιᾶς δεκαετίας.

Ἡ κρίσις τῆς ἐμπιστοσύνης πρέπει νὰ λυθῇ ὡς ζήτημα ἐπιγούσης ἀνάγκης. Πρέπει νὰ δώσωμεν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς ὑπευθύνους, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μὲ περίπλοκα οἰκονομικὰ προβλήματα εἰς διαφόρους χώρας, νὰ συναντηθοῦν, νὰ ἀνταλλάξουν ἰδέας, νὰ ἐνθαρρύνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ καταμετρήσουν καθεὶς τὸ ἴδιόν του ἔργον ἐντὸς τοῦ εὐρυτέρου καὶ γενικωτέρου πλαισίου. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο, πρέπει νὰ ἔχουν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ λαοῦ των. Χρειάζονται, περισσότερον ἀπὸ ὅλα, τὴν ὑποστήριξιν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι παράγουν τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὰ διανέμουν. Τίποτε δὲν θὰ συμβάλῃ περισσότερον εἰς τοῦτο, ὅσον μίᾳ ἔντασις τῶν μέσων διὰ τῶν ὁποίων οἱ κοινὸι ἄνθρωποι, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης θὰ γνωρίσουν ὁ ἕνας τὰς συνηθείας καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου. Τὰ ταξίδια εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἡ μελέτη, τὸ ραδιοφώνον, ὁ κινηματογράφος καὶ ὁ τύπος, ὅλα θὰ ἔχουν νὰ παίξουν τὸν ρόλον των εἰς αὐτὸν τὸν μεγάλον ἀγῶνα.

Ἡ ἐμπιστοσύνη κατὰ κανόνα δὲν γεννᾶται ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς θεωρίας. Πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἐκ τῶν κάτω — εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν πρακτικῶν πραγμάτων. Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας πρέπει νὰ κτισθῇ ἐπὶ ἀσφαλῶν καὶ εἰλικρινῶν θεμελίων. Ἡ ἐμπιστοσύνη πρέπει ν' ἀποκατασταθῇ διὰ πρακτικῶν μέτρων σχεδιασμένων διὰ νὰ βοηθήσουν τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης νὰ ἐπιτύχουν τὸ ἔργον τοῦ ὁποῖου αἱ ἴδιαι ἀνέλαβον.

Αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν παρέχουν τὰ ἐπείγοντα προβλήματα τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ Ἐπιτροπὴ. Παντοῦ γύρω μας ὑπάρχει κρίσις παραγωγῆς. Ἡ σημερινὴ παραγωγή δὲν μπορεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν σημερινὴν ζήτησιν, ἔστω καὶ ἂν δὲν ὑπολογίσωμεν τὴν δημιουργηθεῖσαν ζήτησιν τῶν πολεμικῶν ἐτῶν. Τὰ ἔθνη δυσκολεύονται πολὺ εἰς τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τοῦ ἐλαχίστου ὅριου τῶν ἀναγκῶν των καὶ δὲν τοὺς περισσεύει τίποτε διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς ἀνάγκας τῶν ἄλλων. Ἡ εἰδικεύσις τῶν μεθόδων τῆς παραγωγῆς, ἡ ὁποία ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς εὐημερίας ὅλου τοῦ κόσμου, τώρα δὲν ὠφίσταται. Ὁ λεπτότατος μηχανισμὸς ὁ ὁποῖος ἐβοηθοῦσε διὰ νὰ ἐξαπλωθοῦν τὰ εὐεργετήματα τῆς εἰδικεύσεως, εὐρίσκειται εἰς οἰκτράν κατάστασιν.

Ἡ μάχη, ἡ ἐχθρική κατοχὴ καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν ὠκεανῶν ἐμπόδισαν τὴν προμήθειαν πολλῶν βασικῶν πρώτων ὧλων ἀπὸ τὰς παλίας τῶν πηγὰς. Διὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν αὐταὶ αἱ ἐπιτακτικαὶ ἀνάγκαι ἠνολίχθησαν νέαι καὶ συχνὰ πολυδάπανοι πηγαί, ἢ ἀντὶ αὐτῶν παρασκευάζονται ὑποκατάστατα ὑλικά. Ὁ παραγωγι-

κός μηχανισμός των χωρών της Εύρώπης κατεστράφη. Οι εργάται έστράφησαν προς νέα επαγγέλματα και ένα μεγάλο μέρος της παλαιάς πείρας έχασε άνεπανορθώτως.

Τρομακτικά προσπάθειαι έχουν γίνει από πολλές χώρας χωριστά διά την επανόρθωσιν των καταστροφών και της εξαρθρώσεως του πολέμου. Τα προβλήματα της άποστρατεύσεως των ένόπλων δυνάμεων, ή μεταστροφή των βιομηχανιών από την πολεμικήν παραγωγήν και ή αποκατάστασις της έκλεκτικής δυνατότητος του καταναλωτού εις την ύψηλην θέσιν την όποίαν είχε άλλοτε εις την οικονομίαν, άντιμετωπίσθησαν παντού με πρόγνωσιν, φαντασίαν και πρωτοβουλίαν. Η επιθυμία της διατηρήσεως της «γενικής άπασχολήσεως» και ή εξασφάλις μιάς σταθεράς οικονομίας ύπήρξαν αι κατευθυντήριοι άρχαί. Εις κάθε χώραν οι σπουδαιότεροι έγκέφαλοι έχρησιμοποιήθησαν εις τó έργον της άποκαταστάσεως του παραγωγικού μηχανισμού χωρίς καμμίαν καθυστέρησιν.

Αλλά, μετά δύο έτών μεγάλας προσπάθειας, ύπάρχει παντού ή βαθεία συναίσθησις μεγάλων γεγονότων. Καθώς αύξάνονται οι άριθμοι της βιομηχανικής παραγωγής, μένουν άνικανοποίητοι στοιχειώδεις άνάγκαι και έμφανίζονται παντού οι σήμερον πλέον γνωστοί περιοριστικοί παράγοντες της παραγωγής. Μόλις δέ άπομακρύνωμεν από έναν τομέα της παραγωγής έναν τοιούτον παράγοντα, αναφαίνεται άμέσως κάπου άλλο. Η έλλειψις καυσίμων και ηλεκτρισμού έμποδίζει την εξέλιξιν εις όλους τούς τομείς. Φαίνεται ότι θά ήρκει να λύση μόνον κάποιος τόν κόμβον εις αυτό τó σημείον, διά να ξεκαθαρίση όλον τó σύστημα. Έν τούτοις ή προμήθεια περισσότερων άνθράκων εξαρτάται από την προμήθειαν περισσότερων τροφίμων, ξυλείας διά την στέγασιν, κατασκευήν υποβάθρων άνθρακωρυχείων, περισσότερων αγαθών καταναλώσεως και τέλος, καθόλου ολιγώτερον, περισσότερου έξωτερικού συναλλάγματος. Τοιοιτοτρόπως αι διάφοροι έλλείψεις της Εύρώπης συνδέονται στενά ή μία με την άλλην. Είναι μία συνέχεια προβλημάτων όπως τó «άν έγεννήθηκε πρώτα ή κόττα ή τó αυγό».

Ποτέ άλλοτε δέν έφάνηκε τόσο καθαρά ή άλληλεξάρτησις των χωρών της Εύρώπης. Μερικά έθνη ήσαν τυχερά διότι ήρχισαν γρηγορώτερα από άλλα την οικονομικήν των άνασυγκρότησιν. Εις κάθε όμως περίπτωσιν χωριστά, ή ολιγώτερον εϋνοϊκή θέσις των γειτόνων των τά ήνάγκασεν να βραδύνουν ολίγον τόν ρυθμόν των. Αι βασικαί δυσκολαί αι έμποδίζουσαι την άνασυγκρότησιν, της Εύρώπης είναι καταπληκτικώς όμοιαι. Από οίανδήποτε λοιπόν άποψιν και άν την κρίνωμεν, ή άνοικοδόμησις της ευρωπαϊκής ήπείρου χρειάζεται ήνωμένην ευρωπαϊκήν δράσιν.

Τό μόνον έρώτημα είναι: ποϋ και εις ποίον βαθμόν μπορούν να εφαρμοσθούν έπωφελώς αύται αι ένέργειαι;

Από τó τέλος του πολέμου τρεις ένδοκυβερνητικάι οργανώσεις έβοήθησαν εις την εφαρμογήν αυτών των ένεργειών. Συνεστήθησαν διά να εξασφαλίσουν την δικαίαν διανομήν ώρισμένων αγαθών και υπηρεσιών, των όποιων ή ζήτησις εις τó άμεσον μέλλον ύπελογίζετο ότι θά ύπερβή τά ύπάρχοντα άποθέματα. Η Κεντρική Εύρωπαϊκή Όργάνωσις Συγκοινωνιών άντιμετώπισε τα περίπλοκα προβλήματα της ζωογονήσεως της έμπορικής κινήσεως,

διά των σιδηροδρομικών και πλωτών δδών, διά της άντικαταστάσεως του ύλικού των σιδηροτροχιών, διά της αύξήσεως των εύκολιών της έπισκευής και γενικώς της εξασφαλίσεως του κατωτάτου όριου των άναγκών των Ευρωπαϊκών χωρών εις μεταφοράς. Ο έφοδιασμός εις άνθρακας και ή προμήθεια ύλικού άνθρακωρυχείων συνεκέντρωσαν την προσοχήν της Ευρωπαϊκής Όργανώσεως. Ανθρακος, ή όποία προσεπάθησε να διανείμη δικαίως τά διαθέσιμα έφόδια. Τελικώς, ή Οικονομική Έπιτροπή Έπειγούσης Ανάγκης διά την Εύρώπην, άνέλαβε την διανομήν άλλων ύλικών, όπως ξυλείας, τροφίμων, λιπασμάτων και μέσων παραγωγής ηλεκτρισμού.

Ός έκ της φύσεως της άποστολής των κάθε μία από αύτάς τας όργανώσεις έπειγούσης ανάγκης άσχολεΐται με μίαν αόστηρως περιωρισμένην πλευράν του όλου προβλήματος. Η Οικονομική Έπιτροπή, δεχομένη τας ύπηρεσίας των, μπορεί να τας όλοκληρώση εις μίαν γενικήν Ευρωπαϊκήν πολιτικήν. Ένα από τά άμεσα ευεργετήματα αύτης της όλοκληρώσεως είναι ότι θά καταστή δυνατόν να δοθώ μεγαλυτέρα προσοχή εις τά θετικά έργα της αύξήσεως της παραγωγής. Αι προσπάθειαι μεμονωμένων Ευρωπαϊκών χωρών πρέπει τώρα να έξαρθούν εις ένα διεθνές έπίπεδον.

Η άνακούφισις έκ των διαφόρων περιορισμών άπαιτεί έξαντλητικήν μελέτην υπό των ειδικών. Οι παράγοντες οι όποιοι περιορίζουν την παραγωγήν ζωτικών ειδών πρέπει να εξετασθούν· πρέπει έπίσης να μελετηθώ μέχρι ποίου σημείου είναι δυνατόν να διορθωθώ ή έλλειψις των διά διεθνών ένεργειών. Διά να άναφέρωμεν όλίγα μόνον φανερά παραδείγματα: Εις την Μεγάλην Βρετανίαν ή προμήθεια περισσότερων έργατών διά τά άνθρακωρυχεία και ή παροχή περισσότερων μηχανικών μέσων θά ήύξανε την βιομηχανικήν δραστηριότητα εις κάθε τομέα. Εις την Σουηδίαν, ή εισαγωγή άνθράκων από την Άγγλίαν θά έβοήθει την εις μεγαλυτέρας ποσότητες έξαγωγήν ξυλείας, ή όποία σήμερα χρησιμοποιοείται ως δαπανηρά ύποκατάστατος καύσιμος ύλη εις την Βρετανίαν και άλλας χώρας, όπου ούσιαστικώς θά προωθοϋσε τó πρόγραμμα της στεγασεως.

Η παραγωγή τροφίμων καθυστερεί εις πολλές ευρωπαϊκάς χώρας έκ της έλλειψεως λιπασμάτων. Αλλά διά να παραχθώ περισσότερο νιτρογόνον άπαιτείται άνθραξ. Αι εύκολαί της μεταφοράς διά την καλήν διοικήτευσιν του Ευρωπαϊκού άνθρακος εύρίσκονται εις άβεβαίαν κατάστασιν και τούτο όφείλεται εις την έλλειψιν χρησιμοποίησιμων όχημάτων και άτμομηχανών. Και ή κατασκευή πάλιν αυτών εξαρτάται από τόν χάλυβα — και τοιοιτοτρόπως ο φαϋλος αυτός κύκλος μάς κάνει να στραφώμεν δι' άλλην μίαν φοραν εις τόν άνθρακα. Εις μερικάς περιπτώσεις, λόγω έμπορικων αιτίων εις τά όποια ίσως να μην είναι εύκολον ή σκόπιμον να παρέμβωμεν, ή θέσις των μεταφορών έπιδεινούται από χώρας αι όποια παίρνουν τά ούσιώδη των έφόδια από άλλας και όχι από τας πλησιεστέρας των πηγάς. Αυτή ή περίπτωση σημειώνεται όταν οι άνθρακες της Σιλεσίας έξάγονται εις την Γαλλίαν και ή Αύστρια διαπραγματεύεται την αγοράν άνθρακος έκ του Ρούρ. Πολλά έχουν γίνει και μπορούν άκόμη να γίνουν διά να μπορέσουν πολλά έθνη να προμηθευθούν σιδηροδρομικών ύλικών. Τούτο είναι ιδιαιτέρως έφικτόν όταν αι αιτήσεις των διά την κάλυψιν έπιγουσών άναγκών γίνονται εις διαφορετικές χρονικάς περιόδους,

δπως γίνεται εις την περίπτωσιν τῶν σιτηρῶν εις πολλὰς χώρας τῆς νοτίου καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἔλλειψις δολλαρίων εἰς τὴν Εὐρώπην δυσχεραίνει βεβαίως πολὺ τὴν ὄλῃν κατὰστασιν, ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι μόνον σύμπτωμα τῆς ὄλης κακῆς λειτουργίας. Ἡ γεναιόδωρος προσφορά διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Μάρσαλ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας ἴσως νὰ ἐλαφρώσῃ τὰς δυσχερείας πρὸς στιγμὴν· μπορεί προσωρινῶς νὰ καταστοῦν ὀλιγότερον ὀδυνηρὰ τὰ ἀποτελέσματα καὶ ἄλλων δυσχερειῶν. Ἐν τούτοις ἡ ὀριστικὴ λύσις τοῦ προβλήματος τῆς ἐλλείψεως δολλαρίων θὰ εὕρεθῇ παραλλήλως πρὸς τὴν ὀριστικὴν λύσιν ἄλλων δυσχερῶν προβλημάτων — εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς οικονομικῆς ἰσορροπίας.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Ἐπιτροπὴ εἰς τὰ προσωρινὰ της προβλήματα κληρονομεῖ τὴν πείραν ἄλλων σωμάτων. Εἰς τὰ ὀριστικά της ἔργα ἐν τούτοις χαράσσει νέαν ὁδόν. Ἡ μεταβολὴ τῆς οικονομικῆς κινήσεως εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν ἔχει μελετηθῇ ἔως σήμερα οὔτε πρακτικῶς οὔτε θεωρητικῶς. Ἐν ὀλίγοις τὸ πρόβλημα τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι τὸ ἑξῆς:

Ἡ Γερμανία τέως ἰσχυρὸς συντελεστὴς εἰς τὴν οικονομικὴν σύνθεσιν τῆς Εὐρώπης, σήμερα οὔτε συμβάλλει οὔτε καταναλίσκει τὸ μερίδιόν της. Μόνον ὡς πρὸς αὐτό, τὸ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς βαρύτητος τείνει νὰ μετακινηθῇ. Ἀκόμη πολλὰι χώραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἀντιμετωπίζουσαι τὸ πρόβλημα ἑνὸς μεγάλου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἀέργου ἢ κακῶς ἀμειβομένου, προσπαθοῦν ν' ἀναπτύξουν τὴν βιομηχανίαν τῶν. Αὐτὰ τὰ σχέδια παρ' ὅλον ὅτι δὲν θὰ ἀποδώσουν ἀμέσως πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν εἰς κάθε προσπάθειαν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν μιᾶς πραγματικῆς ἰσορροπίας. Τελικῶς, αἱ κανονικαὶ μεταρρυθμίσεις, ὅπως εἶναι ἡ κρατικοποίησις καὶ ὁ ἀναδασμὸς τῆς γῆς, αἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιήθησαν εἰς πολλὰς χώρας πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, εἶναι παράγοντες οἱ ὁποῖοι ἐπιδρῶν ζωντικῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν.

Ἀποβλέποντα εἰς τὸ μέλλον, τὰ ἔθνη πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν σημασίαν τῶν βιοικῶν μεταβολῶν αἱ ὁποῖαι συνετελέσθησαν καὶ νὰ προσαρμόσουν τὰ σχέδια καὶ τὰ προγράμματα τῶν πρὸς τὸ νέον πρότυπον τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου, αἱ περισσότεραι χώραι τῆς Εὐρώπης ἐτόλμασαν σχέδια βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Τὰ σχέδια αὐτὰ λαμβάνουν τὴν μορφήν μεγάλων προγραμμάτων ἐκτεινομένων εἰς διάφορα χρονικὰ διαστήματα. Γενικὸς τῶν σκοπὸς εἶναι νὰ αὐξήσουν τὴν παραγωγικότητα τῶν ἐργατῶν διὰ μεγάλων ἐπενδύσεων τῶν κεφαλαίων. Ἔως σήμερα τὰ σχέδια αὐτὰ ἔγιναν ἀπὸ μεμονωμένας χώρας αἱ ὁποῖαι ἐνεργοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πιεζόμεναι ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐρίσκονται ἐν ἀπομονώσει. Ὅπως δὴποτε, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα, θὰ εἶναι στοιχειώδες νὰ ἐρευνήσωμεν ἂν ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις ἡ ὁποία ἤρχισε, εἶναι συνεπὴς μετ' ὅ,τι ἔχει σχεδιασθῇ ἢ ἔχει ἀρχίσει νὰ γίνεταί ἄλλοι.

Αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἐπέμβασιν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐνδιαφερομένων χωρῶν. Ἀντιθέτως θὰ παράσχῃ ἐξυπηρέτησιν εἰς αὐτάς τὰς χώρας, θὰ τὰς βοηθήσῃ νὰ ἀπομακρύνουν τὰ στοιχεῖα τῆς κα-

θυστερήσεως καὶ νὰ ἐπεκτείνουν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ ἀπέβαινον τελικῶς πρὸς βλάβην τῶν. Αἱ ἀνάγκαι εἰσαγωγῶν καὶ ἡ ἐξαγωγή περισσευμάτων τὰ ὁποῖα αἱ χώραι τῆς Εὐρώπης θὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν σχεδίων τῶν, θὰ εἶναι τοιαῦτα ὥστε ὅλαι νὰ μποροῦν νὰ τὰ ἐπιτύχουν ἐνθαρρύνουσαι ἢ μὴ τὴν ἄλλην μᾶλλον, παρὰ δημιουργοῦσαι ἀμοιβαίας δυσκολίας. Αὐτὸ μπορεί νὰ γίνῃ μόνον διὰ τῆς ἐπισταμένης ἐξετάσεως τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα θὰ προέκυπτον ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν τῶν σχεδίων καὶ διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως μιᾶς αἰθούσης συζητήσεων ὅπου οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκάστης χώρας θὰ μποροῦν νὰ συγκεντρώνωνται καὶ νὰ συζητοῦν τοὺς τρόπους τῆς ἐναρμονίσεως τῶν προγραμμάτων τῶν.

Τι ἐφόδια ἔχει ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ προσφέρῃ αὐτάς τὰς ὑπηρεσίας; Εἰς τὰ μέλη της περιλαμβάνονται ὅλαι αἱ χώραι τῆς Εὐρώπης αἱ ὁποῖαι εἶναι μέλη τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. Μπορεῖ νὰ καλέσῃ καὶ ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης δυναμένας νὰ παράσχουν τὴν συμβουλὴν τῶν σχετικῶς. Εἰς τὰς δύο πρώτας της συνόδους ἡ Ἐπιτροπὴ ἐσχημάτισε πολλὰς ὑπηρεσιακὰς ἐπιτροπὰς εἰς τὰς ὁποίας θὰ διοχετευθῇ τὸ οὐσιώδες ἔργον τὸ ὁποῖον ἔχει ἀναλάβει ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅπως τὴν Ἐπιτροπὴν ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὴν ἐπιτροπὴν ὕλων καὶ βιομηχανίας, τὴν ἐπιτροπὴν μεταφορῶν, τὴν ἐπιτροπὴν ἀνθρακος, ἐπιτροπὴν στεγασσεως καὶ διαφόρους ὑποεπιτροπὰς αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν. Εἰς ἐκάστην τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν, εἰδικὸν ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας, θὰ ὑποβάλλουν προτάσεις διὰ τὸν συνδιασμόν τῆς δράσεως τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατόπιν ὑπάρχει ἡ ὑπηρεσία Ἐρεῦνης καὶ Ἀνοικοδομησεως τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μέρος τῆς Γραμματείας τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, καὶ εἰδικώτερον τῆς ὑπηρεσίας τῶν οικονομικῶν ζητημάτων. Ἡ Ὑπηρεσία αὐτὴ θὰ βοηθῇ τὰς ἐπιτροπὰς ὥστε νὰ ἐξετάσουν τὰ προβλήματα τῶν ἀπὸ ὅσων τὸ δυνατόν εὐρυτέραν σκοπιάν. Θὰ ὑποβάλλῃ ἐπίσης εἰς αὐτάς τὰς Κυβερνήσεις τῶν μελῶν κατ' ἐκλογὴν μελέτας καὶ ἀναλύσεις ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων.

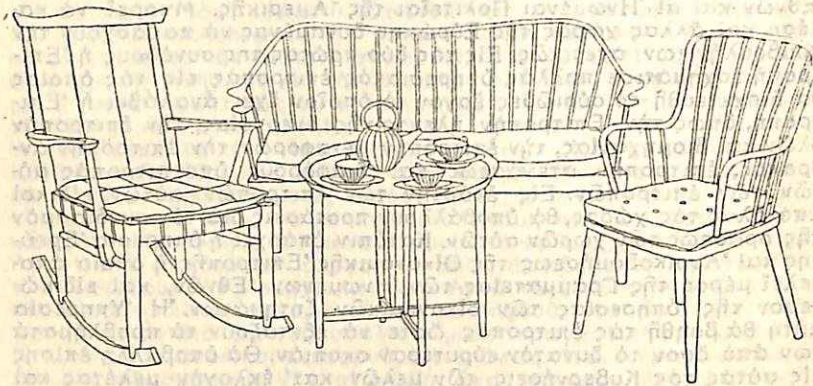
Διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς καλῆς θελήσεως ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ προχωρήσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὸν κύριον ἀντικειμενικὸν της σκοπὸν, ὅπως λέγεται ἄλλωστε καὶ εἰς τὸ Καταστατικόν της: Δηλαδή νὰ ἐπρωτεῖν καὶ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰ συνδιασμένα μέσα πρὸς διευκόλυσιν τῆς δράσεως διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Εὐρώπης, διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς Εὐρωπαϊκῆς οικονομικῆς κινήσεως καὶ διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ἐνδυνάμωσιν τῶν οικονομικῶν σχέσεων τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, τὸσον μεταξύ τῶν ὅσον καὶ μετὰ τῶν ἄλλων χωρῶν τοῦ κόσμου.

ΟΤΑΝ ὁ κ. Μάρσαλ (στρατηγὸς τότε) πῆγε στὸν πόλεμον νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν στρατάρχην Τσάγκ Κατ-Σεκ στὸ Κούλνγκ, εἶδε ὅτι εἶχαν ἐτοιμάσει ἕνα εἰδικὸ κρεβάτι γι' αὐτόν. Τὸ κρεβάτι εἶχε 2 1/2 μ. μήκος καὶ 1 1/2 μ. πλάτος. Ἐνὰς ἀπὸ τοὺς συνοδοὺς τοῦ κ. Μάρσαλ ρώτησε ἕνα ὑπὸρρη γιὰτὶ ἔγινε αὐτὴ ἡ εἰδικὴ ἐτοιμασία καὶ ἀεῖνος τοῦ ἀπάντησε: «Ἡ ἀποστολὴ τοῦ μεσάζοντος εἶναι δύσκολη. Θὰ περῶ πολλὰς νύχτας ἀγρυπνῶν στρεφόμενος στὸ κρεβάτι τοῦ καὶ τοῦ χρειάζεται εὐρυχωρία.

«INTERNATIONAL DIGEST»

Τὸ ἐσωτερικὸ τῶν Δανικῶν σπιτιῶν

Τώρα τελευταία τὸ Συμβούλιο Καλῶν Τεχνῶν τῆς Μ. Βρεταννίας ἔκαμε ἐκθέσεις σχεδίων Δανικῶν σπιτιῶν σὲ διάφορες πόλεις τῆς Βρεταννίας· οἱ ἐκθέσεις αὐτὲς ὁργανώθηκαν μὲ τὴν πρωτοβουλία τῆς Δανικῆς Ἑταιρείας Χειροτεχνίας καὶ Βιοτεχνίας. Ἀναδημοσιεύουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ σχέδια τῆς ἐκθέσεως καθὼς καὶ μία περιγραφή πὺν ἐξηγεῖ τὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο σχεδιάστηκαν.

Καναπὲς ἀπὸ ξύλο φλαμουριάς : σχέδιο Herman Olsen.

Πολυθρόνα καὶ τραπέζι : σχέδιο Fritz Hansen

Κουνιστὴ πολυθρόνα : σχέδιο A. O. Larsen.

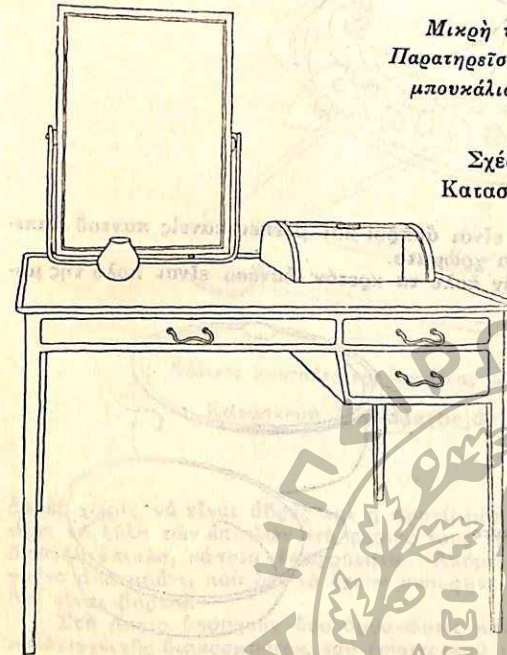
Σερβίτιο σαγιῶν πῆλινον : κατασκευὴ Haandarbejdets Fremme.

Ἡ μικρὴ αὐτὴ ἐκθεση σχολίμως εἶναι μᾶλλον περιορισμένη. Δὲν περιλαμβάνει π.χ. ἐπιπλώσεις πλουσιῶν Δανικῶν σπιτιῶν, ὅπως καὶ εἰδῶν πολυτελείας. Σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ δείξῃ πῶς μπορεῖ νὰ ἐπιπλώσῃ τὸ σπίτι του ἕνας Δανὸς μὲ περιορισμένο εἰσόδημα.

Τὰ ἐκθέματα τὰ διάλεξε ἡ Ἑταιρεία Δανικῆς Χειροτεχνίας καὶ Βιοτεχνίας. Ἡ ἑταιρεία αὐτὴ (πὺν ιδρύθηκε πρὶν ἀπὸ 40 χρόνια), ὅπως καὶ τὸ Συμβούλιο Βιομηχανικῶν Σχεδίων στὴν Μεγάλῃ Βρεταννία, σκοπὸ ἔχει νὰ συντονίσῃ τίς προσπάθειες τῶν σχεδιαστῶν καὶ τῶν κατασκευαστῶν ὥστε νὰ βελτιωθῇ τὸ σχῆμα καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν εἰδῶν καθημερινῆς χρήσεως. Μ' ὅλο πὺν τὰ ἐκθέματα εἶναι ὅλα καλῆς ποιότητος, πρέπει νὰ τονίσωμε ὅτι ἔχουν κατασκευασθῇ μὲ τὰ περιορισμένα μέσα τῆς πολεμικῆς περιόδου καὶ

κατὰ συνέπεια δὲν ἀντιπροσωπεύουν, παρὰ πολὺ μέτρια τὸ ἐπίπεδο τῆς τέχνης καὶ τοῦ σχεδίου πὺν ἐλπίζουν νὰ ξαναβροῦν οἱ Δανοὶ μέσα στὰ ἐπόμενα λίγα χρόνια.

Εἶναι σημαντικό νὰ γνωρίσωμε τὸ περιβάλλον γιὰ τὸ ὁποῖο προορίζονται αὐτὰ τὰ ἐκθέματα. Οἱ περισσότεροι Δανοὶ ζοῦν σὲ διαμερίσματα. Τὰ δωμάτια πὺν περνοῦν ὅλη τὴν ἡμέρα τους κατὰ κανόνα δὲν ἔχουν τζάκι καὶ θερμαίνονται εἴτε μὲ καλοριφέρ ἢ μὲ μία μεγάλῃ σόμπα πὺν μπορεῖ νὰ εἶναι τοποθετημένη σὲ 12 διαφορετικὰ μέρη. Τὸ «κέντρο» νὰ πῶμε, τοῦ Δανικοῦ σπιτιοῦ δὲν εἶναι τὸ τζάκι, ἀλλὰ τὰ παράθυρα, τὸ καμάρι τῆς Δανίδας νοικοκυράς. Τὰ περβάζια τους εἶναι πραγματικοὶ κῆποι μὲ κάκτους,

Μικρὴ τουαλέττα ἀπὸ ἑλαφρὸ ξύλο.
Παρατηρεῖστε δεξιὰ τὴν κασσετίνα γιὰ τὰ
μπουκάλια τῆς τουαλέτας πὺν κλείνει
μὲ ξύλινο ρολό.

Σχέδιο Niels Rohweder
Κατασκευὴ Illums Bolighus,
Κοπεγχάγη.

ὄρχεοειδῇ καὶ ἄλλα λίγο-πολὺ ἐξωτικά φυτὰ, ὅλα τοποθετημένα καὶ διατηρημένα μὲ ἐξαιρετικὴ φροντίδα. Τὴν ὥρα τοῦ καφέ, ἡ κουβέντα στρέφεται κυρίως γύρω σ' αὐτὰ τὰ λουλούδια, στὶς ἀρώστες καὶ στὸν τρόπο πὺν καλλιεργοῦνται.

Χωρὶς ἀμφιβολία, τὸ ἐνδιαφέρον πὺν δείχνουν γιὰ τὰ φυτὰ ὀφείλεται κατὰ μεγάλο μέρος στὸ ψυχρὸ κλίμα. Ὁ χειμῶνας εἶναι μεγάλος καὶ δύσκολος καὶ ἐπειδὴ τὰ λουλούδια εἶναι ἀκριβά, τὰ καλλιεργοῦν στὰ σπίτια. Τὰ παράθυρα εἶναι φτιαγμένα κι αὐτὰ σύμφωνα μὲ τὸ κλίμα. Εἶναι με-

γάλα, με μονοκόματα τζάμια για να μπαίνει όσο το δυνατό περισσότερο φως. Για τον ίδιο λόγο στο εσωτερικό των σπιτιών κυριαρχούν τα ανοιχτά

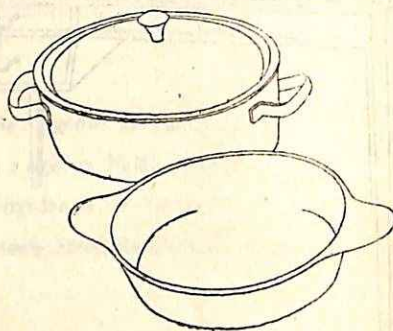

Σερβίσιον τοῦ καφέ
ἀπὸ ἀνοξείδωτο
ἀτσάλι.

Κατασκευὴ
Georg Jensen

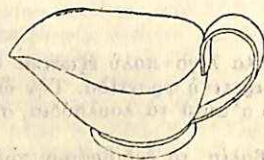
χρώματα. Συνήθως οἱ τοῖχοι εἶναι ἄσπροι καὶ βλέπει κανεὶς παντοῦ ταπε-
ταρίες με χτυπητὰ χαρούμενα χρώματα.

Στὴ Δανίαν δὲν συμπαθοῦν πολὺ τὰ κρετὸν· ὥστόσο εἶναι πολὺ τῆς μό-

Μαγειρικά σκεύη ἀπὸ ἀνοξείδωτο
ἀτσάλι.

Κατασκευὴ Ernst Voss.

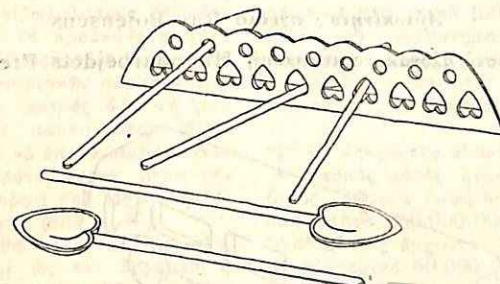

δας οἱ κουρτίνες καὶ οἱ ταπεταρίες τῶν ἐπιπλῶν ποὺ ἔχουν ἀνοιχτὰ χρώ-
ματα. Περιζήτητα εἶναι τὰ ὑφάσματα τοῦ ἀργαλείου καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ

ὕφαντουργοῦ, ποὺ τὸ μαθαίνουν σ' ὅλη τὴ χώρα, παίρνει τώρα καινούρια ὥθηση. Στὴ Δανίαν δὲν ὑπάρχει σχεδὸν κοπέλλα ποὺ νὰ μὴν ἔχη ἀργαλειό.

Ἡ ἐπίπλωση τῶν Δανικῶν σπιτιῶν εἶναι πρακτικὴ· δὲν τῆς λείπει ὅμως καὶ ἡ χάρις. Οἱ Δανοὶ τεχνίτες δὲν χρησιμοποίησαν σὲ ὑπερβολικὸ βαθμὸ ἀτσαλένιους σωλήνες καὶ κρύσταλλα ὅπως συνέβη σὲ ὠρισμένη ἐποχὴ στὶς περισσότερες χώρες τῆς Εὐρώπης καὶ εἶσαι ξεφυγαν ἀπὸ τὴν ἀντιδραση ποὺ εὐνόησε τὸ παρακμασμένο στυλ Ἀμπίρ καὶ τὸ ροκοκὸ καὶ ποὺ ἐμφανίζεται πολλὰς φορὲς ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ μιὰ τέτοια ὑπερβολή.

Τὰ ἐπιπλά τῶν Δανικῶν σπιτιῶν εἶναι σχεδιασμένα ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἐκ-
πληρώσουν τὸν σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖον προορίζονται· πορ' ὅλο ὅμως τὸ πρα-
κτικὸ τους πνεῦμα παρουσιάζουν μιὰ εὐχάριστη ὄψη. Οἱ γραμμὲς τους εἶναι

Σύλινγες κουτάλες τῆς κουζίνας μετὰ τὴ θήκη τους.

Κατασκευὴ Haandarbejdets Fremme.

ἀπλές χωρὶς νὰ εἶναι ἄδρες καὶ ἡ προτίμηση ποὺ ἔχουν οἱ Δανοὶ νὰ ἀφή-
νουν τὰ ξύλα τῶν ἐπιπλῶν στὸ φυσικὸ τους χρῶμα, δίνει ἀκόμα καὶ στὰ πιὸ
ὀγκώδη ἐπιπλά, κάποια ἐλαφρότητα. Ἀκόμη καὶ ὅσα ἐπιπλά εἶναι φτια-
γμένα ἀπὸ μόνι, ποὺ δὲν τὸ ἔχουν σκουρῆνει οὔτε τοῦ ἔχουν βάλει νερά,
δὲν εἶναι βαρειά.

Στὴ Δανίαν ὑπάρχουν δύο ὁργανώσεις ποὺ βοηθοῦν στὴν ἀνάπτυξη τῆς
καλλιτεχνικῆς διακοσμῆσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν σπιτιῶν. Καὶ οἱ δύο ἔχουν
ἰδρυθῇ με ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Ἡ πρώτη, «Den Permanente», ὁργανώνει
μιὰ διαρκὴ ἐκθέση, στὴν ὁποία δὲν ὑπάρχουν μόνο ἀντικείμενα τῶν κυ-
ριωτέρων Δανικῶν ἐργαστασίων ἀλλὰ καὶ δείγματα τῆς ἐργασίας διαφόρων
καλλιτεχνῶν, ἔργα ἐπιπλοποιίας, ἀργυροχοΐας, ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.
Κάθε ἀντικείμενο τῆς ἐκθέσεως προτοῦ γίνῃ δεκτὸ περὶ ἀπὸ αὐ-
στηρὴ ἐξέταση, με σκοπὸ τὴ διατήρησιν ἑνὸς ὑψηλοῦ τεχνικοῦ καὶ καλ-
λιτεχνικοῦ ἐπιπέδου.

Ἡ δευτέρα ὁργάνωση, ἡ «Haandarbejdets Fremme» (Ἑταιρεία ἀνα-
πτύξεως τῆς χειροτεχνίας) ζητεῖ νὰ ἀναπτύξῃ τὸ κίνημα καὶ τὴν ὕφαν-
τουργίαν τοῦ ἀργαλείου καὶ νὰ δημιουργήσῃ νέους χρηματικούς πόρους

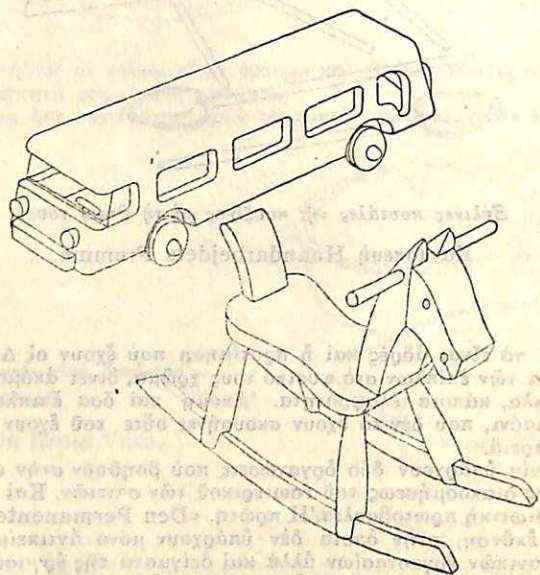
για τις γυναίκες που θέλουν να εργάζονται στο σπίτι τους. Η εταιρεία αυτή έχει εργαστήρια και σχολεία στα οποία κατασκευάζονται τα σχέδια και τα πρότυπα που προορίζονται για τις υπάντρες και τις κεντήστρες. Επίσης έχει και ένα πρατήριο όπου πωλούνται τα διάφορα χειροτεχνικά αυτά είδη. Και εδώ κάθε τι που παίρνει η εταιρεία περνά πρώτα από μία επιτροπή από γνωστούς καλλιτέχνες και μόνο ό,τι είναι πρώτης ποιότητας γίνεται δεκτό. Η εταιρεία αυτή επιτελεί ένα σπουδαίο έργο στη Δανία: ενθαρρύνει την αναγέννηση της έθνικης χειροτεχνίας και απομακρύνει από τη σύγχρονη έφημεροσμένη βιοτεχνία τα άκομψα και κακής ποιότητας είδη.

ESTRID BANNISTER

Εύλινα παιχνίδια.

Αυτοκίνητο: σχέδιο Ray Bojensens

Κουνιστό αλογάκι: κατασκευή Haandarbejdet Fremme.

Προσκύνημα στη Μέκκα

Του H. St. J. PHILBY *

('Από το «Illustrated London News», Λονδίνο)

Τό έτησιο προσκύνημα στη Μέκκα είναι από τις αρχαιότερες εορτασμούς του κόσμου. Σύμφωνα με την Ισλαμική παράδοση ο θεσμός αυτός εγκαθιδρύθηκε από τον πατριάρχη 'Αβραάμ με σκοπό να ενισχύσει την μονοθεϊστική θρησκεία που αυτός πρώτος έδιδε στους ειδωλολάτρες 'Αραβες της εποχής του. Τό προσκύνημα πήρε αργότερα, και εξακολούθησε να έχει, τη μορφή μις μυστηριακής παραστάσεως που παρουσιάζει σκηνές από τη ζωή του 'Αβραάμ. Οι παραστάσεις αυτές, που δέν επαφάν να επαναλαμβάνονται μία φορά τό χρόνο, έχουν τώρα την ίδια άκριβως μορφή που είχαν την εποχή του Μωάμεθ (631 μ. Χ.).

Κατά την ειδωλολατρική περίοδο, από τον 'Αβραάμ ως τον Μωάμεθ, η έτήσια συνάθροιση των φυλών στη Μέκκα για να τιμήσουν με Ισροτελεστίες, όλες τις ειδωλολατρικές θεότητες τους — (λέγεται ότι υπήρχαν 365 ειδωλά στη θρησκεία τους) — είχε και έμπορικό και πολιτικό χαρακτήρα. Τό μήνα του προσκυνήματος, όπως και ώριμάνους άλλους Ιερούς μήνες, απαγορεύονταν οι έχθροπραξίες ανάμεσα στίς φυλές. 'Απαγορεύονταν επίσης αυστηρά — και απαγορεύεται και τώρα — να σκοτώση κανείς άγρια ζώα ή πουλιά μέσα στην Ιερή περιοχή που με κέντρο τη Μέκκα απλώνεται πολλά μίλια όλόγυρα. Μέσα στην περιοχή αυτή, απαγορεύεται ως και να κλαδέψη κανείς ή να κόψη φυτά και δέντρα. 'Ο Ιερός μήνας και ο Ιερός τόπος είναι αφιερωμένος στην ειρήνη και την καλή θέ-

ληση ανάμεσα σ' όλους τους ανθρώπους.

Τό προσκύνημα γίνεται μία φορά τό χρόνο, την έννάτη μέρα του δωδεκάτου και τελευταίου μηνός. Δέν υπολογίζεται όμως τό ήλιακό έτος αλλά τό σεληνιακό, 10-11 ημέρες μικρότερο. Τό αποτέλεσμα είναι ότι, μέσα σέ μία γενεά (30 χρόνια) οι τελευταί τό προσκυνήματος γίνονται διαδοχικά, σέ όλες τις εποχές του έτους. Τό 1945 έγιναν στίς 14 Νοεμβρίου, περίου στίς 3 Νοεμβρίου, κ. ο. κ.

Τήν εποχή της ειδωλολατρίας ο εορτασμός αυτός ήταν καθαρά 'Αραβικός. Σήμερα όμως υπάρχουν στόν κόσμο κάπου 250.000.000 Μουσουλμάνοι. 'Απ' αυτούς έρχονται κάθε χρόνο από τό εξωτερικό 50.000—100.000 για να ένωθούν με άλλους τόσους από την Ιβία την 'Αραβία, ένω οι 'Αραβες που ζούν στίς διάφορες χώρες του κόσμου και δέν μπορούν να πάνε στό προσκύνημα μαζεύονται στά τοπικά τζαμιά τους και γιορτάζουν εκεί.

Ώστόσο, μόνον εκείνοι που πηγαίνουν στη Μέκκα μπορούν να παρακολουθήσουν και να πάρουν μέρος σ' όλη την Ιστορική Ισροτελεστία. Κάθε προσκυνητής κατευθύνεται στό χώρο που έχει δριστή για τη χώρα του — βγάζει τά συνηθισμένα του ρούχα, και βάζει την περιβολή του προσκυνητή — δύο λινά σεντόνια (χωρίς κάλυμμα για τό κεφάλι) — που την φορεί όσο κρατά τό προσκύνημα. Μόλις φθάση στη Μέκκα — είτε με τά πόδια, είτε με καμήλα, είτε (στην εποχή μας) και με αυτοκίνητο — πρέπει να επισκεφθί τό Μεγάλο Τζαμί και να κάνει έπτά φορές τό γύρο της Κάαβα. Τόν περιμένουν επίσης και άλλα ανάλογα καθήκοντα, όπως π. χ. να κάνει τρέχοντας την απόσταση που χωρίζει τους λόφους Σαφά και Μάρβα

* 'Ο εξερευνητής Χ. Φίλμπυ ήταν άλλοτε πληρεξούσιος της Μ. Βρετανίας στην Τρανσιορδανία. 'Από τό 1930 ζει στη Μέκκα. Έγγραψε πολλά ένδιαφέροντα βιβλία για την 'Αραβία και σ' αυτόν οφείλουμε τους χάρτες της χώρας αυτής.

έπτά φορές. 'Ολόγυρα στην Καάβα βλέπει τα ιερώτερα μέρη του 'Ισλάμ: τη θέση όπου στεκόταν ο 'Αβραάμ και διηύθυνε τις προσευχές· το περίφημο πηγάδι του Ζαμζάμ, αυτό που ανακάλυψε η 'Αγάρ, όταν έφαχνε σάν τρελή να βρή νερό για τον 'Ισμαήλ, το παιδί της· το μεγάλο μαρμάρινο ιερό άπ' όπου κάθε Παρασκευή οι προσκυνηταί συγκεντρώνονται σε μία τεράστια ανοιχτή αυλή με μαρμάρινες κολώνες δλόγυρα, άκούνε το κήρυγμα· το σπίτι του 'Ισμαήλ—και πολλά άλλα πράγματα. 'Η Καάβα θεωρείται «Οίκος του Θεού» και κάθε χρόνο—λίγο πριν από την εποχή του προσκυνήματος—καθαρίζεται τελετουργικά από τόν ίδιο τό Βασιλιά και τά σπουδαιότερα μέλη της Βασιλικής Οικογενείας και του 'Υπουργικού Συμβουλίου. Στην τελετή αυτή του καθαρισμού χρησιμοποιούν μικρές σκούπες από φοινικόφυλλα και ροδό-νερο για να σκουπίσουν και να άρωματίσουν τό εσωτερικό του ναού.

Τήν παραμονή του καθαυτο προσκυνήματος οι προσκυνητές ξεκινούν ελαιομαζί από τη Μέκκα προς τη μεγάλη ανοιχτή πεδιάδα του 'Αραφάτ που απέχει έννέα περίπου μίλια. Έκει (ή στη Μύνα στά μισά του δρόμου) κατασκηνώνουν για να περάσουν τη νύχτα. Και την άλλη μέρα κατά τις 2 τό μεσημέρι—την πιο ζεστή ώρα—άρχίζει η τελετή του 'Αραφάτ που βαστά ως τό ήλιοβασίλεμα. 'Η τελετή αυτή είναι τό αποκορύφωμα του προσκυνήματος και τότε διαδίζονται περιβολές από τό Κοράνιο και άλλα Ιερά κείμενα. 'Η μάζα των προσκυνητών που άποτελείται συχνά από 200.000—300.000 άτομα με την δμοιόμορφη άπλή περιβολή τους και τά άκάλυπτα κεφάλια τους, δημιουργεί επιβλητική έντύπωση καθώς σχηματίζει ένα τεράστιο ήμικύκλιο στους πρόποδες του λοφίσκου «'Όρος του 'Ελούς», στη μέση της πεδιάδας.

Αλλά με τό ήλιοβασίλεμα ή σκηνή αλλάζει άπότομα. Οι πιστοί διαλύονται και όρμούν άσυγκράτητοι προς τη Μύνα όπου επί τρεις ή

μέρες γιορτάζουν με γλέντια και χορούς τό τέλος του προσκυνήματος. Καθώς ή άσπροντυμένη αυτή άνθρωποθάλασσα ξεθύνεται—περπατώντας, τρέχοντας, και με τις καμήλες, τ' άλογα, ή τά γαϊδούρια—στην πλατεία πεδιάδα, ανάμεσα στις μαύρες πλαγιές της, στο πυκνό σκοτάδι που φωτίζεται μόνο από τό φεγγάρι, και παίρνει τό δρόμο προς τη Μύνα, τό θέαμα γίνεται άφάνταστο ρωμαντικό. Νομίζεις πως βλέπεις μία λιτανεία από φαντάσματα να προχωρή μέσα στη νύχτα· δέν διακρίνεις τίποτε άλλο παρά τά άσπρα σαντόνια να άνεμίζουν, μέσα τό σκοτάδι που τό κυκλώνει.

Στό δρόμο προς τη Μύνα κάθε προσκυνητής σταματά στην πεδιάδα του Μουζνταλίφα για να μαζέψη σαράντα-έννέα πετραδάκια για την τελετή του λιθοβολισμού του Σατανά που κρατά τις τρεις ήμέρες της γιορτής. Στη Μύνα, γι' αυτή την τελετή του μίσους και του άναθεματός, στήνονται σε διαφορετικά μέρη τρία δμοιώματα του Σατανά, τρεις άσπρισμένες άτεχνες στήλες, που θυμίζουν τά είδωλα της παλιάς ειδωλολατρικής 'Αραβίας. Δείχνουν τά σημάδια όπου λέγεται πως παρουσιάστηκε ο Σατανάς στον 'Αβραάμ για να τον παρακινήσει να μη θυσιάση τό γιό του όπως τον είχε διατάξει ο Θεός. Και κοντά στο δμοίωμα που βρίσκεται πλησιέστερα προς τη Μέκκα, ο προσκυνητής βλέπει τό μικρό τέμενος, χτισμένο δίπλα στο θάμνο όπου μπερδευτήκαν τά κέρατα του κριοιού που θυσιάστηκε στη θέση του 'Ισμαήλ (και όχι του 'Ισαάκ όπως άναφέρει ή Παλαιά Διαθήκη).

Οι προσκυνητές ξαναζούν κάθε χρόνο την άπλή και έντυπωσιακή αυτήν ιστορία. 'Ο καθένας ανάλογα με τά μέσα που διαθέτει, έχει την υποχρέωση να θυσιάση τις Ιερές αυτές ήμέρες ένα άρνι ή κανένα άλλο ζώο και να δώση άπ' αυτό στους φτωχούς. Όταν τελειώσουν οι γιορτές, οι προσκυνητές συμπληρώνουν τις καθιερωμένες Ιεροτελεστίες με ένα άκρόμη γύρο της Καάβα για ν' άποχαιρετήσουν την Ιερή πόλη. Πολλοί συνεχίζουν τό ταξίδι τους ως

τη Μεδίνα για να επισκεφθούν τον τάφο του Προφήτη που βρίσκεται κάτω άπ' τον περίφημο πράσινο θόλο του Μεγάλου Τζαμιού της πόλης. Τό Τζαμί αυτό, που ξαναχτίστηκε και επεκαταθήκε πολλές φορές ως τώρα, βρίσκεται κοντά στο μικρό δασάκι όπου ο Μωάμεθ και ή μικρή ομάδα των πιστών όπαδών του κατασκήνωσαν μετά τη φυγή από τη Μέκκα, τό 622 μ. Χ.

Τό Τζαμί κήκε πολλές φορές. 'Η τελευταία ήταν πριν ένα αιώνα και περισσότερα. Τότε με φροντίδα του Χαλίφη—Σουλτάνου 'Αβδούλ Χαμίτ, χτίστηκε τό όπέροχο οικόδομημα που όπάρχει σήμερα. 'Όπως είναι φυσικό, ή Μεδίνα είναι γεμάτη από Ιστορικές τοποθεσίες που μάς θυμίζουν τις πρώτες ήμέρες του 'Ισλάμ. Έκτός από τον Τάφο του Προφήτη όπάρχουν εκεί και οι Τάφοι της κόρης του της Φατιμέ και των δύο πρώτων διαδόχων του. Λίγα μίλια νοτιότερα στην Κούμπα, όπάρχει τό άρχαιότερο τζαμί, ένώ λίγο βοριότερα, στη Ρούμα, όπάρχει ένα μικρό τζαμί που βλέπει άκόμη προς τά 'Ιεροσόλυμα—την πόλη προς την όποία κοιτούσαν οι Μωαμεθανοί όταν προσεύχονταν. 'Αλλά όπάρχει εκεί και ένα άλλο τζαμί που, σύμφωνα με τις έδηγίες του Προφήτη βλέπει προς τη Μέκκα. 'Ο πιστός προσκυνητής βλέπει άκόμη τά μέρη όπου έγιναν διάφορες μάχες ανάμεσα στους Μουσουλμάνους και τους ειδωλολάτρες, τό περίφημο χαντάκι που έσκαφαν για να προστατέψουν τη Μεδίνα σε μία πολιορκία και τους τάφους πολλών γενναίων άγωνιστών της νέας πίστης. 'Αλλά αξιομνημόνευτα λείψανα του παρελθόντος είναι τά έρείπια του 'Ιουδαϊκού συνοικισμού του Γιατρέμπ, όπου

κατέφυγαν πρόσφυγες από την Παλαιστίνη, όταν ο Αυτοκράτωρ Τίτος κατέστρεψε τά 'Ιεροσόλυμα τό 71 μ. Χ. Πριν από την εμφάνιση του 'Ισλαμισμού, ή Μεδίνα ήταν 'Ιουδαϊκό κέντρο, παρ' όλο ότι τό ποσοστό του 'Αραβικού πληθυσμού της ήταν σημαντικό. Οι 'Αραβες της Μεδίνας προσχώρησαν στον 'Ισλαμισμό πολύ νωρίς και προσκάλεσαν τον Προφήτη να έγκατασταθή εκεί για να κηρύξει τη νέα του πίστη.

Η Μέκκα και ή Μεδίνα τά δύο κύρια κέντρα του 'Ισλαμισμού, είναι ίσως οι αυστηρότερα «κλειστές» πόλεις του κόσμου. Μόνο Μουσουλμάνοι μπορούν να τις επισκεφθούν ή να κατοικήσουν σ' αυτές—άν και τότε τότε μερικοί τουμπαροι ταξιδιώτες, όπως ο Σέρ Ρίτσαρντ Μπάρτον, κατώρθωσαν να μπει μεταμφιεσμένοι. 'Από την άλλη μεριά είναι ίσως οι πιο κοσμοπολιτικές πόλεις του κόσμου, άρρο στον πληθυσμό τους αντιπροσωπεύονται όλες οι φυλές και τά έθνη του 'Ισλαμισμού.

Τό αυτοκίνητο μετέτρεψε τό ένθσιο προσκυνήμα σε μία εύκολη σχετικά όπόθεση. 'Υπάρχουν ώστόσο άκμή αυτοί που προτιμούν να έρχονται από τό πιο μακρινά μέρη του κόσμου με τά πόδια. 'Αναφέρονται περιπτώσεις προσκυνητών που χρειάστηκαν κάπου είκοσι ή και περισσότερα χρόνια για να φθάσουν στη Μέκκα. Πριν από λίγα χρόνια μάλιστα ένας γέρος, όταν έφθασε στη Ζίντα, είπε ότι έφυγε από τό σπίτι του στη Νιγηρία όταν είκοσι χρονών και ότι έκανε τό δρόμο μέσα σ'έναν αιώνα. Κι άφού βρισκόταν στο Χαρτούμ τη ήμέρα που πέθανε ο Στρατηγός Γκάρντον, ο Ισχυρισμός του δέν φαίνεται ν' απέχη πολύ άπ' την αλήθεια.

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΛΗΝ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΝ ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΚΑ- ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑ-

ΕΙΣ τὴν Μ. Βρεταννίαν ὅπως εἰς ὅλας τὰς ἄλλας χώ-
ρας αἱ ὁποῖαι ἔλαβον μέρος εἰς τὸν πόλεμον, ἡ μεταπο-
λεμικὴ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ λαμβάνει σὺν τῷ χρόνῳ
πρακτικὴν μορφήν. Ἐκ τῶν κατευθύνσεων αὐτῶν
ἄλλαι τροποποιοῦνται ἢ εὐρύνονται καὶ ἄλλαι ἀνωρ-
θοῦνται ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων. Ποῖα
εἶναι ἡ Βρεταννικὴ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ; Ποῖον πρόγραμμα
θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀντὶ τοῦ ἤδη ἐφαρμοζομέ-
νου ὑπὸ τῆς Ἑργατικῆς Κυβερνήσεως; Ποῖα εἶναι ἡ δύνα-

μις τῶν ἄλλων πολιτικῶν κομμάτων; Ὡς συνοπτικὴν ἀπάντησιν εἰς
τὰς ἐρωτήσεις αὐτάς, δίδομεν τὴν κατωτέρω ἀνασκόπησιν τῶν κομμά-
των καὶ τῆς πολιτικῆς τῶν, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰς Γενικὰς Ἐκλο-
γὰς τοῦ 1945 καὶ φθάνει μέχρι τῶν Γενικῶν Ἐκλογῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ
λάβουν χώραν, τὸ ἀργότερον, κατὰ τὸ 1950. Τὴν ἀνασκόπησιν αὐ-
τὴν ἀποτελοῦν κυρίως ἀφ' ἑνὸς μὲν αἱ δηλώσεις εἰς τὰς ὁποίας
προέβησαν αὐτὰ ταῦτα τὰ κόμματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ σχόλια ἀνεξαρ-
τήτων ἐφημερίδων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν οὔτε κομματικὰς δεσμεύ-
σεις οὔτε ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστηρίζουν ἓνα οἰονδήποτε πρόγραμμα.

Ι. ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΒΗΜΑ

Αἱ γενικαὶ ἐκλογαὶ τοῦ 1945 ἀπετέλεσαν γεγονὸς ὑψίστης σημασίας εἰς
τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς Μ. Βρεταννίας. Ὅχι μόνον διότι ἦσαν αἱ πρῶται
ἐκλογαὶ αἱ ὁποῖαι διεξήγοντο μετὰ μίαν δεκαετίαν, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ
πρώτην φορὰν εἰς τὴν 45ετὴ ἱστορίαν του τοῦ Ἑργατικῶν Κόμματος ἀνῆλθε
εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ συντριπτικὴν πλειοψηφίαν. Ἐκτὸς ἀπροόπτων, μπορεῖ κα-
νεῖς νὰ προῖδῃ ὅτι θὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἀρχὴν καθ' ὅλην τὴν πενταετίαν.

Ἡ Ἑργατικὴ Κυβέρνησις ἔχει ἤδη διανύσει πλεόν τοῦ ἡμίσεος τῆς
θητείας της, καὶ ἡ στιγμή εἶναι κατάλληλος διὰ νὰ ἀναμετρήσωμεν τὸ ἔδα-
φος τὸ ὁποῖον ὠδήγησε εἰς τὴν ἐκλογικὴν τῆς νίκην, ἀκόμη δὲ νὰ ἐπιχει-
ρήσωμεν τὴν ἀναμέτρησιν τῆς παρούσης δυνάμεως τῶν πολιτικῶν κομμά-
των, ἐπὶ τῇ προόψει τῶν ἐπομένων Γενικῶν Ἐκλογῶν.

Αἱ τελευταῖαι Γενικαὶ Ἐκλογαὶ διεξήχθησαν μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέ-
μου εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἀπροσδοκίτου κάπως τέλους τοῦ Ἰα-
πωνικοῦ πολέμου. Ἐνὰ αἰσθητὴ ἐπεκράτει τότε εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν:
νὰ ἴδῃ τερματιζόμενον τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἀπὸ Ἀνατολὴν ὅσον τὸ δυνα-
τὸν ταχύτερον, καὶ συγχρόνως ν' ἀρχίσῃ τὸ τεράστιον ἔργον τῆς ἀνοικοδο-
μήσεως. Τόσον ὥριμος ἦτο ἡ χώρα διὰ μίαν μεγάλην στροφὴν εἰς τὴν πο-
λιτικὴν τῆς ζωὴν, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ εὐγνώμοσύνη της διὰ τὴν λαμπρὰν πο-
λιτικὴν προσπάθειαν τοῦ Οὐίνστον Τσώρτσιλ, δὲν ἦτο ἀρκετὴ διὰ νὰ τὸν
φέρῃ, αὐτὸν καὶ τὸ Κόμμα του, εἰς τὴν ἀρχὴν.

Ποῖαι ἦσαν αἱ διάφοροι ἀπόψεις τὰς ὁποίας ἀντεμετώπισαν οἱ ἐκλο-
γεῖς τὴν δὴν Ἰουλίου τοῦ 1945; Μία ἐπιπολαία ἀνάγναισις τῶν δηλώσεων
τῶν ἀντιμαχομένων κομμάτων, θὰ ὠδήγῃ ἰσως εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν

ἔχουν παρὰ ἐλαχίστας διαφορὰς μεταξὺ τῶν. Ὅλα ὑπεστήριξαν προθύμως
τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, τοῦ τύπου καὶ τῆς θρησκείας καὶ ὅλα διεκή-
ρυσσαν ὅτι αὐτὰ καὶ μόνα αὐτά, ἡδύναντο νὰ παράσχουν τροφήν, ἐργασίαν
καὶ στέγην εἰς ὅλους.

Τὰ κόμματα διέφερον βεβαίως ὡς πρὸς τὴν ἐμφασιν τὴν ὁποίαν ἔδιδον
εἰς τὰς σχετικῶς ὁμοίας αὐτάς ἐπιδιώξεις. Ἀκόμη περισσότερον διέφερον
ὡς πρὸς τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπεδίωκον τὴν πραγματοποιήσιν τῶν
σκοπῶν τῶν.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα ὅταν ἐξήτησε τὴν ψήφον τῆς χώρας, προέταξεν
σταθερῶς, τὴν πολιτικὴν τῆς κρατικοποιήσεως τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν.
Ἡ βιομηχανικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος, ἐξετέθη εἰς τὸ «Ἀς
ἀντιμετωπίσωμεν τὸ μέλλον», τὸ προεκλογικὸν μανιφέστον του:

«Τὸ ἔθνος χρειάζεται μίαν τεραστίαν ἀνασύνταξιν, ἓνα μεγάλο πρό-
γραμμα συγχρονισμοῦ καὶ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν οἰκιῶν του, τῶν ἐργοστασίων
καὶ μηχανημάτων του, τῶν σχολείων καὶ τῶν κοινωνικῶν του ὑπηρεσιῶν.

Τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα εἶναι ἑτοιμον νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ διὰ δρα-
στικῶν μέτρων ἀναδιοργανώσεως καὶ σταθεροῦ καὶ δημοσιουργικοῦ χειρισμοῦ
ὁλοκλήρου τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς. Τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα θὰ προασπίσῃ

κατά πρώτον λόγον την ολότητα και κατά δεύτερον τὰ μερικά συμφέροντα των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Κάθε βιομηχανία δέον νὰ υπαχθῇ εἰς τὸ κριτήριον τῆς ἐθνικῆς ἐξυπηρέτησως. Ἐὰν προσφέρῃ ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἔθνος, ἔχει καλῶς· ἐὰν εἶναι ἀνεπαρκής, ἐν ὑστερήῃ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς, τὸ ἔθνος πρέπει νὰ φροντίσῃ νὰ διορθώσῃ τὰ πράγματα...

Ὑπάρχουν βασικαὶ βιομηχανίαι ὥριμοι ἢ καὶ υπερώριμοι ὅπως ὑπαχθούν, πρὸς τὸ ἄμεσον συμφέρον τοῦ ἔθνους, εἰς τὴν κυριότητα καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ δημοσίου Ὑπάρχουν πολλαὶ μικρότεραι ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι προσφέρουν καλὰς ὑπηρεσίας εἰς αὐτὰς θὰ ἐπιτραπῇ νὰ συνεχίσουν ἀνεόχλητοι τὸ χρήσιμον ἔργον των.

Ὑπάρχουν μεγάλοι βιομηχανία αἱ ὁποῖαι, ἐνῶ δὲν εἶναι ἀκόμη ὥριμοι ὅπως περιέλθουν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δημοσίου, πρέπει ἐν τούτοις, ἀντὶ νὰ παραβλάπτουν τὰ συμφέροντά του, διὰ τῆς συγκροτήσεως περιοριστικῶν καὶ ἀντικοινωνικῶν μονοπωλίων ἢ Καρτέλ, ἀντὶ μοναδικῆς των ἀπασχόλησιν νὰ εἶναι ἢ εἰς βάρος τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῆς ζωῆς περιφροῦρησις τῶν κεφαλαίων των καὶ τῶν κερδῶν των, νὰ ταχθούν — δι' ἐνὸς ἐποικοδομητικοῦ ἐλέγχου — εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους.

Ἐν ὅψει τῶν ὡς ἄνω συλλογισμῶν, τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα ὑποβάλλει εἰς τὸ ἔθνος τὸ ἀκόλουθον βιομηχανικὸν πρόγραμμα:

1. Κρατικοποίησις τῶν βιομηχανιῶν παραγωγῆς καυσίμων ὑλῶν καὶ ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἡ βιομηχανία τοῦ ἄνθρακος, παράγουσα τὴν πολυτιμωτέραν πρῶτην ὕλην τῆς Μ. Βρεταννίας, παραπαίουσα ἀπὸ 25ετίας, περιήλθε εἰς χαώδη κατὰστασιν, ὑπὸ τὴν κυριότητα ἑκατοντάδων ἀνεξαρτήτων ἐταιρειῶν. Ἡ ὑπὸ τὴν κυριότητα τοῦ δημοσίου συγχώνευσίς των θὰ ἐπιφέρει μεγάλην οἰκονομίαν εἰς τὰ ἐξοδα λειτουργίας των, καὶ θὰ καταστήσῃ δυνατὸν τὸν συγχρονισμόν των μεθόδων παραγωγῆς καὶ τὴν βελτίωσιν των μέσων ἀσφαλείας εἰς ὅλα τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς χώρας. Ἡ κρατικοποίησις, ἐξ ἄλλου, τῶν ἐπιχειρήσεων παραγωγῆς φωταερίου καὶ ἡλεκτρισμοῦ, θὰ ἐπιφέρει μείωσιν τῶν τιμῶν ὀφελος τῶν καταναλωτῶν, θὰ μεταίωσιν τὴν ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ σπατάλην, θὰ ἀνοίξῃ τὴν ὁδὸν πρὸς συντονισμένας ἐρεῦνας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βιομηχανιῶν, καὶ θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν οἰκονομικῶς ἀγόνων περιφερειῶν διανομήας.

2. Κρατικοποίησις τῶν συγκοινωνιῶν ἐσωτερικοῦ. Ὁ συντονισμὸς τῶν συγκοινωνιακῶν ὑπηρεσιῶν — σιδηροδρομικῶν, ὁδικῶν, ἐναερίων καὶ ποταμίων — δὲν δύναται νὰ συντελεσθῇ ἀνευ τῆς ἐνοποιήσεως.

3. Κρατικοποίησις βιομηχανιῶν σιδήρου καὶ χάλυβος. Ἡ ὑπὸ τῶν ιδιωτῶν μονοπωλίας, ἐκράτησε τὰς τιμὰς εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα καὶ διετήρησε ἀνεπαρκεῖς καὶ πολυδαπάνους ἐγκαταστάσεις. Ἡ βιομηχανία αὕτη θὰ ἀποβῇ καὶ πάλιν ἀποδοτικὴ, μόνον ὅταν ἡ κυριότης τοῦ δημοσίου ὑποκαταστήσῃ τὸ ιδιωτικὸν μονοπώλιον.

4. Κρατικὴ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν μονοπωλίων καὶ τῶν καρτέλ, ἀτοβλέπουσα εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἀποδοτικότητος τῶν βιομηχανιῶν, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἔθνους. Θὰ ἀπαγορευθούν αἱ ἀντικοινωνικαὶ καὶ περιοριστικαὶ ἐνέργειαι.

1. Καρτέλ: διεθνῆς ὁρος σημαίνων ἐνωσιν καὶ συνεταιρισμὸν παραγωγῶν καθὼς καὶ ἐμπορικῶν καὶ τραπεζικῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς ἀποτελεσματικὴν δράσιν εἰς τὸ συναγωνιστικὸν πεδίου.

Ὁ κ. Ἀντλὴ Πρωθυπουργός

5. Σταθερὸν καὶ σαφὲς καθωρισμένον πρόγραμμα ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Θὰ βοηθήσωμεν τὸ ἐξαγωγικὸν μας ἐμπόριον καθ' ὅσονδήποτε πρόσφορον τρόπον, νὰ ὁρθοποδήσῃ καὶ νὰ δυνηθῇ νὰ καλύψῃ τὰς δαπάνας μας εἰς τρόφιμα καὶ πρώτας ὕλας ἀνευ τῶν ὁποίων ἡ Μ. Βρεταννία δὲν δύναται παρὰ νὰ παρακμάσῃ καὶ νὰ φθάρῃ. Ἡ βοήθεια ἐν τούτοις τοῦ κράτους θὰ δοθῇ ὑπὸ ὅρους, συμφώνως πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ βιομηχανία θὰ εἶναι ἀποδοτικὴ καὶ ἐξελίξιμος.

6. Διαμόρφωσις καταλλήλων ἐλέγχων ἐπὶ τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν τιμῶν, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ, ὅτι, κατὰ τὴν περιόδον τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τὴν πολεμικὴν περιόδον εἰς τὴν εἰρηνικὴν, θὰ προηγηθούν τὰ σημαντικώτερα ζητήματα καὶ ὅτι ἐπίσης ἕκαστος πολίτης, (συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀποστρατευομένων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν), θὰ τύχῃ δικαιοσύνης. Ἡ κατανομή τῶν πρώτων ὑλῶν θὰ γίνεταί κατὰ σειρὰν προτεραιότητος, αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων θὰ πρέπει νὰ συγκρατηθούν, αἱ οἰκίαι τοῦ λαοῦ θὰ προηγηθούν τῶν μεγάρων καὶ αἱ ἀνάγκαι τῶν πολλῶν, ἀπὸ τὰς πολυτελεῖς ἀνάγκας τῶν ὀλίγων.

7. Ἀναδιοργάνωσις τῶν Ὑπουργείων καὶ τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς ἐξυπηρέτησεως τῶν ὡς ἄνω σκοπῶν.

Ὁ κ. Ἐρνεστ Μπέβιν Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν

ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ἡ βιομηχανικὴ πολιτικὴ τοῦ Συντηρητικοῦ Κόμματος ἦτο ἴσως μᾶλλον ἀρνητικὴ παρὰ θετικὴ. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ οἰκονομικὴ τοῦ πολιτικῆ δὲν ἦτο τόσον λεπτομερὴς ὅσον τῶν ἀντιπάλων του. Κύριοι σκοποὶ τοῦ ἦσαν ἡ ταχεῖα κατάργησις τῶν ἐλέγχων, καὶ ἡ ἐπιστροφή εἰς τὸ προπολεμικὸν σύστημα τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας. Συνεμερίζετο ἐν τούτοις τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος, ὡς πρὸς τὸν περιορισμὸν τῆς δυνάμεως τῶν μονοπωλίων. Τὸ σύντομον μανιφέστον τοῦ Συντηρητικοῦ Κόμματος περιεῖχε τὰ ἀκόλουθα 12 ἄρθρα:

«Τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα ἀποβλέπει εἰς τὸ καλὸν ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους καὶ ὄχι ἀπλῶς ἐνὸς μέρους αὐτοῦ. Ζητεῖ:

1. Ἰσχυράν ὑποστήριξιν τοῦ κ. Τσώρτσιλ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ κατὰ τῆς Ἰαπωνίας πολέμου καὶ εἰς τὴν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ρωσίας συνεργασίαν πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν τελικὴν νίκην.

2. Ἰσχυράν Μ. Βρεταννίαν, ἱκανὴν νὰ ἀμύνεται δι' ἑαυτὴν καὶ νὰ λαμβάνῃ ἀξιόλογον μέρος εἰς τὴν κατάστροφον τῶν σχεδίων πρὸς κατοχύρωσιν τῆς παγκοσμίου ἀσφαλείας.

3. Δραστηρίαν ἀνάπτυξιν τῆς Αὐτοκρατορίας πρὸς ὄφελος ὅλων τῶν λαῶν τῆς.

4. Παροχὴν τῶν μεγίστων δυνατῶν εὐκαιριῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, καὶ ἄρσιν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπιβληθέντων ἐλέγχων, ἐφ' ὅσον ἐκλείψουν αἱ ἀνάγκαι αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐπέβαλον.

5. Ἀποφασιστικὴν πολιτικὴν διὰ τὴν παροχὴν ἐργασίας εἰς ὅλους καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου.

6. Ἀνάρρωσιν καὶ ἐπέκτασιν τοῦ βασικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

Ο κ. Τσώριελ

ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτευ-
σεως ἔχει περισσότερον
καιρὸν διαθέσιμον διὰ τὴν
ἀγαπητὴν του ἀπασχόλησιν
παρὰ ὡς Προϋπουργὸς
κατὰ τὸν Πόλεμον.

7. Ἐπάρκειαν τῆς βιομηχανίας, δι' ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, διὰ τῆς ἀχρηστεύσεως τῶν παλαιῶν ἐγκαταστάσεων καὶ μεθόδων, διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῆς περιοριστικῆς φορολογίας καὶ διὰ τῆς προστασίας τῶν ἀνεξαρτήτων ἐπιχειρήσεων ἀπὸ κάθε κατὰχρησιν τῶν μονοπωλίων.

8. Εὐδόκιμον καὶ ὑγιὰ γεωργίαν μὲ γενναίας ἀμοιβάς εἰς τοὺς καλυτέρους γαιοκτήμονας καὶ ἀγρότας ἀφθονίαν ἐγχωρίου παραγωγῆς τροφίμων πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς διατροφῆς.

9. Γενικὴν ἐξόρμησιν διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν περισσοτέρων καὶ καλυτέρων οἰκιῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν θὰ χρησιμοποιηθῶν ἅπαντα τὰ μέσα τὰ ὅποια διαθέτουν ἰδιῶται οἰκοδόμοι καὶ τοπικαὶ ἀρχαί.

10. Παροχὴν οὐσιαστικῆς βοηθείας πρὸς τοὺς ἀποστρατευομένους ἄνδρας καὶ γυναῖκας, προπάντων δὲ τοὺς ἀναπήρους, διὰ νὰ ἀρχίσουν ἐκ νέου τὴν πολιτικὴν τῶν ζωὴν.

11. Ἐξαφάνισιν τῆς ἐνδείας ἀπὸ τὰς οἰκογενείας, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς πλήρων ἐθνικῶν ἀσφαλίσεων, δι' οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων καὶ βελτιώσεως τῶν ὑγειονομικῶν καὶ νοσοκομειακῶν ἰδρυμάτων.

12. Ἐκπαιδευτικὸν σύστημα παρέχον εἰς ἅπαντας τοὺς πολίτας ἴσας εὐκαιρίας πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιαιτέρων τῶν κλίσεων.

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Ἡ ἐκβασίς τῶν Ἐκλογῶν ἐπρόκειτο νὰ κριθῇ μεταξὺ τῶν Συντηρητικῶν καὶ τῶν Ἑργατικῶν. Τὰ ἄλλα κόμματα κατῆλθον εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ αὐξήσουν τουλάχιστον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐδρῶν τῶν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Τὸ Φιλελεύθερον Κόμμα κατῆλθε μὲ 307 ὑποψηφίους καὶ οἱ Κομμουνισταὶ μὲ 21.

Τὸ Φιλελεύθερον Κόμμα, ὅπως καὶ τὸ Ἑργατικὸν καὶ τὸ Συντηρητικόν, ἐτόνισεν ἰδιαίτερον τὴν ἀνάγκην κατοικιῶν, ἐργασίας, ἐλευθερίας, κ.τ.λ. Ἡ βιομηχανικὴ του πολιτικὴ ἦτο κρῆμα τῆς πολιτικῆς τῶν δύο ἀντιπάλων του. Τὰ βασικά της σημεῖα ἦσαν τὰ ἑξῆς:

«Βιομηχανία. Ἡ Βρεταννικὴ βιομηχανία θὰ ἀντιμετώπιση νέα καὶ πολὺ πλοκα προβλήματα μετὰ τὸν πόλεμον. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν, πρέπει νὰ πωλήσωμεν τὰ ἐμπορεύματα τὰ ὅποια ὁ κόσμος χρειάζεται, καὶ νὰ τὰ πωλήσωμεν εἰς προσιτὰς τιμὰς. Ἐνὸς μόνου τρόπου ὑπάρχει διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχωμεν αὐτό: νὰ ἀποκαταστήσωμεν δικαίας σχέσεις μεταξὺ τῶν τριῶν συνεταίρων τῆς βιομηχανίας — τοῦ Διευθυντοῦ, τοῦ Ἑργάτου καὶ τοῦ Κεφαλαιούχου.

Πρωταρχικὴν σημασίαν ἔχει ἡ θέσις καὶ ἀμοιβὴ τοῦ ἐργάτου. Ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὁ ἐργάτης θεωρεῖται ἀπλῶς ὡς «ἐργατικὴ χεὶρ». Πρέπει νὰ ἀποβῇ συνεταῖρος καὶ οἰκονομικὴ ὄντοτης εἰς τὴν κοινωνίαν, συμμετέχων εἰς τὰ Ἑργατικὰ Συμβούλια, τὰ ὅποια θὰ ἰδρυθῶν διὰ νόμου, καὶ εἰς τὰ Μικτὰ Βιομηχανικὰ Συμβούλια, ἐκάστου βιομηχανικοῦ κλάδου. Πρέπει νὰ ἐνθαρρυνθῇ τὸ σύστημα τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν εἰς τὰ κέρδη καὶ νὰ

παρέχωνται ἀμέσως εἰς αὐτοὺς πληροφορίαι ἐπὶ τῆς πορείας καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς ἐπιχειρήσεως, διὰ ν' ἀποκτοῦν τὴν βεβαιότητα δι, τόσον τὰ σταθερὰ ἡμερομίσθια τῶν ὅσον καὶ τὰ ποσοστά τῶν ἐπὶ τῶν κερδῶν εἶναι καλὰ καὶ δίκαια.

Οἱ Φιλελεύθεροι πιστεύουν δι, ὁ ἀνταγωνισμὸς ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς κρατικοποιήσεως εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς σημερινῆς πραγματικότητος. Πιστεύουν εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν καὶ εἰς τὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἔχουν αἱ προσπάθειαι καὶ οἱ πειραματισμοὶ τῶν ἀτόμων, καὶ ἡ προθυμία τῶν νὰ διακινδυνεύουν. Ὡς ἐκ τούτου, ὑποστηρίζουν τὸν μικροεπιχειρηματίαν, ἀλλὰ ἀντιτίθενται εἰς τὰ καρτέλ καὶ τοὺς πάσης φύσεως στενοὺς «κύκλους», σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶναι νὰ συγκεντρώσιν ὅπωςδήποτε τὰς τιμὰς εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα καὶ καταχρῶμενοι συχνὰ τοῦ ὀνόματος τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, νὰ ἐγκαθιδρύουν μονοπώλια.

Ἄλλ' ἐκεῖ ὅπου ἡ κρατικοποίησις εἶναι πλέον ἐπωφελὴς οἰκονομικῶς, οἱ Φιλελεύθεροι θὰ τὴν ἀποκητήσουν ἀνευ δισταγμῶν. Φρονοῦν δι, ἡ κρατικοποίησις ἐπιβάλλεται ἐκεῖ ὅπου ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας δὲν ὑφίστανται περιθώρια περαιτέρω ἀναπτύξεως ἢ προσφόρου βιομηχανικοῦ συναγωνισμοῦ, ὅπως καὶ ἐκεῖ ὅπου μία βιομηχανία ἢ μία ὁμάς βιομηχανιῶν μετετρέπη εἰς ἰδιωτικὸν μονοπώλιον.

Μεταφοραὶ καὶ ἡλεκτρονέργεια. Εἶναι ἀναμφισβήτητον δι, οἱ σιδηροδρομοὶ, κατέχοντες τὸ μέγιστον μέρος τῶν χερσαίων συγκοινωνιῶν, ἀποτελοῦν εἰς τὴν πραγματικότητα μονοπώλιον. Πρέπει, ἐπομένως, νὰ μετατραποῦν εἰς ἓνα πανεθνικὸν ὀργανισμὸν κοινῆς ὠφελείας.

Ἡ Βρεταννικὴ πολιτικὴ Ἀεροπορία πρέπει νὰ ἐκτεταθῇ ταχέως, διὰ νὰ καταστήσῃ ταχυτάτην καὶ εὐχερῇ τὴν ἐπαφὴν καὶ τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ ὄλων τῶν τμημάτων τῆς Συμπολιτεῖας καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος.

ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΝ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟΝ

Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα συνετάχθη μετὰ τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος ὡς πρὸς τὸ Ἐκλογικὸν πρόγραμμα, ἂν καὶ τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα μετὰ τῶν 603 ὑποψηφίων του, οὐδεμίαν συνήψε συμφωνίαν μετ' ἄλλων Κομμάτων. Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα κατῆλθεν εἰς τὰς ἐκλογὰς ὑποσχόμενον δι, οἱ ἀνοδεκνύμενοι εἰς βουλευτὰς ὑποψήφιοι του, θὰ συνειργάζοντο μετὰ τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος. Τὸ μανιφέστον του ὁμίλει περὶ τοῦ τί θὰ ἐπραττε μία «Ἑργατικὴ καὶ Κομμουνιστικὴ πλειοψηφία». Τὸ Κομμουνιστικὸν πρόγραμμα, ὅπως ἦτο φυσικόν, ἐπρωτῶρεi κάπως περισσοτέρων τοῦ Ἑργατικοῦ. Παρ' ὅλα ταῦτα, ὅπως φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω περιχοπῶν τὸ μανιφέστον του δὲν ἀπετέλει ἐπαναστατικὸν ἔγγραφο:

«Στέγασις. Ἐκατομμύρια οἰκιῶν πρέπει ν' ἀνοικοδομηθῶν μετὰ τῆς μεγίστης δυνατῆς ταχύτητος, τὰ δὲ ἐνοίκια τῶν νὰ ἐλέγχωνται οὕτως ὥστε νὰ συγκρατῶνται εἰς τὰ προσιτὰ διὰ τὸν λαὸν ἐπίπεδα. Ἡ γῆ πρέπει νὰ κρατικοποιηθῇ.

Ὁ Λόρδος Μπέβεριτζ

Δημιουργὸς τοῦ περιφημοῦ σχεδίου κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων εἶναι ἓνα ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Φιλελευθέρου Κόμματος μὲ τὴν μεγάλωτον ἐπιρροὴν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων.

Βιομηχανία. Ἡ εὐημερία δύναται νὰ ἐδραιωθῇ μόνον ἐπὶ τῆς ἀποδοτικῆς καὶ εὐθυνηῆς παραγωγῆς τῶν βασικῶν μας βιομηχανιῶν. Ὡς ἐκ τούτου τὸ Ἔθνος πρέπει νὰ κατέχῃ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα καὶ τὴν παραγωγὴν ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάλυβος καὶ τὰς συγκοινωνίας τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας πρέπει νὰ γίνῃ κτῆμα τοῦ Ἑθνους καὶ ἡ οἰκονομία τῆς χώρας νὰ τεθῇ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν σχεδίων τοῦ ἔθνους. Τὸ Κεφάλαιον πρέπει νὰ διατεθῇ διὰ τὴν ἀνέγερσιν οἰκιῶν πρώτων καὶ ὄχι πολυτελῶν διμερισμάτων, διὰ τὴν βοήθειαν τῶν μικρῶν κτηματιῶν, τὸν συγχρονισμόν τῶν βιομηχανιῶν καὶ τὴν οἰκοδόμησιν ἐργοστασίων εἰς τὰς κατεστραμμένας περιοχάς, ὅπως ἀκριβῶς διετίθετο καὶ διὰ τὴν πολεμικὴν παραγωγὴν.

Εργασία καὶ Ἡμερομίσθια. Δὲν ὑφίσταται λόγος ἀνεργίας. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον χρειάζεται εἶναι νὰ καταβληθῇ φροντίς ὅπως ἱκανοποιηθῶν πρώτον αἱ πλέον ἐπείγουσαι ἀνάγκαι, καὶ ὅπως δοθῇ ἐργασία εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ ἐργασθῶν, μὲ καλὴν ἀμοιβήν.

Οἱ μισθοὶ καὶ αἱ συντάξεις πρέπει νὰ αὐξηθοῦν, ἡ δὲ ἐβδομάς τῶν 40 ὥρων καὶ ἡ 15θήμερος ἄδεια μετὰ πλήρων ἀποδοχῶν, γενικευθοῦν εἰς ὅλας τὰς βιομηχανίας. Νὰ ἰσχύῃ ἡ ἴση πληρωμὴ δι' ἴσην ἐργασίαν καὶ νὰ καθιερωθῇ ὡς ἐλάχιστον ὅριον ἐβδομαδιαίων ἀποδοχῶν δι' ὅλας τὰς βιομηχανίας τὸ ποσὸν τῶν 4 λιρῶν καὶ 10 σελλινίων. Τὸ αἶτημα τῶν λόγῳ ἡλικίας συνταξιούχων διὰ 30 σελλίνια καθ' ἐβδομάδα ἀνευ ἐλέγχου τοῦ εἰσοδήματός των, πρέπει νὰ χορηγηθῇ ἀμέσως.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Ἡ χώρα ἐψήφισε τὴν 5ην Ἰουλίου καὶ ἐπερίμενε μέχρι τῆς 26ης, ὅποτε ἐλάφθησαν καὶ αἱ ψήφαι τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν στρατιωτικῶν μονάδων. Τὰ ἀποτελέσματα εἶχον ὡς ἑξῆς:

ΣΟσιαλισΤΑΙ-ΚΕΝΤΡΟΝ	ΕΔΡΑΙ	ΨΗΦΟΙ	ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΙΣ	ΕΔΡΑΙ	ΨΗΦΟΙ 2
Ἑργατικὸν	393	11.992.292	Συντηρητικὸν	189	8.665.566
Φιλελεύθερον	12	2.239.668	Ἐνωτικὸν	9	392.454
Ἀνεξάρτητον Ἑργατικὸν	3	46.679	Ἑθνικὸν	2	142.906
Κομμουνιστικὸν	2	102.780	Φιλελεύθερον Ἑθνικὸν	13	759.883
Συμπολιτείας	1	111.634			
Ἑθνικὸν Ἰρλανδικὸν	2	148.073	Σύνολον	213	9.960.809
Ἄλλα Κόμματα		55.155	Ἀνεξάρτητοι	14	325.203
Σύνολον	413	14.687.286			

Τὰ Συντηρητικὰ καὶ Ἐνωτικὰ Κόμματα ἔχασαν 160 ἔδρας εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, τὸ δὲ Ἑργατικὸν ἐκέρδισε 229.

1. Τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα ἔχει πλειοψηφίαν 146 ἔδρων ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα κόμματα καὶ πολιτικὰς ομάδας. Ἡ πραγματικὴ πλειοψηφία τῶν Ἑργατικῶν εὐρίσκεται μετὰ τῶν δύο ἀριθμῶν 146 καὶ 213. Οἱ τρεῖς ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀνεξαρτητῶν Ἑργατικῶν μετὰ τῶν δύο Κομμουνιστῶν καὶ τῶν ἑνα τῆς Συμπολιτείας μποροῦν νὰ ὑπολογισθοῦν ὡς θερμοὶ ὑποστηρικταὶ τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Ἐπίσης πολλοὶ Ἀνεξάρτητοι πρέπει νὰ θεωροῦνται εὐνοϊκῶς διατεθειμένοι, ἂν καὶ οὐδέτεροι. Οἱ δώδεκα Φιλελεύθεροι θὰ εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ παρὰ κατὰ τῆς Ἑργατικῆς Κυβερνήσεως, ἴσως ὅμως ἀποτελέσουν ἀπλῶς ἑνα μέσον ἢ ἰσορροπημένον κόμμα.

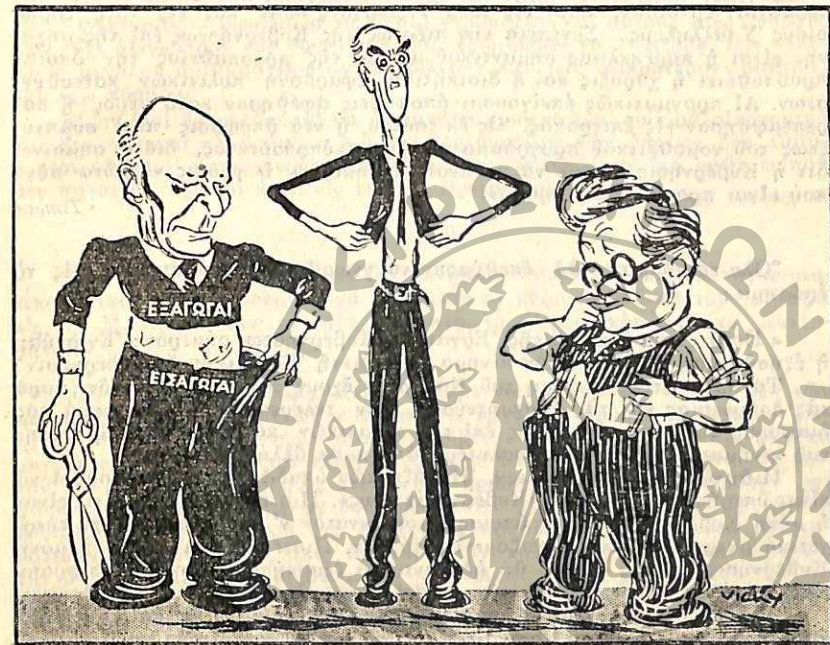
2. Μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀνευ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος ἀναδείξεων καὶ τῶν ἔδρων τῶν Πανεπιστημίων.

Ἡ στροφὴ πρὸς τ' ἀριστερὰ ἐτονίσθη περισσότερο ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν τοπικῶν Κυβερνητικῶν ἐκλογῶν, αἱ ὁποῖαι ἠκολούθησαν τὰς Γενικὰς ἐκλογάς, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1942. Ἐκ τῶν δῆμων μόνον, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν ἀνέρχονται εἰς 420, ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ὑπῆρχε ἀριστερὰ πλειοψηφία ἀνῆλθεν ἀπὸ 55 εἰς 143· εἰς πλείστα δὲ ἐκ τῶν υπολοίπων περιοχῶν τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα ἠῤῥησε τοὺς ἀντιπροσώπους του.

II. ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΣΟΝ ΤΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα βασιζόμενον εἰς τὴν συντριπτικὴν του πλειοψηφίαν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων συνεκεντρώθη εἰς δύο συνεδριάσεις ἐντατικῆς ἐργασίας. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ προεκλογικοῦ προγράμματος τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος ἔλαβε νομοθετικὴν μορφήν. Ὁ Νόμος περὶ Ἐμπορικῶν Ἀμφισβητήσεων ἠκυρώθη καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα κρατικοποιήθησαν. Ἐψηφίσθησαν νόμοι διὰ τῶν ὁποίων

Ὁ κ. Χιοῦ Ντῶλτον, Λόρδος Θεσαυροφύλαξ, ὁ Σερ Στάφορντ Κρίππς, Ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου, καὶ ὁ κ. Χέρμπερι Μόρρισον Λόρδος Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου, προσπαθοῦν νὰ καλύψουν τὸ χάσμα μετὰ τὰς ἐξαγωγῶν καὶ εἰσαγωγῶν.

κρατικοποιούνται αί τηλεγραφικά έπικοινωνίαί και αί μεταφοραί. 'Από κοινωνικής πλευράς καταβάλλονται ήδη οικογενειακά έπιδόματα, και έχουν ψηφισθή οί νόμοι περί 'Εθνικής 'Υγειονομικής 'Υπηρεσίας και 'Εθνικών 'Ασφαλίσεων. 'Αλλά ό ρυθμός με τόν όποιον έγιναν όλα αυτά, δέν είναι άπολύτως δημοφιλής άκόμη και μεταξύ τών ύποστηρικτών του 'Εργατικού Κόμματος :

«Είναι λογική ή άποψις ότι τό πρόγραμμα θά άπείδιδε περισσότερα πράγματα εάν έφηρμόζετο με άργότερον ρυθμόν... Ουδέποτε άπεδείχθη ή σκοπιμότης τοιαύτης υπερβολικής βίας. 'Από της σκοπιιάς του Κοινοβουλίου ή αναγκαιότης της κοινωνικής προνοίας δέν άμφισβητείται πλέον... Τρία μεγάλα νομοσχέδια έψηφίσθησαν ήδη από την Βουλήν τών Κοινοτήτων διά διαδικασίας ή όποία ένθυμίζει λαιμητόμον. Δύο έξ αυτών έφερον έμφανή σημεία βιαστικής και άνευρκούς μελέτης' και τά τρία συνεζητήθησαν άτελώς και έλλειπώς. 'Επιπλέον ή Βουλή έχει νά συζητήσει και πολλά άλλα σημαντικά ζητήματα—την έξωτερικήν πολιτικήν, τό 'Ινδικόν, τό Ισοζύγιον της στερλίνας, την στέγασιν. Είναι εις όλους φανερόν ότι δέν είναι δυνατόν νά γίνη καλή εργασία με τόν ρυθμόν αυτόν.

Τό ζήτημα δέν είναι άπλώς περί του χρόνου τόν όποιον διαθέτει ή Βουλή τών Κοινοτήτων. 'Ολόκληρος ή κυβερνητική μηχανή έχει τρομερόν φόρτον εργασίας. Τό νομοθετικόν πρόγραμμα είναι φανερόν ότι επιβάλλει τεραστίαν εργασία, τόσον εις τούς 'Υπουργούς όσον και εις τούς Δημοσίους 'Υπαλλήλους... Συνέπεια της πίεσεως της Κυβερνήσεως επί της μηχανής είναι ή παρέκκλισις σημαντικού μέρους της προσπάθειας την όποιαν προϋποθέτει ή χάραξις και ή διοικητική έφαρμογή πολιτικών κατευθύνσεων. Αί πραγματικώς επείγουσαι άποφάσεις άφέθησαν κατά μέρος ή παρεπέμφθησαν εις έπιτροπάς. 'Ως έκ τούτου, ή νέα άπόφασις περί συμπτύξεως του νομοθετικού προγράμματος είναι ευπρόσδεκτος, διότι σημαίνει ότι ή Κυβέρνησις ήρρισε νά κατανοή τί σημαίνει ή φράσις «Πρώτα αυτά που είναι πραγματικώς πρώτα».

«Times»

«Όλα τά κόμματα θά επεθύμουν νά γνωρίζουν την άπάντησιν εις τό έρώτημα :

«Ποία είναι ή θέσις της 'Εργατικής Κυβερνήσεως σήμερα; 'Ενισχύθη ή έξησθένησε τό 'Εργατικόν κίνημα μετά διετή 'Εργατικήν διακυβέρνησιν;

Τά οργανωτικά στελέχη του Κόμματος έχουν την πεποίθησιν ότι, παρά τās δοκιμασίας και τās άπογοητεύσεις τών τελευταίων μηνών, παρά τās διαφοράς και τās φιλονεικίας επί τών πολιτικών κατευθύνσεων, ή ένότης του κινήματος είναι ήδη μεγαλύτερα από κάθε άλλην φοράν.

Πιθανόν νά έχουν δίκαιον. 'Η μάζα τών όπαδών του εξακολουθεί νά είναι υπερήφανος διά την «Κυβέρνησιν τους». Πιστεύουν άκόμη ότι είναι ή μόνη Κυβέρνησις έκ της όποιας είναι δυνατόν ν' αναμένουν συνεχή ευεργετικά μέτρα ύπερ τών εργαζομένων τάξεων. Πιστεύουν ότι είναι ή μόνη Κυβέρνησις επί της όποιας θά ήδύναντο νά έξασκήσουν άρκετην έπιρροήν ώστε νά έξασφαλίσουν την σταθεράν βελτίωσιν της οικονομικής των θέσεως.

«'Η ιδέα ότι δύνανται νά πεισθούν ν' αλλάξουν γνώμη επί του προκειμένου είναι άνόητος. Πραγματικώς δέν υπάρχει καμμία πιθανότης αληθούς διασπάσεως της Βρεταννικής 'Εργατικής τάξεως.

Μία τοιαύτη διάσπασις, εάν συνέβαινε ποτέ, θά έτεινε προς τά 'Αριστερά και όχι προς τά Δεξιά. Και προς τό παρόν δέν υπάρχουν ένδείξεις

ότι οί Κομμουνιστάι κερδίζουν έδαφος εις την χώραν. Αί πιθανότητές των μάλιστα ήλαττώθησαν μετά την άυστηράν στάσιν της 'Αγγλίας άπέναντι της Ρωσίας.

«Όπως είναι γνωστόν, έντός του κόμματος υπάρχει σημαντική διαφορά γνώμων επί της έξωτερικής πολιτικής σχετικώς προς την Ρωσίαν. 'Αλλά αί διαφοραί αύται, όπως και αί έσωτερικαί διχογνωμίαί επί άλλων σημείων, δέν άπειλούν την ούσιαστικήν ένότητα του 'Εργατικού Κινήματος.

Θά ήδύναντο μάλιστα νά θεωρηθούν ως χαρακτηριστικόν της συναισθήσεως την όποιαν έχει τό 'Εργατικόν Κόμμα περί της δυνάμεώς του. Εις ένα μικρόν κόμμα τό όποιον θά ήγωνίζετο νά επίζηση ή ν' αναπτυχθή, αί διχογνωμίαί αύται θά απέβαινον ίσως μοιραίαί. Θά άπετέλουν έπικίνδυνον πολυτέλειαν διά τό 'Εργατικόν Κόμμα εάν τούτο διέθετε μίαν έπισφαλή πλειοψηφίαν εις την Βουλήν τών Κοινοτήτων. Εις την πραγματικότητα οί σασισαται και οί έκτραπέντες έξυπνρήτησαν τό 'Εργατικόν Κόμμα, διότι κατέδειξαν εις την ύπόλοιπον κοινωνίαν ότι τούτο δέν είναι άπλώς ένας πειθαρχημένος γραφειοκρατικός όργανισμός, και ότι έκ τών πιστών όπαδών του, πολλοί είναι έτοιμοι ν' άμφισβητήσουν τό άλάθητον τών κυβερνώντων και τās άποφάσεις τών κομματικών συνελεύσεων.

«Όλα αυτά δέν σημαίνουν ότι «όλα πάνε καλά» με τό 'Εργατικόν Κόμμα και την 'Εργατικήν Κυβέρνησιν. 'Ο κ. 'Αττλη και οί συνάδελφοί του διέπραξαν σοβαρά διοικητικά σφάλματα λόγω βραδυνοίας και έλλείψεως φαντασίας—σφάλματα τά όποία έτρόμαξαν και αυτούς τούς όπαδούς των (όχι όλιγώτερον τās γυναίκας), και έξημίωσαν τό γόητρόν των άπέναντι μεγάλου αριθμού Βρεταννών πολιτών και (εις μικρότερον βαθμόν) του έξω κόσμου.

Είχον (και έχουν άκόμη) νά αντιμετώπισουν πολλά σοβαρά οικονομικά και βιομηχανικά προβλήματα διά την δημιουργίαν τών όποιων δέν εύθύνονται οί ίδιοι' κατακρίνονται δέ άδιακρίτως και άδίκως διά κάθε τι πού δέν πηγαίνει σήμεραν καλά εις την Μ. Βρεταννίαν.»

«News Chronicle»

«'Ο «'Εκόνομιστ» παρ' όλον ότι συνήθως άποφεύγει τούς κατηγορηματικούς άφορισμούς, έτόλμησε νά σταθμίση τό κϋρος πού διαθέτουν σήμερα εις την Μ. Βρεταννίαν τά δύο Κόμματα, τό 'Εργατικόν και τό Συντηρητικόν.

«Τό 'Εργατικόν Κόμμα αντιμετώπιζει δυσχερέστατον έργον. 'Εκ τών μέχρι της στιγμής ένδείξεων φαίνεται ότι κατά τās προσεχείς Γενικές 'Εκλογάς θά ήττηθή. 'Η γνώμη αύτη στηρίζεται επί άποδείξεων ότι τά δύο μεγαλύτερα κόμματα είναι σήμεραν περίπου ίσα εις την έκτίμησιν του κοινού και επί της πιθανότητος ότι τά δύο προσεχή έτη θά αποτελέσουν περιόδον μεγάλων οικονομικών δυσχερειών. Αί πιθανότητες του 'Εργατικού Κόμματος όπως ανατρέψη της σημερινάς προβλέψεις, έξαρτώνται περισσότερο από κάθε άλλο, από την έπιτυχίαν την όποιαν θά σημειώση εις την αντιμετώπισιν τών οικονομικών προβλημάτων της χώρας, και από τό κατά πόσον θά πείση τούς ψηφοφόρους του Κέντρου ότι τό 'Εργατικόν Κόμμα δέν είναι άποκλειστικώς Κόμμα μιάς τάξεως».

«Economist»

Τό Συντηρητικόν όμως Κόμμα, προκειμένου νά λύση τά οικονομικά

και κοινωνικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει σήμερα η Μ. Βρετανία, θα εύρεθη πρό διλήμματος.

«Θα αναγκασθῇ ἢ νὰ μείνῃ πολὺ πίσω ἀπὸ τὴν ἐποχὴν μας, ἢ νὰ χάσῃ μίαν πολιτικὴν ἢ ὁποία εἰς μερικά σημεῖα θὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος. Καὶ εἰς τὴν δευτέραν περιπτώσιν, οἱ ἐκλογεῖς ἐνδέχεται νὰ σκεφθοῦν ὅτι μία τοιαύτη πολιτικὴ δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ νὰ δικαιώσῃ μίαν κυβερνητικὴν ἀλλαγὴν.»

«The Observer»

Ο ΝΕΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΣΜΟΣ

«Ὁ κόσμος λέγει ὅτι δὲν ἔχομεν πρόγραμμα», εἶπεν ἀνώτερον στέλεχος τοῦ Συντηρητικοῦ Κόμματος. «Ἐν τούτοις», προσέθεσεν, «ἔχομεν τὸ πρόγραμμά μας». Τὸ πρόγραμμα αὐτό, τὸ ὁποῖον πράγματι ὑπάρχει, ἐδόθη εἰς τὴν δημοσίωσιν τὸν παρελθόντα Μάϊον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Βιομηχανικὸς Χάρτης». Ὁ «Μάντσεστερ Γκάρντιαν», ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἰδεολογικοὺς δεσμούς οὔτε μὲ τὸ Συντηρητικὸν οὔτε μὲ τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα, ἔδωκε μίαν θαυμαστὴν κριτικὴν σύνοψιν τῶν περιεχομένων του :

«Ἡ ἐκθεσίς τοῦ Συντηρητικοῦ κόμματος περὶ τῆς βιομηχανικῆς πολιτικῆς εἶναι ἓνα ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον ἔγγραφο. Εἶναι, ἐν σχέσει μὲ ἄλλα πολιτικὰ ἔγγραφα, μία ἐκθεσίς ἀρκετὰ τιμίαι καὶ γενναία. Ἐνῶ δὲν θὰ ἐνσπείρῃ τὸν τρόπον εἰς τὰ ἄλλα κόμματα, εἶναι πολὺ πιθανόν ὅτι θὰ ἀνησυχῇ καὶ θὰ ἀπογοητεύσῃ πολλοὺς ἐκ τῶν πιστῶν του, ἐκείνους ἀκριβῶς τοὺς ὁποίους ἐπρόκειτο νὰ βοηθήσῃ εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ὁμιλίαις των. Πῶς θὰ κρίνουν ἄραγε οἱ παῖδοι τοῦ Συντηρητικοῦ Κόμματος τὴν ἐπιθέσιν αὐτὴν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἀποδέχεται τὸ μέγιστον μέρος τῶν ὧν ἔχει κἀμὲ ἢ Ἑργατικὴ Κυβέρνησις; Δὲν πιστεύομε ὅτι ἐνδείκνυται ἢ ἐκ νέου ἀπόδοσις τῆς βιομηχανίας τοῦ ἀνθράκος καὶ τῆς Τραπεζίης τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν. Οὐτε αἱ μεταφοραὶ θὰ ἀποκρατικοποιηθοῦν οὔτε οἱ σιδηρόδρομοι θὰ ἀποδοθοῦν ἐκ νέου εἰς ἰδιώτας. «Ἀντιτιθέμεθα σταθερῶς εἰς τὴν κρατικοποίησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος»—ἀλλὰ δὲν ἀναφέρεται μέχρι ποίου βαθμοῦ θ' ἀναγκασθῇ τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν δημόσιον ἔλεγχον ἐπὶ τῆς βιομηχανίας αὐτῆς, ἡ ὁποία καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἀκόμῃ τοῦ κράτους ἔχει προσλάβῃ τὴν μορφήν καρτέλ. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι, ὅταν ἔλθῃ ἐκείνη ἡ στιγμή, θὰ εὐρεθῶμεν πρὸ μῆς νέας ἀποδοχῆς τῶν σχεδίων τῆς Ἑργατικῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τί ἀπομένει ἀπὸ τὴν μεγάλῃν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν «ἐλέγχων», τί ἀπομένει ἀπὸ τὰς ρητορικὰς ἐπιθέσεις τοῦ Λόρδου Γούλτον; Φαίνεται ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀπόλυτος ἁρμονία μεταξὺ τοῦ κ. Μπάτλερ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ του. Οἱ Συντηρητικοί, λέγει τοῦ ἔγγραφου, θὰ δυνηθοῦν νὰ καταργήσουν τὰ δελτία καὶ τοὺς ἐλέγχους ταχύτερον τῶν Σοσιαλιστῶν. «Ἀναλαμβάνομεν, ἐν τούτοις, τὴν ἐξῆς ὑποχρέωσιν: Δὲν θὰ καταργήσωμεν τὸν ἔλεγχον δι' οἰονδήποτε ἀπαραίτητον εἶδος, προτοῦ βεβαιωθῶμεν ὅτι ἔγινε προσίτον εἰς ὅλας τὰς οἰκογενείας. Ἀλλὰ δὲν προσπαθεῖ τὸ ἔγγραφο ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ γεγονός ὅτι ἐπὶ πολὺν ἀκόμῃ χρόνον δὲν θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν οὔτε νὰ εἰσάγωμεν, οὔτε νὰ παράγωμεν ὅπως μᾶς ἀρέσει» ἐπομένως ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἔχει τὴν ἀξίαν, μεγάλην ἢ μικράν, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ ὁ καθείς νὰ τῆς δώσῃ. Μήπως δὲν θὰ ἡδύνατο καὶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις νὰ προβῇ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόσχεσιν;

Προκειμένου περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐλευθερίας τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων τὸ ἔγγραφο εἶναι ὁμοίως διφορούμενον. Ἡ διατύπωσις εἶναι εὐφυεστάτη: «Ἐνα σύστημα ἐλευθερίας πρωτοβουλίας, τὸ ὁποῖον θὰ εὐρίσκειται εἰς καλὰς σχέσεις μὲ τὰς ἀρχὰς καὶ θὰ συμβιβάζῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάξεως μιᾶς κεντρικῆς διευθύνσεως μὲ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἀτομικῆς δραστηριότητος!» (Νομίζει κανεὶς ὅτι ἀκούει τὸν κ. Μόρρισον, ὅταν εὐρίσκειται εἰς τὰς συμβιβαστικὰς του διαθέσεις).

«Τείνομεν πρὸς ἓνα τρόπον ζωῆς ὁ ὁποῖος θὰ ἀπαλλάξῃ τὴν μὲν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν ἀπὸ τὴν κατηγορίαν τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀπληστίας, τὸν δὲ ἔλεγχον τοῦ δημοσίου ἀπὸ τὴν κατηγορίαν ὅτι διὰ τῶν παρεμβάσεων του δημιουργεῖ σύγχυσιν». (Ὁ κ. Μόρρισον θὰ συμφωνοῦσε καὶ πάλιν). «Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ πολὺπλοκον τῆς συγχρόνου βιομηχανίας καὶ ἡ θέσις μας ὡς χώρος ὀφειλέτιδος δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ «laissez faire». Ἐπιβάλλεται ἰσχυρὰ κεντρικὴ καθοδήγησις». Μεῖ ἄλλας λέξεις, ἐπιβάλλεται ἡ Κυβερνητικὴ ὁργάνωσις τῆς οἰκονομίας. Ὅπως ἀκριβῶς οἱ Ἑργατικοὶ συγγραφεῖς τοῦ «Πάντοτε ἀριστερά», οἱ Συντηρητικοὶ θὰ ἤθελαν καὶ αὐτοὶ νὰ ἔχουν ἓνα Ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς Ὀργανώσεως, ἓνα εἶδος Πρωθυπουργοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν. Ὡς βοηθούς θὰ εἶχε μίαν συμβουλευτικὴν ἐπιτροπὴν ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν Ἑργατῶν καὶ τῶν Βιομηχανῶν, καὶ μίαν ὁλόκληρον ἱεραρχίαν συμβουλευτικῶν σωμάτων. Μεταξὺ τῆς μεθόδου αὐτῆς καὶ τοῦ συστήματος μὲ τὸ ὁποῖον ἐργάζεται ἡ Κυβέρνησις, δὲν ὑπάρχει καμμία οὐσιώδης διαφορὰ. Διαφοραὶ ὑπάρχουν μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὴν τάξιν καὶ τὰς λεπτομερείας τῶν δύο μηχανισμῶν. Ἡ κυριώτερά συμβολὴ τῶν συντηρητικῶν εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ «ἀποκέντρωσις» ἡ ὅπως λέγομεν ὁ «καταμερισμὸς τῆς ἐξουσίας». Ἡ Κυβέρνησις, δηλαδὴ θ' ἀποφασίζῃ μὲν κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν κατανομήν τῶν σπανιζόντων ἀγαθῶν μεταξὺ τῶν κυριωτέρων τάξεων τῶν καταναλωτῶν, θὰ ἐμπιστεύεται δὲ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς κατανομῆς εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν βιομηχανίαν.

Ἀπὸ ὠρισμένας ἀπόψεις, τὸ πλέον ἀξιοσημείωτον στοιχεῖον τοῦ ἔγγραφου αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἀποκαλύπτει τὴν ἀνησυχητικὴν σύγχρυσιν μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου Συντηρητισμοῦ. Ὡς σύνολον, τὸ ἔγγραφον περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὸ προσοδευτικὸν πνεῦμα τῶν πλέον φωτισμένων ἡγετῶν τοῦ Συντηρητικοῦ Κόμματος. Δεικνύει ἰσχυρὸν αἰσθημα δημοσίας εὐθύνης. Ὅσον καὶ ἂν ἀντιπαθῶν οἱ συντηρητικοὶ τὴν Ἑργατικὴν Κυβέρνησιν, φαίνεται ὅτι οἱ ἡγέται των δὲν βλέπουν ἄλλην διέξοδον ἀπὸ τὸ νὰ βαδίσουν μαζί της τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἔχει χαράξει.

«The Manchester Guardian»

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ: Η ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΠΟΣΟΤΗΣ

Ἡ ἄγνωστος ποσότης εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν πολιτικὴν ἐπικράτησιν εἶναι τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Ὅπως τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα, ζητεῖ καὶ αὐτὸ νὰ εὕρῃ τὴν πολιτικὴν μὲ τὴν ὁποίαν θὰ κατακτήσῃ τὴν λαϊκὴν φαντασίαν. Ἀλλ' ἡ ὁδὸς εἶναι δύσκολος.

«Οἱ Φιλελευθεροὶ θὰ χρειασθοῦν ὄχι μόνον προφήτας ἀλλὰ καὶ ἁγίους μάρτυρας διὰ νὰ συγκεντρώσουν τὸν ὄγκον τῶν ὁπαδῶν ποὺ διαθέτουν οἱ ἀντίπαλοί των.»

«The Manchester Guardian»

Εἰς πολλὰς περιπτώσεις οἱ Φιλελεύθεροι τάσσονται παρὰ τὴν Κυβέρνησιν παρ' ὅλον ὅτι:

«Αἱ ἐρωτοτροπίαί τῶν Συντηρητικῶν πρὸς τοὺς Φιλελευθέρους εἶναι συνεχεῖς. Σήμερον εἶναι μᾶλλον ἐνοχλητικὸν δι' ἓνα φιλελεύθερον νὰ εὐρεθῇ εἰς ἓνα κύκλον Συντηρητικῶν. «Διατὶ νὰ μὴν εἴμεθα φίλοι;» εἶναι ἡ αἰωνία ἐπώδους. «Τίποτε ἄλλο δὲν μᾶς χωρίζει παρὰ ἓνα ὄνομα καὶ θὰ εἴμεθα πολὺ εὐτυχεῖς νὰ παίρναμε τὸ δικό σας, ἔάν αὐτὸ ἐπρόκειτο νὰ βοηθήσῃ.»

«News Chronicle» (ἑφημερὶς τῶν Φιλ.)

«Τὸ Φιλελεύθερον Κόμμα ἐπανεῦρε τὴν ζωτικότητά του. Κατ' ὁρμήν αὐτοῦ ἀποφύγη τὴν πλουσίαν ἐμφάνισιν τῶν Συντηρητικῶν καὶ ἤρχισε νὰ κερδίζῃ ἔδαφος μεταξὺ τῶν Ἑθνικῶν Φιλελευθέρων. Ἐπὶ πλέον ἀπῆντησε εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Λόρδου Ρόζμπερυ ὅπως δεχθῇ μίαν μόνιμον θέσιν πτωχοῦ συγγενοῦς εἰς τὸ ἀρχοντικὸν τῶν Τόρυ. Πολλὴ καὶ σκληρὰ ἐργασία κατεβλήθη ἀκόμη διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ προγράμματός του.»

«The Manchester Guardian»

«Ὁ «ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεων» τῶν «News Chronicle», δίδει εἰς τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων μίαν συμβουλὴν ἢ ὁποία δείχνει τὴν θέσιν τοῦ κόμματος αὐτοῦ εἰς τὴν Βρεταννίαν: Οἱ Φιλελεύθεροι ῥήτορες δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὁμιλοῦν τόσο πολὺ περὶ τῆς Μέσης Ὀδοῦ τοῦ Φιλελευθερισμοῦ.

«Παρουσιάζουν, τοιοῦτοτρόπως, μίαν πληκτικὴν καὶ μονότονον εἰκόνα. Μᾶς φέρουν εἰς τὸν νοῦν ἓνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κρατεῖ τὸν διαβήτην, ὑπολογίζει συνεχῶς τὸ σημεῖον τῆς μέσης ὁδοῦ μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων, καὶ ἐρωτᾷ: «Εὐρίσκομαι πράγματι ἀκριβῶς εἰς τὸ κέντρον;»

«Ὁ Φιλελευθερισμὸς θὰ ἔπρεπε νὰ παρουσιάζεται ὡς μία Νέα Ὀδός, ὡς νέα ἀφετηρία ἐν μέσῳ τῆς ἀγόνου δογματικῆς πολιτικῆς. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκφράζῃ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων, αὐτῶν οἱ ὁποῖοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ ξεκινήσουν διὰ νέους πειραματισμούς. Μόνον ἔτσι θὰ ἐλκύσῃ τὴν νεολαίαν καὶ ἡ νεολαία ἔχει ἀνάγκην νὰ εὕρῃ τὴν πολιτικὴν τῆς ἐκφράσεως.»

Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ

Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, ὅπως καὶ τὸ Φιλελεύθερον, ἀπεγοητεύθη ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν γενικῶν ἐκλογῶν.

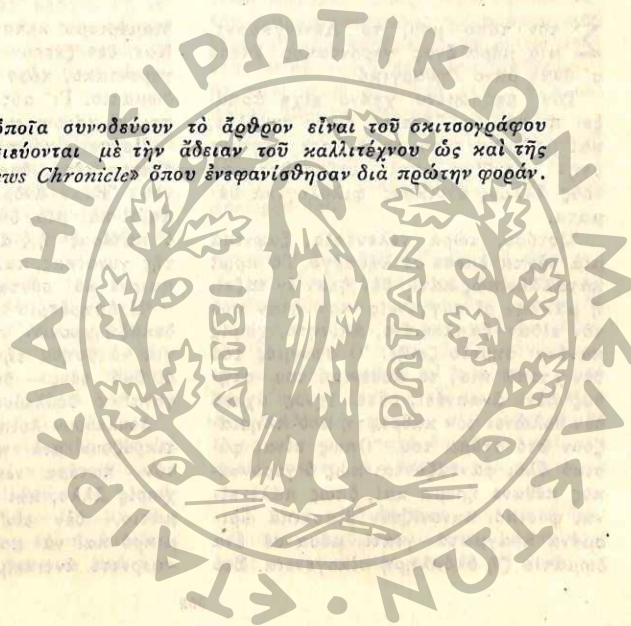
Οἱ Φιλελεύθεροι ἐλπίζουν ὅτι ἡ χώρα, δυσηρεστημένη ἀπὸ τοὺς Ἑργατικούς, ἀπροετοίμαστος ὅμως διὰ νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τοὺς Συντηρητικούς, θὰ τοὺς φέρῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς. Διὰ τοὺς Κομμουνιστάς τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο δὲν ὑπάρχει. Πράγματι, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ὑπολογίσῃ κανεὶς τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν ἀσκοῦν εἰς τὴν χώραν ἕκ τῆς πολιτικῆς τῶν δράσεως, ὅπως καὶ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἄλλων κομμάτων.

Ἡ κομμουνιστικὴ ἐπιρροή εἶναι πιθανῶς μεγαλυτέρα εἰς τὰ Ἑργατικὰ Συνδικάτα, παρὰ εἰς τὰς συνήθεις πολιτικὰς ὑποθέσεις. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μεγάλα ὀνόματα τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, εἶναι ὀνόματα ἡγετῶν τῶν Ἑργατικῶν Συνομοσπονδιῶν — ὅπως ὁ Ἄρθουρ Χόρνερ τῆς Συνομοσπονδίας τῶν Ἀνθρακωρύχων καὶ ὁ Γουίλλιαμ Πάπγουερθ τῆς Συνομοσπονδίας Ἑργατῶν Μεταφορῶν καὶ Ἀπλῶν Ἑργατῶν.

Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα δείχνει τὴν τάσιν ν' ἀντιμετωπίζῃ κάθε πρόβλημα ἐν σχέσει πρὸς τὰς διεθνεῖς συνεπείας του. Ἐνῶ, παραδείγματος χάριν, ἡ λύσις τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐλλείψεως ἐργατικῶν χειρῶν εἶναι μία προσπάθεια πρὸς στρατολόγησιν τῶν γυναικῶν καὶ ξένων ἐργατῶν διὰ τὴν βιομηχανίαν, ἡ λύσις τῶν Κομμουνιστῶν εἶναι ἡ ταχεῖα ἀποστράτευσις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν ὑπερποντιῶν ὑποχρεώσεων. Ἐπὶ ἄλλων θεμάτων, ἀσχετῶν πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς κρατικοποιήσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς προνοίας, ἰδίως, τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ὑποστηρίζει τὴν Ἑργατικὴν Κυβέρνησιν.

Ὁ συνήθης τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον σφυγμομετρεῖται ἡ δημοτικότης μιᾶς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, εἶναι ἡ μελέτη τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀναπληρωματικῶν ἐκλογῶν. Αἱ μεταβολαὶ αἱ ὁποῖαι ἐπέρχονται μεταξὺ τῶν 640 μελῶν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων—συνεπεία τῆς μεταπηδήσεως βουλευτῶν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων, ἢ τῆς τοποθετήσεώς των εἰς διαφόρους διοικητικὰς θέσεις ἢ καὶ θανάτου—ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν κατὰ περιόδους διεξαγωγὴν ἀναπληρωματικῶν ἐκλογῶν, διὰ τῶν ὁποίων τίθενται εἰς δοκιμασίαν τὰ αἰσθήματα τῆς χώρας. Ἡ Ἑργατικὴ Κυβέρνησις ἔχει ὑπερβῇ ὅλα τὰ ρεκάρ εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἑδρῶν. Μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1947 εἶχον διεξαχθῇ 29 ἀναπληρωματικαὶ ἐκλογαί· τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα δὲν ἔχασε οὐτὲ μίαν ἐκ τῶν 18 ἑδρῶν τὰς ὁποίας εἶχε κερδίσει εἰς τὰς Γενικάς Ἐκλογάς. Τὸ δὲ Συντηρητικὸν ἐκέρδισε τρεῖς ἑδράς εἰς βάρος τῶν Ἀνεξαρτητῶν.

Τὰ σκίτσα τὰ ὁποῖα συνοδεύουν τὸ ἄρθρον εἶναι τοῦ σκιτσογράφου Vico καὶ δημοσιεύονται μετὰ τὴν ἄδειαν τοῦ καλλιτέχνη ὡς καὶ τῆς ἑφημερίδος «News Chronicle» ὅπου ἐμφανίσθησαν διὰ πρώτην φοράν.

Ένας ενοχλητικός γέρος

Του MICHEL ZOCHTCHENKO

(Από το «Une Semaine dans le Monde», Παρίσι)

«Ο Μισέλ Ζοστσένκο, ένας από τους πιο δημοφιλείς συγγραφείς της Σοβιετικής Ένώσεως, σήμερα βρίσκεται σε δυσμένεια. Όλα του τα βιβλία έχουν απαγορευθεί. Έν ονόματι της κεντρικής επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος, ο Ζντάνωφ κατήγγειλε τον χιουμορίστα Ζοστσένκο ως εχθρό του λαού. Τα έργα του, έλεγε μέσα στην έκθεσή του, είναι «κενά, ασύστατα και με άμφισβητο γούστο». Το τελευταίο από τα διηγήματά του «Οι περιπέτειες ενός πιθήκου», είναι μια «σάτιρα, χωρίς καμιά πρωτοτυπία, του σοβιετικού λαού και των εθίμων του». Ο Ζοστσένκο παριστάνει τους πολίτες της Σοβιετικής Ένώσεως σαν «πρωτόγονα όντα, χωρίς πολιτισμό, με ελάχιστα ανεπτυγμένο γούστο». Ο Ζοστσένκο γι' αυτό του τό «έγκλημα», διεγράφη από την Ένωση των Συγγραφέων της Σοβιετικής Ένώσεως. Ωστόσο ο Ζντάνωφ πρέπει να παραδεχθεί ότι το τελευταίο του αυτό διήγημα είχε σημαντική επιτυχία: διαβάστηκε σε όλα τα θέατρα και σχολιάστηκε με ένθουσιασμό στις φιλολογικές διαλέξεις. Είναι βέβαιο πως το κοινό της Ρωσίας δεν συμφωνεί με τη γνώμη του Ζντάνωφ και δεν δικαιολογεί την αυστηρή του τιμωρία. Δημοσιεύουμε παρακάτω ένα μικρό διήγημα του Ζοστσένκο παρμένο από τη συλλογή του «Γαλάζιο βιβλίο». Οι αναγνώστες μας θα κρίνουν αν το χιούμορ του αξίζει τον τόσο επίσημο σιγματισμό που του επέβαλαν στη Μόσχα.

Σ τον τόπο μου, το Δένινγκραντ, μία μέρα ένας γεροντάκος έπεσε σ' έναν ύπνο ληθαργικό.

Τόν περσκόμενο χρόνο είχε άρπάξει πνευμονία. Έσπερα όμως συνήλθε, και μάλιστα τόσο καλά ώστε πήγαινε στην κουζίνα και συζητούσε με τους άλλους ενοίκους φιλολογικά θέματα.

Ωστόσο, τώρα τελευταία, ξαφνικά μία νύχτα έπεσε σε λήθαργο. Το πρωί κατάλαβε πως κάτι δεν ήταν εν τάξει, ή μάλλον οι συγγενείς του ήταν που τον είδαν ξαπλωμένο, ακίνητο, χωρίς κανένα σημάδι ζωής. Ο σφυγμός του δεν χτυπά πιά, το άσθενικό του στήθος δεν αναπνέει, ούτε ίχνος άχνου δεν θολώνει τόν καθρέφτη που πλησιάζουν στο στόμα του. Όπως είναι φυσικό όλοι φαντάζονται πως ο γεροντάκος πέθανε ήρεμα και, όπως πάλι είναι φυσικό, κανονίζουν βιαστικά ώριμα πράγματα γιατί μέσα σε ένα δωμάτιο ζή ολόκληρη οικογένεια. Στο

διαμέρισμα κατοικούν μαζί με άλλους. Και, δεν έβρουν πού να βάλουν τον γεροντάκο, τόσο στενόχωρο είναι το δωμάτιο. Γι' αυτό αναγκαστικά πρέπει να κάνουν γρήγορα...

Πρέπει ακόμη να πω πως ο κοιμισμένος γέρος έμεινε με τους συγγενείς του: Έναν άνδρα, μία γυναίκα, ένα παιδί και μία υπηρέτρια· αυτός, ήταν ο πατέρας· ή, αν θέλετε, ο πατέρας της γυναίκας, παλιός εργάτης. Και έπαιρνε και σύνταξη.

Η υπηρέτρια ήταν ένα κοριτσάκι δεκάξη χρονών, που το είχαν πάρει για να βοηθά την οικογένεια, αφού κι οι δυο τους — δηλ. ο άντρας και η γυναίκα δουλεύουν στο έργοστάσιο.

Δουλεύουν λοιπόν, και ένα πρωί αντικρύζουν μία πολύ θλιβερή εικόνα: τόν πατέρα νεκρό. Μεγάλη θλίψη, χωρίς άλλο, και καταστροφή: το δωμάτιο, — δεν είν' έτσι; — είναι μικρό και να πού ξεφύτρωσε κι ένα «περιττό αντικείμενο»...

Το «περιττό αντικείμενο» βρίσκεται εκεί μπροστά τους, ξαπλωμένο, ένας γεροντάκος πολύ αξιοπρεπής, πολύ ευγενικός και συμπαθητικός. Κοίτεται, σαν μαρμαρένο λουλούδι, σαν μικρό μύλο της Κριμαίας. Βρίσκεται εκεί και δεν αισθάνεται τίποτε και δεν θέλει τίποτε παρά να του δείξουν λίγη φροντίδα για τελευταία φορά. Θέλει να τόν τακτοποιήσουν όσο γίνεται γρηγορώτερα, να τόν αποχαιρετήσουν για τελευταία φορά· όσο γίνεται πιο γρήγορα και να τόν θάψουν το γρηγορώτερο γιατί δεν υπάρχει παρά μόνο ένα δωμάτιο κι αυτό πολύ στενόχωρο· ακόμη γιατί το παιδάκι φλυαρει και γιατί η υπηρέτριά του φοβάται να κάθεται στο δωμάτιο που βρίσκεται ένας πεθαμένος. Άνόητο κορίτσι που θέλει να ζήσει αιώνια και πιστεύει πως η ζωή δεν έχει τέλος. Φοβάται να βλέπει πεθαμένους. Είναι κουτή, αλήθεια.

Ο άντρας, αρχηγός της οικογένειας, πηγαίνει βιαστικά στο γραφείο κηδεϊών της συνοικίας. Και γυρίζει γρήγορα.

— Όλα πάνε καλά, λέει. Μόνο, να, η υπόθεση σκάλωσε στ' άλλα. Τη νεκροφόρα μπορούν να μάς την δώσουν άμέσως, αλλά τ' άλλα δεν μπορούν να μάς τα εξασφαλίσουν πριν από τέσσερις ημέρες.

Η γυναίκα του λέει:

— Άχ! το ήξερα εγώ! Πάντα σου τσακωνόσυνα με τόν πατέρα μου όσο ζούσε και τώρα που πέθανε δεν μπορείς να του κάνεις αυτή την εξυπηρέτηση, — δεν μπορείς να του βρής άλλα...

Και ο σύζυγος απαντά:

— Πήγαινε στο διάβολο! Ούτε καβαλλάρης είμαι, ούτε άλογα μεγαλώνω. Μή νομίζεις πως θα μού κάνη ευχαρίστηση να περιμένω τόσες ημέρες. Ξάν να έχω όρεξη να βλέπω έτσι τόν πατέρα σου όλη την ώρα...

Τότε ξεσπάνε οικογενειακές σκηνές. Το παιδί που δεν είναι συνειδητό να βλέπει ακίνητους ανθρώπους, τρομάζει και αρχίζει να ξεφωνίζει με όλη του τη δύναμη. Η υπηρέτρια άρνείται να όπηρετή σε οικογένεια που έχει

μέσα στο δωμάτιό της έναν πεθαμένο. Τήν πείθουν όμως πως δεν πρέπει ν' άφήση τη θέση της και της υπόσχονται να δώσουν το γρηγορώτερο τόν νεκρό.

Τότε η ίδια η γυναίκα, βαρυσσμένη άπ' όλες αυτές τις ιστορίες, τρέχει στο γραφείο κηδεϊών. Γυρίζει γρήγορα, κίτρινη σαν λεμόνι:

— Δεν θα μάς δώσουν τ' άλλα, λέει, όσο γρήγορα νομίζαμε! Άν ό άντρας μου ό ήλιθιος έγγραφόταν όταν πήγε στο γραφείο θα μάς τ' έδιναν σε τρεις ημέρες. Όσο για τη νεκροφόρα είχε δικίο, μπορούν να μάς τήν δώσουν άμέσως.

Ντύνει βιαστικά το παιδί της, παίρνει μαζί της τήν όπηρέτρια που όδρλιάζει και πηγαίνει μ' όλη αυτή τη συνοδεία στο Σεστρόριέτσκι — να μείνη σε κάτι φίλους της.

— Το παιδί μου πάνω άπ' όλα, λέει. Δεν μπορώ να τ' άφήσω από τόσο τρυφερή ηλικία να βλέπει τέτοιες φοβερές εικόνες. Έού, κάνε ό,τι θέλεις!

Και ό άντρας της λέει:

— Ούτε και γώ θα μείνω μαζί του. Κάνε όπως θέλεις. Στο κάτω κάτω δεν είναι πατέρας μου. Όταν ζούσε δεν τόν πολυσυμπάθουσα· τώρα όμως μου είναι φοβερά δυσάρεστο να μείνω μαζί του. Η θά τόν βγάλω στο διάδρομο ή θά πάω στού άδελφού μου. Αυτός άς κάτση εδώ να περιμένει τ' άλλα!

Έτσι λοιπόν η οικογένεια έφυγε για το Σεστρόριέτσκι και ό σύζυγος, ό αρχηγός της οικογένειας, πήγε στού άδελφού του.

Σ τήν οικογένεια όμως τού άδελφού του όπηρχε κάποιος άρρωστος με διφθερίτιδα και με κανένα τρόπο δε θέλησαν να τόν βάλουν στο δωμάτιο. Γυρίζει λοιπόν πίσω, βάζει τόν κοιμισμένο γέρο επάνω σ' ένα στενό τραπέζι και στήνει αυτό το «μνημείο» στο διάδρομο κοντά στο λουτρό. Ο ίδιος κλείνεται στο δωμάτιο και για τρεις ημέρες δεν άνοιγε τήν πόρτα σε κανένα.

Σ' αυτό το διάστημα στο κοινό διαμέρισμα διαδραματίζονται άπερίγραπτες και κωμικές σκηνές. Οι γυναίκες

και τα παιδιά δεν περνούν από το διάδρομο για να πάνε στο λουτρό γιατί, όπως λένε, φοβούνται τον πεθαμένο.

Οι άντρες παίρνουν το «μνημείο» και το βάζουν στην είσοδο, πράγμα που όπως είναι φυσικό, προκαλεί σύγχυση και πανικό μεγάλο σ' όλους εκείνους που μπαίνουν στο διαμέρισμα. Ο διαχειριστής του συνεταιρισμού, που καθέται στο γωνιακό δωμάτιο, δηλώνει πως δέχεται συχνά γνωστές του κυρίες και δεν θέλει να τις πιάσουν νευρικές κρίσεις.

Καλούν βιαστικά τον διαχειριστή του σπιτιού, αλλά ούτε τότε κατάφεραν να βρουν μια λογική λύση. Κάποιος πρότεινε να μεταφέρουν το «μνημείο» στην αυλή. Άλλα ο διαχειριστής είπε:

— Αυτό μπορεί να βλάψει την υγεία των ζωντανών ενοίκων και κυρίως να τους κάνει να μην πληρώσουν το νοίκι τους, κάτι που γινόταν άλλωστε και χωρίς αυτό...

Και τότε ξέσπασαν σε απειλές εναντίον του «ιδιοκτήτη» του γέρου, που είχε κλειδωθεί στο δωμάτιό του και έκαιγε τις κάλτσες και τα φτωχικά ρούχα του γεροντάκου. Αποφάσισαν να σπάσουν την πόρτα του και να ξανακουβαλήσουν το «μνημείο» στο δωμάτιό του.

Μόλις λοιπόν άρχισαν να φωνάζουν και να μετακινούν το τραπέζι, ο πεθαμένος αναστέναξε έλαφρά και άρχισε να κουνιέται...

Ύστερα από ένα μικρό πανικό οι ένοικοι συνεβίβησαν στη νέα κατάσταση. Ξρμήσαν με καινοβόρια δύναμη προς την πόρτα. Ώστόσο ο άνθρωπος που ήταν κλειδωμένος μέσα εξακολουθούσε να μην απαντά. Ύστερα από μία ώρα είπε μόνο: — Θέλετε να με πιάσετε, άλλ' αυτό δεν θα γίνει.

Ύστερα από πολλές συνεννοήσεις ο «ιδιοκτήτης» του γέρου ζήτησε να ακούσει τη φωνή του.

Και ο γέρος, που δεν είχε φαντασία, αναστέναξε άσθενικά: «Ωχ!»...

Ο κλειδωμένος όμως δεν παραδέχθηκε πως ήταν αυθεντική αυτή η φωνή. Στο τέλος αποφάσισε να κοιτάξει από την κλειδαρότρυπα αφού πρώ-

τα παρακάλεσε τους ενοίκους να βάλουν εκεί προστατά το γέρο. Για πολλή ώρα ακόμη δεν παραδέχεται ότι ο γέρος είναι ζωντανός, και λέει πως οι ένοικοι του κουνούσαν τα πόδια και τα χέρια έξω φρενών ο γέρος άρχισε να φωνάζει και να βρίζει, όπως έκανε όταν ζούσε. Τότε η πόρτα άνοιξε και ο γέρος μπήκε μ' επισημότητα στο δωμάτιο.

Αφού τσακώθηκε λίγο με τον γαμπρό του — είχε ανακηρύξει έντελώς πιά τις δυνάμεις του, πρόσθεξε ξαφνικά ότι είχαν εξαφανιστεί τα πράγματα του και μερικά καίγονταν στη σόμπα. Όσο για το κρεβάτι, έκστραταία του πριν από λίγο είχε ξεψυχήσει! Δεν φαινόταν ούτε κι αυτό πουθενά. Τότε μόνος του και με δλο τό θράσος της ηλικίας, ο γέρος εξαπλώθηκε στο διπλό κρεβάτι του ζευγαριού και ζήτησε να φάει. Έφαγε και ήπιε γάλα, ύστερα είπε πως θα υποβάλει μήνυση για κλοπή, χωρίς να τον εμποδίσει καθόλου η συγγένεια.

Σε λίγο έρθατος από το Σαστροριέτακ ή γυναίκα, δηλαδή η κόρη του πεθαμένου μπαμπά. Ακολούθησαν φωνές χαρής και τρόμου. Το παιδάκι που δεν ένοιωθε και πολλά απ' αυτές τις βιολογικές μικρολεπτομέρειες, δέχθηκε με απάθεια την νεκρανάσταση. Η υπηρέτρια όμως, αυτό το μικρό κουτοκόριτσο, ξανάρχισε να λήη πως θέλει να φύγει γιατί δεν μπορεί να μένει σε σπίτι που οι άνθρωποι τη μιά ή μέρα πεθαίνουν και την άλλη ανασταίνονται.

Στις έννεα μέρες είδαν ξαφνικά να σφτάνη μια νεκροφόρα μ' ένα μαύρο άλογο και στολισμένη με λαμπάδες. Ο άντρας που κοίταζε νευριασμένος από το παράθυρο για να περάσει την ώρα του, ήταν ο πρώτος που την είδε:

— Για κοίτα πατέρα, τά άλογο ήρθαν επί τέλους να σε πάρουν...

Ο γέρος άρχισε να φτύνει και είπε πως δεν πάει πιά πουθενά. Άνοιξε το παράθυρο, έφτυσε στο δρόμο κι άρχισε να φωνάζει στον άμαξά με άσθενη φωνή, να φύγει γρήγορα και να

μην ενοχλή τους ανθρώπους που δεν πέθαναν ακόμη.

Ντυμένος με μιάν άσπρη ρεντικότα και ψηλό κίτρινο καπέλλο, ο άμαξάς δεν περίμενε να κατεβάσουν το νεκρό αλλά ανέδθηκε τη σκάλα και με χοντρές βρισιές ζήτησε να του παραδώσουν επιτέλους εκείνο που είχε έρθει να πάρει και να μην τον αφήνουν να περιμένη έξω στην ύγρασία.

— Δεν μπορώ να καταλάβω, λέει, πως οι άνθρωποι αυτού του σπιτιού έμειναν σε τόσο χαμηλό επίπεδο πολιτισμού. Όλος ο κόσμος ξέρει πως τά άλογα είναι είδος πολύ σπάνιο. Όχι, δεν θα ξανάρθω πια σ' αυτό το σπίτι.

Οι ένοικοι του σπιτιού μαζεύτηκαν και μαζί τους κι ο ζωντανεμένος γέρος έσπρωξαν τον άμαξά στο κεφαλόσκαλο και τον πέταξαν απ' τις σκάλες με τη ρεντικότα και το ψηλό του καπέλλο. Ο άμαξάς για πολλήν ώρα δεν ήθελε να φύγει και ζήτησε να του υπογράψουν τουλάχιστο το χαρτί που είχε μαζί του, άλλοιως δεν θα έφευγε.

Ο γέρος ξανάφτυσε από το παράθυρο, απείλησε τον άμαξά και τον έ-

βρισε. Στο τέλος ο άμαξάς, βραχνιασμένος από τις φωνές, έφυγε έξυπνημένος και νικημένος και η ζωή συνέχισε την κανονική της πορεία...

Ύστερα από δεκατέσσερις ημέρες ο γέρος κρουολόγησε από το άνοιχτο παράθυρο άρρώστιας και σε λίγο πέθανε για καλά αυτή τη φορά.

Τότε κανένας δεν το πίστεψε. Φαντάζονταν πως ο γέρος τόκανε επίτηδες όπως και την άλλη φορά ο γιατρός όμως τους διαβεβαίωσε πως αυτή τη φορά δεν υπήρχε στη μέση απάτη.

Τότε ξέσπασε πραγματικός πανικός και μεγάλη σύγχυση στους ενοίκους του σπιτιού. Πολλοί κλείδωσαν τις πόρτες τους και φεύγαν προς διάφορες κατευθύνσεις. Η γυναίκα, θέλω να πω η κόρη του γέρου, έπειδή φοβόταν να ξαναπάει στο γραφείο κηδεϊών, ξανάφυγε με το παιδί και την υπηρέτρια που ούρλιαζε, για το Σαστροριέτακ.

Ο άντρας ήθελε να πάει να μείνη σ' ένα αναπαυτήριο, αλλά αυτή τη φορά η νεκροφόρος ήρθε ανεπάντεχα τη μεθεπόμενη. Και όλα τελείωσαν όπως έπρεπε.

Ο ΝΤΟΝΑΑΝΤ ΧΗΛΥ, διάσημος αυτοκινητιστής και έργοσυστάχης αυτοκινήτων αναγκάστηκε μια μέρα να πληρώσει πρόστιμο στην Όαξφορντ γιατί είχε περάσει το όριο ταχύτητας οδηγώντας το δικό του αυτοκίνητο. Ο άστυφύλακας που τον κατήγγειλε κατέθεσε ότι είχε κληνηγήσει με αυτοκίνητο τον παραβάτη αλλά δεν μπόρεσε να τον φθάσει.

Αυτό μέρες ύστερα ο άστυνόμος έλαβε έναν κατάλογο των αυτοκινήτων «Χήλυ» και ένα γράμμα που έλεγε ότι ίσως θα ήταν καλύτερα να φροντίσει να προμηθευθεί ένα τέτοιο αυτοκίνητο για να μπορεί να φθάσει τους έγκληματες.

«DAILY HERALD»

ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ ένα βράδυ από το σπίτι της άδελφής μου πήγα στο δωμάτιο της κόρης της 5 μόλις έβιν, για να την καληνυχτίσω.

— Έλεν, μπορεί να μπω μέσα;

— Όχι, θείε μου.

— Γιατί; ρώτησα.

— Είμαι με το νυχτικό και η μαμά λέει πως τά καλά κορίτσια δεν πρέπει να βγαίνουν μπουστά στα άγρία με το νυχτικό τους.

— Καλά, Έλεν, έχω κάτι για σένα και θα το αφήσω στη μαμά σου. Καληνύχτα.

Μόλις έκανα να φύγω άκούστηκε πάλι η φωνή της.

— Μπορείς ναρθής τώρα, θείε. Έβγαλα το νυχτικό μου.

L. CHINEN, στο «Reader's Scope»

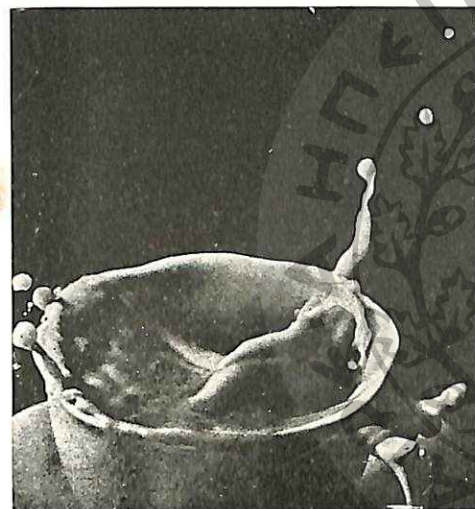
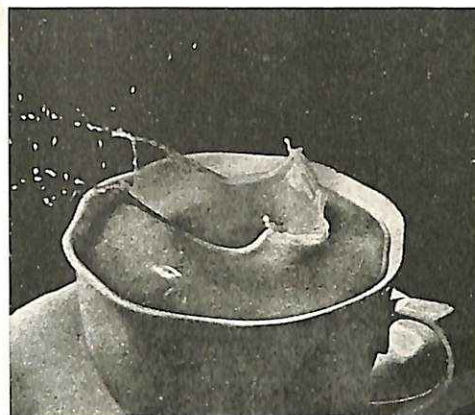
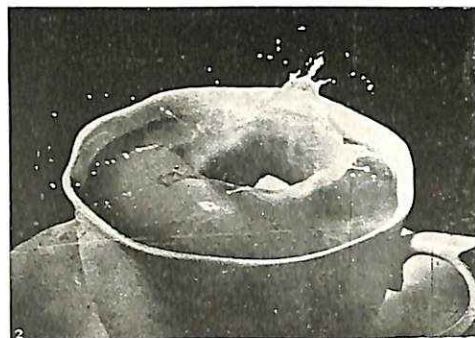
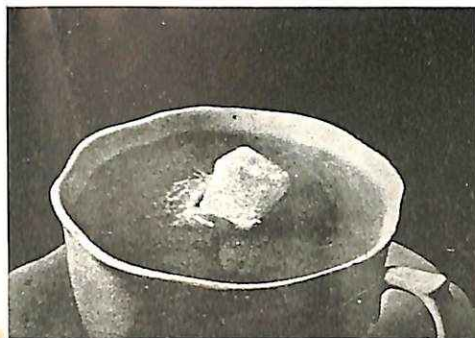
Ἡ φωτογραφικὴ τέχνη

Ἡ Βασιλικὴ Φωτογραφικὴ Ἑταιρία τῆς Βρεταννίας, τὸ ἀρχαιότερο ἴδρυμα πού ἀσχολεῖται εἰδικὰ μὲ τὴ φωτογραφικὴ τέχνη, ἐγκαινίασε τὸν περασμένο μῆνα στὸ Λονδίνο τὴν ἐτήσια ἐκθεση τῆς. Ἡ ἐκθεση αὐτὴ περιλαμβάνει ἔργα φωτογράφων ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον. Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἐκθέσεως ἔλαβε γιὰ συμμετοχὴ 2.000 ἔργα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα διάλεξε τελικὰ 187. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς τὰ ἔργα εἶναι πολλὰ καὶ ὁ χώρος πού διαθέτει ἡ ἐταιρεία δὲν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλος, ἡ Ἐκθεση θὰ λειτουργήσῃ σὲ δυὸ τμήματα. Τὸ πρῶτο περιλαμβάνει ἀπλὲς καὶ ἐγχρωμες φωτογραφίες καὶ θὰ μείνῃ ἀνοικτὸ ὡς τὶς ἀρχὲς Ὀκτωβρίου. Τὸ δεύτερο τμήμα περιλαμβάνει φωτογραφίες ἐπιστημονικὲς καὶ τεχνικὲς, καὶ θὰ λειτουργήσῃ ἀργότερα.

Τὰ ἐκθέματα πού παρουσιάζει ἡ Βασιλικὴ Φωτογραφικὴ Ἑταιρία εἶναι ἔργα ἐπαγγελματιῶν καὶ ἐρασιτεχνῶν φωτογράφων.

Στὸ Λονδίνο ἔχει ἀνοίξει καὶ μία ἄλλη ἐκθεση ἐπαγγελματιῶν φωτογράφων πού λέγεται «Ἡ φωτογραφία βοηθεῖ τὶς ἐξαγωγές». Ἡ ἐκθεση ἔγινε γιὰ νὰ δείξῃ πόσο οἱ καλὲς φωτογραφίες μποροῦν νὰ ἐξυπηρετήσουν τοὺς σκοποὺς τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου.

Στὶς ἐπόμενες σελίδες δίνουμε μερικὰ δείγματα τῆς ἐξαιρετικῆς πραγματικῆς τέχνης τῶν φωτογράφων πού θὰ δείξουν στὸν ἀναγνώστη ὅτι ἡ Ἐκθεση τῆς Βασιλικῆς Φωτογραφικῆς Ἑταιρίας προσπαθεῖ πάντα νὰ συγκεντρῶνῃ ἔργα μὲ γοῦστο, τέλεια τεχνικὴ καὶ μεγάλο ἐνδιαφέρον.

«ΤΡΙΚΥΜΙΑ Σ' ΕΝΑ ΦΛΥΤΖΑΝΙ ΤΣΑΪ»

Τοῦ V. L. Breeze (Ἀγγλία)

Ἔξι καταληπτικὲς φωτογραφίες πού δείχνουν διαδοχικὰ τί γίνεται μέσα σ' ἓνα φλυτζάνι τσαΐ ὅταν ρίξουμε ἓνα κομμάτι ζάχαρη.

«ΣΥΜΦΩΝΙΑ»

Τοῦ A.S. Wooster (Ἀγγλία)

Ἀριστερά, ἑπάνω :
«ΑΝΕΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΑΓΕΤΩΝΑ»

Τοῦ M.K. Wakeling (Ἀγγλία)

Ἀριστερά, κάτω :
«ΞΗΜΕΡΩΝΕΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙ»

Τοῦ Ernest Granger (Ἀγγλία)

Ἡ τυραννία τοῦ φόβου

Τοῦ ANDRÉ LABARTHE *

(Ἀπὸ τὸ «Constellation», Παρίσι).

«Ἡ ἀτομικὴ βόμβα διαφθείρει. Μεταβάλλει τὴν νοοτροπίαν μιᾶς χώρας ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν, χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ ὑποπτεύεται. Εἶναι ὅπως ὁ πλοῦτος* ἐλκύει καὶ ἐξαγριώνει. Οἱ ἄνθρωποι δὲν σέβονται πλέον παρὰ μόνον αὐτήν· ὁ κόσμος ἔχει γίνεαι παιχνίδι τῆς».

Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια διὰ τοῦ φόβου τὸν ὅποιον προκαλεῖ κυριαρχεῖ εἰς τὸν κόσμον. Ἄραγε ὁ φόβος αὐτὸς θὰ μᾶς ἐνώση ἢ θὰ μᾶς χωρίσῃ; ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ ἄραγε νὰ δαμάσῃ τὴν ἀτομικὴν ἐνέργειαν ἢ πρέπει νὰ ὑφίσταται ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον τὴν τυραννίαν τοῦ φόβου; Αὐτὰ εἶναι τὰ ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα μᾶς γεννῶνται ἀπὸ μίαν μακρὰν μελέτην δημοσιευθεῖσαν τελευταίως εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν «Ἀστερισμὸς» («Constellation») καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια ἐξετάζεται ἀπὸ ὅλας τὰς ἀπόψεις. Ἀντιζῶν τὸ μέλλον ὁ συγγραφεὺς βλέπει: καταστροφὰς καὶ θαύματα. Ἀναδημοσιεύομεν κατωτέρω αὐτὸ τὸ ὅποιον ὁ συγγραφεὺς ὀνομάζει «θαύματα» περὶ τῶν «καταστροφῶν», ἀναφέροντες ὀλίγα περιληπτικῶς.

Εἶναι εὐκόλον νὰ περιγράψωμεν τὰς εἰρηνικὰς ἐφαρμογὰς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, τὰς δυνάμενας νὰ πραγματοποιηθοῦν ἐντὸς τῶν προσεχῶν 10 ἢ 15 ἐτῶν. Ἐάν ἓνα κράτος ὅπως ἡ Ἀμερική, ἡ ὁποία προπολεμικῶς εἰσήγαγε ἐτησίως τετρακοσίους τόννους φυσικοῦ οὐρανίου, ἐξήγαγε ὅλον τὸ οὐράνιον 235 τὸ περιεχόμενον εἰς τοὺς 400 αὐτοὺς τόννους—7 χιλιοστημόρια κατ' ἀνώτατον ὅριον—μὲ τοὺς τρεῖς τόννους τοῦ μετάλλου τοῦ ἐλαφροῦ ἰσοτόπου τοὺς ὁποίους θὰ ἀπέκτα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ εἰς ἓνα ἔτος τόσον ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ὅσο παράγουν μαζὶ ὅλα τὰ φράγματα τῆς κοιλάδος τοῦ Τεννεσσὶ δηλ. περίπου 1.250.000 κιλοβάτ. ἐτησίως. Ἡ ἀτομικὴ στήλη, τῆς ὁποίας μπορούμε νὰ μετριάσωμε τὴν ἰσχύν, θὰ ἐχρησίμευε ὡς γεννήτρια. Θὰ ἤρκει νὰ τῆς διαχετεύαμε ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ἑνὸς ρευ-

στοῦ στοιχείου, ὕδατος ἢ ἐλαίου, τὸ ὅποιον θερμαινόμενον ἐκ τῆς ἐπαφῆς του μὲ αὐτὴν καὶ ἐξαερούμενον, θὰ κατηυθύνετο πρὸς τοὺς πόλους τῶν ἀτμοστροβίλων, τοὺς συζευγμένους μὲ τοὺς ἐναλλασσωτάς. Ἐάν ἡ ποσότης τοῦ οὐρανίου ποὺ θὰ ἔχη εἰς τὴν διάθεσίν του ὁ ἄνθρωπος εἶναι περιορισμένη, γνωρίζομεν ὅτι τὸ πλουτώνιον μπορεῖ νὰ παραχθῇ μέσα εἰς τὴν στήλην εἰς πολλὴν μεγάλην ποσότητα, ἀποσπώμενον ὅχι ἀπὸ τὸ οὐράνιον 235 ἀλλὰ ἀπὸ τὸ οὐράνιον 239 τὸ ὅποιον εὐρίσκεται εἰς ἀναλογία 99% μέσα εἰς τὸ φυσικὸν οὐράνιον. Ἡ στήλη τοῦ οὐρανίου παράγει θερμότητα ἐνῶ παράγῃ τὸ πλουτώνιον τὸ ὅποιον ἐπίσης ἐναποθηκεύει χάπως θερμότητα, ὡς πραγματικὸν ὑπὸ-προϊὸν τῆς χημικῆς ἀντιδράσεως. Ἐάν ἀποφασίσωμεν ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀποχωρήσωμεν τὸ πλουτώνιον, τοῦτο συμφώνως πρὸς τὴν βασικὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀλβέρτου Αἰνστάιν ἀπελευθερώνει θερμότητα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παράγεται θερμότης δύο φορές: πρῶτον κατὰ τὴν παρασκευὴν καὶ δευτέρον κατὰ τὸν διαχωρισμὸν

* Ὁ Ἀντρέ Λαμπάρτ εἶναι πολὺ γνωστὸς Γάλλος ἐπιστήμων καὶ δημοσιογράφος. Κατὰ τὸν πόλεμον ἔδρευε εἰς τὸ Λονδίνον τὸ μηνιαῖον περιοδικὸν «Ἐλευθερία Γαλλία».

Ἡ ἀτομικὴ ἐπίθεσις εἶναι ἡ ἀποθέσις τοῦ ἐπιθετικοῦ πολέμου. Ὁ φόβος μῖας ἀντεπιθέσεως δὲν εἶναι ἀπίθανος. Ὁ ἐπιτιθέμενος διὰ τὴν ἀποφύγη τὴν ἀντεπίθεσιν θὰ πρέπει νὰ κυπήσῃ πολὺ ἱσχυρὰ — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔχει γίνεαι εὐκόλως σήμερον — καὶ νὰ ἐκκενώσῃ τὰς κυριώτερας τοῦ πόλεως κατὰ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον χρειάζονται τὰ ἀεροπλάνου διὰ τὴν βομβαρδίσουν τὸν ἐχθρόν. Τὸ διάστημα αὐτὸ θὰ γίνεαι διαρκῶς βραχύτερον μὲ τὴν αὐξησιν τῆς ταχύτητος τῶν ἀεροπλάνων καὶ τῶν ρουκετῶν διὰ τὴν ἀποφύγη εἰς τὴν χώραν τοῦ τὴν σύγκρουσιν μῖας ταχέως ἐκκενώσεως καὶ τοὺς κινδύνους ἐνδὸς πανικοῦ καὶ μῖας καταστροφῆς, πρέπει νὰ σπάσῃ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὅχι ἀπλῶς νὰ τὸν πληγώσῃ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἡ φρίκη τῆς ἀτομικῆς ἐπιθέσεως δὲν τείνει νὰ κάμῃ ἀδύνατον τὸν πόλεμον. Ἀντιθέτως, μπορούμε νὰ ποῦμε πῶς ἔχει τὴν τάσιν νὰ ἀναπτύξῃ τὸ ἐπιθετικὸν πνεῦμα ἀφοῦ ἡ δύναμις τῆς δίδει χαράκιττα ἀνταγωνισμὸν εἰς τὰ πρῶτα ἐπενεχθέντα πλῆγματα.

Ὁ ἐπαναστατικὸς χαρακτὴρ τῆς, δὲν θὰ μπορούσε νὰ καταστρέψῃ ἕνα βιομηχανικὸν πολιτισμὸν διὰ τὴν δημιουργίαν μίαν νέαν μηχανικὴν ἐποχὴν, ἐντελῶς ξένην πρὸς τὴν παρελθόν. Ἡ μεταβολὴ θὰ εἶναι βαθμιαία. Ὁ ἀτομικὸς κινητὴρ συμπληρώνει τὸν μεγάλον ὑδροαυτοκίνητον καὶ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ τοῦ συζευγμένου μὲ τὴν ἀτομικὴν στήλην. Τὸ κόστος τῆς τιμῆς καὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἀτομικοῦ κινητῆρος θὰ εἶναι μεγαλύτερον ἀπ' ὅ,τι ἀπαιτοῦν αἱ ἐγκαταστάσεις ἡλε-

κτρισμοῦ παραγομένου διὰ ὕδατοπτώσεων. Τὰ ὑποπροϊόντα ἐνδὸς ἐργαστασίου κινουμένου δι' ἀτομικῆς ἐνεργείας δὲν ἔχουν τὴν ἐμπορικὴν ἀξίαν τῶν ἐργῶν δημοσίας ὠφελείας τὰ ὅποια προκύπτουν ἀπὸ τὴν κατασκευὴν μεγάλων φραγμάτων: ἐλεγχος παραποταμίων περιοχῶν, ναυτιλία καὶ ἄρδευσις.

Ἡ ἀνακάλυψις τῶν συνεχῶν ἀντιδράσεων εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀρκετὰ ἐπαναστατικὴ ὥστε νὰ καθιστᾷ ἀληθινῶς περιττὴν κάθε ἀπερίσκεπτον προφητείαν. Πάντοτε μεταξὺ ἀνακαλύψεως καὶ ἐφαρμογῆς τῆς εἰς τὴν καθημερινὴν κοινωνικὴν ζωὴν μεσολαβεῖ μία κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὰ περίοδος, ἡ ὁποία διαρκεῖ ἀπὸ 5 ἕως 30 ἔτη. Ἡ ἀτομικὴ ἀντιδράσις, ὁ κινητὴρ ἐσωτερικῆς καύσεως, ὁ ἀτμοσφαιρικός, τὸ αὐτοκίνητον, τὸ ἀεροπλάνον, ἡ δι' ἡλεκτρισμοῦ μετάδοσις τῆς φωτὸς, ὅλα ἐπέρασαν τὸν μακρὸν δρόμον, τὴν ἀργὴν τακτοποίησιν μεταξὺ ἐργαστηρίου καὶ ἐξυπηρετήσεως τοῦ κοινῶν. Τὸ ἴδιο θὰ γίνῃ καὶ μὲ τὴν ἀτομικὴν ἐνέργειαν τὸ ἀεροπλάνον καὶ τὸ αὐτοκίνητον μὲ τοὺς μικροὺς ἀτομικοὺς κινητῆρας, ἀνήκουν ἀκόμη εἰς τὴν σφαῖραν τῆς φαντασίας καὶ τοῦ οὐνεῖρου. Θὰ παρέλθουν ἀναμφιβόλως πολλὰ ἔτη προτοῦ μπο-

Ἐάν μία ἀτομικὴ ἐπίθεσις ἱσοπεδώσῃ ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις καὶ τὰ βιομηχανικὰ κέντρα μῖας χώρας, τὸ ναυτικὸν τῆς, ἡ ἀεροπορία καὶ ὁ στρατὸς δὲν ἔχουν αἰτίαν ὑπάρξεως. Ἡ μερικὴ καταστροφὴ ἡ ὁποία ἐκτείνεται εἰς ἀκτῖνα 1500 μέτρων κατ' ἐλάχιστον, ἡ χαρακτηριστικὴ τῆς τῆς βόμβαν-υπόδειγμα τὴν ριφθεῖσαν εἰς Νάγκασάκι καὶ Μπιρκίν, καταργεῖ τὴν διάκρισιν τὴν ὅποια κάνουν ὁρισμένοι καθυστερημένοι νομικοὶ μεταξὺ στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν. Ὁ ἀτομικὸς πόλεμος δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ὁλοκληρωτικός.

ὁρῶμεν νὰ ἐλέγξωμεν μίαν ἀντίδρασιν συνεχῆ, παραγομένην ἀπὸ ταχέα οὐδετερότητα. Αἱ πιθανότητες τῶν ἀνακαλύψεων τῶν νέων αὐτῶν ἀτομικῶν ἀντιδράσεων διὰ τὸν ὅποιο ἀπελευθεροῦνται ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια ἀνήκουν εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον. Ἐν πρῶτοις, μόνον εἰς μεμονωμένας περιπτώσεις, ὅπως εἰς νήσους ἢ ἀποσείτους περιοχὰς ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια θὰ νικήσῃ τὸν ἀνθρώπου καὶ τὴν ἡλεκτρενέργειαν μὲ ἱκανοποιητικὴν οἰκονομικὴν ἀπόδοσιν. Ἄλλ' ἐνῶ αἱ ἐφαρμογαὶ θὰ ἀρχίζουσιν νὰ λαμβάνουσιν χώραν, αἱ ἐργαστηριακαὶ ἐρευνᾶναι θὰ συνεχίζονται μὲ διαρκῶς αὐξανόμενην δραστικότητά. Τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ δι' ἀσυρμάτου μετάδοσις δυνάμεως ἐξ ἐνδὸς σταθμοῦ ἐκπομπῆς ὅπου ἡ ἐνέργεια θὰ εἶναι σχεδὸν δωρεάν, αἱ συνθήκαι τῶν χερσαίων μεταφορῶν θὰ μεταβληθῶν ἐντελῶς. Ἡ κατασκευὴ ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας Τζένεραλ Ἑλέκτρικ ἐνδὸς νέου «μετατρεφῶν» ἀγνώστου ἀκόμῃ τῆς 100 ἑκατομ. βόλτ, δεικνύει τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν γίνονται εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας αἱ νέαι ἐρευνᾶναι τῆς ἀτομικῆς φυσικῆς.

Ἐν τούτοις, εἰς κάθε συζήτησιν περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, ἀρμόζει ν' ἀποφεύγῃ κανεὶς ἀκόμῃ ὅλας τὰς φαντασιοπληξίας καὶ τὰς πλάνας τοῦ «τεχνοκρατικοῦ» πνεύματος, τὸ ὁποῖον περιμένει ἀπὸ τὴν τεχνικὴν περισσότερα ἀπ' ὅ,τι μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ, παραμελεῖ γενικῶς τὴν διάρκειαν τῆς τεχνικῆς ἐξελίξεως καὶ ἀγνοεῖ τὰς συνθήκας αἱ ὁποῖαι προκύπτουν πολὺ συχνὰ ἀπὸ στοιχεῖα ἀγνοῦντα καὶ μὴ ὑποκείμενα εἰς ἐλεγχον.

Εἰς τὸν ἀτομικὸν πόλεμον, ὁ ἀριθμὸς τῶν βομβῶν δὲν εἶναι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸς μίαν ἐγγύησιν ὑποτροχῆς. Μὲ τὰς σημερινὰς συνθήκας οἱ πρῶτοι ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ θὰ εἶναι αἱ πόλεις καὶ αἱ βιομηχανικαὶ πρωτεύουσαι.

Μία χώρα ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ διαιρεῖται εἰς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ ἐχθρὸς θὰ ἐκλέγῃ τὰς προνομιούχους περιοχὰς, δηλαδὴ ἐκείνας τῶν ὁποίων ἡ καταστροφὴ ἐγγυᾶται ἀμέσως τὴν νίκην. Ὁταν οὖν αἱ πόλεις μῖας χώρας αἱ ἔχουσιν περισσότερους τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων καταστραφούν, καὶ πληρωθῶν ἀπὸ ραδιενέργειας, οὖν αἱ συμπληρωματικαὶ καταστροφαὶ θὰ ἀποτελέσουν στρατηγικὴν πολυτέλειαν, ἐντελῶς περιττήν. Μπορεῖ κανεὶς νὰ νικήσῃ μὲ 2.000 βόμβας ἐναντὶ 6.000. Ἀρκεῖ μόνον νὰ δράσῃ ἐγκαίρως καὶ νὰ ἔχῃ ὡς ἀντίπαλον χώραν τῆς ὁποίας τὰ ἀστικά κέντρα νὰ εἶναι γεμάτα ἀπὸ βιομηχανίας. Ἐάν ἀπαιτεῖται μία ὠρισμένη ποσότης διὰ τὴν ἐναρξιν τῶν συνεχῶν ἀντιδράσεων, ἀπαιτεῖται ἐπίσης ἕνα ὠρισμένον ἀπόθεμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιτρέπῃ νὰ ἐξασφαλίσωμεν γενικῶς τὴν ἀσφάλειαν μὲ τὴν ἐλαχίστην δυνατὴν ποσότητα βλημάτων. Διὰ τὰς ἐννοήσωμεν αὐτὸ ἀρκεῖ νὰ διατρέξωμεν ἐπὶ 5 λεπτὰ ἕνα γεωγραφικὸν χάριτον. Δὲν ἔχει πλεονεκτήματα ὅπως μπορεῖ νὰ καταστρώσῃ τὸ σχέδιον μῖας μάχης. Ἡ στρατηγικὴ συνίσταται ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ δώσῃ τὴν διαταγὴν ἀφοῦ ἐκλέξῃ τὰς ζώνας αἱ ὁποῖαι πρόκειται νὰ καταστραφῶν.

Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια θὰ γνωρίσῃ πολλὰς ἐφαρμογὰς εἰς τὰς ἀπομεμαχυσμένας περιοχὰς τῶν βιομηχανικῶν κέντρων καὶ τῶν ἀποικίων. Ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ὁ ἀτομικὸς κινητὴρ, βοηθῶν πολὺ εἰς τὴν μετάβασιν ἀπὸ ἕνα πολιτισμὸν βιοτεχνικὸν εἰς ἕνα μηχανικὸν πολιτισμὸν, θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθῇ ὡς ὄργανον ἱμπεριαλιστικόν. Ἡ γενικὴ τάσις τῆς ἐποχῆς μας στρέφεται πρὸς τὴν διαρκὴ ἐλάττωσιν τῆς τιμῆς τῆς

ἐνεργείας. Ἐάν ἀξιοποιήσωμεν, διὰ τῆς κατασκευῆς μεγάλων φραγμάτων, ὅλας τὰς κοίτας τῶν ποταμῶν καὶ διὰ τῆς κατασκευῆς μεγάλων προχωμάτων, ὅλους τοὺς κόλπους εἰς τοὺς ὁποίους ὑπάρχει μεγάλη διαφορά ὕψους παλιρροίας καὶ ἀμπώτιδος, ἐάν ἐξαγάγωμεν δηλαδή τὸ ἀνώτερον ὄριον ἀποδόσεως τοῦ παραγομένου ἐξ ὑδατοπτώσεων ἡλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ τοῦ παραγομένου ἐκ στασιμῶν ὑδάτων θὰ μπορέσωμε νὰ ἐλαττώσωμε σημαντικῶς τὴν τιμὴν τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Ἡδὴ σήμερα, ἡ τιμὴ κόστους τοῦ κιλοβάτ ἢ τοῦ ἀτμοίτου πρὶν αἰετὶ μικρὸν ρόλον εἰς τὴν παραγωγὴν. Ἡ τιμὴ τῶν ἐργασιῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἶναι 20 φορές μεγαλύτερα τῆς τιμῆς τῆς ἐνεργείας. Ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μεγαλώσῃ αὐτὴν τὴν δυσαναλογίαν, δὲν θὰ μπορέσῃ ὅμως νὰ μεταβάλῃ ριζικῶς τὴν κοινωνικὴν ὁργάνωσιν τῆς παραγωγῆς. Αἱ τεχνικαὶ ἐπαναστάσεις δὲν μεταβάλλουν παρὰ μόνον τὰς βιομηχανικὰς περιοχὰς καὶ τὰ ὑπόβαθρα τοῦ μηχανισμοῦ. Αἱ πολιτικαὶ ἐπαναστάσεις αὖτε ὅχι τὸ ἄτομον εἶναι ἐκείναι αἱ ὁποῖαι μεταβάλλουν τὰς κοινωνίας.

Ἡ ἀτομικὴ στήλη ἔχει ἐπίσης ἐφραμογὰς εἰς τὴν βιολογίαν καὶ ἱατρικὴν. Ἡ συνεχὴς ἀντίδρασις ἐπιτρέπει τὴν κατασκευὴν ραδιενεργῶν ἰσοτόπων τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθῶν εἰς ὅλας τὰς ἐπι-

Ἐπὶ τῇ στήλῃ αὐτῇ, ἡ ἀτομικὴ στήλη ἔχει ἐπίσης ἐφραμογὰς εἰς τὴν βιολογίαν καὶ ἱατρικὴν. Ἡ συνεχὴς ἀντίδρασις ἐπιτρέπει τὴν κατασκευὴν ραδιενεργῶν ἰσοτόπων τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθῶν εἰς ὅλας τὰς ἐπι-

Ἐπὶ τῇ στήλῃ αὐτῇ, ἡ ἀτομικὴ στήλη ἔχει ἐπίσης ἐφραμογὰς εἰς τὴν βιολογίαν καὶ ἱατρικὴν. Ἡ συνεχὴς ἀντίδρασις ἐπιτρέπει τὴν κατασκευὴν ραδιενεργῶν ἰσοτόπων τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθῶν εἰς ὅλας τὰς ἐπι-

στήμας καὶ εἰς τὴν ἱατρικὴν διὰ τὴν θεραπείαν ὠρισμένων ἀσθενειῶν. Ἡδὴ ἔχει κατασκευασθῇ ἑκατοντὰς στοιχείων ὅπως ὁ ἀνθράξ 14, τὸ θείον 35, ὁ φωσφόρος 32 καὶ τὸ ἰώδιον 131. Ὁ ἀνθράξ 14, θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναλάβωμεν ἐρεῖνας ἰδιαιτέρως ἐνδιαφερούσας εἰς τὴν ὁργανικὴν χημεῖαν, ἀφοῦ εἶναι ἓνα ἐκ τῶν βασικῶν στοιχείων αὐτοῦ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κλάδου, εἰς δὲ τὴν ἱατρικὴν, θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ παρακολουθησώμεν μετ' ἀκριβείας τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν κακὴν ἐξέλιξιν τῶν ἰστών εἰς τὰς διαφόρους λειτουργίας τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Θὰ χρησιμεύουν συγχρόνως τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὡς «ἀνιχνευταί» τῶν αἰτίων τῶν προκαλοῦντων τὰς ἀσθενείας καὶ ὡς θεραπευτικοὶ παράγοντες. Ὁ ραδιό-φωσφόρος, ὁ ὁποῖος παίζει σημαντικὸν ρόλον εἰς τὸν μεταβολισμόν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν καὶ τὴν αἱματολογίαν, θὰ μπορέσῃ νὰ ἀποκαλύψῃ πολλὰ μυστικά τῆς βιολογίας. Τὸ θείον 35 ἔχει χρησιμοποιηθῇ ὡς «ἀνιχνευτής» εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀντιδράσεων τῶν σουλφαμίδων· τὸ ραδιενεργὸν ἰσότοπον τοῦ ἰωδίου ἔχει μεγάλην ἀξίαν διὰ τὴν μελέτην καὶ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν τοῦ θυρεοειδοῦς ἀδένους.

Χρηθεὶς τῆς ἰδίας μεθόδου μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐπίσης εἰς τὴν μεταλλουργίαν καὶ εἰς διαφόρους βιομηχανικὰς ἀντιδράσεις. Ἡδὴ σήμερον ἔχουν ἀνακαλυφθῇ περισσότερα τῶν 400 ραδιενεργῶν ἰσοτόπων. Ὑπάρχει κατ' ἐλάχιστον ἓνα ραδιενεργὸν ἰσότοπον διὰ κάθε χημικὸν στοιχεῖον. Τὰ στοιχεῖα 95 καὶ 96, τὰ καλούμενα «διαπλουτώνια», ἀνεκαλύφθησαν ἐ-

σχάτως. Οὕτω ἡ κατασκευὴ τῆς ἀτομικῆς στήλης ἐπέτρεψε τὴν ὁργάνωσιν τῆς μετατροπῆς τῶν στοιχείων ὅχι πλέον εἰς ποσότητος ὀλίγων μικρογραμμίων ἢ ὀλίγων χιλιοστημορίων τοῦ γραμμαρίου, ἀλλὰ γραμμίων, εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις καὶ χιλιογράμμων. Εἶναι ἓνας νέος ἐπιστημονικὸς κλάδος ὁ ὁποῖος δημιουργεῖται μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν συνεχῶν ἀντιδράσεων καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς ἀτομικῆς στήλης. Τὸ «κυκλοτρόνιον» μᾶς ἔχει ἤδη ἐπιτρέψει νὰ κατασκευάσωμεν μεγάλην ποικιλίαν προϊόντων τεχνητῶς ραδιενεργῶν. Τοῦτο εἶναι ἀνώτερον τῆς στήλης ἔνεκα τῆς μεγάλης ποικιλίας τοῦ τρόπου τοῦ βομβαρδισμοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ἀτομικὴ στήλη εἶναι προτιμωτέρα διὰ τὴν μαζικὴν παραγωγὴν, διότι εἶναι ἱσχυρὰ πηγὴ οὐδετερονίων μετὰ μικρὰν ἐνέργειαν. Ἡ μεγάλη δυσκολία ἔγκειται εἰς τὴν ἀπομόνωσιν αὐτῶν τῶν στοιχείων. Εἰδικαί στήλαι αἱ ὁποῖαι κατασκευάσθησαν διὰ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν τῶν ραδιενεργῶν ἰσοτόπων εἶναι ἤδη ἐν χρήσει. Ὁρισμένα ἐξ αὐτῶν τῶν σωμάτων ἔχουν ραδιενέργειαν ὀλίγων λεπτῶν, ἄλλα ὀλίγων ὥρων· ἄλλα πολλῶν μηνῶν ἄλλα εἶναι σχετικῶς σταθερά. Μποροῦμε εὐκόλως νὰ φαντασθώμεν τὴν ἔκτασιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν τῶν σχετιζομένων μετὰ τὴν χρησιμο-

ποίησιν ὅλων αὐτῶν τῶν ἰσοτόπων καὶ κανεῖς δὲν μπορεῖ ἀκόμη νὰ προβλέψῃ τὸν ρόλον τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ διαδραματίσῃ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς χημείας, τῆς βιολογίας καὶ τῆς ἱατρικῆς.

Ἡ ἀτομικὴ βόμβα δὲν εἶναι παρὰ μόνον ἡ προπαγανδιστικὴ καὶ στρατιωτικὴ ὄψις τῆς τελευταίας ἐπιστημονικῆς ἐπαναστάσεως· λησμονοῦμε συχνὰ τὸν ἀτομικὸν κινητήρα καὶ τὴν ἀτομικὴν ἱατρικὴν ὅταν ἀντιμετωπίζωμεν μὲ κάποιαν ἀφέλειαν τὸ φοβερὸν δῖλημμα τοῦ μέλλοντος τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀνακάλυψις καὶ ἡ τεχνικὴ ἐφεύρεσις εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς ἐποχῆς μας, τὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ὑπαρξὶς ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ἀπέναντι εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἡ μοῖρα μας λαμβάνει μίαν τροπὴν ἀπροσδόκητον. Μεταξὺ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡμῶν ὑπάρχει ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ. Τὰ ὅρα τῶν συζητήσεων τὰ ὁποῖα ὑψώνονται περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, ἔξαρτῶνται ἀπὸ τὸ ποσοστὸν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τὸ ὁποῖον θὰ μπορέσωμε νὰ βάλωμε εἰς τὴν πολιτικὴν μας.

Ἐάν χρειάζωνται 5 ἔτη διὰ νὰ γίνῃ μία ἀτομικὴ βόμβα, ὡς εὐχηθώμεν κανεῖς νὰ μὴ λησμονήσῃ ὅτι χρειάζονται 20 ἔτη διὰ νὰ γίνῃ ἓνας ἄνθρωπος.

Ἡ ἀτομικὴ βόμβα ἔχει μικρὸν μέγεθος, δύναται νὰ κρυβῇ εὐκόλως ἐντὸς διαμερίσματος, σπηλαίου ἢ ἀγροῦ. Εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν μεταφέρωμεν κατὰ τεμάχια διὰ τῶν συνόρων, νὰ τὴν ἀποβιβάζωμεν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας καὶ νὰ τὴν συναρμολογήσωμεν ἀμέσως κρυφίως. Ὁ ὁδὸς καὶ ἡ ἀποκρυψὶς θὰ γίνουν περισσότερον παρὰ ποτὲ ἐξαιρετικῆς σημασίας στρατιωτικαὶ ἰδιότητες.

ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ γαλλικὴ μονὴ τοῦ τάγματος τῶν Σαρτρὲ ἐφορμάζεται μιὰ πραγματικὰ ἐξαιρετικὴ πειθαρχία. Τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ κανεῖς δὲν πρέπει νὰ παραπονεθῇ γιὰ οὐδὲν ποτὲ στὸ τραπέζι. Ἐνὰς δόκιμος μοναχὸς ἀνακάλυψε μιὰ μέρα μιὰ κατσαρίδα στὸ κρασί ποὺ εἶχε στὸ ποτήρι του. Φοβόταν νὰ το πλῇ, ἀλλὰ διψοῦσε πολὺ. Στὸ τέλος ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ βαστάξῃ ἄλλο, εἶπε στὸν μοναχὸ ποὺ ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς: «Πάτερ μου, ὁ ἀδελφός ποὺ κάθεται δίπλα μου δὲν ἔχει κατσαρίδα στὸ κρασί του».

«ILLUSTRATION», Παρίσι

Ο άθλητισμός, σχολείο της Σοβιετικής Δημοκρατίας

Του Ε. VISHNYAKOV

(Περίληψη από το «Soviet Sport», Μόσχα)

Σ τόν ξένο τύπο δημοσιεύονται συχνά κάτι παράξενες ειδήσεις. Ότι π.χ., κάποιος άθλητής έκανε 1000 μίλια χωρίς καθόλου να σταματήσει ή ότι, μέσα σ' ένα χρόνο, παρακολούθησαν τις κυνοδρομίες στην Αγγλία πάνω από 30.000.000 θεατές.

Τό γεγονός ότι στις άστικές χώρες οι έκδηλώσεις αυτές ονομάζονται «άθλητισμός» δέν είναι καθόλου παράξενο. Γιατί, στις χώρες αυτές, ο άθλητισμός είναι ζήτημα έμπορίου και ο κεφαλαιοκράτης οργανωτής, δέν ενδιαφέρεται με ποίο τρόπο θά βγάλει λεπτά. "Αν μπορέ ή κερδίσει από τις κυνοδρομίες, ή τις κατοαριθμοδρομίες, τότε τό θεωρεί πολύ λογικό νά λήη πώς όλα αυτά είναι άθλητισμός.

Γιά τήν άστική κοινωνία ο άθλητισμός είναι ένα όπλο με τό όποιο προσπαθεί νά στρέψη τις μάζες πρός τις κατευθύνσεις πού θέλει, γιά νά τις αποτραβήξη από τήν κοινωνική ζωή, γιά νά αποσπάση τήν προσοχή των έργατών, και ιδιαίτερα των νέων από τήν πολιτική και τόν επαναστατικό άγώνα — αφαιρώντας τους έτσι, τή δυνατότητα νά αποφασίζουν γιά τήν τύχη τους και τήν τύχη της χώρας τους.

Η άδίακόπη δημοσιότητα πού δίνεται στα όπώ, ή εκμετάλλευση κάθε άθλητικής έκδηλώσεως, τό ατέλειωτο κήρυγμα της άρχής «τά όπώ γιά τά όπώ» και της θεωρίας ότι τά όπώ δέν έχουν καμμία σχέση με τήν πολιτική, αυτά είναι τά μέσα πού χρησιμοποιούν οι ήγέτες τού κεφαλαιοκρατικού κόσμου γιά νά ρίξουν στάχτη

στά μάτια της μάζας και γιά νά καταπνίξουν τήν αυτοσυνειδησία της. Και αν οι κυνοδρομίες εξυπηρετούν τό σκοπό αυτό, όσο τόν εξυπηρετεί και τό μπέιζ-μπόλ και ή πυγμαχία, τί μάς έμποδίζει νά πούμε ότι και οι κυνοδρομίες είναι «άθλητισμός»;

Στή Σοβιετική Ένωση ή σημασία τού άθλητισμού είναι πολύ διαφορετική. Θά άναφέρωμε σάν παράδειγμα τή δραστηριότητα πού ανέπτυξε μέσα στό τελευταίο τρίμηνο ή άθλητική επιτροπή ενός Σοβιετικού έργοστασίου. Η άθλητική επιτροπή άνήγγειλε τήν προσεχή έναρξη άθλητικού προγράμματος και προσκάλεσε τούς νέους έργάτες νά λάβουν μέρος σ' αυτό. Στήν άθλητική «κολλεκτίβα» γράφτηκαν 130 νέα μέλη. "Αρχισαν νά λειτουργούν τμήματα πυγμαχίας και φυσικής άγωγής και ώργανώθηκε ή εκγύμναση 150 άρχαρίων στό σκί. Κατά τή διάρκεια των εκλογών για τήν ανάδειξη των αντιπροσώπων στό "Ανώτατο Σοβιέτ της Ούκρανίας, μέλη της κολλεκτίβας ανέλαβαν τήν πολιτική διαφώτιση διαφόρων περιοχών. "Ομιλοι άθλητών διέσχιζαν με τά πόδια ή με σκί μεγάλες αποστάσεις γιά νά πάνε στις πιο μακρινές περιοχές και νά μοιράσουν έντυπα, βιβλία ή νά βγάλουν λόγους γιά τό Σοβιετικό Σύνταγμα, τό σύστημα των εκλογών, τούς υποψηφίους κ.τ.λ.

Συμμετέχοντας σέ άθλητικά άγωνίσματα, οι νέοι της χώρας αποκτούν σιγά-σιγά νέα προσόντα. Οι μύς τους δένουν, αποκτούν δυνατό και εύλόγιστο σώμα και μαθαίνουν πώς νά υπερνικούν όλες τις δυσκολίες.

Δέν αποκλείεται, φυσικά, νά έχουν τά όπώ άνάλογη επίδραση στους νέους και στις άστικές χώρες, αλλά δ

Σοβιετικός άθλητισμός αναπτύσσει στους νέους ώρισμένες έντελώς ξεχωριστές ιδιότητες.

Κάθε νέος άθλητής είναι μέλος μιας οργανώσεως. Στήν οργάνωση αυτή δέν υπάρχει κανένας καλοθελητής επιχειρηματίας πού νά ρυθμίζει τήν τύχη της: τήν ρυθμίζουν μόνοι τους οι νεαροί έργάτες, σύμφωνα με τά συμφέροντά τους. Μοναδικός κύριος των άθλητικών οργανώσεων είναι ή κολλεκτίβα. Έλέγχει τή δουλειά των άθλητικών ήγετών, και μπορεί, αν δέν αποδίδουν ικανοποιητικά, νά τούς αντικαταστήσει όποιαδήποτε στιγμή. Τά μέλη της κολλεκτίβας συμμετέχουν όλα έξίσου στις αποφάσεις πού σχετίζονται με τήν άθλητική οργάνωση.

Γιά ότι άφορά τόν άθλητισμό, οι κολλεκτίβες αυτές αυτοδιοικούνται. Ένώ συμμετέχει στις διάφορες έκδηλώσεις της, ο νεαρός πολίτης των Σοβιέτ άρχίζει νά αισθάνεται ότι είναι ο ίδιος ιδιοκτήτης, υπεύθυνος γιά τήν ανάπτυξη και τήν επιτυχία της κολλεκτίβας του. Μεγαλώνει μέσα στην ατμόσφαιρα τού «ο καθένας γιά όλους και όλοι γιά τόν καθένα».

Από τήν άλλη μεριά, στις άστικές χώρες, οι άθλητικοί ήγέτες κρατούν τούς άθλητές μακριά από τήν κοινή ζωή της χώρας και προσπαθούν νά τούς ποτίσουν με έχθρικά αισθήματα πρός τούς νέους και τις νέες πού αναπτύσσουν πολιτική δραστηριότητα και συμμετέχουν στην επαναστατική πάλη. Οι ήγέτες τού άστικού άθλητισμού προσπαθούν νά στρέψουν τόν άθλητικό κόσμο κατά τού λαού. Στή Σοβιετική Ένωση ο άθλητισμός συνδέεται στενά με τό Κράτος, και προσπαθεί νά τό βοηθήσει με κάθε τρόπο. Συνδέεται επίσης στενά με τό Κόμμα, με τήν Κομμουνιστική Νεολαία και με τις Έργατικές Συνομοσπονδίες. Βοηθεί τό Κόμμα στην προσπάθειά του νά προσελκύσει τούς νέους νά έργασθούν γι' αυτό και συντελεί στό χτίσιμο τού επίβλητικού οικοδομήματος τού Κομμουνισμού.

Ακόμη ή ιδέα της συγκρούσεως μεταξύ των εθνών πού διακρίνεται τόσο

καθαρά στόν άστικό άθλητισμό, και ή άπερίφραστη καλλιέργεια των φυλετικών διακρίσεων πού τήν συνοδεύει, δέν υπάρχουν στόν Σοβιετικό άθλητισμό, όπου οι όλοι όλων των εθνότητων έχουν απολύτως ίσα δικαιώματα.

Στή Σοβιετική Ένωση, ο άθλητισμός είναι ένα πολύτιμο μέσο γιά τή διαπαιδαγώγηση των νέων σύμφωνα με τό πνεύμα τού Κομμουνισμού και τήν ανάπτυξη τού χαρακτήρα τους. Φυσικά, ή διαπαιδαγώγηση αυτή των νεαρών άθλητών δέν είναι κάτι μεμονωμένο: άποτελεί μία φάση τού άγώνα πού κάνει τό «νέο» έναντίον ώρισμένων χαρακτηριστικών τού «παλιού». Στήν εξέλιξη της πάλης ανάμεσα στις ομαδικές φιλοδοξίες των προοδευτικών άθλητών και τήν ατομικιστική και έπισθοδρομική νοοτροπία ώρισμένων μελών των άθλητικών οργανώσεων, ή Κομμουνιστική Νεολαία, οι Έργατικές Συνομοσπονδίες και οι άθλητικοί ήγέτες έχουν νά παίξουν ένα πολύ υπεύθυνο ρόλο: πρέπει νά βοηθήσουν με όλες τους τις δυνάμεις γιά νά νικήση τό «νέο».

Τό άθλητικό κίνημα στη Σοβιετική Ένωση ενίσχυσε τό Κράτος και τό Κόμμα στην πραγματοποίηση της μεγάλης και ιστορικής αποστολής του, στό νά αναπτύξει όλη, στό Σοβιετικό λαό νέες σοσιαλιστικές ιδιότητες. Τό δικαίωμα των άθλητών νά οργάνωνονται σέ άθλητικούς συλλόγους κατοχυρώνεται με τό 126ο άρθρο τού Συντάγματος τού Στάλιν.

Η συμμετοχή στην οργάνωση τού άθλητισμού άποτελεί — αυτή καθαυτή — μία εκπαίδευση στη Σοβιετική Ένωση. Η εκπαίδευση αυτή άποδίδει τούς καρπούς της διαν γίνονται έκλογές γιά τήν ανάδειξη αντιπροσώπων τού "Ανώτατου Σοβιέτ και των Αυτονόμων Δημοκρατιών. Τά εκατομμύρια των άθλητών της Ε. Σ. Σ. Δ. κατεβαίνουν τότε στις κάλπες και ψηφίζουν τόν δοξαζόμενο συνδυασμό των Κομμουνιστών και των έξωκομματικών υποψηφίων, τό μεγάλο Κόμμα των μπολσεβίκων και τόν άγαπητό τους ήγέτη και δάσκαλο, τόν Σύντροφο Στάλιν.

* "Όργανο Πανσοβιετικής Έπιτροπής "Αθλητισμού και Φυσικής Άγωγής.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐργάτου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Βιομηχανίας

Τῆς PATRICIA ELTON MAYO

(Ἄρθρο γραμμένον εἰδικῶς διὰ τὴν «Ἐκλογὴ»)

Πολὺς λόγος γίνεται τελευταίως διὰ τὰ μικτὰ συμβούλια εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἐνδιαφέρουσα προσπάθεια παρατηρεῖται τῶρα εἰς τὴν Εὐρώπῃ διὰ τὴν μόνιμον εἰσαγωγὴν τῶν Ἐπιτροπῶν Παραγωγῆς εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἡ Γαλλία ἔδειξε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς κοινοβουλευτικῆς αὐτῆς ἀρχῆς εἰς τὰ βιομηχανικά της προβλήματα. Εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν τὰ μικτὰ συμβούλια ἐπετέλεσαν σημαντικὰς προόδους διαρκούντος τοῦ τελευταίου πολέμου, ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς ὅ,τι συνέβη μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, ἡ ἐπιτευχθεῖσα πρόοδος διετηρήθη. Μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ γαιάνθρακος κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα συνεστήθη ἐκ νέου ὠρισμένος ἀριθμὸς ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον παύσει νὰ λειτουργοῦν κατὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, πολλὰ ἄλλα δὲ ἐδρῶντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑβδομάδων αὐτῶν τῆς κρίσεως. Ἐξ ἄλλου ἡ σύστασις νέων ἐπιτροπῶν δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μίμησιν τῶν συστημάτων τῆς πολεμικῆς ἐποχῆς, τὰ ὁποῖα ἐνίστε ἦσαν ἀρκετὰ ἀνακόλουθα. Συνεπεστέρα πρακτικὴ ἐφθρμογὴ, ἀποτέλεσμα τῶν καλυτέρων ἀρχῶν τῶν μικτῶν συμβουλίων, ἐτοιμάζεται ἤδη καὶ ἀποδεικνύει ὅτι πρόκειται πλεον περὶ ἀληθῶς δυναμικῆς ἐξελίξεως τῶν μικτῶν συμβουλίων εἰς τὴν βιομηχανίαν. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1942 μίᾳ σημαντικῇ συμφωνίᾳ ἐπὶ ἤλθε μετὰ τῆς ὁμοσπονδίας ἐργοδοτῶν καὶ τῶν συνδικάτων τῶν βιομηχανιῶν κατασκευῆς μηχανημάτων καὶ τῶν παρομοίων ἐπιχειρήσεων. Ἡ συμφωνία αὕτη προέβλεπε τὴν ἱδρυσιν ἐπιτροπῶν παραγωγῆς, ὅπου δὴ ποτε θὰ ἦτο τοῦτο δυνατόν εἰς τὰ ἐνδιαφερόμενα ἐργοστάσια, οἱ δὲ ἐργοδοταὶ ἀνελάμβανον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συμπράττουν εἰς τὴν σύστασιν ἐπιτροπῶν, ὅταν θὰ τὸ ἐπιθυμοῦσε καὶ ἡ ἄλλη συμβαλλομένη συνδικαλιστικὴ μερίς. Ἡ ἐν λόγω συμφωνία ἐπὶ ἡρέασε μετ' ὀλίγον καὶ ἄλλας βιομηχανίας, δηλ. τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ἐργοστάσια κατασκευῆς ναυτικῶν εἰδῶν, τὴν σιδηρουργίαν καὶ τὰ κρατικά ναυπηγεῖα. Εἰς ὅλας αὐτάς τὰς βιομηχανίας, ὁ ὅρος «Ἐπιτροπὴ Παραγωγῆς» (Production Committee) χρησιμοποιεῖται διὰ πρώτην φοράν. Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ πρὸς τὸ παρὸν ἔχουν μόνον ὅσαι ἐπιτροπαὶ συνεστήθησαν δυνάμει τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν, ἡ ἱστορία ὅμως τῶν μικτῶν ἐξ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν συμβουλίων ἀνάγεται εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν. Ἡ οὐσιώδης διαφορὰ μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Παραγωγῆς καὶ τῶν προγενεστέρων ὀργανισμῶν ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ Παραγωγῆς στηρίζεται ἐπὶ συνδικαλιστικῆς βάσεως καὶ ὡς κύριον ἔργον ἔχει τὴν ἐξέτασιν τῶν τεχνικῶν ἀποφάσεων τῆς παραγωγῆς. Οἱ περισσότεροι τῶν προγενεστέρων ὀργανισμῶν δὲν ἐξήταζον παρὰ μόνον ζητήματα υγιεινῆς, κοινωνικῶν ἔργων κλπ. καὶ δὲν εἶχον εἰδικῶς συνδικαλιστικὴν οὐνθεσιν. Τὰ συνδικάτα ἡσθάνοντο μεγάλην δυσπιστίαν ἀπέναντι

τῶν πρώτων αὐτῶν προσπαθειῶν, συνειργάσθησαν ὅμως χωρὶς ὀπισθοβουλίαν εἰς τὴν σύστασιν τῶν Ἐπιτροπῶν Παραγωγῆς.

Οἱ πρῶτοι συγκεκριμένοι πειραματισμοὶ τῶν μικτῶν συμβουλίων ἀνάγονται εἰς τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τότε ὅμως ἦσαν μεμονωμένοι καὶ σποραδικοί. Μικραὶ πρόδοι ἐπετεύχθησαν μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Αἱ ἐπιτροπαὶ αἱ ὁποῖαι ὀφίσταντο τότε ἀπεκαλοῦντο συνήθως Συμβούλια Ἐργοστασίου. Αὐτὰ ἦσαν αὐστηρῶς περιωρισμένα ὡς πρὸς τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ἐδικαιοῦντο νὰ ἐξετάσουν καὶ συχνὰ σκοπὸν εἶχαν νὰ συναγωνίζωνται τὰ συνδικάτα. Ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν συνέβαινε αὐτὸ, μόνον τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν δὲν ἔπρεπε ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι μέλη ἐνὸς συνδικάτου, ἐκίνει τὴν δυσπιστίαν τῶν συνδικαλιστικῶν κύκλων ἐναντι τῆς ἐπιρροῆς καὶ τῆς δράσεως τῶν Συμβουλίων Ἐργοστασίου. Οἱ φόβοι αὗτοι ἦσαν βεβαίως μάταιοι, διότι τὰ περισσότερα Συμβούλια δὲν προχωροῦσαν ποτὲ περισσότερο ἀπὸ τὴν συζήτησιν διὰ τὴν τήρησιν τῆς καθαριότητος ἢ διὰ τὸ ποῖος ἐκλεπτε τὰ μαχαίρια τῆς καντίνας—ζητήματα διὰ τὰ ὁποῖα παρὰ τὴν σημασίαν τῶν δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἀπασχολοῦν τὴν γενικὴν διεύθυνσιν.

Αὐτὸ λοιπὸν ἦτο καὶ εἶναι ἀκόμη ἡ λυθία λίθος τῆς ἀξίας τῶν Ἐπιτροπῶν Παραγωγῆς. Θὰ ἐπιτρέπη ἡ διεύθυνσις τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα τὴν ἐνδιαφέρουν περισσότερο, ἢ θὰ ἐπιτρέπη μόνον τὴν συζήτησιν θεμάτων τὰ ὁποῖα εἰς τὴν πραγματικότητά δὲν τὴν ἐνδιαφέρουν ἀμέσως; Τὰ ζωτικὰ ζητήματα: ἡμερομίσθια, πλῖνακες ἀμοιβῶν, μέλλουσα παραγωγὴ τοῦ ἐργοστασίου, πειθαρχία τοῦ προσωπικοῦ, ὅλα αὐτὰ ἐθεωρήθησαν πάντοτε ὡς ἐξαρτώμενα ἐκ τῆς ἀνωτάτης διευθύνσεως, ἡ ὁποία δὲν ἐπιθυμῶν πολὺ νὰ τὰ συζητῇ μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν τὸ γεγονός ὅτι κατὰ κανόνα ἕνας μόνον ἀντιπρόσωπος τῆς διευθύνσεως, συνήθως δὲ ἕνα ὄχι πολὺ σημαῖον πρόσωπον συμμετεῖχε εἰς τὰς συνεδριάσεις, εἶναι μίᾳ ἀκόμη ἀπόδειξις διὰ τὸ ὅτι ἡ διεύθυνσις δὲν ἀπέδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τὰ πρῶτα αὐτὰ Συμβούλια Ἐργοστασίου. Ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτὸς ἦτο συχνά, ὁ «κοινωνικὸς σύμβουλος», ἕνα πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀνῆκεν εἰς τὰς τελευταίας βαθμίδας τῆς βιομηχανικῆς ζωῆς. Οὐδεὶς διευθυντῆς ἐπιχειρήσεως, σεβόμενος τὸν ἑαυτὸν του, θὰ ἤθελε νὰ θεαθῇ εἰς παρομοίας συγκεντρώσεις. Αὐτὰ τὰ Συμβούλια Ἐργοστασίου εἶχαν κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἴδια μειονεκτήματα τῶν Συνδικάτων Παραγωγῆς. Ἐὰν τὰ δύο μέρη δὲν κατέληγον εἰς συμφωνίαν, δὲν ὑπῆρχεν ἀνοικτὴ ὁδὸς δι' εὐθεμίαν δρᾶσιν ἔξω τοῦ ἐργοστασίου. Πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι πολλοὶ ἐκδηλοὶ πρόδοι, ἐπιτευχθεῖσαι εἰς τὴν διοίκησιν τῆς βιομηχανίας (ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰ κέρδη) εἶχον κατὰ τὴν γένεσιν αὐτῶν διαφοροῦμενα αἷτια καὶ δὲν ἐπέτυχον νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν συνεργασίαν τῶν ἐργατῶν δι' εὐνοήτους λόγους.

Ἡ ἐξέλιξις, ἡ ὁποία ἐσημειώθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ἐπετεύχθη γενικῶς κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον καὶ συνέπεσε μετ' αὐτὸν καὶ ὀλιγώτερον ἐπιτυχές στάδιον τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐργάτου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ παρατήρησις πάντως αὕτη δὲν ἀναφέρεται παρὰ μόνον εἰς τὴν ἐπίσημον ἐπαφὴν τῆς διευθύνσεως καὶ τοῦ προσωπικοῦ.

Από της πλευράς των εργατών επρόκειτο να επιτευχθῇ κάτι πολύ σημαντικώτερον. Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος ἔδωκε τρομακτικὴν ὥθησιν εἰς τὸ συνδικαλιστικὸν κίνημα καὶ εἶδε νὰ στερεώνεται ἡ λεγομένη «κίνησις τῶν ἐκπροσώπων». Ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως ὁ ἐκπρόσωπος ἐργαστηρίου εἶναι ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ συνδικάτου του. Τοῦτο ὅμως οὐδεμίαν ἰδέαν δίδει περὶ τῆς γενικῆς σημασίας τῆς κινήσεως. Πολὺ ἐπαναστατικὸν—«προοδευτικόν» θὰ ἦτο ἰσῶς ἀκριβέστερος ὁρος—, οἱ ἐκπρόσωποι αὐτοὶ τοῦ ἐργαστηρίου, ἐνδιεφέρθησαν ζωηρῶς διὰ πολλὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ὁ ἐργάτης δὲν ἐθεωροῦσε ὅτι ὑπάρχοντα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του. Ἐκ μέρους τῆς διευθύνσεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἶχαν ἢ μικρὰν ἢ καὶ καμὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ δὲν ἐγίνοντο πάντοτε ἐντελῶς κατανοητοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἰδίων τῶν συνδικάτων. Ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖο κυρίως ἐνδιεφέροντο ἦτο ἡ καθημερινὴ πορεία τοῦ ἐργοστασίου, αἱ δὲ ἀρχαί, τῶν ὁποίων τὴν ἐφαρμογὴν ἤθελαν νὰ ἐπιτύχουν, ἦσαν ἐκεῖναι τῶν ὁποίων ἡ ἐφαρμογὴ θὰ ἔδιδε εἰς τὸν ἐργάτην μεγαλύτερον κύρος σχετικῶς πρὸς τοὺς συγκεκριμένους ὁρους ἐργασίας εἰς τὸ ἐργοστάσιόν του. Αὐτὸ ἀπετέλει ἓνα ἀντικειμενικὸν σκοπὸν πολὺ περισσότερον ὠρισμένον ἀπὸ τὴν ἀόριστον ἐπιθυμίαν τῆς ἐγκαθιδρύσεως σοσιαλιστικοῦ καθεστώτος. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀπέκτησαν τὴν συνήθειαν νὰ συνέρχωνται κανονικῶς διὰ νὰ συζητήσουν τὰ ζητήματα τοῦ ἐργοστασίου. Δὲν μπορούσαν νὰ συναντῶνται κατὰ τὰς ἐργασίμους ὥρας διότι δὲν ἐπετρέπετο, καὶ εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις δὲν μπορούσαν νὰ συγκεντρωθῶν οὔτε μέσα εἰς τὸ ἐργοστάσιον. Τὸν περισσότερον καιρὸν συνηγνόντο εἰς κανένα καφεῖον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας. Αἱ συγκεντρώσεις αὗται ὠνομάσθησαν Ἐπιτροπαὶ ἢ Συμβουλία Ἐκπροσώπων. Κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸ πέρας τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου εἰς μερικὰς προοδευτικὰς ἐπιχειρήσεις, ἡ διεύθυνσις ἤρχισε νὰ συμβουλευεταὶ τὰς ἐπιτροπὰς αὐτάς, κατ' ἀρχὰς ὅχι πολὺ κανονικῶς, συνήθως ὅμως διὰ νὰ συζητῇ σοβαρὰ ζητήματα ὅταν ἐνεφανίζοντο. Ἡ αἰτία τῆς πρωτοβουλίας αὐτῆς ὀφείλετο εἰς τὸ ὅτι εἰς σοβαρὰς περιστάσεις, δυναμένας νὰ δώσουν ἀφορμὴν ἀπεργίας, ἡ διεύθυνσις ἐγνώριζεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀντεπροσώπευον πράγματι τοὺς ἐργάτας καὶ μάλιστα περισσότερον ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τοῦ ἐργοστασίου. Ὅ,τι ἐπεδοκίμαζον οἱ ἐκπρόσωποι, τὸ ἐπεδοκίμαζον καὶ οἱ ἐργάται.

Κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, πολλὰ μεγάλα ἐργοστάσια εἶχον συμβουλία ἐργοστασίου παλαιοῦ τύπου. Τὰ ἱδρύματα εἰς τὰ ὁποῖα ὁ συνδικαλισμὸς ἦτο ἐλάχιστος ἀνεπτυγμένος, εἶχον συνήθως ἐπιτροπὴν Ἐκπροσώπων Ἐργαστηρίου, εἰς ὠρισμένα δὲ ἱδρύματα ἡ διεύθυνσις εἶχε κανονικὴν ἐπαφὴν μετὰ τὸν ὁργανισμὸν τοῦτον. Ἐκεῖ ὅπου ἐσυνειθίζετο τὸ σύστημα αὐτό, ἡ διεύθυνσις διώριζεν ἀριθμὸν ἀντιπροσώπων ἴσον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν εργατῶν, ὁμοίως δὲ κατηρτιζέτο καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἐργοστασίου, τοῦτο ὅμως ἦτο μᾶλλον σπάνιον. Εἰς ὠρισμένα ἐργοστάσια οἱ ὁργανισμοὶ αὐτοὶ ἐλειτούργουν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ παλαιότερον συμβούλιον ἐργοστασίου ἐνῶ εἰς ὠρισμένα ἐργοστάσια κατασκευῆς μηχανημάτων ὅπου εἶχον συσταθῇ ἐπιτροπαὶ παραγωγῆς, οἱ τρεῖς αὐτοὶ ὁργανισμοὶ ἐλειτούργουν ἀνεξαρτήτως οἱ μὲν ἀπὸ τοὺς δέ. Ἡ κατάστασις αὕτη ἦτο ἀξιοθρήνη-

τος, εὐτυχῶς ὅμως αἱ ὀλιγώτερον δραστήριοι ἐπιτροπαὶ κατέληγον συχνὰ εἰς ἐξασθένειν καὶ ἐξαφάνισιν. Εἰς ἄλλα μέρη ἡ στάσις τῆς διευθύνσεως ἔφερε εἰς ἀντίθεσιν τὰς ἐπιτροπὰς μεταξύ τῶν.

Ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις Ἐπιτροπαὶ Παραγωγῆς ἔγιναν αἱ Ἐπιτροπαὶ Ἐκπροσώπων Ἐργαστηρίου, ἀναγνωρισθεῖσαι ἐπισήμως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον γρήγορα ἔκαμαν οἱ εὐφρεῖς καὶ προοδευτικοὶ ἐργοδοταί. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην παρατηρήθη συχνὰ συγχώνευσις τῶν δύο ὁργανισμῶν. Ἡ συμφωνία τοῦ Μαρτίου 1942 προέβλεπε τὴν ἐκλογὴν ἀριθμοῦ ἀντιπροσώπων τῶν εργατῶν, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ εἶναι μέλη συνδικάτου, ὡς καὶ τὴν ἐκ μέρους τῆς διευθύνσεως ὑπόδειξιν ἴσου ἀριθμοῦ ἀντιπροσώπων τῶν ἐργοδοτῶν. Ὅλοι οἱ ἐργάται τοῦ ἐργοστασίου εἶχον δικαίωμα ψήφου, ἀλλὰ μόνον οἱ ὑποψήφιοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ εἶναι μέλη συνδικάτου. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ γραφείου καὶ οἱ ἀρχιτεχνίται ἀντεπροσωπεύοντο ἐπίσης, οἱ πρῶτοι ὅμως μόνον ἐάν ἐδέχοντο νὰ ψηφίσουν συνδικαλιστικὸν ἀντιπρόσωπον. Ἐκαστον μέρος εἶχε τὸν γραμματέα του, ἀλλ' εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς Παραγωγῆς, αἱ ὁποῖαι ἐλειτούργουν καλὰ, γρήγορα ἐγκατελείφθη ἡ ἰδέα τῆς διπλῆς γραμματείας καὶ ὑπῆρχε ἓνας μόνον γραμματεὺς καὶ διὰ τὰ δύο μέρη. Ἡ θέσις αὕτη τοῦ γραμματέως συχνὰ κατέληγεν εἰς πλήρη καὶ ξεχωριστὴν θέσιν. Κύριον ἔργον τῶν Ἐπιτροπῶν ἦτο ἡ συζήτησις τῶν ζητημάτων παραγωγῆς, προνόμιον τὸ ὁποῖον ὁ ἐργοδοτὴς σπανίως εἶχε ἕως τῶρα παραχωρήσει καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς Ἐπιτροπὰς τῶν Ἐκπροσώπων Ἐργαστηρίου. Ἐξ ἄλλου αἱ Ἐπιτροπαὶ μπορούσαν νὰ ὀρίζουν Ὑποεπιτροπὰς διὰ τὴν μελέτην διαφόρων ζητημάτων, ὅπως ἡ καθυστέρησις κατὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν ἐργασίαν, αἱ ἀπουσίαι, ἡ συγκοινωνία μετὰ κατοικίας καὶ ἐργοστασίου, οἱ ἐργάται οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξελέγοντο διὰ τὴν ἐπιστράτευσιν καὶ αἱ ἀπαράιτητοι βελτιώσεις εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ ἐργοστασίου. Εἶναι περίεργον ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον αἱ ἐπιτροπαὶ πειθαρχίας ἐλειτούργησαν καλὸτερον ἀπὸ ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς. Ἡ σύγχρονος παραγωγὴ ἀποτελεῖ ἓνα πολὺ περίπλοκον σύνολον καὶ ὁ ἐργάτης ἔχει νὰ μάθῃ πολλὰ προτοῦ κατορθώσῃ νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν ἀνωτέραν ὁργάνωσιν τῆς παραγωγῆς. Ἐκεῖ ὅπου ἡ διεύθυνσις ὑπεβλήθη εἰς τὸν κόπον νὰ μορφώσῃ τοὺς ἐργάτας εἰς τὸ πεδῖον αὐτό, οἱ τελευταῖοι ὑπέβαλον χρησιμότητας προτάσεις καὶ ἡ συμβολὴ τῶν εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς παραγωγῆς ἀναλόγως τοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἐργαστηρίου, διαπιστώθη πάντοτε ὡς ἐξαιρετικῶς πολὺτιμος. Δυστυχῶς μόνον αἱ περισσότερον προοδευτικαὶ ἐπιχειρήσεις κατανόουν τί μπορούν νὰ ὠφεληθῶν ἐάν διδάξουν εἰς τοὺς ἐργάτας τὰ τεχνικὰ προβλήματα τῆς παραγωγῆς. Τὰ ἀγγλικά συνδικάτα μετὰ τὴν πρόσφατον πολιτικὴν τῶν νίκην θὰ ἔκαναν καλὰ, ἐάν ἀπὸ τὰς ὥρας αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὴν πολιτικὴν μόρφωσιν τῶν μελῶν τῶν, ἐλευθερώσουν ὀλίγας διὰ νὰ δώσουν εὐρύτερον περιθώριον εἰς τὴν τεχνικὴν μόρφωσιν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου αἱ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπιβαλλόμεναι βαρεῖαι πειθαρχικαὶ ποιναὶ εἰς τοὺς ἀπειθῶντας ἐργάτας, ἔπρεπε νὰ ἐγκρίνωνται ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν εργατῶν. Τώρα, ὁ πόλεμος ἐτελείωσε, καὶ αἱ ποιναὶ αὗται εὐτυχῶς κατηργήθησαν. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν εργατῶν ἔχουν ὀλι-

γώτερον την ευκαιρίαν να παρεμβαίνουν εις την συνήθη εφαρμογήν της πειθαρχίας του εργοστασίου. Πολλοί προσδευτικοί επιχειρήσεις διετήρησαν ένα μικτόν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ἔσχατον καταφύγιον διὰ πάντα μισθωτόν, ὃ ὁποῖος νομίζει ὅτι ἀδίκως καταδικάσθη. Ἀρχιτεχνίται καὶ ἐργάται δύνανται νὰ καταφεύγουν εἰς αὐτὸ διὰ μίαν ἀπόφασιν τῆς διευθύνσεως προσωπικοῦ τὴν ὁποῖαν θεωροῦν ἀδίκον. Ἡ διεύθυνσις προσωπικοῦ ἀναλαμβάνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καθήκοντα δικαστικοῦ χαρακτῆρος. Ἐάν ἕνας ἀρχιτεχνίτης διαφωνῇ μὲ ἕνα ἐργάτην, δὲν ἔχει πλέον τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ μόνος του ποῖος παίλει. Ἡ ὑπόθεσις καθίσταται ἀμέσως ἀντικείμενον ἀνακρίσεων μιᾶς ἀμερολήπτου ὑπηρεσίας. Ἐάν ὁ ἕνας ἐκ τῶν δύο δὲν ἱκανοποιηθῇ, ἡ ὑπόθεσις φέρεται εἰς τὴν μικτὴν ἐπιτροπὴν ἢ τὸ μικτόν δικαστήριον.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου τὸ πλεῖστον τῶν ἀσχολουμένων μὲ πειθαρχικὰ ποινὰς ὑποεπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον λειτουργήσει κατὰ τρόπον ἐλάχιστον ἱκανοποιητικόν ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ, καὶ ὥρισμέναι Ἐπιτροπαὶ Παραγωγῆς ἐξήφανίσθησαν, πάντως μόνον εἰς τὰ ἐργοστάσια εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαν ἀποδώσει ἰδιαιτέρως καλὰ ἀποτελέσματα. Εἰς τὰ μέρη ὅπου αἱ Ἐπιτροπαὶ αὐταὶ εἶχον ἐπιτύχει, ἐπέζησαν, διότι ἡ συμφωνία τοῦ Μαρτίου 1912 ἰσχύει πάντοτε. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ὑπῆρχεν ἡ ἐντύπωσις, ὅτι οἱ καιροὶ τῶν μεγάλων δυσχερειῶν εἶχον παρέλθει. Οἱ περισσότερον ὀξυδερκεῖς βιομήχανοι ἀντελήφθησαν, ὅτι αὐτὸ δὲν ἦτο ἀληθινόν, ἐχρειάσθη ὁμῶς ἡ κρίσις τῶν καυσίμων διὰ νὰ δεῖξῃ εἰς τοὺς ἄλλους ποῖα τρομερὰ προβλήματα παραγωγῆς εἶχεν ἀκόμη ν' ἀντιμετωπίσῃ ἡ χώρα. Ἀπὸ τῆς κρίσεως τοῦ παρελθόντος χειμῶνος καὶ μάλιστα διαρκούσης ταύτης συνεστήθη καὶ πάλιν ὥρισμένος ἀριθμὸς Ἐπιτροπῶν Παραγωγῆς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἰδρύθησαν ἐκεῖ, ὅπου δὲν ὑπῆρχον ἔκτοτε. Σήμερον αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται συζητοῦν σοβαρώτατα τὰ ζητήματα παραγωγῆς. Εἶναι ἀξιοπαρατήρητον, ὅτι τὴν στιγμὴν αὐτὴν δὲν ὑπάρχουν πλέον διευθυνταὶ ἐργοστασίων, οἱ ὁποῖοι νὰ καταπολεμοῦν τὴν συζήτησιν τῶν τεχνικῶν ζητημάτων μὲ τὰς Ἐπιτροπὰς Παραγωγῆς. Εἶναι πρὸς τιμὴν τῶν διοικητικῶν ἀρετῶν τῆς βρετανικῆς βιομηχανίας, ὅτι μία κρίσις εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ τονώσῃ αὐτομάτως τὰ ἐπίσημα μικτὰ συμβούλια.

Σήμερον ἡ κατάστασις ἐμφανίζεται λίαν ἐνθαρρυντική. Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς περιφύμου ἐκθέσεως Γουίτληϊ, περὶ τῶν Μικτῶν Συμβουλίων εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἀλλὰ μόλις σήμερον τίθενται εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν αἱ ὑγιεῖς συστάσεις τοῦ Γουίτληϊ. Ἡ μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον περίοδος ἔφερε μεγάλας ἀπογοητεύσεις. Αἱ ἐπιτροπαὶ, αἱ ὁποῖαι κατάρθωσαν νὰ ἐπιζήσουν ἔλαβον καὶ πάλιν τὸν παλαιὸν τύπον τῶν Συμβουλίων Ἐργοστασίου. Ἐπειτα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου πολέμου ἐπετεύχθησαν πολλὰ σημαντικὰ ἀποτελέσματα, ἔνεκα ὁμῶς τῆς ἀνομοιογενείας τῶν τάσεων αἱ ὁποῖαι ἐξεδηλώθησαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μικτοῦ συμβουλίου,

1. Ἀρχικὴ ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς Ἐπανασύνθεσιν τῶν σχέσεων μεταξὺ Ἐργοδοτῶν καὶ Ἐργατῶν, ἡ ὁποία ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Λόυντ Τζώρτζς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ βουλευτοῦ Τ.Χ. Γουίτληϊ. Διὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης, δημοσιευθείσης κατὰ Μάρτιον 1917, συνιστάτο μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ ὁργάνωσις ὁλῶν τῶν Ἐργατικῶν Ἐπιτροπῶν ἐπὶ συνδικαλιστικῆς βάσεως.

ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ ἔμεινε ἀρκετὰ ἀσυνεπής. Σήμερον μετὰ τὸν δεύτερον κατακλυσμόν, τὰ πράγματα λαμβάνουν πλέον ἱκανοποιητικὴν τροπὴν. Καταβάλλεται φροντίς νὰ συγκεντρωθῇ δι.τι καλύτερον ὑπάρχει εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐκπροσώπων Ἐργαστηρίου, τὴν Ἐπιτροπὴν Παραγωγῆς, τὴν ἔκθεσιν Γουίτληϊ καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ Συμβούλιον Ἐργοστασίου, πρὸς ἐπίτευξιν περισσότερον ἐνιαίου συστήματος, τὸ ὁποῖον τάχιστα θὰ ἀποβῇ ἀκέραιον τμήμα τῆς ὅλης βιομηχανικῆς διοικήσεως. Τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐλπίζουν νὰ φθάσουν οἱ προσδευτικοὶ βιομήχανοι καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ συνδικαλισμοῦ, εἶναι τὸ Μικτόν Συμβούλιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ἐργοστασίου (εἰς δὲ τὰ μεγάλα ἐργοστάσια, εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ἐργαστηρίου), νὰ ἀποτελῇ οὐσιώδη τροχὸν τῆς διοικήσεως τῶν ἐργοστασίων, ἀκριβῶς ὅπως ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων εἶναι οὐσιώδης τροχὸς τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς.

Ἐνας ἐκ τῶν λόγων, διὰ τοὺς ὁποίους μερικαὶ διευθύνσεις ἐργοστασίων ἀντιτίθεντο πρὸς τὴν ἰδέαν τῶν Ἐργατικῶν Ἐπιτροπῶν, ἦτο ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποῖαν εἶχον, ὅτι διὰ τῶν νεωτερισμῶν τούτων ἡπειλεῖτο τὸ κύρος τῶν. Ἡ πείρα κατέδειξεν, ὅτι τὰ Μικτὰ Συμβούλια δὲν ἡμπόδισαν καθόλου τὴν διεύθυνσιν νὰ κρατήσῃ τὸ κύρος καὶ τὴν εὐθύνην τους. Ἀντιθέτως χάρις εἰς αὐτὰ, ἡ διεύθυνσις μπορεῖ πολλὰς φορές νὰ λαμβάνῃ τολμηρότερα μέτρα. Δίδουν εἰς αὐτὴν τὴν δυνατότητα νὰ προβλέπῃ τὰς ἀντιδράσεις, τὰς ὁποίας ἐνδέχεται νὰ προκαλέσῃ μία νέα τακτικὴ, συντελοῦν εἰς τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς συνεργασίας καὶ παρέχουν εἰς τοὺς ἐργάτας τὴν ευκαιρίαν νὰ καταστήσουν γνωστὰ τὰ παράπονά τους τὰ ὁποῖα ἡ διεύθυνσις δὲν εἶχε προσέξει. Ἐπὶ πλέον τὰ Συμβούλια αὐτὰ πρέπει νὰ μὴ παρεμβάλλουν προσκόμματα εἰς τὴν κανονικὴν ὁρᾶσιν τῆς διεύθυνσεως, ὅπως τὸ Κοινοβούλιον δὲν παρεμποδίζει τὰς κοινωνικὰς ἐνεργείας τῶν διαφόρων Ὑπουργείων. Μόνον ἂν ἕνα ἐκτελεστικὸν ὄργανον ὑποπέσῃ εἰς πταίσμα καὶ δὲν τὸ ἐπανορθώσῃ, ὁ ἀντιπροσωπευτικὸς ὁργανισμὸς δικαιούται νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀνωτέρων, ὅπως ἀκριβῶς οἱ Ὑπουργοὶ ὀφείλουν ν' ἀπαντοῦν εἰς τὰς ἐπερωτήσεις διὰ τὰς ἀτυχεῖς ἐνεργείας τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ἀνομοιότητός των.

Οἱ ἐπικριταὶ τῶν Μικτῶν Συμβουλίων εἰς τὴν βιομηχανίαν θὰ κάνουν καλὰ ἂν μελετήσουν τὸ «Hansard».* Δὲν ἀμφιβάλλομεν διὰ τὴν χρησιμότητα τοῦ Κοινοβουλίου διότι ἀφιερώνει κάποτε ὀλίγον χρόνον καὶ διὰ τὴν συζήτησιν θεμάτων, ὅπως εἶναι ἡ πούτιγκα μὲ μαρμελάδα ἀπὸ πορτοκάλι. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει, εἶναι ὅχι τόσον αἱ συζητήσεις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ὅσον τὸ γεγονός ὅτι αὐτὴ ὑπάρχει ὡς θεσμός, καὶ ἀποτελεῖ δεσμόν μεταξὺ κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὅτι κυρῶναι τὴν νομοθεσίαν καὶ εἶναι συγχρόνως βρόμετρον τῆς δημοσίας γνώμης. Ἀκριβῶς ὁμοία εἶναι ἡ θέσις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἂν δὲ τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνῃ πάντοτε, δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι εὐρίσκειται μόνον εἰς τὰ πρῶτα του βήματα, ἐνῶ ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ὑπάρχει ἤδη ἀπὸ πολλῶν αἰώνων. Διὰ τὴν καλὴν πορείαν τῆς βιομηχανίας ὁ ρόλος τοῦ Συμβουλίου εἶναι ἐξ ἴσου σπουδαῖος, ὅσον ὁ ρόλος τοῦ Κοινοβουλίου ἀπέναντι τοῦ Βρετανικοῦ Ἔθνους.

* Δελτίον, εἰς τὸ ὁποῖον δημοσιεύονται ἐν ἐκτάσει αἱ κοινοβουλευτικαὶ συζητήσεις.

Ἡ Αἴγυπτος

Τοῦ κ. ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο «Γλαυκοὶ Δρόμοι»)

Κυκλοφορεῖ σὲ λίγο τὸ καινούριο βιβλίο τοῦ Κώστα Οὐράνη «Γλαυκοὶ Δρόμοι». Ὁ γνωστὸς ποιητὴς, συνεχίζοντας τὶς περιηγητικὲς ἐκτυπώσεις του, περιγράφει ἐδῶ τοπία καὶ ἀνθρώπους τῆς Ἀδριατικῆς καὶ τῆς Μεσογείου, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου. Στὶς ἀκόλουθες σελίδες δημοσιεύουμε δύο κομμάτια ἀπὸ τὸ ἔργο αὐτὸ σὰ ὅποια οἱ ἀναγνώστες θὰ ξαναβροῦν ὅλη τὴ ροητεία τῶν παλαιότερα γνωστῶν περιηγητικῶν του ἔργων.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ι. Η ΕΡΗΜΟΣ

Θά κάνω πολλοὺς ν' ἀπορήσουν ἀν πῶ ὅτι τὴν ὠραιότερη καὶ πιὸ ἐντυπώσιμη ἐντύπωση στὴν Αἴγυπτο μοῦ τὴν ἔδωσε μιὰ διαδρομὴ ἑκατὸν πενήντα χιλιόμετρων, πού ἔκανα μ' αὐτοκίνητο μέσα στὴ Λιβυκὴ Ἐρημο.

Ἡ Ἐρημος εἶναι ἀδικημένη ἀπὸ τὶς περιγραφές. Ὅλοι ὅσοι ἔχουν μιλήσει γι' αὐτὴν ἔχουν ἐπιμένει στὴ νέκρα της, στοὺς κινδύνους της, στὶς προδοτικὲς ὀφθαλμαπάτες της. Ὅλες οἱ εἰκόνες πού μᾶς ἔχουν δώσει εἶναι εἰκόνες ἐρήμωσης καὶ θανάτου. Κι' ὁ κόσμος ἔχει σχηματίσει τὴν ἐντύπωση ὅτι πρόκειται γιὰ ἀχανεῖς καὶ κολασμένες ἐκτάσεις ἄμμων, ὅπου τίποτα δὲ ζεῖ, τίποτα δὲ φυτρώνει, ὅπου δὲ βρέχει ποτέ κι' ὅπου βασιλεύει ἀφόρητὴ ζέστη.

Ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶναι ἐντελῶς σωστά. Πρῶτα-πρῶτα, ἡ Ἐρημος δὲν εἶναι «φλογερή», — ἡ τουλάχιστον δὲν εἶναι πάντα. Θυμᾶμαι πῶς εἶχα

χαμογελάσει σάν ἄκουσα στὸ Κάιρο ἀνθρώπους νὰ μοῦ λέν ὅτι τὶς νύχτες τοῦ καλοκαιριοῦ μπαίνουν μὲ τ' αὐτοκίνητά τους μερικὰ χιλιόμετρα μέσα στὴν Ἐρημο γιὰ νὰ βροῦν δροσιά. Στὴ διαδρομὴ μου ὅμως διαπίστωσα πῶς ἡ Ἐρημος μπορεῖ νὰναι ὄχι μόνο δροσερή, ἀλλὰ καὶ κρύα. Ὁ ἄνεμος πού μᾶς φυσοῦσε στὸ πρόσωπο ἦταν τσουχτερός σὰ χειμωνιάτικος βοριάς, κι' ἡ θερμοκρασία δὲ θὰ ἦταν καὶ πολλοὺς βαθμοὺς πάνω ἀπὸ τὸ μηδέν.

Ἡ δεύτερη διαπίστωση πού ἔκανα ἦταν ὅτι καὶ στὴν Ἐρημο βρέχει. Ἄν ἡ διαδρομὴ μας στάθηκε σχετικὰ εὐκολη, ἦταν γιὰ τοὺς ἄμμοι τὴν εἶχαν σφίξει ἀπὸ προηγούμενη δυνατὴ βροχή, κι' ὅταν φτάναμε στὸ τέarma τῆς ἐκδρομῆς μας, ἄρχισε καὶ πάλι μιὰ μπόρα πού κράτησε ὅλη τὴν ὑπόλοιπη μέρα. Φτάσαμε στὸ κτῆμα Τσανακλή— πού βρί-

σκεται σὲ μιὰν ἄκρη τῆς Ἐρήμου καὶ πού ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδρομῆς μας—μουσκεμένοι καὶ παγωμένοι. Νιώσαμε μεγάλη εὐχαρίστηση ὅταν ἕνας μπεντουῖνος ὑπηρετῆς μᾶς ἔφερε ἕνα μαγγαλάκι μ' ἀναμμένα κάρβουνα γιὰ νὰ ζεσταθούμε, καὶ περάσαμε τὴ νύχτα στὸ μικρὸ σπίτι τοῦ ἐπιστάτη ἀκούοντας νὰ πέφτουν κομμάτια ὀλόκληρα τοίχων ἀπὸ τὴ βροχή κι' ἄλλοζοντας κάθε τόσο τὴ θέση τοῦ κρεβατιοῦ μας γιὰ ν' ἀποφεύγουμε τὶς χοντρές στάλες πού ἔσταζαν ἀπὸ τὸ ταβάνι...

Ἀκόμα ὅμως πιὸ ἀπρόοπτη γιὰ μένα ἦταν ἡ παράδοξη ὁμορφία τῆς Ἐρήμου κι' ἡ ἀκόμα πιὸ ποράδοξη γοητεία πού ἄσκησε στὴν ψυχὴ μου.

Ἡ Ἐρημος εἶναι, βέβαια, τὸ πιὸ γυμνὸ, τὸ πιὸ ἔρημο, τὸ πιὸ συνεχῶς ἴδιο πράμα πού μπορεῖ νὰ φανταστεῖ ἄνθρωπος. Δὲ βλέπει κανεὶς παρὰ μικροὺς λόφους ἄμμου, κυματισμοὺς ἄμμου, ἀπέραντες ἴσιες ἐπιφάνειες ἄμμου, πού ἄλλοι ἔχουν ἄστρο χρῶμα κι' ἄλλοι τὸ κτρινωπὸ χρῶμα τῆς καμῆλας. Ὡστόσο ἡ Ἐρημος δὲ εἶναι μονότονη. Τὶς πέντε ὀλόκληρες ὥρες πού κράτησε ἡ διαδρομὴ μας, οὔτε στιγμὴ δὲν ἐνίωσα καταθλιπὴ ἀπὸ τὴν ἐπανάληψη τοῦ ἴδιου θεάματος· οὔτε μιὰ στιγμὴ τὸ ἐνδιαφέρον μου δὲν κουράστηκε ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπο ξετύλιγμα μιᾶς ἀπέραντης γυμνότητος καὶ μιᾶς ἀόλυτης σιωπῆς. Ἡ Ἐρημος μὲ εἶχε κατακτήσει ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού, ξεπρνώντας τὶς Πυραμίδες κι' ἀφήνοντας πίσω μας τὴν καταπράσινη πεδιάδα τοῦ Νείλου, πρωταντικρίσαμε ἀπὸ ἕνα ὕψωμα τὴν ἀπεραντοσύνη της. Μπήκα στὸ βασίλειό της μὲ τὸ συναίσθημα πῶς ἄφηνα πίσω μου τὸν κόσμο τῶν ἀνθρώπων, γιὰ καί τὸ παρθένο, τὸ μεγαλόπρεπο καὶ τὸ γεμάτο ἀνησυχαστικὸ μυστήριο. Ἀπὸ τὴ νέκρα τῆς ἐρχόταν ἕνα παράδοξο κι' ἐλκυστικὸ κάλεσμα ζωῆς, πού τοῦ ἀποκρινόταν ὑποσυνείδητα μέσα μου ὁ πρωτόγονος νομαδικὸς ἄνθρωπος. Μπήκα ἀκόμα σ' αὐτὴν μὲ τὴν ἴδια χαρὰ τοῦ κορμιοῦ καὶ τῆς ψυχῆς

πού μπαίνουμε, ἕνα καλοκαιρινὸ πρωῒνὸ, μέσα στὰ διάφανα καὶ δροσερὰ νερά τῆς θάλασσας...

Ὁ ἄερας πού ἔπνεε ἦταν κατακάθαρος ὅπως στὶς ψηλότερες ἀλπικὲς κορυφές. Ὁ οὐρανός, πού ἦταν ἐλαφρὰ συννεφιασμένος, ἀπάλαινε τὴ φωτεινὴ ἀνταύγεια τῶν ἀπέραντων ἐκείνων λευκοκίτρινων ἐπιφανειῶν. Ἡ σιωπὴ ἦταν τόσο ἀπόλυτη, πού σ' ἔκανε νὰ φαντάζεσαι πῶς εἶχε βρεθεῖ ἄεφα ν' ἕνα πεθαμένο πλανήτη. Ἀλλ' αὐτό, ὅπως κι' ἡ σκέψη πῶς τίποτα δὲ θὰ σὰς ἀπάντοῦσε ἂν μὴ γατεῖ μιὰ κραυγὴ γιὰ νὰ ζητήσετε βοήθεια, δὲν ξυπνοῦσε κανένα δέος στὴν ψυχὴ. Ὁ νοῦς δὲν πήγαινε στὴ θανατερὴ ἀπειλὴ πού παραφύλαγε λουφάζοντας τὸν ταξιδιώτη, στὴν περίπτωσή πού θὰ ἔχανε τὸ δρόμο του. Ἰσα-ἰσα, ἐνῶθα βαθύτατη ἀπολύτρωση ἀπ' ὅλες τὶς ἀνάγκες κι' ὅλες τὶς φροντίδες τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, ὅπως κι' ἀπὸ κάθε κρατικὸ ἢ κοινωνικὸ περιορισμὸ πάνω στὴν ἀτομικὴ μου βούληση. Μέσα στὴν Ἐρημο ἦμουν τόσο ἐλεύθερος καὶ τόσο μόνος μὲ τὸν ἑαυτό μου, ὅσο ὁ ἄνθρωπος στὴ χαρραυγὴ τοῦ κόσμου. Ζοῦσα στὶς ἀγνὲς ψυχικὲς μέθες...

Τὸ αὐτοκίνητό μας ἔτρεχε μ' ὅλη του τὴν ταχύτητα γιὰ ν' ἀποφύγει τὸν κίνδυνο νὰ βορύνει στὸν ἄμμο καὶ νὰ βουλιάσουν οἱ ρόδες του, γιὰτί τότε θὰ μέναμε σκλάβοι τῆς Ἐρήμου, περμένοντας τὴ σωτηρία μας ἀπὸ κανένα ἀεροπλάνο πού θὰ μᾶς ἀναζητοῦσε ὅταν θὰ γίνονταν γνωστὴ ἡ ἐξαφάνισή μας. Ὅπου ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἄμμων ἦταν λεία, κυλούσαμε ὅπως σὲ ἀσφαλτοστρωμένο δρόμο, ὅπου ὅμως ἦταν κυματισμοί, σκαμπαβεῖζαμε σὰ βόρκα σὲ τρικυμία. Τὸ δρόμο μας μᾶς τὸν ἔδειχναν καί πάσσαλοι μπηγμένοι κατὰ διαστήματα στὸν ἄμμο, τ' ἀχνάρια παλιῶν περασμάτων αὐτοκινήτων, τὰ πατημένα μονοπάτια καρστανιῶν καὶ, κυρίως, ἡ πεξίδα. Μόνο χάρις σ' αὐτὴν μπορέσαμε καὶ ξαναβροχήκαμε

τὸ δρόμο μας, μιὰ στιγμή πού χάσαμε ἀπὸ τὰ μάτια μας καὶ πασά-λους κι' ἀχνάρια. Ἡ ἔλληψή της θὰ ἔκανε ἀδύνατο τὸν προσανατολισμό μας μέσα στὶς ὁμοιόμορφες αὐτὲς γυμνὲς ἐκτάσεις τῶν ἄμμων. Μόνο οἱ Μπεντουϊνοὶ πού εἶναι γεννήματα καὶ θρέματα τῆς Ἐρήμου καὶ πού τὴ διαχίζουν ἀδιάκοπα μὲ τὰ καρ-βάνια τους, μόνο αὐτοὶ μποροῦν καὶ βρίσκουν σὰν ἀπὸ ἐνστικτο τὸ δρόμο τους μέσα στὴν ἀπεραντοσύνη της.

Ἡ ἀδιάκοπη ἀναζήτηση τῆς σω-στῆς κατεύθυνσης ἦταν ἕνας ἀκόμα λόγος πού ἡ Ἐρημος δὲ μοῦ φάνηκε μονότονη. Ἐξ ἄλλου, κάνει κανεὶς καὶ συναντήσεις σ' αὐτήν, — συναντή-σεις πού μέσα στὴ γυμνή καὶ λεία ἐκτασή της ἔχουν ἀφάνταστη ἀνα-γλυφικότητα, καὶ πού παίρνουν μέσα στὴ νύκτα τῆς τῆς διαστάσεις κατα-πληκτικοῦ γεγονότος. Δὲ θὰ ξεχάσω ποτὲ τὴ συγκίνηση πού μοῦ ἔδωσε τὸ ἀντίκρουσμα, μακριά, ἐνὸς δέντρου, — τοῦ μοναδικοῦ δέντρου, ὅπως μοῦ εἶπαν, ὅλης ἐκείνης τῆς περιοχῆς τῆς Διβυκῆς Ἐρήμου, — πού ὕψωνε τὸ ἱσχνό του τὸ φύλλωμα μέσα στὴν ἀπέραντη στεριότητα, ἡ πόσο σκίρ-τησε ἡ καρδιά μου ὅταν εἶδα νὰ φεῦγουν μπροστά μας, μὲ κάτι τὸ ἀέρινο καὶ τὸ γεμάτο χάρη στὴ φυ-γὴ τους, τρεῖς ὥραιες γκαζέλες πού τὶς εἶχε τρομάξει ὁ θόρυβος τῆς μηχανῆς μας. Ἐκεῖνο ὅμως πού προ-ξενεῖ τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση μέσα

στὴν Ἐρημο εἶναι ἡ συνάντηση ἀν-θρώπων. Θάλεγε κανεὶς πὼς αὐτὸ πού θὰ αἰσθανόταν ἀπὸ μιὰ τέτοια συνάντηση θάταν χαρά, — κι' ὅμως εἶναι ἀνησυχία. Μέσα του ξυπνάει ὁ προγονικός φόβος, ὁ φόβος τῶν πα-νάρχαιων νομαδικῶν ἐποχῶν ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἦταν γιὰ τὸν ἀνθρώπο λύκος, ὅπως λέει ὁ φιλόσοφος. Ἐν-στικτωδῶς, δὲν περιμένει κανεὶς τί-ποτα καλὸ ἀπὸ τὴ συνάντηση αὐτῆς, καὶ νιώθει ἀνακούφιση ὅταν οἱ ὅμοιοί του τὸν προσπεράσουν καὶ ξαναβρεθεῖ μόνος μέσα στὴ σιωπῇ καὶ τὴν ἐρήμωση...

Οἱ συναντήσεις αὐτὲς μέσα στὸν ὠκεανὸ τῶν ἄμμων εἶναι, βέβαια, σπανιότατες καὶ μοιάζουν μὲ συναν-τήσεις καρβιῶν σὲ μακρισμένες θά-λασσες. Ἐμείς τουλάχιστον δὲν συ-ναντήσαμε παρὰ ἕνα μικρὸ καρβάνι καὶ τὴν κατασκήνωση μιᾶς μπεντουϊ-νικῆς οἰκογένειας. Τὸ πρῶτο τὸ εἶ-δαμε σ' ἀπόσταση, ἀπὸ τὴ μπεντουϊ-νικὴ ὁμαδὴ σκηνῇ — πού, ὅπως ἦταν μαύρη καὶ χαμηλή, ἐμοιάζε σὰν τε-ράστια νυχτερίδα κολλημένη στὸν ἄμμο, — περάσαμε ἐντελῶς δίπλα. Ὁλητὴ οἰκογένεια ἦταν μαζεμένη κάτω ἀπὸ τὴ σκηνή, καὶ δὲν εἶδεξε κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ πέρασμά μας. Μόνο μιὰ πανύψηλη χαμηλά, ὀρθία μπρὸς στὴν εἰσοδο τῆς σκη-νῆς, μᾶς παρακολούθησε περιφρονη-τικά μὲ τὸ μάτι, κουνώντας ἀδιά-κοπα τὶς γελοῖες μασέλες της...

II. ΑΣΣΟΥΑΝ, Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΑΥΡΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Γιὰ νὰ δεῖτε στὴν Αἴγυπτο μιὰν ἀλλαγὴ τοπίου, ἕνα τοπίο διαφο-ρετικὸ ἀπὸ τὸ γνωστό, τὸ καρποστα-λικό, πού σχηματίζουν ὁ Νεῖλος, οἱ χαμηλὲς καταπράσινες ὄχθες του, τὰ πυκνὰ στελέχη ἀπὸ τὰ φοινικόδεν-τρα, καὶ τὰ μικρὰ, βρωμερὰ φελλά-χικα χωριά τὰ διασκορπισμένα κοντὰ στὶς ὄχθες, πρέπει νὰ ταξιδέψετε ἐ-κατοντάδες χιλιόμετρα, ν' ἀνεβείτε ἀπὸ τὸ Κάιρο ὅλον ἐκεῖνο τὸ στενὸ

διάδρομο τοῦ νεροῦ καὶ τῆς βλά-στησης πού ἀποτελεῖ τὴν κατοικημέ-νη Αἴγυπτο — ἴσαμε τὸ Ἀσσουάν.

Κι' ἐκεῖ ἀκόμα, ὁ Νεῖλος εἶναι ἐ-κεῖνος πού ἀποτελεῖ τὸ κέντρο καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ τοπίου, γιὰ τὴν Αἴ-γυπτο, ὅπου δὲν περνάει ὁ Νεῖλος, δὲν ὑπάρχει τίποτ' ἄλλο παρὰ ἡ Ἐρη-μος. Ἀλλὰ ὁ Νεῖλος, στὸ Ἀσσουάν, δὲν εἶναι τὸ στρωτὸ, τὸ μεγαλόπρε-πο καὶ νυσταγμένο ποτάμι, πού τὰ

θολὰ νερά του, ὁπάλινα τὰ δειλινά, μοιάζουν ἀκίνητα, καὶ πού ἀπάνω τους γλιστροῦν ἄσπρα τριγωνικά πα-νιά ἢ βαριὲς φορτωμένες μαοῦνες. Ἡ κοίτη του, ἐκεῖ εἶναι κατηφορι-κὴ καὶ φιδωτῇ, οἱ ὄχθες του ψηλὲς κι' ἀπότομες, κι' ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν πράσινων νερῶν του ξεπροβάλ-λουν, σκόρπιοι ἔδω κι' ἐκεῖ, ὀγκώ-δεις μονόλιθοι, — λὲς κι' εἶναι ἐκα-τοντάδες φώκιες πού στεγνώνουν τὶς γυαλιστερὲς ὀράξεις τους στὸν ἥλιο, — καὶ μικρὰ νησιά, ἄλλα ὅλο βράχια, ὅπως ἡ νήσος Ἐλεφαντίνη, κι' ἄλλα χαμηλὰ καὶ γεμάτα βλάστηση. Ἡ Ἐρημος, πού δὲν εἶναι ποτὲ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ Νεῖλο, πού τοῦ διεκ-δικεῖ ἀδιάκοπα τὴν Αἴγυπτο σ' ὅλη τὴ διαδρομὴ τοῦ ἴσαμε τὸ Δέλτα, στὸ Ἀσσουάν ἀγγίζει σχεδὸν τὸν ποτα-μό, ὑψώνοντας, ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρά του, γυμνοὺς ἄμμουδεροὺς καὶ πυρ-ρούς λόφους, κι' ἀπλώνοντας, ἀπὸ τὴν ἄλλη, μιὰ στρωτὴ ἐπιφάνεια ἄμ-μου πού ἔχει τὸ χῶμα τῆς τίγρης.

Ἡ ἀλλαγὴ δὲν περιορίζεται μόνο στὸ τοπίο. Στὸ Ἀσσουάν αἰσθάνε-στε ὅτι σταματᾷ ἡ ἐπίδραση τῆς Ἀνατολῆς, πού εἶναι διάχυτη στὴν ὑπόλοιπη Αἴγυπτο, κι' οἱ ὀρχίζε-ται ἡ πραγματικὴ Ἀφρικὴ. Ὅχι ὅτι τὸ Ἀσσουάν γειτονεῖ μὲ τὴ ζούγκλα — τὴν ὀργανιστικὴ τῆς βλάστησης, τὰ θηρία της καὶ τοὺς θανατεροὺς πυ-ρετοὺς της — ἡ ὅτι συναντᾷ τὰ χα-ρακτηριστικὰ χωριά τῶν νέγων μὲ τὶς κωνικὲς κάζες τους. Ἰσα ἰσα ἡ μικρὴ κομόπολη, ὄντας κέντρο του-ρισμοῦ, ἔχει ἀρχετὰ εὐρωπαϊκὴ ἐμ-φάνιση, μὲ τὴ δεινροστομία της, τὸ πάροχο της, τὰ εὐπρόσωπα σπῆματα της καὶ τὸ τεράστιο «παλάς» της πού ὑ-ψώνει τὴ μάζα του σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς γραφικότερες τοποθεσίες. Ἀλλὰ ὅταν ἐφτάσα, δλ' αὐτὰ — κομόπολη, ὄχθες, ποτάμι, νησάκια, βράχια ἀπὸ γρανί-τη καὶ ἀπὸ βασάλτη, ξενοδοχεῖο, κι' ἡ Ἐρημος πού τὰ περιβάλλει — ἀκι-νητοῦσαν μέσα σ' ἕνα φῶς τόσο ἐκ-τυφλωτικό, πού καταντοῦσε ἀπάν-θρωπο, ἐνῶ τὰ πνεμόνια μου γέμι-ζαν ἀπὸ τὴν καφετερὴ, καταθλιπτικὴ

πνοὴ τῆς μαύρης ἡπείρου. Λίγο ἀρ-γότερα, καθισμένοι σὲ μιὰ βεράντα τοῦ ξενοδοχείου, ἀκούγα μέσα στὴν πᾶμφωτη σιγῇ ἕνα ἐπίμονο καὶ μο-νότονο τὰμ-τὰμ πού ἔρχοταν ἀπὸ ἕνα ἀντικρινὸ νησί, ἐνῶ κάτω ἀπ' τὰ πόδια μου ἔβλεπα νὰ πηγαίνω ἐρχο-νται, στὴ γυμνότερη ἐπιφάνεια τῶν νερῶν τοῦ Νεῖλου, μικροσκοπικὲς βαρκοῦλες, πραγματικὰ σκαφίδια, μ' ἕνα γυμνὸ σουδανέζικο παιδάκι στὴν κάθε μιὰ, πού σχεδὸν ἔκανε ἕνα σῶμα μαζί της.

Τὸ μονότονο ἐκεῖνο τὰμ-τὰμ, ἡ εἰκόνα τῶν μικρῶν σουδανέζων μέσα στὰ σκαφιδωτὰ μονόξυλα, καὶ τὸ ἀ-νῆλεο φῶς πού πύρυνε τὰ πάντα, σύνθεταν κάτι σὰν τὸ πρελούντιο μιᾶς συμφωνίας ὅπου δὲν ἔμπαινε κανένα αἰγυπτιαστικὸ μοτίβο, — μιᾶς συμφωνίας καθαρὰ ἀφρικανι-κῆς. Μ' ἔκαναν νὰ νιώθω ὅτι εἶχα φτάσει σ' ἕνα σημεῖο τοῦ ταξιδιοῦ μου πού ἦταν ἕνα τέρμα, καὶ πού μπορούσε νάταν, ἂν ἤθελα, ἕνα ξε-κίνημα. Ἡ μαύρη ἡπείρος, ἡ ἀχα-νὴς καὶ πρωτόγονη, μοῦ ἀνοίγε, ἐκεῖ πού εἶχα φτάσει, τὶς πύλες της...

Τὴν ἐντύπωση αὐτὴ τὴν κάνει ἀκόμα πιὸ ἐντονὴ ἡ παρουσία, στὰ πρό-θυρα τοῦ Ἀσσουάν καὶ τῆς Ἐρήμου, ἐνὸς ὁλοκλήρου συνοικισμοῦ Σουδα-νέζων καὶ μιᾶς κατασκήνωσης Μπι-σαρέν, πού εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς νομα-δικὲς φυλὲς τῆς Ἐρήμου.

Οἱ ἄντρες περιφέρονται μ' ἕνα μα-κρὸν ἀκόντιο, πού τὸ κρατοῦν στὸ χέρι σὰ σκήπτρο, καὶ φοροῦν ἀπά-νω τους ἕνα σωρὸ φτηνὰ καὶ βάρ-βαρα κοσμήματα ἐνῶ οἱ γυναῖκες ἔ-χουν κρεμασμένο στὴν τρυπημένη τους μὴττ ἕνα χρυσὸ δαχτυλίδι. Ζοῦν μέσα σὲ μικρὲς μισοστρόγγυλες τέν-τες ἀπὸ ψάθα, κι' εἶναι μικρόμπο-ροι ἀπὸ κάρβουνα καὶ πρόβατα, πού γιὰ νὰ τὰ βόσκουν ἀναγκάζονται νὰ κάνουν μιὰ νομαδικὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὴ Θάλασσα ἴσαμε τὰ σύνορα τῆς Αἰθιοπίας.

Οἱ Μπισαρέν καυχῶνται πὼς εἶ-

ναι απόγονοι τῶν στρατιωτῶν τοῦ... Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἡ περηφάνεια τους ὅμως γιὰ τὴν ἐνδοξη αὐτὴ καταγωγή δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ ἐμεταλλεύονται τὴν περιέργειά που προκαλοῦν στοὺς εὐρωπαίους περιηγητὲς—εἰτε ὀργανώνοντας γι' αὐτοὺς πολεμικοὺς χοροὺς (πού τοὺς πληθύνονται μὲ λίρες), εἰτε ζητώντας σας χρήματα μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ σταθοῦν νὰ τοὺς φωτογραφῆσετε, εἰτε καὶ τρέχοντας τὸ κατόπι σας μόλις παρουσιασθεῖτε στὴν κατασκήνωσή τους καὶ ζητώντας σας «μπαχσίς» μὲ φωνὲς καὶ τραβήγματα ἀνθρώπων που ζητοῦν—τουλάχιστον!—τὴν ἐπιστροφὴ ἐνὸς δανείου...

Οἱ περιηγητὲς τῶν πρακτορείων τοῦ τουρισμοῦ ποὺ ἐπισκέπτονται τὸ Ἀσσουάν δὲν εἶναι πιά σήμερὰ τόσο πολλοὶ ὅπως ἄλλοτε. Οἱ περισσότεροι δὲν ξεπερνᾶν τὸ Λουξορ, γιὰτὶ ἀπὸ τότε που οἱ Ἀγγλοὶ ἔχτισαν στὸ Ἀσσουάν ἓνα τεράστιο φράγμα γιὰ τὴ συγκέντρωση τῶν νερῶν τοῦ Νείλου, ἡ μοναδικὴ ἀρχαιότητά του, ὁ ναὸς τῶν Φιλῶν βρισκεται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ Νείλου ὅλους τοὺς μῆνες τοῦ χειμῶνα, που εἶναι οἱ τουριστικοὶ μῆνες τῆς Ἀνω Αἰγύπτου.

Ὁ Λοτί, κι' ὕστερ' ἀπ' αὐτὸν καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἀναθεμάτισαν τοὺς Ἀγγλους γιὰ τὸ φράγμα αὐτό, που σκεπάζει κι' ἐκθέτει στὴν καταστροφικὴ ἐνέργεια τῶν νερῶν αὐτὸν τὸ ναὸ που ἦταν ὁ πῖθ ὠραίος κι' ὁ καλύτερα διατηρημένος ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου καὶ που γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὸν εἶχαν ὀνομάσει «μαργαριτάρι τοῦ Νείλου».

Προσωπικά, ὅσο κι' ἂν λυπᾶμαι που δὲν εἶδα τὸ ναὸ τῶν Φιλῶν, δὲ συμμεριζομαι αὐτὴ τὴν ἀγανάκτηση. Τὸ φράγμα αὐτὸ δὲν εἶναι μόνο ἓνα χρησιμὸτάτο ἐργὸ (γιὰτὶ κανονίζει τὴ ροὴ τοῦ Νείλου ὥστε ν' ἀποφεύγονται οἱ καταστροφές που ἔκαναν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους στὸν γεωργικὸ πληθυσμὸ τῆς Αἰγύπτου οἱ μεγάλες πλημμύρες τοῦ χειμῶνα κι' οἱ

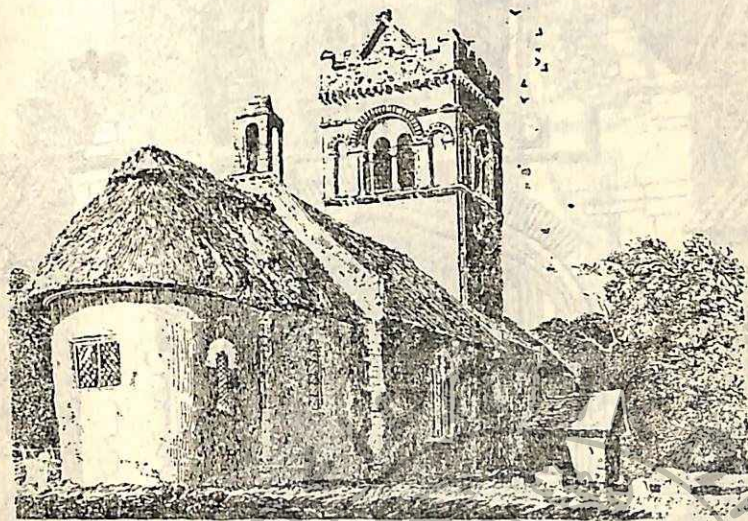
μεγάλες ξηρασίες τοῦ καλοκαιριοῦ), ἀλλὰ κι' ἓνα ἐργὸ ἀξιοθαύμαστο. Ἡ ἀγάπη γιὰ τὰ παλιὰ πράγματα δὲν πρέπει νὰ μᾶς τυφλώνει σὲ σημεῖο που νὰ μὴ βλέπουμε τὴν ὁμορφιά που μπορεῖ νὰ ὑπάρχει σ' ἓνα σύγχρονο ἐργὸ. Καὶ τὸ φράγμα τοῦ Ἀσσουάν ἔχει, στὸ εἶδος του, μεγάλη ὁμορφιά. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἐπισκεφθεῖ κανεὶς τὸ Ἀσσουάν μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τὸ δεῖ.

Εἶναι ἓνα κολοσσιαῖο ἐργὸ που μπροστά του τὸ δικό μας φράγμα τοῦ Μαραθῶνα θὰ φαινόταν λιλιπούτειο. Καμωμένο ὁλόκληρο ἀπὸ γρανίτη, εἶναι εἴκοσι μέτρα ψηλὸ, 2152 μέτρα μακρὸ, κι' ἡ δεξιὰ μενὴ τῶν νερῶν που δημιουργήσε ἔχει ἔκταση 290 μιλίων: εἶναι, δηλαδὴ, μιὰ σωστὴ «ἐσωτερικὴ θάλασσα» πέντε δισεκατομμυρίων κυβικῶν μέτρων νεροῦ, που ἀπλώνεται ὡς τις πύλες τοῦ Σουδάν καὶ που τὰ μικρὰ βαπόρια τοῦ Νείλου κάνουν δυὸ μέρες νὰ τὴν ταξιδεύουν.

Τὸ φράγμα αὐτό, που στοίχισε ἐννιά ἑκατομμύρια λίρες, ἔχει 180 στόμια, ἀπ' τὰ ὁποῖα μόνο τὰ 24 μένουν συνήθως ἀνοιχτά, ἀφήνοντας νὰ ξεχύνονται κάθε δευτερόλεπτο 5760 κυβ. μ. νεροῦ. Ἐνα τρόλλεϋ, που τὸ σπρώχνουν δυὸ βερβερίνοι, σᾶς πηγαίνει ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη του στὴν ἄλλη. Τὸ θῆμα που σᾶς παρουσιάζεται σ' αὐτὴ τὴ διαδρομὴ εἶναι θυμαῖσιο. Ἀπὸ τὸ ἓνα πλευρὸ τοῦ φράγματος ἀπλώνεται ἡ ἀπέραντη ἐσωτερικὴ θάλασσα, γαλάζια καὶ ἡρεμὴ σὰ λίμνη, μὲ χαμηλὰ, ἐδῶ κι' ἐκεῖ, νησάκια, μαυρεῖδερά σάν τὰ νησιά τῆς λάβας στὴ Σαντορίνη, ἐνῶ ἀπὸ τ' ἄλλο πέφτουν σάν καταρράχτης τὰ νερά τοῦ Νείλου μὲ δαιμονισμένο βουητό—γεμίζοντας τὸν ἀέρα μὲ ψεκᾶδες που παίρνουν σὸ φῶς ὅλα τὰ χρώματα τῆς ἱριδᾶ—καὶ σκορπίζονται λίγο πῖθ πέρα ἀνάμεσα στοὺς ἀναρίθμητους μονόλιθους που μοιάζουν, ὅπως εἶπα, σὰ γυαλιστερὰς φάκιες που στεγνώνουν στὸν ἥλιο...

Οἱ χαλκογραφίες τοῦ Κότμαν

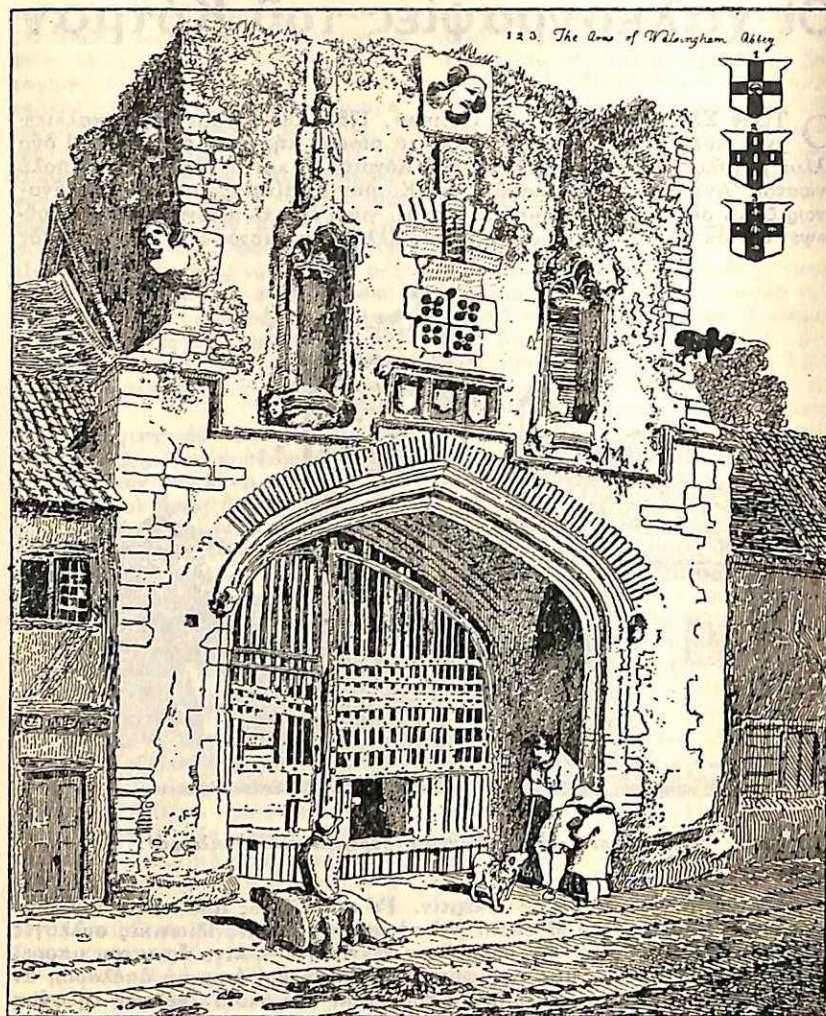
Οἱ Τζῶν Σέλλ Κότμαν (J. S. Cotman, 1782-1842) εἶναι ἓνας καλλιτέχνης πολὺ λίγο γνωστὸς ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς πατρίδας του. Οἱ δύο ἄλλοι μεγάλοι Ἀγγλοὶ τοπιογράφοι, ὁ Κόνσταμπλ καὶ ὁ Τέρνερ εἶναι πολὺ γνωστοί. Ἀντίθετα ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Κότμαν σὲ πίνακες τοπειῶν δὲν ἀναγνωρίζεται σὲ καμιὰ ἱστορία τῆς τέχνης, γιὰτὶ ἔχει τὸ μειονέκτημα ὅτι δούλεψε σὲ ἀκουαρέλλες, ὅπως καὶ ἓνας ἄλλος ξεχωριστὸς καὶ λίγο γνωστὸς

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Γκίλλιγκαμ (βορειοανατολικὴ πλευρὰ).

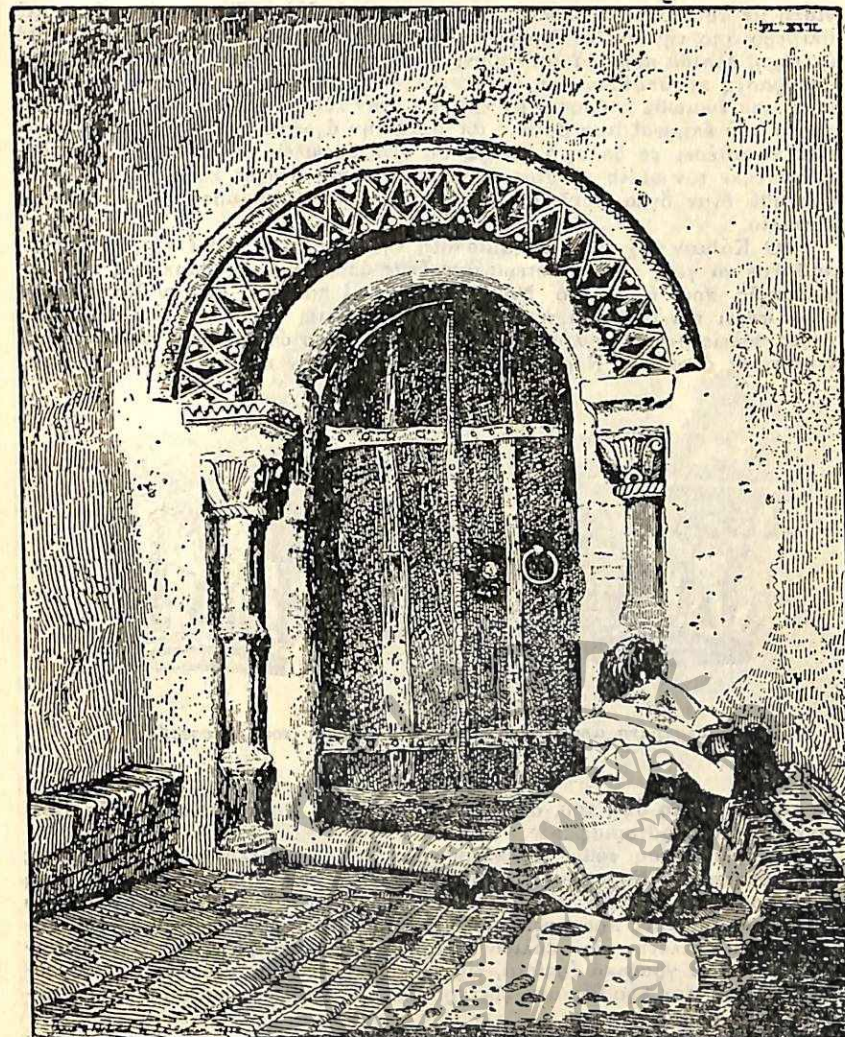
Ἀγγλος ζωγράφος, ὁ Τόμας Γκέρτιν. Γι' αὐτὸ ἐκτὸς ἀπὸ κείμενα που βρίσκονται στὸ Βρεταννικὸ Μουσεῖο καὶ σὲ μερικὲς ὥραιες ἰδιωτικὲς συλλογές—κυρίως στὸ Νόρουιτς, τὴν πόλη ὅπου γεννήθηκε—, λίγα ἐργὰ του μπορεῖ νὰ δῇ κανεὶς. Ἐμεινε μία περιορισμένη τοπικὴ καὶ ἀτομικὴ ἀπόλαυση ἐν καὶ τώρα ἔχουμε κατανοήσει ὅτι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀπέδωσε τὴ φύση ἦταν τὸ ἴδιο λαμπρὸς καὶ πρωτότυπος—μὲ περιορισμένη κάπως προοπτικὴ—ὅσο καὶ τῶν μεγάλων συγχρόνων του ζωγράφων.

Οἱ Ἀγγλοὶ τοπιογράφοι ποὺ δούλευαν σὰ πρῶτα 30 χρόνια τοῦ 19ου αἰῶνα, ἐκφράζουν στὴ ζωγραφικὴ τὸ ἴδιο αἶσθημα θαυμασμοῦ καὶ τὸ ἴδιο θρησκευτικὸ δέος που βρίσκουμε στοὺς μεγάλους ρωμαντικούς ποιητές. «Ἡ γῆ δὲν ἔχει νὰ δεῖξῃ τίποτα πῖθ ὁμορφῶς», εἶπε ὁ ποιητὴς Οἰδόντγουορθ γιὰ τὴ γέφυρα τοῦ Οὐέστμινστερ ἓνα πρῶτ' καὶ τὰ λόγια του ἐρμηνεύονται μὲ τὰ ὁράματα τοῦ Γκέρτιν καὶ τοῦ Κότμαν. Ἡ φύση φαίνεται ἡρεμὴ, φωτεινὴ καὶ εὐγενικιά. Ὅταν βρίσκεται κανεὶς μπροστά της

Εἴσοδος τῆς μονῆς τοῦ Γουώλσιγκαμ.

αισθάνεται ἓνα θρησκευτικὸ δέος. Ὅπως ὁ Οὐόρντσογουορθ ἐλευθέρωσε τὴν ποίηση ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ κλασικισμοῦ τοῦ 18ου αἰῶνα, ἐτοίμοι οἱ δύο ζωγράφοι καταργήσανε τὴ μόδα τῆς ἐποχῆς τους, γιὰ τὰ «γραφικὰ τοπία» καὶ τὴν προτίμησιν γιὰ τὰ «ἐξοχικὰ σπιτάκια». Ἀντικρύζουν τὸ τοπίο

Νοτία Πύλη τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ράγκτον Χόλμ.

τῆς περιοχῆς ὅπου γεννήθηκαν μὲ βαθεῖα εὐαισθησία καὶ ἀγάπη, ὅποιος καὶ ἂν εἴναι, ὁ Κόνσταμπλ τὸ Σάφολκ, ὁ Κότμαν τὸ Νόρφολκ ἢ ὁ Γκέρτιν τῆς δὲχθης τοῦ Τάμεσιν.

Ὁ ποιητὴς Λώρενς Μπίνυον, ἔγραψε γιὰ τὸν Κότμαν: «Εἶχε νὰ ἀγα-

νιστή με αδιάκοπες δυσκολίες, με βασανιστικές ιδέες. Τίποτα δεν είναι πιο θλιβερό από την ανεξάντλητη έλπιδα του ότι θα τον αναγνωρίσουν, ότι θα επιτύχει, έλπιδα που όλο και έσβυνε. Τίποτα δεν είναι πιο ευγενικό από την ακούραστη προσπάθεια που έκαμε για να πολεμήσει τις κακοτυχίες αν και μέσα του ένοιωθε κούραση, αν και είχε έναν ευαίσθητο και τρυφερό χαρακτήρα που έπηρευσόταν βαθιά απ' αυτή την αγωνία. "Αν είχε αποτύχει, αν είχε καταθέσει τα όπλα, ο κόσμος θα είχε άσφαλως συγκινηθεί. "Αλλά δεν χρειάστηκε τον οίκτο κανενός. Κυνηγημένος και άτυχος καθώς ήταν, δημιούργησε έναν όγκο δουλειάς που τον διακρίνει θαυμαστή τελειότητα και ποιικιλία.

Ο Κότμαν άρχισε να χρησιμοποιεί την χαρακτηριστική, την εποχή που προσπαθούσε να γίνει κάτι καλύτερο από ένας άποτυχημένος δάσκαλος της ζωγραφικής που ήταν στο Νόρουντς, όταν οι πόλεμοι με τον Ναπολέοντα είχαν φέρει την οικονομική παρακμή της άλλοτε πλούσιας παλιάς πόλης. Δίγες πόλεις στην Άγγλία έχουν να δείξουν τόσο ωραία έργα παλιάς αρχιτεκτονικής όπως το Νόρουντς. Ο ίδιος ο Κότμαν το περιγράφει λέγοντας

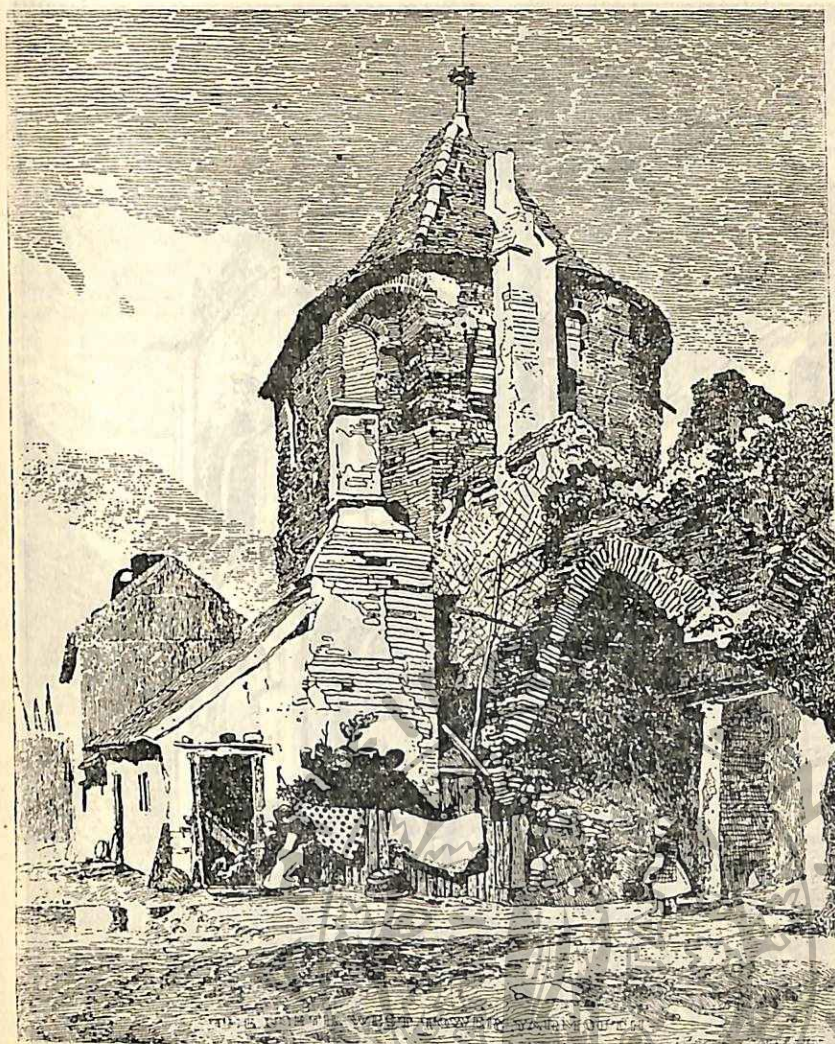

Κιονόκρανα από τη μονή 'Αγίου Γεωργίου του Μπασσεβίλ.

«...ότι «στην ήρεμη όψη του, δεν παραβάλλεται με καμιά πολιτεία της Βρετανικής Αυτοκρατορίας...»

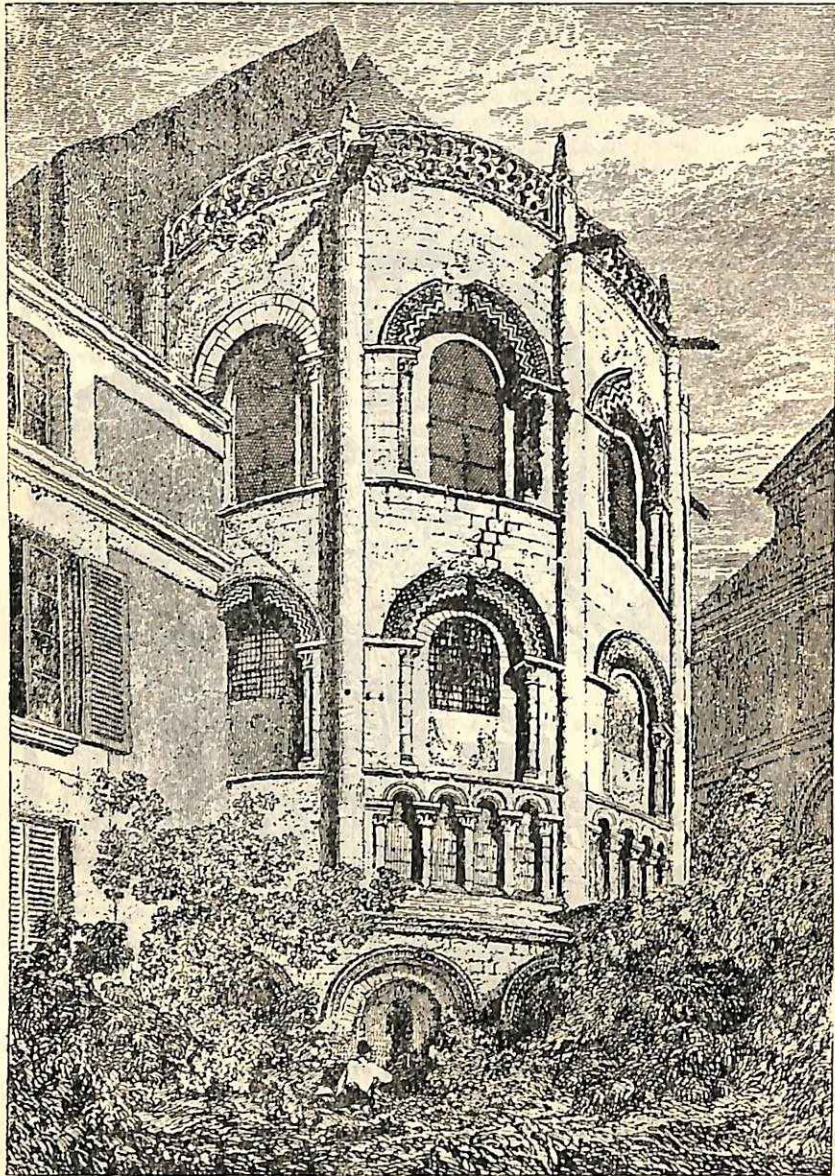
Ο πρώτος του τόμος χαλκογραφιών με τον τίτλο «'Αρχιτεκτονικές 'Αρχαιοότητες του Νόρφολκ» (1818) έτοιμάστηκε κατά μεγάλο μέρος χάρις στον προστάτη του τον τραπεζίτη Ντόουζον Τέρνερ. Ο Ντόουζον Τέρνερ ήταν ένας από τους πρώτους ερασιτέχνες που ενδιαφέρθηκαν για την αρχαιολογική μελέτη των παλιών κτιρίων και στράφηκαν από τον ένθουσιασμό για τα γραφικά ερείπια, τις κουκουβάγιες, τους κισσούς και τα συναισθήματα, στα προβλήματα της χρονολογίας και στον καθορισμό των μεσαιωνικών ρυθμών.

Για το λόγο αυτό στα έργα του φαίνεται ότι ο Κότμαν είδε τα κτίρια καθαρά και χωρίς κανένα ρωμαντισμό. Οι ρωμανικές λεπτομέρειες τονίζονται με κατανόηση για το βάρος και τη δύναμή τους, οι όγκοι των μοναστηριών και των πύργων παίρνουν μια στερεότητα διαφορετική από την θολή, σαν όνειρου ατμόσφαιρα που τους έδωσε ο ζωγράφος Τέρνερ στα τελευταία του έργα. Οι όμορφες έκκλησιες των χωριών του Νόρφολκ από την τελευταία περίοδο του Μεσαίωνα που χτίστηκαν με τις περιουσίες των εμπόρων και μισσερειπώθηκαν στις αρχές του 19ου αιώνα, παρουσιάζονται

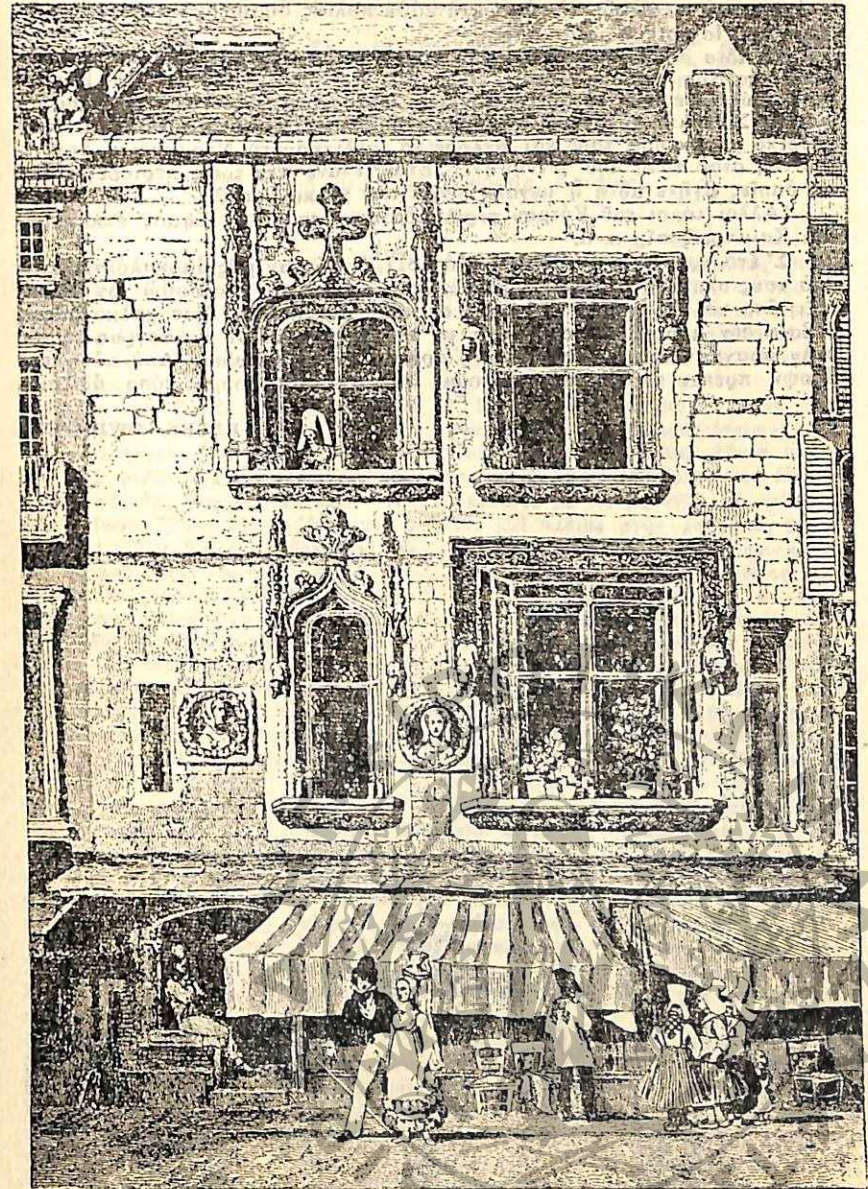

Ο Βορσιδουνικός πύργος στο Γιάρμουθ.

με ένα τρόπο που αναδεικνύει τις άνετες, καθαρές γραμμές τους. Δεν υπάρχουν κουραστικές λεπτομέρειες ούτε ρωμαντικά φυλλώματα. Τα ερείπια είναι ερείπια, έχουν όμως την όμορφιά μόνα τους, χωρίς να γίνονται θέμα φτηνής αισθηματολογίας. Ο Κότμαν ήταν ένας από τους πρώτους Άγγλους καλ-

Ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος στὸ Κὰν τῆς Γαλλίας.

Σπίτι στὴν ὁδὸ Σαιν-Ζαν στὸ Κὰν τῆς Γαλλίας.

λιτέχνες που κατάλαβε την ομορφιά κάθε παλιάς δημιουργίας χωρίς το δόλωμα του ιστορικού ρωμαντισμού.

Τα ίδια προεργήματα βρίσκουμε στη σειρά «Αρχιτεκτονικές Αρχαιοτήτες της Νορμανδίας» (1822). Όπως λέει ο Νιόουζον Τέρνερ, ο Κότμαν όταν δούλευε επάνω σε αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες γνωστές στο Νορφολκ για την Σουξονική καταγωγή τους, παρατήρησε και τον αναμφισβήτητο Νορμανδικό χαρακτήρα τους και θέλησε να μελετήσει τη Νορμανδική αρχιτεκτονική στον τόπο που γεννήθηκε. Έτσι, έκανε εκεί τρεις περιοδείες από τις οποίες βγήκε αυτή η μεγάλη σειρά των χαλκογραφιών.

Άλλοι τόμοι του Κότμαν περιλαμβάνουν σπουδές τάφων, εκκλησιών του Καίμπριτζσάιρ κ. ά.

Σ' ένα γράμμα στον Τέρνερ στα 1811, ο Κότμαν μάς αποκαλύπτει κάτι από τους σκοπούς των χαλκογραφιών του. «Ασφαλώς ακολουθώ τον Πιρανέζι, όσο και αν ύστερῶ απ' αυτόν σε κάθε αναζήτηση». Σάν χαλκογράφος βέβαια δεν μπορεί να συγκριθῇ με τον Πιρανέζι. Οι χαλκογραφίες του στην πραγματικότητα είναι απλές αρχιτεκτονικές σπουδές. Από οὗτη τὴν ἔπιση πρέπει νά τίς ἀντικρύσουμε καί τότε θά δοῦμε πόσο ἀξίζουν.

HELEN LOWENTHAL

Ο λόγος του γιατροῦ

Του R. K. NARAYAN

(Από τὸ «An Astrologer's Day»

ἐκδ. Eyre and Spottiswoode, Λονδίνο)

Ο ἄνθρωποι πῆγαιναν σ' αὐτὸν δ-
ταν ὁ ἄρρωστος ἦταν πιά σὰ τε-
λευταία του. Ὁ δρ. Ραμάν πολλές φο-
ρές τοὺς ἔλεγε θυμωμένος: Γιατί δὲν
ἐρχόσασταν μιά μέρα νωρίτερα;

Ὁ λόγος ἦταν πολὺ φανερός—ἡ ἐ-
πίσκεψη στοίχιζε 25 ρούπης καὶ ἀκό-
μη κάτι πὶο σπουδαῖο, οἱ ἄνθρωποι ἤ-
θελαν νὰ ξεγελοῦνται μὲ τὴ σκέψη ὅτι
δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμη ἡ ὥρα νὰ φω-
νάξουν τὸν δρ. Ραμάν. Τὸ εἶχαν γιὰ
κακὸ οἰωνό. Ὅταν ἐμφανίζοταν πιά ὁ
μεγάλος αὐτὸς ἄνθρωπος ἐσήμαινε ὅτι
θὰ ἀποφασίζοταν ὀριστικά ἀν ὁ ἄρ-
ρωστος θὰ ζοῦσε ἢ θὰ πέθαινε. Δὲν ὁ-
πῆρχε περιθώριο οὔτε καιρὸς γιὰ ἐν-
δοιασμοὺς ἢ γιὰ προχειροδουλεῖες. Ὑ-
στερα ἀπὸ τόσα χρόνια πείρας ὁ για-
τρός εἶχε ἀποκτήσει ἕνα κάπως ἀπό-
τομο τρόπο νὰ λήθῃ τὴν ἀλήθεια καθα-
ρά· γι' αὐτὸ ἀκριδῶς ἡ γνώμη του ὁ-
πολογιζόταν· δὲν ἦταν ἕνας ἀπλὸς για-
τρός πού ἔλεγε τὴ
γνώμη του, ἀλλὰ ἕ-
νας δικαστὴς πού ἀ-
πῆγγελε τὴν ἀπόφα-
σή του. Ἡ ζωὴ τοῦ
ἀρρώστου κρεμόταν
ἀπὸ τὰ λόγια του.
Αὐτὸ δίκαια ἀπαχο-
λοῦσε πάντα τὸν δρ.
Ραμάν. Γιατί δὲν πί-
στευε ὅτι τὰ εὐχάρι-
στα λόγια σῶζουν τὴ
ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.
Δὲν πίστευε ὅτι ἦταν
δουλειά του νὰ προ-
μηθεύῃ ἄχρηστα ναρ-
κωτικά, ὅταν μέσα σὲ
λίγες ὥρες ἡ φύση θὰ
τοὺς ἔλεγε τὴν ἀλή-

θεια. Ὡστόσο, ὅταν ἔδλεπε πῶς ὑπῆρ-
χε καὶ ἐλάχιστη ἐλπίδα, ὠπλιζόταν
καὶ ἐμπαινε στὴ μάχη· μπορεῖ νὰ ἦταν
γιὰ ὥρες ἢ γιὰ μέρες, ὡστόσο δὲν ὁ-
ποχωροῦσε ποτὲ ὥσπου νὰ ἀποσπᾶση
τὴ νίκη ἀπὸ τὸ θάνατο.

Σήμερα, ὅπως στεκόταν πάνω ἀπὸ
ἕνα κρεβάτι, ὁ γιατρός ἐνοίωσε τὴν
ἀνάγκη νὰ πῇ ψεύτικα λόγια παρη-
γοριάς καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ἀκόμα.
Σκοῦπισε μὲ τὸ μαντήλι τὸ μέτωπό
του καὶ κάθισε στὴν καρέκλα, δίπλα
στὸ κρεβάτι. Μπροστὰ του βρισκόταν
ἐκπλωμένος ὁ πὶο ἀγαπημένος φί-
λος πού εἶχε στὸν κόσμο, ὁ Γκο-
πάλ· γνωρίζονταν 40 χρόνια, ἀπὸ
τὸν καιρὸ πού παίζανε στὸ νηπιαγω-
γεῖο. Δὲν μπορούσαν βέβαια νὰ βλέ-
πωνται τόσο συχνά ὅσο ἤθελαν, γιατί
καὶ οἱ δύο τοὺς ἦταν ἀπορροφημένοι
ἀπὸ τὴν οἰκογένεια καὶ τὸ ἐπάγγελμα
τοῦς. Πολλές φορές, τὴν Κυριακή, ὁ

Γκοπάλ πῆγαινε στὸ
ιατρεῖο καὶ περίμενε
ὑπομονετικά σὲ μιὰ
γωνιά ὥσπου νὰ τε-
λειώσῃ ὁ γιατρός τὴ
δουλειά του. Καὶ τό-
τε τρώγανε μαζί, πῆ-
γαιναν σὸν κίνημα-
τογράφο καὶ μιλοῦ-
σαν γιὰ τὴ ζωὴ καὶ
τὶς δουλειές τοῦς. Ἦ-
ταν μιὰ κλασσικὴ φι-
λία, πού στεκόταν φη-
λά, ἀπρόσβλητη ἀπὸ
τὸ χρένο καὶ τὰ γε-
γονότα τῆς ζωῆς.

Ἀπορροφημένοι στὴ
δουλειά του ὁ δρ. Ρα-
μάν δὲν εἶχε προσέξῃ

Ὁ Ρ. Κ. Ναράγιαν εἶναι ἕ-
νας ἀπὸ τοὺς νέους Ἰνδοὺς
συγγραφεῖς πού γίνονται ὅλο
καὶ περισσότεροι γνωστοὶ στὴν
Ἀγγλία. Ἐχει ἐκδόσει πολ-
λὰ μυθιστορήματα καὶ διη-
γήματα. Τὸ βιβλίο του «Ἡ
ἡμέρα ἐνός ἀστρολόγου», ἀπὸ
τὸ ὁποῖο δημοσιεύουμε τὸ πα-
ρακάτω ἀπόσπασμα εἶναι μιὰ
συλλογὴ ἀπὸ διηγήματα πού
τὰ περισσότερα δημοσιεύτη-
καν γιὰ πρώτη φορὰ σὲ πε-
ριοδικό «Ὁ Ἰνδός» τοῦ Μα-
δράς. Ὁ Ναράγιαν εἶναι
ἕνα μικρὸ χωριὸ στὴ Μυσόρη.

δτι ὁ Γκοπάλ εἶχε τρεῖς μῆνες καὶ περισσότερο νὰ φανῇ στὸ ἱατρεῖο του. Τὸ θυμῆθηκε μόνο δταν εἶδε τὸ γυιό του νὰ κάθεται σ' ἓνα πάγκο τοῦ ἱατροῦ, ἓνα πρωτὶ ποῦ ἦταν πολὺς κόσμος ἐκεῖ. Ὁ δρ. Ραμάν δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ μιλήσῃ παρὰ ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα. Ὅταν τελείωσε τὴ δουλειά του καὶ ἦταν ἑτοιμος νὰ μπῇ στὸ χειρουργεῖο, φώναξε τὸν νεαρό καὶ τὸν ρώτησε τί ἤθελε. Ὁ μικρὸς ἦταν νευρικός καὶ ντροπαλός.

— Μ' ἐστειλε ἡ μητέρα μου.

— Τί θέλεις;

— Ὁ πατέρας εἶναι ἄρρωστος...

Ἦταν ἡμέρα χειρουργεῖο καὶ εἶχε δουλειά ὡς τις τρεῖς τὸ ἀπόγευμα. Μόλις τελείωσε ἔφυγε βιαστικός ἀπὸ τὴν κλινικὴ γιὰ τὸ σπίτι τοῦ φίλου του ποῦ βρισκόταν στὸ Δώλεϋ.

Ὁ Γκοπάλ ἦταν ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι σὰν νὰ κοιμόταν. Ὁ γιατρός πῆγε κοντὰ του καὶ ρώτησε τὴ γυναίκα του:

— Πόσο καιρὸ εἶναι στὸ κρεβάτι;

— Ἐνάμιση μῆνα, γιατρέ.

— Ποιὸς τὸν παρακολουθεῖ;

— Ὁ γιατρός ποῦ μένει κοντὰ μας.

Ἐρχεται κάθε τρεῖς ἡμέρες καὶ τοῦ δίνει γιατρικό.

— Πῶς τὸν λένε;

Δὲν εἶχε ἀκούσει ποτὲ τὸ ὄνομά του.

Δὲν τὸν ξέρω, ἀλλὰ θὰ ἤθελα ἂν εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ μιλοῦσε γι' αὐτό. Γιατί, μὰ γιατί δὲν με εἰδοποιῆσατε νωρίτερα;

— Νομίσαις πῶς θὰ εἶχατε πολλὴ δουλειά καὶ δὲν θέλαμε νὰ σὰς ἀνησυχίσουμε χωρὶς λόγο.

Ἦθελαν νὰ δικαιολογηθοῦν καὶ ἦταν δυστυχεῖς. Δὲν ὑπῆρχε πιά καιρὸς γιὰ χάσιμο. Ἐβγαλε τὸ ἐπανωφόρι του καὶ ἀνοίξε τὴν τσάντα του. Ἐβγαλε μιὰ σήριγγα ἢ βελόνα ἑδραζε πάνω στὴ σόμπα. Ἡ γυναίκα τοῦ ἀρρώστου ἔκλειε σιγανὰ σὲ μιὰ γωνιά καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὸν ρωτήσῃ διάφορα πράγματα.

— Σὰς παρακαλῶ μὴ μὲ ρωτᾶτε, εἶπε ἀπότομα ὁ γιατρός.

Κοίταξε τὰ παιδιὰ ποῦ παρακολουθοῦσαν τὴν ἀποστείρωση καὶ εἶπε:

— Στείλιτε κάπου τὰ παιδιὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μεγάλο.

Ἐκανε τὴν ἐνεση, ξανακάθισε στὴν καρέκλα καὶ παρακολοῦθους τὸ πρόσωπο τοῦ ἀρρώστου συνεχῶς, περισσότερο ἀπὸ μιὰν ὥρα. Ὁ ἀρρωστος ἔμεινε πάντοτε ἀκίνητος. Τὸ πρόσωπο τοῦ γιατροῦ γυάλιζε ἀπὸ τὸν ἰδρώτα, τὰ βλέφαρά του βάραιναν ἀπὸ τὴν κόπωση. Ἡ γυναίκα τοῦ ἀρρώστου στεκόταν σὲ μιὰ γωνιά καὶ ἔδλεπε σιωπηλῇ. Ρώτησε δειλά:

— Γιατρέ νὰ σὰς πῶ ἓνα καφέ;

— Ὁχι, ἀπάντησε ἐκείνος, μ' ὅλο ποῦ πεινοῦς πολὺ γιατί δὲν εἶχε φάει τὸ μεσημέρι. Σηκώθηκε καὶ εἶπε:

— Θὰ γυρίσω σὲ λίγα λεπτὰ. Μὴν τὸν ἀνησυχῆσετε γιὰ κανένα λόγο.

Πῆρε τὴν τσάντα του καὶ μῆλκε στὸ αὐτοκίνητό του. Σὰ ἓνα τέταρτο γύρισε μ' ἓνα βοήθ καὶ μιὰ νοσοκόμο. Καὶ εἶπε στὴν κυρία τοῦ σπιτιοῦ:

— Πρέπει νὰ τὸν ἐγχειρήσω.

— Γιατί; γιατί; ρώτησε ἐκείνη δειλά.

— Θὰ σὰς πῶ γιὰ ὅλα σὲ λίγο. Ἀφήστε ἐδῶ τὸ γυιό σας νὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ σὰς πηγαίνατε στὸ διπλανὸ σπίτι νὰ μείνετε ἐκεῖ ὅπου νὰ σὰς φωνάξω.

Ἡ γυναίκα ζαλιστῆκε καὶ ἔπεσε στὸ πάτωμα, ἀνέκانه νὰ ἀντέξῃ τὴν ἀγωνία. Ἡ νοσοκόμα τὴν περιποιήθηκε καὶ τὴν πῆρε ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

Στις δέκα περιποῦ τὸ βράδυ ὁ ἀρρωστος ἀνοίξε τὰ μάτια του καὶ μετῴσας στὸ φίλο του. Παρασώσας μιὰ μικρὴ βελτίωση καὶ μπόρεσε νὰ πάρῃ λίγη τροφή. Σ' ὅλο τὸ σπῆτι ἀπλώθηκε ἓνα αἶσθημα ἀνακουφίσεως καὶ χαρᾶς. Ὅλοι περιτριγύρισαν τὸν γιατρό καὶ τοῦ ἐκφράζανε μὲ θερμὰ λόγια τὴν εὐγνωμοσύνη τους. Ἐκείνος καθόταν στὴν καρέκλα του δίπλα στὸ κρεβάτι, κοιτάζοντας σοβαρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἀρρώστου, χωρὶς νὰ δείχνῃ καθόλου δτι ἀκούσε τί τοῦ ἔλεγαν. Ἡ γυναίκα τοῦ ἀρρώστου ρώτησε:

— Γιατρέ, ξέφυγε τὸν κίνδυνο;

Χωρὶς νὰ στρέψῃ τὸ κεφάλι του, ὁ γιατρός εἶπε:

— Νὰ τοῦ δίνετε γλυκὸζῃ καὶ κοινὰ κάθε μιὰν ὥρα ἓνα δυὸ κουτάλια εἰναι ἀρκετὰ.

Ἡ γυναίκα πῆγε στὴν κουζίνα. Ἦταν ἀνῆσυχῃ. Ἐνοιθε πῶς ἔπρεπε νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια, ὅποια κι ἂν ἦταν.

Γιατί μιλοῦσε τόσο ἀόριστα ὁ μεγάλος γιατρός; Ἡ ἀγωνία της ἦταν ἀβάσταχτη. Ἴσως δὲν ἤθελε νὰ μιλήσῃ κοντὰ στὸν ἀρρωστο. Τοῦ ἔγνεψε ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς κουζίνας. Ὁ γιατρός σηκώθηκε καὶ πῆγε κοντὰ της.

— Τί συμβαίνει; Πῶς εἶναι;

Ὁ γιατρός δάγκωσε τὰ χεῖλια του καὶ τῆς εἶπε κοιτάζοντας στὸ πάτωμα:

— Μὴν ἐκνευρίζετε. Μὴ μὲ ρωτᾶτε ὅπου νᾶρθῃ ἡ ὥρα νὰ μάθετε.

Τὰ μάτια της μεγάλωσαν ἀπὸ τὸν τρόμο. Ἐσοφίξε νὰ χέρια της καὶ τοῦ εἶπε παρακλητικὰ:

— Πέστε μου τὴν ἀλήθεια.

Ὁ γιατρός εἶπε:

— Προτιμῶ νὰ μὴ σὰς πῶ τώρα.

Γύρισε καὶ ξαναπῆρε τὴ θέση του στὴν καρέκλα. Ἐνα φορὸς κλάμμα ἔσπασε μέσα στὴν ἡσυχία τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀρρωστος ταράχθηκε καὶ κοίταξε γύρω του ξαφνιασμένος. Ὁ γιατρός ξανασηκώθηκε, πῆγε στὴν πόρτα τῆς κουζίνας τὴν ἔκλεισε κι ἔτσι τὸ κλάμμα σταμάτησε.

Ὅταν ξανακάθισε στὴ θέση του ὁ ἀρρωστος τὸν ρώτησε σὰ νὰ ψιθύριζε: Κλαίει κανένας;

— Ὁ γιατρός τὸν συμβούλεψε:

— Μὴν κουράζεσαι. Δὲν πρέπει νὰ μιλάς.

Τοῦ ἔπιασε τὸ σφυγμό. Χτυποῦσε κιόλας ἀκατάστατα ἀπὸ τὴν προσπάθεια ποῦ εἶχε κάνει νὰ μιλήσῃ. Ὁ ἀρρωστος ρώτησε.

— Θὰ πεθάνω; Μὴ μοῦ τὸ κρύβεις.

Ὁ γιατρός ἀπέφυγε ν' ἀπαντήσῃ καὶ ἀκούμπησε στὴν καρέκλα. Δὲν εἶχε ξαναθερθεῖ σὲ τέτοια δύσκολη θέση. Δὲν ἦταν στὸ χαρακτηριστὸ του νὰ κρύβῃ τὴν ἀλήθεια. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς οἱ ἄνθρωποι ἔδιναν τόση σημασία στὰ λόγια του. Ἐρριξε κλεφτὰ μιὰ ματιὰ στὸν ἀρρωστο. Ἐκείνος τοῦ ἔγνεψε μὲ τὸ

χέρι νὰ πλησιάσῃ καὶ ψιθύρισε:

— Θέλω νὰ ξέρω πόσο θὰ ζήσω. Πρέπει νὰ υπογράψω τὴ διαθήκη μου. Εἶναι ἑτοιμῇ. Πές στὴ γυναίκα μου νὰ τὴν φέρῃ. Πρέπει νὰ υπογράψῃς γιὰ μάρτυρας.

— Ἀ, κουράζεσαι πολὺ, εἶπε ὁ γιατρός, ἡσυχάζε.

Τοῦ φάνηκε κουτὸ αὐτὸ ποῦ ἔλεγε. «Πόσο καλὰ θὰ ἦταν», σκέφθηκε, «νὰ τὰ παρατήσω ὅλα καὶ νὰ φύγω νὰ πάω κάπου ποῦ κανένας νὰ μὴν μὲ ρωτᾷ». Ὁ ἀρρωστος ἔσοφίξε τὸ χέρι τοῦ γιαιτροῦ μὲ τὰ ἀδύνατα χέρια του καὶ εἶπε.

— Ραμάν, εἶμαι τυχερός ποῦ ἐρίσκωσαι ἐδῶ αὐτὴ τὴ στιγμή. Μπορῶ νὰ βασισθῶ στὸ λόγο σου. Δὲν μπορῶ ν' ἀφήσω τὴν περιουσία μου ἀτακτοποίητη· αὐτὸ θὰ σημαίειν ἀτέλειωτα βάσανα γιὰ τὴν γυναίκα καὶ τὰ παιδιὰ μου. Ἐέρεις τὸν Σουμπιά καὶ τὴν κλῖκα του. Δός μου νὰ υπογράψω πρὶν εἶναι ἄργα. Πές μου...

— Μιὰ στιγμή, ἀπάντησε ὁ γιατρός. Πῆγε στ' αὐτοκίνητό του, κάθισε στὸ πίσω κάθισμα καὶ σκέφθηκε. Κοίταξε τὸ ρολόι του. Μεσάνυχτα. Ἄν ἦταν νὰ υπογράψῃ ἡ διαθήκη, αὐτὸ ἔπρεπε νὰ γίνῃ μέσα στὶς δυὸ ἐπόμενες ὥρες ἢ ποτέ. Δὲν μπορούσε νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν καταστροφὴ ποῦ θὰ γινόταν ἂν ὁ Γκοπάλ δὲν τὴν υπέγραψε. Ἦξερε πολὺ καλὰ τὰ εἰκογενειακὰ τοῦ Γκοπάλ καὶ τοὺς λύκους, τὸ Σουμπιά καὶ τοὺς ἄλλους. Μὰ τί μπορούσε νὰ κάνῃ; Ἄν τοῦ ζητοῦσε νὰ υπογράψῃ τὴ διαθήκη θὰ ἦταν σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε τὴ θανατικὴ του καταδίκη καὶ ἔτσι θὰ κατέστρεφε καὶ τὴν παρρημιότερη ἐλπίδα ποῦ ὑπῆρχε νὰ σωθῇ ὁ ἀρρωστος. Κατέβηκε ἀπὸ τ' αὐτοκίνητο καὶ πῆγε στὸ σπίτι. Ξανακάθισε στὴν καρέκλα. Ὁ ἀρρωστος τὸν ἔδλεπε παρακλητικὰ. Ὁ γιατρός εἶπε μέσα του.

— Ἄν τὰ λόγια μου μποροῦν νὰ τοῦ σώσουν τὴ ζωὴ, τότε δὲν θὰ πεθάνῃ. Ἄς πάῃ στὸ διάβολο ἡ διαθήκη. Τοῦ εἶπε: Γκοπάλ, ἀκούσε με.

Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ θὰ ἔκανε τὸν ἡθοποιὸ μπροστὰ σὲ ἀρρωστο ποῦ θὰ ἔκρυβε τὰ πραγματικὰ του αἰσθηματα καὶ θὰ ἔλεγε ψέμματα. Ἐκοψε

πάνω από τον άρρωστο και του είπε με τόνο παισικτικό και ζωηρό.

— Μην στενοχωριέσαι για τη διαθήκη. Θά ζήσης. Η καρδιά σου είναι γερή.

Όταν άκουσε τα λόγια του γιατρού το πρόσωπο του άρρώστου φωτίστηκε με μία καινούρια λάμψη.

— Έτσι νομίζεις; Ρώτησε με κάποια άνακούφιση. Άφού το λές εσύ πρέπει να είναι αλήθεια...

— Βέβαια είναι αλήθεια. Κάθε δευτερόλεπτο γίνεσαι και καλύτερα. Κοιμήσου ήσυχος. Δεν πρέπει με κανένα τρόπο να κουράζεσαι. Πρέπει να κοιμηθής βαθειά. Έγώ τώρα θά φύγω και θά ξανάρθω το πρωί.

Ο άρρωστος τόν κοίταξε μ' ευγνωμοσύνη για λίγο και ύστερα έκλεισε τα μάτια του. Ο γιατρός πήρε την τσάντα του και βγήκε από το δωμάτιο κλείνοντας την πόρτα σιγά.

Γυρίζοντας στο σπίτι του στάθηκε για λίγο στο νοσοκομείο, φώναξε το βοηθό του και του είπε.

— Ξέρεις σε θέλω για τον άρρωστο

του Δώλεϋ. Θά πεθάνη από στιγμή σε στιγμή. Πάρε μαζί σου και μία ένεση με... θά σου χρειαστεί σε περίπτωση που θά υποφέρη πολύ στο τέλος. Κάνε γρήγορα.

Τό άλλο πρωί πήγε στο Δώλεϋ στις 10. Πεταχτηκε από το αυτοκίνητό του και πήγε κατευθείαν στο κρεβάτι του άρρώστου. Ο άρρωστος ήταν ξύπνιος και φαινόταν πολύ καλά. Ο βοηθός του είπε ότι ο σφυγμός του ήταν κανονικός. Ο γιατρός έβαλε το στηθοσκόπιο στην καρδιά, άκουσε για λίγο προσεκτικά και είπε στη γυναίκα του άρρώστου:

— Μην στενοχωριέστε κυρία. Ο άντρας σας θά γίνει 90 χρονών.

Όταν ξανάφυγε για το νοσοκομείο ο βοηθός του καθόταν δίπλα του στο αυτοκίνητο.

— Θά ζήση, γιατρέ; ρώτησε.

— Βάζω, τι στοίχημα θέλεις. Θά ζήση και θά πάη στα 90. Ξέφυγε τόν κίνδυνο. Πώς δεν πέθανε απ' αυτή την προσβολή, είναι για μένα ένα αίνιγμα που δεν θά μπορέσω ποτέ να το καταλάβω.

Η ΣΩΤΗΡΙΑ 5000 ΠΑΙΔΙΩΝ

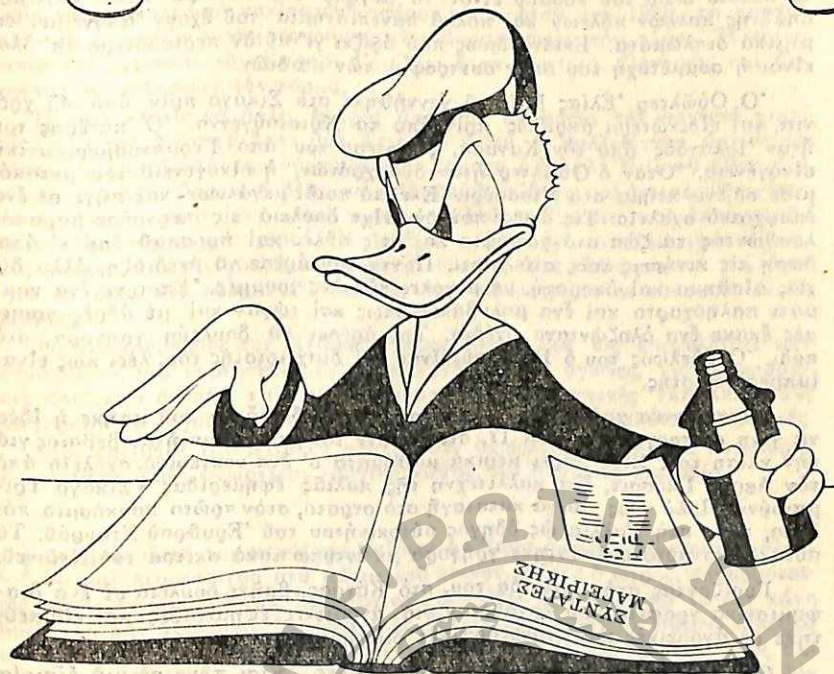
ΧΑΡΗ ΣΤΙΣ τελευταίες σπουδαίες ανακαλύψεις, χιλιάδες παιδιά που ως πριν λίγο ήταν καταδικασμένα να μείνουν ανάπηρα ή ακόμη και έντελως άνικα για τη ζωή, μπορούν να έλπιζουν. Είναι τα παιδιά που υποφέρουν από «παρ λυση του έγκεφαλου». Ός τώρα δεν ξέραμε κανένα τρόπο για να το βοηθήσωμε. Έγχε, ρήσεις, φάρμακα και μασάζ, άποδείκνυαν άχρηστα. Όσο μεγάλωναν τόσο χειροτέρευε και η κατάσταση τους, και το σώμα του: παραμυθωνόταν και καμπούρ αζε. Καθώς δεν μπορούσαν να μιλούν, επειδή ήταν άνικα να κ ρισαρχήσουν στους μύς που κινούνται όταν μιλούμε, έμεναν σιωπηλά, σάνα ήταν πνευματικά άναπηρα, ενώ το λογικό τους δεν είχε καμιά βλάβη.

Στά 1910, ένας ειδικός Άμερικανός γιατρός, ο Δρ. Phelps, άρχισε να κάνει πειράματα, με άπτελεσμα να βοηθί: η παραλυση του έγκεφαλου όφείλεται σε βλάβη των κινητικών έγκεφαλικών κυττάρων ή όποια σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να θεραπευθί. Τα κτεστραμένα κύτταρα δεν μπορούν βέβαια να διορθωθούν μακρόχρονη όμως και ύπομονετική θεραπεία ή όποια επιδρά έμμεσα στον έγκεφαλο μέσω των μυών, μπορεί να ασκήση άλλα κυτταρα ώστε να κινουν την εργασία των κατεστραμμένων. Συνιστάται στα παιδιά να χρησιμοποιούν τους άνικανους μύς του σώματός τους.

Στην εργασία αυτή, μεγάλο ρολο έχουν να παίξουν οι γονείς. Μπορούν να συμβουλευθύναι το προσωπικό της κλινικής και να συνεργάζονται μαζί του. Η θεραπεία άρζει άμεσως μόλις διαγνωσθή ή άσθενεια πριν τα παιδιά άποκτήσουν κακές συνήθειες.

L. F. ESTERBROK, στο «News Chronicle», Λονδίνο

Ζουνάπτις

Ο Ντόναλντ.

Ι. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

(Από το «The Observer», Λονδίνο)

Σ τον καιρό μας, οι γεροντότεροι συνήθίζουν να λένε πως ο Ντιόνεϋ είναι πιά μία «άπογοήτευση». Ωστόσο τα παιδιά βλέπουν ακόμη τις ταινίες του με όρθάνοιχα μάτια και με τη λαχτάρα που νοιώθουν όταν βρίσκονται σε μία εξαιρετική Χριστουγεννιάτικη γιορτή. Για τόν άνθρωπο που δίνει τη γιορτή ξέρουν πολύ λίγα και δε ρωτούν τίποτε. Είναι άπλως Ένας Άνθρωπος που φτιάχνει πράγματα όμορφα, γοητευτικά και άστεία. Με την ένστικτη σοφία του παιδιού αισθάνονται πως είναι κάποιος σάν κι αυτά.

Κανένας χαρακτηρισμός δεν θά ευχαριστούσε περισσότερο τόν Ντιόνεϋ.

Είναι ένας άνθρωπος πολύ ντροπαλός, στενόχωρος, μάλλον αδέξιος, που δεν αισθάνεται άνετα όταν βρίσκεται με μεγάλους και νεαρούς. Οι πολύ νέοι και οι πολύ γέροι είναι οι άνθρωποι που τον χαίρονται. Όταν ήταν παιδί, η μόνη δουλειά που του άρεσε να κάνει, όπως έλεγε, ήταν να «μεγαλώνει» παιδάκια και σκυλιά. Τα έκανε και τα δυό. Ο κουτούσιος σκύλος του στάθηκε το πρότυπο του λύκου της «Χιονάτης». Τα γράμματα που παίρνει από τα παιδιά όλου του κόσμου είναι το μεγάλο του καυχήρι. Είναι επίτιμος δημότης πολλών πόλεων και πολλά πανεπιστήμια του έχουν απονεμίσει τιμητικά διπλώματα. Έκείνο όμως που αξίζει γι' αυτόν περισσότερο απ' όλα, είναι η συμμετοχή του στην συντροφιά των παιδιών.

Ο Ουώλτερ Έλις Ντίσνεϋ γεννήθηκε στο Σικάγο πριν από 45 χρόνια, και ειδικότερα ακριβώς πριν από τα Χριστούγεννα. Ο πατέρας του ήταν Ίρλανδός από τον Καναδά, η μητέρα του από Γερμανοαμερικανική οικογένεια. Όταν ο Ουώλτερ ήταν δύο χρόνων, η οικογένειά του μετακόμισε σε ένα κτήμα στο Μισσούρι. Εκεί το παιδί μεγάλωσε και πήγε σε ένα επαρχιακό σχολείο. Τις ώρες που δεν είχε δουλειά τις περνούσε παρακολουθώντας τα ζώα στα χωράφια και στις σύλές και προσπαθούσε να αποδώσει τις κινήσεις τους στο χαρτί. Πάντα του άρεσε να σχεδιάζει, αλλά δίχως αισθήματα και υπομονή, με μεγάλες εύκολες γραμμές. Έπαιρνε ένα κομμάτι παληόχαρτο και ένα μολυβάκι—όπως και τώρα—και με άδρες γραμμές έκανε ένα ολοζώντανο σχέδιο. Του άρεσε να δουλεύει γρήγορα, στο πόδι. Ο αδελφός του ο Ρόυ που είναι και διαχειριστής του, λέει πως είναι ιμπρεσιονιστής.

Ήταν έννεα χρόνων και πουλούσε εφημερίδες όταν του μπήκε η ιδέα να γίνει σκιτσογράφος. Στα 17, όταν έκανε τον ταχυδρόμο ήταν βέβαιος για την κλίση του. Είχε πάρει μερικά μαθήματα σ' ένα νυκτερινό σχολείο από τον Λερόυ Γκόσσιτ, ένα καλλιτέχνη της παλιάς εφημερίδας «Σικάγο Τριμπίουν». Πολύ νέος για να καταταγεί στο στρατό, στόν πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, πήγε στη Γαλλία ως οδηγός ούτοκινήτου του Έρυθρου Σταυρού. Το ούτοκίνητο αυτό σκεπάστηκε γρήγορα με έντυπωσιακά σκίτσα του Ντίσνεϋ.

Γυρίζοντας στην πατρίδα του, στο Κάνσας, βρήκε δουλειά σε ένα δημοσιοτικό γραφείο που εργαζόταν για αγροτικές εφημερίδες και ειδικεύτηκε σε αγροτικές και κτηνοτροφικές διαφημίσεις.

Οι φιλοδοξίες του όμως ήταν μεγαλύτερες. Έτσι πήγε σε μια εταιρία που έφτιαχνε διάφορες ρεκλάμες για τους κινηματογράφους. Ο προϊστάμενός του του έδωσε την άδεια να πάρη στο σπίτι του μια παλιά φωτογραφική μηχανή που έμενε πεταμένη στο γραφείο. Ο Ουώλτερ, μαζί μ' ένα φίλο του έστησαν ένα εργαστήριο σε ένα εγκαταλελειμμένο γκαράζ και άρχισαν πειράματα. Η ιδέα τους ήταν να φτιάξουν μικρές ζωντανές γελοιογραφίες από γνωστά παραμύθια. Το πρώτο που διάλεξαν ήταν η Κοκκινόσκουφίτσα.

Την ιδέα του Μίκυ-Μάους την συνέλαβαν σ' αυτό το γκαράζ-στούντιο του Κάνσας και την πραγματοποίησαν σε ένα άλλο γκαράζ-στούντιο στο Χόλλυγουντ. Ύστερα από πολλά δοκιμαστικά πειράματα έλάνω σε διάφορα παραμύθια όπως «Η Αλίκη στη χώρα των παραμυθιών» και άλλα, ο Ουώλτερ αποφάσισε να εγκαταστήσει το εργαστήριό του στο Χόλλυγουντ, και να πάρη για βοηθό και τον αδελφό του. Βρήκαν πάλι ένα παλιό γκαράζ και έφτιαξαν από κιβώτια, καβαλέτα και τραπέζια. Ο Ρόυ έμαθε τη μηχανή, ενώ ο Ουώλτερ και οι φίλοι του ρίχτηκαν στο σχέδιο.

Αναζητώντας ένα καινούριο τύπο, ο Ουώλτερ, θυμήθηκε ένα ποντίκι που βγαίνει πάνω στο γραφείο του σιό Κάνσας για να βρή τίποτα ψίχουλα. Πάντα το έλεγε πως ήταν ποντίκι με προσωπικότητα, και το είχε βαφτίσει Μόρτιμερ. Μα τώρα, καθώς άρχισε να σχεδιάζει τη μικρή μορφή και να την γνωρίζει βαθύτερα, το όνομα του φαινόταν πολύ τυπικό. Το έκανε Μίκυ. Με τον Μίκυ λοιπόν, τον ποντικό (μάους), έγιναν δυο βοιβές ταινίες χωρίς να προκαλέσουν κανένα ενδιαφέρον γιατί ήταν στα 1928, τη χρονιά δηλ. που ο όμιλ των κινηματογράφων είχε αναστατώσει τον τόπο. Η τρίτη ταινία του Ντίσνεϋ, το «Καρφί Γουίλλι» ήταν ήχητική. Ποντικός και άνθρωπος αναστάτωσαν τον κόσμο.

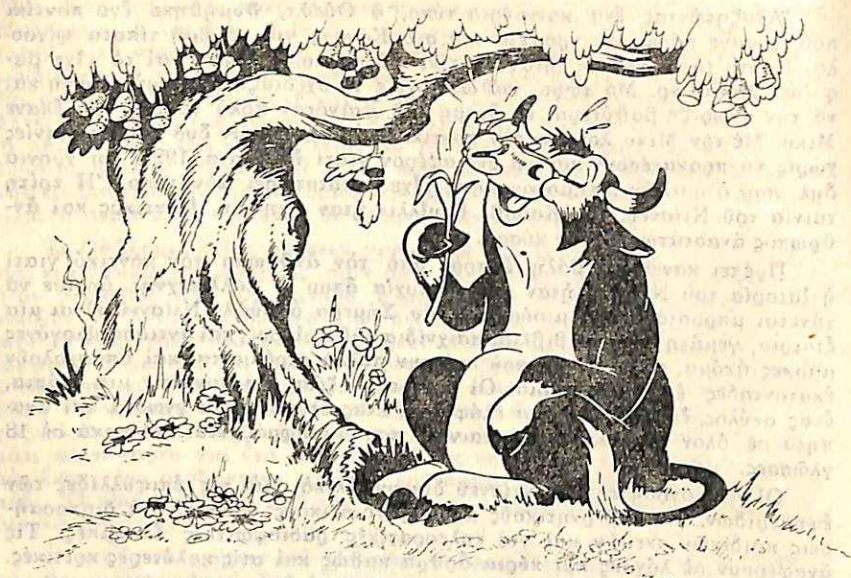
Πρέπει κανείς να βάλη έμπρός από τον άνθρωπο τον ποντικό, γιατί η ιστορία του Ντίσνεϋ ήταν μια επιτυχία όπου ο καλλιτέχνης άρχισε να χάνεται μπροστά στο δημιούργημά του. Σήμερα ο Ουώλτερ Ντίσνεϋ είναι μια έστια, γεμάτη βαρεία βιβλία, παιχνίδια κάθε είδους, και αντισφουξιογόνες μάσκες ακόμα, με στούντιο που πίνουν πολλά στρέμματα και άπασχολούν εκατοντάδες εργατικά χέρια. Οι άστρες—ζώα, ένα ποντίκι, μια πάπια, ένας σκύλος, ένα τζιτζί, ένα έλάφι και ένας έλεφας είναι γνωστά και αγαπητά σε όλον τον κόσμο. Οι ταινίες του μεταφράζονται κανονικά σε 18 γλώσσες.

Οι γελοιογραφίες του Ντίσνεϋ δίνουν ύλικό για τις έπιφυλλίδες των εφημερίδων, για κυβερνητικούς προπαγανδιστικούς αγώνες, για διακοσμώσεις παιδικών σκευών και για τηλεοπτικές ραδιοφωνικές εκπομπές. Τις αναφέρουν σε λόγους και κύρια άρθρα καθώς και στις καλύτερες κριτικές.

Μία επιτυχία του Ντίσνεϋ σήμερα δεν θεωρείται πιά κάτι καινούριο το αντίθετο όμως θεωρείται τραγικό λάθος. Αυτό θα πη επιτυχία.

Όσο η δουλειά του μεγάλωνε, ο ίδιος ο Ουώλτερ άρχισε να μικραίνει ολοένα και περισσότερο στα μάτια του κοινού. Απτός ο ώχρος, πονηρούτσικος, περιέργα λιγομίλητος Αμερικάνος, δεν έχει ένα χάρισμα να τον κάνει δημοφιλή σαν άνθρωπο. Αφήνει τους άλλους να μιλούν γι' αυτόν, πράγμα που έχει δώσει την έντύπωση ότι δεν έχει τίποτα να πη. Αφήνει τους άλλους να σχεδιάζουν γι' αυτόν, πράγμα που έγινε όφραση να λένε ότι δεν μπορεί να σχεδιάσει. Αυτό που φανιάζεται το βλέπει τόσο καθαρά μέσα στο νου του και το μεταχειρίζεται με μια τόσο αυθάδη τρυφερότητα που συχνά τον δείχνει κάπως παλαβό. Είναι παράλογο να πούμε για τον Ντίσνεϋ ότι πηγαίνει στην Ίρλανδία για να βρή τη νεράιδα των Ίρλανδικών παραμυθιών. Είναι αλήθεια όμως ότι πιστεύει πως θα μπορούσε να την βρή. Είναι παράλογο για τον Ντίσνεϋ να εξακολουθήσει να μιμνηται τη φωνή του Μίκυ-Μάους, είναι όμως θαυμάσιο ότι θα ήθελε να το κάνει.

Το μυστικό του Ντίσνεϋ είναι ότι έχει μεγάλη κλίση στη μικρογραφία. Το πνεύμα του είναι πολύ λίγο καλλιεργημένο. Δεν τον τρυβεί η ώριμη σκέψη και η μεγάλη τέχνη. Είναι σαν το μικρό παιδί, με πάθος για τα μικροσκοπικά παιχνίδια, τα πιο αξιαγάπητα γι' αυτόν πράγματα, γιατί είναι συγχρόνως τόσο τέλεια και τόσο μικρά. Συγκινεί τους γέρους, γιατί τους θυμίζει την όμορφιά των παιδικών τους χρόνων. Ένθουσιάζει τα παιδιά γιατί το έχει μέσα στη φύση του να βλέπει τη ζωή σαν παιδί, με όλα τα καλύτερα δώρα του κόσμου κρεμασμένα σ' ένα Χριστουγεννιάτικο δένδρο.

Ο Ταυρος Φερδινάνδος.

II. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΤΑΙΝΙΩΝ ΤΟΥ ΝΤΙΣΝΕΥ.

Του ROBERT C. FEILD *

(Από το «The Art of Walt Disney», έκδ. Wm. Collins Sons & Co., Λονδίνο).

Ας φανταστούμε μια ταινία που πρόκειται να γίνει και στην οποία ο Μίκυ θα κάνει το γκαρσόνι. Μια διανοούμενη κυρία δίνει ένα κονσέρτο και η δουλειά του είναι να σερβίρει κοκταίηλ, για να έμπυχώση τους ακροατές. Φαντασθήτε τον να βγαίνει από μια μεγαλοπρεπή αίθουσα μουσικής κρατώντας ένα δίσκο με άδεια ποτήρια. Βγαίνει από την πόρτα στο διάδρομο και τότε, γεμάτος κέφι, αρχίζει να γυρίξει το δίσκο πάνω στο δάχτυλό του στο ρυθμό της μουσικής, μιās σονάτας για βιολί του Μπάχ. Φτάνει στο κεφαλόσκαλο που οδηγεί κάτω προς το κελλάρι κάνοντας μια λαμπρή επίδειξη στην Μίννη, που προσποιείται πως δεν την είδε ότι τον παρακολουθούσε από κάτω. Ξαφνικά παθαίνει μια συμφορά. Σκοντάφτει στο κεφαλόσκαλο και

πέφτει με το κεφάλι. Δίσκος και ποτήρια πετάνε στον αέρα, κομματιάζονται και σκορπίζονται σε όλες τις κατευθύνσεις. «Αχ!» φωνάζει καθώς κατακυλάει από τις σκάλες, «Βοήθεια!» και συνεχίζει το πέσιμό του. «Πάει κι αυτό, τέλειωσε», λέει με πεποίθηση όταν πέφτει με πολύ λίγη αξιοπρέπεια στα πόδια της αγαπημένης του, ενώ οι νότες της σονάτας του Μπάχ ακούγονται από τις σκάλες άργες και ακριβείς.

Από τη στιγμή που εμφανίζεται στο πλατύσκαλο ως τη στιγμή που φτάνει στο τελευταίο σκαλοπάτι, το επεισόδιο κράτησε, ως πούμε 20 δευτερόλεπτα—αρκетό καιρό για να παίξει το ρόλο του. Είκοσι δευτερόλεπτα ή 480 εικόνες, δηλ. 9 μ. ταινίας.

Ας δούμε τώρα τα διάφορα στάδια που χρειάζεται να περάσει το φλιβερό αυτό επεισόδιο όσπου να γίνει ταινία και να παρουσιαστεί στην οθόνη. Μπορούμε να δεχθούμε ότι η ιδέα του επεισοδίου γεννήθηκε σε ένα από τα άλλα Τμήματα και ότι το Τμήμα Σεναρίων δεν χρειάστηκε να την μελετήσει λεπτομερώς από πριν.

Η υπόθεση δίνεται σε μια ομάδα σεναριογράφων που θ' αρχίσουν να σχεδιάζουν μια σειρά από σκίτσα. Στά σκίτσα αυτά, έχοντας υπ' όψη πάντα την οθόνη θα απεικονίσουν πρώτα το διάδρομο με τις κλειστές πόρτες, πίσω απ' τις οποίες γινόταν το κονσέρτο. Ύστερα την μισόκλειστη πόρτα και τον Μίκυ να βγαίνει με μια πολύ σοβαρή έκφραση στο πρόσωπό του, μετά τον Μίκυ που αρχίζει να κάνει διάφορες ταχυδακτυλουργίες με το δίσκο όπου είναι τα ποτήρια του κοκταίηλ. Ύστερα, αφού έμεις, δηλ. οι θεατές, πρέπει να μπορούμε γενικά στο νόημα όσο το δυνατόν πιο γρήγορα, θα υπάρχει ένα σκίτσο που θα δείχνει την Μίννη στο κάτω μέρος της σκάλας να κοιτάζει τον ήρωά της που κατεβαίνει από ψηλά. Το επόμενο σκίτσο αναφέρεται ξανά στον Μίκυ και τον δείχνει στο κεφαλόσκαλο να κατεβαίνει κουνιστός και λυγιστός λίγο πριν πέσει. Θα μπορούσαμε ίσως τότε ν' αλλάζαμε ξανά την οπτική μας γωνία και με τα μάτια της Μίννης που στέκεται στο τέλος της σκάλας να τον δούμε να σκοντάφτει και να πέφτει με το κεφάλι. Θα τον παρακολουθήσουμε όπως πέφτει, δείχνοντας το πρώτο του

«Πινόκιο»

* Ο Ρ. Φήλντε ήταν καθηγητής της ζωγραφικής στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ επί δώδεκα χρόνια και τώρα διευθύνει την Σχολή Καλών Τεχνών του Κολλεγίου Νιού-κομπ του Πανεπιστημίου Γιούταϊν. Το βιβλίο αυτό για τον Ντίσνεϋ το έγραψε ύστερα από έξι μήνες παραμονή στο Χόλλυγουντ, όπου είχε ελεύθερη είσοδο στο στούντιο του Ντίσνεϋ για να μελετήσει το θέμα του.

χτύπημα, ύστερα θα έρχεται μια άλλη εικόνα παρμένη «από κοντά» που δείχνει την αγωνιώδη του έκφραση και μετά ένα άλλο σκίτσο με το δεύτερο του χτύπημα, όταν φωνάζει «βοήθεια». Τελικό ή μηχανή αλλάζει θέση και τον βλέπουμε από τα μισά της σκάλας να πέφτει και να προσγειώνεται με τα φτερά του μεγαλείου του πεσμένα.

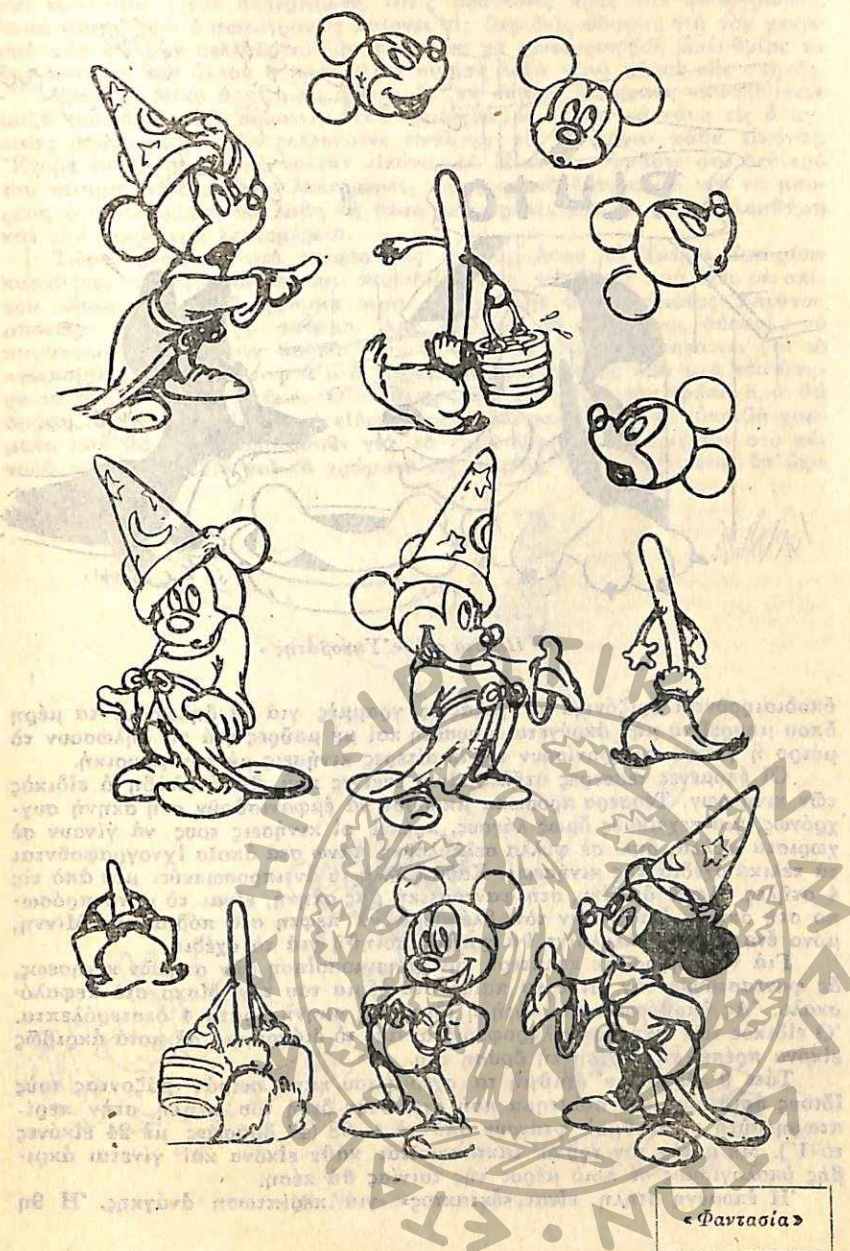
Όπως είναι φανερό υπάρχουν άπειροι τρόποι για να ακολουθήσουμε τη σειρά των εικόνων, έμεις όμως διαλέξαμε τον τρόπο της χρησιμοποίησης 10 σκίτσων για να περιγράψουμε όλη την υπόθεση που, όπως θυμάστε, θα κρατήσει 20 δευτερόλεπτα, θα καλύψει 9 μ. ταινίας και θα απαιτήσει 480 σχέδια για να αποδοθούν οι λεπτομέρειες των κινήσεων της.

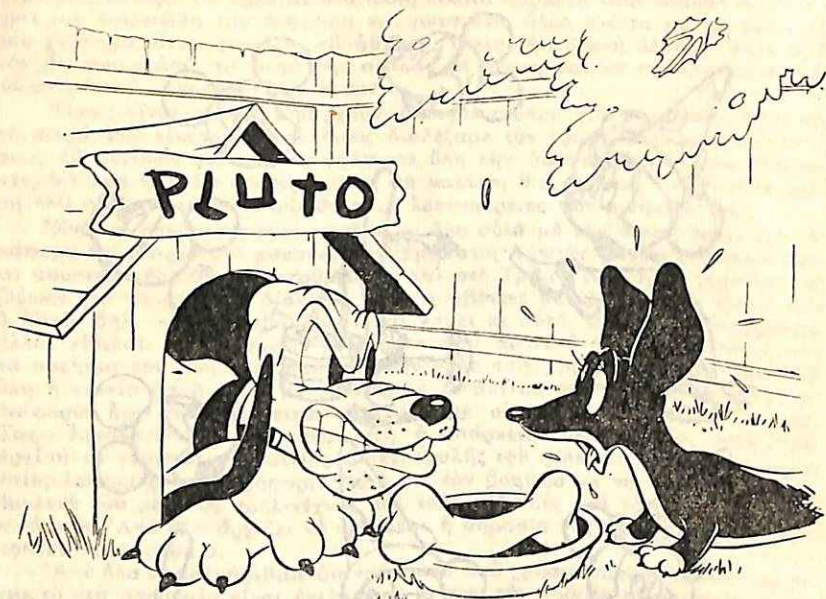
Ενώ οι σεναριογράφοι φτιάχνουν όλα αυτά με την άνεσή τους, στο 3ο πάτωμα του κτιρίου, οι μουσικοί του Τμήματος Λήψης «Ήχων φωνογραφούν τη μουσική της σονάτας του Μπόχ και στο Τμήμα Διαλόγων βρίσκεται ο Ούωλτ για να πάρει σε δίσκο τις τρεις κουβέντες που λέει με τη φωνή του ο Μίκυ, δηλ. «Αχ!», «βοήθεια» και «πάει κι αυτό, τέλειωσε». Συγχρόνως άλλοι ειδικοί φωνογραφούν τον κρότο που κάνει ο άσημνιος δίσκος και τα ποτήρια του κοκταίηλ που σπάνουν—όλα σε ξεχωριστές ταινίες. Ως εδώ όλη η ταινία αποδοθηκε με εικόνες σε 10 σκίτσα και φωνογραφήθηκαν οι διάφοροι ήχοι που πρόκειται ν' ακούσουμε σε χωριστές ήχητικές ταινίες. Τώρα έφτασε η ώρα να κανονισθεί η «διάρκεια» όλων αυτών, ώστε όταν αρχίσει το γύρισμα της ταινίας ο έπικεφαλής του τμήματος να έχει τις αναγκαίες λεπτομερείς πληροφορίες που θα τον βοηθήσουν να προχωρήσει στη δουλειά του με τους καλλιτέχνες και τους ειδικούς για το σχεδίσμα των κινήσεων. Από εδώ αρχίζει να φαίνεται η σημασία της πειθαρχίας που επικρατεί στην εργασία.

Από όλα τα πολυάριθμα διαγράμματα που χρησιμοποιούνται στο στούντιο, το πιο σπουδαίο είναι εκείνο που δείχνει την πρόοδο της εργασίας κάθε μέρους της ταινίας ως την παραμικρότερη λεπτομέρεια. Ο έλεγχος είναι εκείνο που συνδέει όλους αυτούς τους παράγοντες· περνάει από το Τμήμα Σεναρίου στο Τμήμα Μουσικής, τους ειδικούς των κινήσεων και τελικά στο τμήμα φωτογράφισης όπου συγκεφαλαιώνονται όλα τα γεγονότα που ο φωτογράφος πρέπει να λάβει υπ' όψιν του πριν βγάλει τα «άρνητικά».

Αυτά τα διαγράμματα χωρίζονται κάθετα σε 9 στήλες, και ορίζονται με γραμμές και κάθε μία αντιπροσωπεύει μια «εικόνα». Διαβάζοντας από αριστερά προς τα δεξιά βρίσκουμε στην πρώτη στήλη τη λέξη «κίνηση» όπου, όπως μαρτυρεί και η λέξη, βρίσκονται οι κινήσεις του «προσώπου» που πρόκειται να κινηθεί. Στην περίπτωση αυτή π. χ. διαβάζουμε «ο Μίκυ πέφτει από τη σκάλα». Ύστερα έρχεται ο «διάλογος». Στην στήλη αυτή ο επίσημος διάλογος που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί είναι γραμμένος κάθετα και οι λέξεις πιάνουν τόσες εικόνες όσες θα χρειαστούν για να καλύψουν την κίνηση. Π.χ. η λέξη «βοήθεια» που φωνάζει ο Μίκυ πιάνει περίπου 20 γραμμές στο διάγραμμα ενώ του δίνει 1 δευτερόλεπτο για να εκφράσει την αγωνία του. Ύστερα ερχόμαστε στα «έμφε». Τα ήχητικά έμφε αποδίδονται με τον ίδιο τρόπο όπως και ο διάλογος, σχετικά με τη διάρκεια. Σημειώνεται το μέρος όπου αρχίζει ο ήχος που αποδίδει π.χ. το «σπάσιμο των ποτηριών» και τρσβιέται μια γραμμή ως την τελευταία εικόνα όπου πρέπει ν' ακουστή ο ήχος.

Η μουσική όμως δεν αποδίδεται με τον τρόπο που αποδίδονται οι άλλοι τύποι των ήχων. Η σχέση μουσικής και κίνησης είναι τόσο στενή ώστε το σχέδιο του ήχου και ο ρυθμός της κίνησης φτιάχνονται μαζί. Τα διαγράμματα

«Ο Πλούτο στο <Υπνοβάτης>»

υποδιαιρούνται οριζόντια με γαλάζιες γραμμές για να δηλώσουν τα μέρη όπου μπορεί να μην ακούγεται μουσική και με μαύρες για να δηλώσουν το μέτρο ή για να συγχρονίσουν τις ιδιαίτερες κινήσεις με την μουσική.

Οι επόμενες τέσσερες στήλες είναι εκείνες που θα αναλάβει ο ειδικός των κινήσεων. Τέσσερα πρόσωπα μπορούν να εμφανισθούν στη σκηνή συγχρόνως, για τεχνικούς όμως λόγους, πρέπει οι κινήσεις τους να γίνουν σε χωριστά φύλλα, δηλ. σε φύλλα σελλυλόιντ, πάνω στα οποία εχνογραφούνται τα τελικά σχέδια της κίνησης. Κάθε φύλλο το αντιπροσωπεύει μία από τις 4 στήλες. Αφού ο Μίκυ, στη φανταστική μας σκηνή, είναι το μόνο πρόσωπο στη σκηνή, εκτός όταν τον βλέπουμε να πέφτει στα πόδια της Μίννης, μόνο ένα φύλλο σελλυλόιντ θα χρησιμοποιηθεί για το σχέδιο.

Για να εξηγήσωμε καλύτερα την χρησιμοποίηση των στήλων κινήσεων, ας φανταστούμε τον Μίκυ να παίζει στα χέρια του τον δίσκο στο κεφαλόσκαλο. Ας υποθέσωμε ότι αυτή η ιδιαίτερη σκηνή κρατά 4 δευτερόλεπτα. Ο ειδικός των κινήσεων πληροφορείται από το διάγραμμα σε ποιά ακριβώς εικόνα πρέπει να αρχίσει τη δράση του.

Τότε θ' αρχίσει ν' αριθμή τα σχέδιά του κατά σειράν βάζοντας τους ίδιους αριθμούς στο διάστημα που έχει στην δική του στήλη, στην περίπτωση αυτή οι αριθμοί φτάνουν από το 1-98 (4' δράσεως με 24 εικόνες το 1"). Με αυτόν τον τρόπο τακτοποιείται κάθε εικόνα και γίνεται ακριβής υπολογισμός σε ποιο μέρος της ταινίας θα πέσει.

Η επόμενη στήλη είναι «εκτακτος» για περίπτωση ανάγκης. Η 9η

και τελευταία είναι αφιερωμένη «στις συστάσεις προς τον φωτογράφο». Από αυτήν εδώ ο φωτογράφος παίρνει τις ακριβείς οδηγίες για τον χειρισμό των φύλλων σελλυλόιντ—αν πρέπει να τα φωτογραφήσει άπευθείας το ένα κατόπιν του άλλου ή πώς να τα κινήση λοξά κατά μήκος της σκηνής.

Όταν ο Μίκυ αρχίζει να πέφτει απ' τη σκάλα, ή μηχανή «κατεβαίνει» μαζί του, δηλ. αυτό σημαίνει ότι ο φωτογράφος πρέπει να κάνη τις αναγκαίες προσαρμογές των σελλυλόιντ ανάλογα με το φόντο κάθε εικόνας. Έχουμε επίσης μία «από κοντά» εικόνα του Μίκυ, αν θυμάστε στο δεύτερο του πέσιμο αυτό απαιτεί λεπτομερείς οδηγίες στο διάγραμμα για να μπορέσει ο φωτογράφος να λάβη τη θέση που πρέπει και να παρακολουθήσει και την μικρότερη λεπτομέρεια.

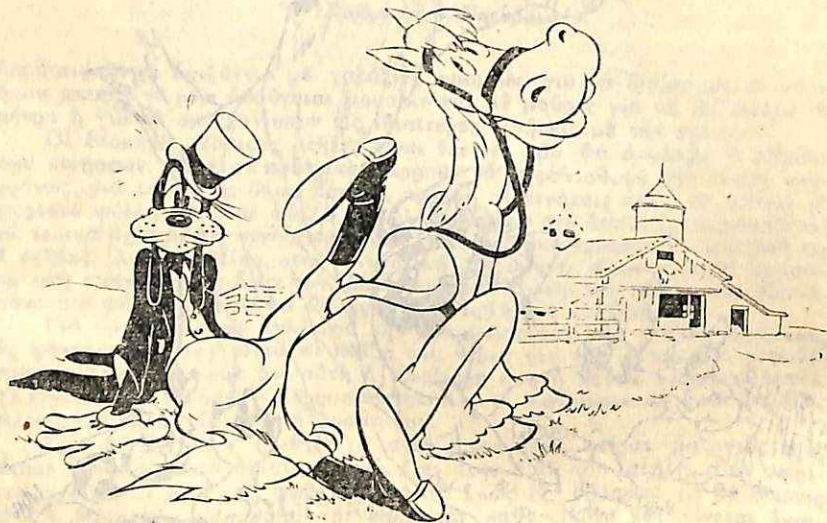
Τώρα φτάσαμε στο σημείο της ταινίας όπου το Τμήμα Σεναρίων καταθέτει την εξουσία του και παραδίδει όλο το υλικό που έχει σε σκίτσα όπως και το διάγραμμα στον έπικεφαλής του Τμήματος Έπιθεωρήσεων, στο δεύτερο πάτωμα. Από δω και κει δεν είναι δύσκολο να παρακολουθήσωμε την πορεία των πραγμάτων. Μιά και πηγαίνει για το «γύρισμα», ή Ιστορία περνά μία περίοδο διαμορφώσεως από μία νέα υπηρεσία στο Μουσικό Τμήμα. Ο επιθεωρητής σχεδιάζει τον τρόπο που θα δράση. Σε συνεργασία με το ειδικό τμήμα αποφασίζονται τα ακριβή χρώματα που θα χρησιμοποιηθούν για τα πρόσωπα και καθορίζεται στο σύνολό του ένα σχέδιο για τα χρώματα της σκηνής. Έδω λαμβάνεται υπ' όψη

«Ο Ντόναλντ φωτογράφος»

ή ψυχολογική διάθεση των ηρώων. Ακούμε Μπάχ και συγχρόνως βλέπουμε ένα άστειο έπεισόδιο που και τα δυο γίνονται μέσα σε 20". Πραγματικά αυτό είναι μόνο ένα μικρό μέρος μίας πολύ μεγαλύτερης παραστάσεως, γι' αυτό μεγαλύτερη σημασία έχει εκείνο που προηγείται και έπεται. Άλλος ειδικός κανονίζει τις διάφορες λεπτομέρειες για να βοηθήσει τους ειδικούς των κινήσεων να αρχίσουν τη δουλειά τους και να επιθεωρήσουν το ανέβασμα ώστε εκείνοι που φτιάχνουν το φόντο της σκηνής να μπορέσουν να το ζωγραφίσουν.

Έν τω μεταξύ οι τρεις ήχητικές ταινίες άναμεταδίδονται και φωνογραφούνται και οι τρεις μαζί ώστε ν' αποτελέσουν μία ταινία και ή διάρχεια και ο συγχρονισμός τους καθορίζονται στο διάγραμμα έτσι ώστε οι ειδικοί της κινήσεως θά ξέρουν ακριβώς σε τί εικόνες άντιστοιχούν τα μουσικά κομμάτια και σε ποιά εικόνα ο Μίκυ πέφτει ή λυγίζεται για να τα συγχρονίσουν με τους διάφορους ήχους. Όταν «τά πρόχειρα σκίτσα» των κινήσεων γυρίσουν στο Μουσικό Τμήμα προβάλλονται δοκιμαστικά μαζί με την ήχητική ταινία ή οποία προβάλλεται σε χωριστή μηχανή. Άφου πιά το τμήμα χωρισμού των σκίτσων έχει ενώσει την ήχητική ταινία με βάση τις οδηγίες του διαγράμματος, δέν υπάρχει πιά δυσκολία στο συγχρονισμό των δύο ταινιών. Ο Μίκυ «φτιάχνεται», ξαναφτιάχνεται άσπου κινείται και μιλά σύμφωνα με την ήχητική ταινία. Όταν πιά φαίνεται πως όλα είναι εντάξει και ο Ουόλτ τα εγκρίνει, τα σχέδια κινήσεως εξέτάζονται, συμπληρώνονται οι τελευταίες λεπτομέρειες, δένονται και πηγαίνουν στο Τμήμα Ζωγραφικής, όπου ληνογραφούνται πάνω στο σελλυλόιν, ζωγραφίζονται και στέλνονται στο Τμήμα Φωτογραφίσεως για το τελευταίο τους σχεδόν ταξίδι. Τελικά ή ήχητική ταινία για μία ακόμη φορά φωνογραφείται σε μία ταινία μαζί με τις εικόνες και ή τελειωμένη πιά ταινία είναι έτοιμη για δοκιμαστική προβολή.

«Πώς να γίνης καβαλλάρης»

«Les Grands Courants de l'Histoire Universelle»

(ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ)

Του JACQUES PIRENNE

(Έκδ. La Baconnière, Neufchâtel, Έλβετία
και Albin Michel, Παρίσι.)

ΕΝΑ
ΚΑΛΟ
ΒΙΒΛΙΟ

Ο Άνρϋ Πιρέν υπήρξε ένας μεγάλος Ιστορικός. Ο γυιός του Ζάκ Πιρέν άφιρώνει στη μνήμη του, που μένει πάντα άγαπητή στους Βέλγους, και το ίδιο πολύτιμη στους Γάλλους, τους δυο πρώτους τόμους ενός σπουδαίου, ενός άνθουσιώδους θά έλεγα έργου. Εγώ έλαβα και διάβασα τον πρώτο μόνο τόμο του βιβλίου αυτού που λέγεται «Μεγάλα ρεύματα της παγκόσμιας Ιστορίας». Ο τόμος σταματά στην αρχή της εξαπλώσεως του Ισλαμισμού, δηλαδή περίπου στα 630 μ. Χ. Ακόμη δέν μπορώ να συνέλθω. Δέν φθάνουν τρεις ήμέρες για να ξαναζήση κανείς την παρακμή τόσοων αυτοκρατοριών, το θάνατο και την άνάσταση τόσοων τόπων, αυτό το άτσαλωτό κύμα από κορυφές και άβύσσους, θείες προσπάθειες και παράλογα σφάλματα. Όσοι έχετε καιρό, διαβάστε το με την ήσυχία σας, όχι βιαστικά.

Είναι έργο γεμάτο σαφήνεια και πνευματικό σφρίγος. Ο κ. Ζάκ Πιρέν είχε τη φιλοδοξία να μάζεώσει αυτή την καινούρια εξιστόρηση των άνθρωπινων περιπετειών, άνατρέχοντας σ' εκείνους που προηγήθηκαν άπ' αυτόν και τους αναφέρει τιμητικά σ' ένα πρόλογο, αρχίζοντας άπό τον Ηρόδοτο ως τον Βίκο *, περνώντας άπό τον

* 1658—1744. Ίδρυτής της φιλοσοφίας της Ιστορίας και πρόδρομος της συγχρόνου κοινωνιολογίας.

ελλεικρινή Πολύβιο, το Διόδωρο, το Νικόλαο Δαμασκηνό, και τον Τρότιο Πομπήιο. Έστερα έρχεται στους χριστιανούς Ιστορικούς, που άπό τον Σουλπίκιο Σεβήρο και τον Παύλο Όρόσιο ως τον Μποσουέ, προσφέρουν τόσα πολλά στην άπολογητική. Παρατηρεί πολύ δίκαια πως με την ώθηση των Γερμανών, Φίχτε και Τράϊτσκε, ή Ιστορία του 19ου αιώνα, περισσότερο άθηνιστική παρά άντικειμενική, ώζυνε τα μίση στην Εύρώπη. Δέν υπάρχει γι' αυτό άμφιβολία και αυτή άκριβώς είναι ή Ιστορία που κατηγορήσε τόσο πικρά ο Πάολ Βαλερά. Σ' αυτήν ή αλήθεια διαστρεβλώθηκε άπό τα πάθη. Άπό τα 1914—1918, όποτε ο πόλεμος ξανάγινε παγκόσμιος, όλοι σκέφθηκαν πως και ή Ιστορία έπρεπε να γίνη με την σειρά της το ίδιο.

Ο κ. Ζάκ Πιρέν έπαινει την προσπάθεια που άκαναν πρής αυτήν την κατεύθυνση ο Γκουστάβ Γκλότς και οι μαθητές του. Συμφωνώ μαζί του, με κάποια μετριοφροσύνη βέβαια, γιατί δέν είμαι Ιστορικός και άπό τα έργα του Γκλότς και των μαθητών του δέν ξέρω παρά μόνο την «Έλληνική Ιστορία», που άλλοτε την καταβρόχθισα πραγματικά γεμάτος συγκίνηση. Ο κ. Πιρέν άνήκει στη σχολή, εκείνη που άγγίζοντας τα παρασμένα μ' ένα μαγικό ραβδί, κάνει να γέννηθούν καινούριες ιδέες για όλα τα πράγματα. Άν μου πη κανείς πως «Τά Μεγάλα

Ραῦματα» είναι κατ' ἀρχὴν ἓνα συμπύλημα ἀπὸ τῆς τελευταίας γνώμης πὺ ἀνακάλυψαν οἱ ἱστορικοὶ πρὶν ἀπὸ 25 χρόνια, αὐτὸ δὲν θὰ ἐλαττώσῃ τὸν ἐνθουσιασμό μου. Γιατί, γιὰ νὰ θυμηθεῖς τὰ λόγια τοῦ Πασκάλ, ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πολλοὺς παίκτες τοῦ μπυλιάρδου ὑπάρχουν κι ἐκεῖνοι πού σημαδεύουν καλότερα. Τὸ ἀδιαφιλονίκητο προτέρημα τοῦ κ. Πιρὲν εἶναι μιὰ σαφήνεια πού δὲν διακόπτεται σὲ κανένα σημείο. Κάθε παράγραφός του εἶναι διαυγής σὰν τὸ νερὸ πού βγαίνει ἀπὸ τὸ φίλτρο.

Αὐτὸ τὸ ὄρω εἶναι κάπως ἀνησυχητικὸ γιὰ τοὺς γκρινιάρηδες. Φοβᾶται δηλ. κανεὶς μήπως θαμπωθῇ, καὶ πεισθῇ πολὺ γρήγορα ἀπὸ τόση φωτεινότητα στὴ σκέψι καὶ τὴν ἔκφραση. Δὲν μπορεῖ κανεὶς παρὰ νὰ συμφωνήσῃ μαζὺ του σὲ ὅλα, σχεδὸν σὲ ὅλα. Μόλις κλείσῃς τὸ βιβλίο, παρατηρεῖς πὺ εἶναι βιβλίο λίγο «μεροληπτικὸ» καὶ δικαιώνει πάντα τὰ ἑθνοπροσώπα. Ἐξηγοῦμαι, καὶ μάλιστα μὲ μεγάλη προθυμία, γιατί ἐνὼ δὲν εἶμαι τόσο βέβαιος ὡς ὁ Πιρὲν γιὰ τὴν ἀξία τῆς βασιλικῆς, ἐξουσίας, — τὰ πρῶτα ἀντίτυπα τοῦ ἔργου τυπώθηκαν γιὰ τὸν βασιλεῖα Λεοπόλδο Γ' — εἶμαι ἀντίθετα πολὺ βέβαιος γιὰ τὴν κακὴν δράση τοῦ κρατισμοῦ καὶ τὴν ἀξία τῶν «ἀτόμων», — δυὸ μοτίβα πού καθὼς συνεχίζεται ἡ διήγησή τὰ βρίσκουμε ἀπὸ αἰῶνα σὲ αἰῶνα καὶ σὲ κάθε χώρα, στὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀσσυρία, τὴν Κίνα, τὴ Ρώμη.... Ὁ κ. Πιρὲν ἀφήνοντας τῆς λεπτομέρειες τῶν μαχῶν, τὰ ἀνέκδοτα, τὰ σύμβολα καὶ τοὺς μύθους, ἀκολουθεῖ τῆς οικονομικῆς, πολιτικῆς καὶ μυστικῆς μεταβολῆς τῆς ἀνθρώπινης πείρας ἀναφέρει τοὺς συναγωνισμοὺς γιὰ τοὺς ἐμπορικὺς δρόμους, πού ὑπῆρξαν κατὰ καιροὺς χερσαῖοι ἢ θαλάσσιοι· κάθε φορά πού τὸ Κράτος ἰσχυρίστηκε πὺς ἀπορρόφησε τὸ ἄτομο, ὁ ρυθμὲς τῆς παραγωγῆς, ἐπιβραδύνθηκε, μιὰ ἐποχὴ αὐταρχισμοῦ καὶ δυστυχίας ἀρχισε καὶ τὸ πνεῦμα ἔπεσε σὲ παρακμή. Ὅπως μέσα στὰ ἔργα τοῦ Μπαϊνβίλ, — πού πολὺ συχνὰ τὸν θυμήθηκα

διαβάζοντας — εἶσαι καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικότητα πού διακρίνει τὸν κ. Πιρὲν, ἀνακαλύπτει κανεὶς ὅτι τὸν ἀπασχολεῖ πολὺ ἡ ἐποχὴ μας. Θὰ μποροῦσα νὰ ἀναφέρω χίλια δυὸ κομμάτια σχετικὰ. Σὲς παραθέτω λίγες γραμμὲς πού ἀναφέρονται στὴ βασιλεία τοῦ αὐτοκράτορα Κομμόδου: «ἡ ἔλλειψη ἀποθεμάτων σὲ μέταλλα, σὲ μιὰ στιγμή σοδαρῆς πολιτικῆς ταραχῆς, ἔκανε τὸν Κομμόδο νὰ ὑποτιμῇ τὴν βαρβαρία τὴν ἀξία τοῦ νομίσματος κατὰ 30 %». Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἐνέργειας ἦταν νὰ ἀνατιμῇ ἡμέτερος τὸ κόστος τῆς ζωῆς πού σὲ μερικὲς περιπτώσεις τῆς αὐτοκρατορίας τριπλασιάστηκε. Ὁ Κομμόδο γιὰ νὰ σταματήσῃ τὴν κοινωνικὴ ταραχὴ πού ἀκολούθησε ὥριος διατίμηση στὰ διάφορα εἶδη. Τὸ μόνο ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἀκόμη περισσότερο τὸ ἐμπόριο, νὰ σταματήσῃ ἡ παραγωγή, νὰ ἐλαττωθῇ τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὴν εἰσπραξίαν τῶν φόρων καὶ νὰ μειωθῇ οἱ μισθοί...» Δὲν φαίνεται σὰν νὰ ἀντιγράφῃ κάτι πολὺ γνωστὸ σὲ μᾶς; Ἀναρωτιέται κανεὶς ποιοὶ παραλογισμοὶ ἢ ποῖα ἀμαθὲς ἰσχυρογνωμοσύνη ἐδηγοῦν τοὺς ἡγέτες τῶν λαῶν ἀδιάκοπα στὰ ἴδια λάθη!

Τῆς δυσκολίας τοῦ Κομμόδου, ὁ κ. Πιρὲν τῆς βρῆκε καὶ ὅταν μιλοῦσε γιὰ τοὺς Φαραῶ. Πολλὰς φορές ἡ «κλειστή» οἰκονομία τῆς Αἰγύπτου, βυθίζεται τὴ χώρα σὲ ἓνα ὕπνο πέντε αἰῶνων καὶ δὲν ξυπνᾷ (σελ. 40) παρὰ μόνο ὅταν ἡ βασιλικὴ διακυβέρνηση ἐφαρμόζει πάλι πολιτικὴ «ἐπεκτασέως». Τὸ φαινόμενο αὐτὸ εἶναι σύγχρονο μὲ τὸν κώδικα τοῦ Χαμμουραμπὶ καὶ προγενέστερο ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς τῶν Ἀρείων! Τὸ ὅτι σ' αὐτοὺς αἰῶνες πού δὲν ὑπῆρχαν ἱστορικοὶ γίνονταν πάντα τὰ ἴδια λάθη, αὐτὸ δὲν μᾶς ἐκπλήσσει. Πάντα ὅμως ἀπορῶ τώρα γιατί οἱ δημόσιοι ἄντρες δὲν κάνουν σχεδὸν ποτὲ ὑπαινιγμὸ γι' αὐτὲς τῆς χτυπητῆς ἀλήθειας πού οἱ σοφοὶ βεβαιώνουν πὺς τῆς ἔχουν ἀνακαλύψει. Ἀραγε δὲν ἔχουν καιρὸ νὰ διαβάσουν, ἔχουν τὸν κουτὸ φόβο πὺς ἴσως θὰ τοὺς εἰρωνευτοῦν γιὰ τὴν σχο-

λαστικότητά τους; Μήπως ἔχουν πεισθῇ πὺς οἱ διαφορὲς περιστάσεις δὲν ἐπαναλαμβάνονται ἀκριβῶς, καὶ πὺς ἓνα οὐστῆμα πού ἀπέτυχε γιὰ 4000 χρόνια, μπορεῖ σήμερα νὰ εἶναι τὸ καλύτερο; Ἄν συνιστῶ τὸ βιβλίο τοῦ Πιρὲν, τὸ συνιστῶ σ' αὐτοὺς κυρίως. Δὲν πιστεύω δτι θὰ ἀλλάξουν γνώμη. Ἡ ἀναρμοδιότητά μου στὰ προβλήματα τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας εἶναι ἀναρμοδιότητα ἐνὸς θύματος καὶ ὄχι ἐνὸς διευθύνοντος. Ἀλλὰ θὰ αἰσθανόμουν κάπως ἥσυχος ἂν ἤξερα τουλάχιστον πὺς εἶχαν μελετήσει τὴν ἱστορίαν προτοῦ κουνήσουν ἀδιάφορα τοὺς ὤμους τους.

Ἄν ὁ κ. Πιρὲν εἶχε νὰ διαλέξῃ, θὰ ἤθελε, πιστεύω, νὰ ξαναζήσῃ σὲ μιὰ ἀπὸ τῆς σκληρῆς περιόδου, ὅπου ἡ Αἴγυπτος κατὰ ἀπὸ τὴν ἀπόλυτην ἐξουσία ἐνὸς ἀπὸ τοὺς δύο - τρεῖς εὐσπλαχνικοὺς Φαραῶ τῆς γνώρισε τὴν τάξιν, τὴν ἀφθονία καὶ τὸ μεγαλεῖο μιᾶς ἡδὴ πλατωνίζουσας θρησκείας, γιὰ τὴν ὁποία πραγματικὲς ἀλήθειες ἦταν οἱ «ἰδέες». Στὸ θέμα τῆς μακρυνῆς διαδοχῆς τῶν θρησκειῶν καὶ τῶν φιλοσοφίῶν, τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον. Ὅταν ἐρμηνευθῇ καλὰ οἱ πῶς καλὲς δοξασιεὶς φαίνεται πὺς δὲν ἔχουν παλιώσει ὅσο θὰ νόμιζε κανεὶς. Θὰ μοῦ πῆτε πὺς «τὸ πνεῦμα δὲν κάνει ἄλματα» («intellectus non facit saltus»). Ἡ ἀνθρώπινη σκέψις εἶναι σὰν ἓνα φυτὸ ὥστε ὅσο ἡ γέννηση ἐνὸς μεγάλου ἀνθρώπου εἶναι ἓνα περιστατικὸ ἀπὸ τὸ ὅποιο μποροῦμε νὰ ὑπελθούμε πολλά. Θὰ μπορούσαμε νὰ συγκρίνουμε τοὺς φιλοσόφους, τοὺς μεγάλους ἐπιστήμονες, μὲ τὰ φαινόμενα ἐκείνα τῶν αἰωνιδίων μεταβολῶν πού οἱ φυσικοὶ πιστεύουν πὺς βλέπουν στὴν ἀνάπτυξη τῶν εἰδῶν. Τότε ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ἓνα «ἄλλα» τῆς σκέψης. Ἡ ἀγνωμοσύνη ἢ ἡ λησμοσύνη ἔρχεται νὰ τοὺς ἀνταρτίσῃ. Πόσους ἥρωες ἢ δεινὰ ἡγέτες δὲν ἐξέβαλε ἡ σύγχρονη πολυμαθία γιὰ τοὺς δούλους ὁ Μπασουῆ ἢ ὁ Βολταίρος δὲν εἶχαν ποτὲ ἀκούσει νὰ γίνονται λόγος; Ἐξάρατε ποῖος ἦταν ὁ Σουπιδουλί- οῦμα, ἢ ὁ στρατηγὸς Τσαντραγκούπα;

Τὶ ἀξιοθαύμαστη προσωπικότητα, τὶ λαμπρὸ πνεῦμα ὁ Ἀλέξανδρος. Ἄν ζῶσε 30 χρόνια περισσότερα καὶ ἀφῆνε μιὰ δυναστεία, αὐτὸ θὰ ἦταν ἰσως εὐτυχία γιὰ ὅλους καὶ εὐτυχία παντοεινῇ. Ὁ κ. Πιρὲν τὸν ἀγαπᾷ πολὺ... «Ποῖος; αὐτὸς ὁ τραλλὸς;...», ἔλεγε ὁ Μπουαλὼ, ἀνίκανος νὰ διακόψῃ τὴν ριψοκίνδυνη κρίση του. Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν κάτι περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸν Ναπολέοντα. Τὸ ἔργο του ἦταν πῶς θετικὸ. Συνέλαβε τὸ «μεγαλοφυὲς σχέδιο νὰ κἀνῃ τοὺς διεθνεῖς ἐμπορικὺς δρόμους βάση μιᾶς παγκόσμιας αὐτοκρατορίας, ὁργανωμένης γύρω ἀπὸ τῆς 70 Ἀλεξάνδρειας πού εἶχαν χτιστῇ μέσα σὲ λίγα χρόνια καὶ πού ἡ πῶς ἀπομακρυσμένη ἀπ' αὐτὲς Ἀλεξάνδρεια ἢ Βοχάτη, ἐβλεπε πρὸς τὴν Κίνα».

Ἐξάρατε πὺς τὸ αἰγαιακὸ προεκτάριον, στὸν 3ο π. Χ. αἰῶνα, ὁργανωνόταν σὲ συνδικατά (σελ. 228), πού συνεδρίαζαν κατὰ πόλεις; Ἐξάρατε πὺς μέσα στῆς περιπέτειες τῆς Κλεοπάτρας ὑπῆρχε κάτι πολὺ πῶς σπουδαῖο ἀπὸ τὴ μύτη τῆς γιὰ τὴν ὁποία γίνονταν ἔξω φρενῶν ὁ Πασκάλ, κάτι πολὺ πῶς σπουδαῖο καὶ ἀπὸ τὸ στίχο τοῦ Σαίξπηρ «μὲ τὰ φιλία μας σκορπίστηκαν ὁλόκληρη βασιλεία»; Ἡ Κλεοπάτρα ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς φωτισμένους ἐκείνους βασιλεύς πού συντρίφανε γιὰ πέμπτη ἢ ἕκτη φορά τὴν ἰσχυρὴ «αὐτάρκεια» τῆς κοιλάδας τοῦ Νεῖλου. Ἡθελε νὰ ξαναφέρει τὴν εὐημερία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία. Νὰ ἀκόμα μιὰ πού κατασκευαζήθηκε! Ἐξάρατε πὺς στὴ βασιλεία τοῦ Δομιτιανοῦ ἔγινε στὴν Ἰταλία μιὰ κρίση ὑπερπαραγωγῆς ἀμπελοφυτικῶν προϊόντων, ἐντελὸς ὅμοια μὲ κείνη πού βασάνισε τὸ Λανγκσντόκ τῆς Γαλλίας τὴν ἐποχὴ πού ὁ Κλεμανὼς στράφηκε ἐναντίον τοῦ Μαρσελῆν. Ἄλμπέρ; Ἐξάρατε πὺς καὶ οἱ πῶς εὐγενεῖς ἰδεολογίες, μιὰ πολιτικὴ ἰσότητας καὶ ἀνθρωπισμὸς ὅπως ἐκείνη πού ἀκολούθησαν οἱ Σεδῆροι π.χ., μπορεῖ κατὰ παράδοξο τρόπο, νὰ καταλήξῃ στὴν ὑποδούλωση τῶν πολιτῶν, πρὸς ὄφελος τοῦ παντοδύναμου Κράτους, καὶ νὰ φέρουν ἔτσι μιὰ αἰῶνα

ἀναρχίας; Ξέρατε πώς ἡ ἰδέα ἐνός μεσοία διατυπώθηκε γιὰ πρώτη φορά ἀπὸ τὸν Ζωροάστρη; Οἱ πιὸ φανατικοὶ ἐλεύθεροι φιλόσοφοι ποὺ βρίσκονται σήμερα — τί παράξενο! — ἀντίθετοι πρὸς τὸν ἐλληνολατινικὸ πολιτισμὸ, σκέφθηκαν ἄραγε αὐτὴν τὴν ἀναπάντεχη συνέπεια πού, χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ, φανερώσῃ δ' κ. Πιρέν: πὼς ἂν ἐγκαταλείψωμε τὴ γυναιμία τοῦ 'Ομήρου καὶ τοῦ Βιργιλίου εἶναι σὰν νὰ παρῶμε τὸ δρόμο τοῦ πνεύματος στὸ δρόμο τῆς βιβλικῆς ἱστορίας, καὶ πὼς ἐπὶ αὐτὴν τὸν Πίνδαρο καὶ τοὺς ἄλλους 'Ελληνες λυρικοὺς, δὲν μένει πιά τίποτα στὰ ὅψι τῆς ποιήσεως παρὰ ὁ βασιληὺς Δαυὶδ μὲ τοὺς θαυμάσιους ψαλμοὺς του; Ξέρατε πὼς τὸν καιρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ καὶ τοῦ Αὐρηλιανοῦ — ἐγιναν τρομακτικὰς νομοματικὰς κρίσεις διὰ τὴν ἀνακαλύφθηκα τὰ πολὺτιμα μεταλλεῖα τῆς Δακίας, ὅπως καὶ ἀργότερα μὲ τὴν κυρίευσή τὴν θησαυρῶν τῆς βασιλείας τῆς Παλμύρας, καὶ ἀποθαρρυντικὸ βέβαιον, γιὰτὶ οἱ σημερινοὶ ἐρευνηταί μας, δὲν βρίσκουν πιά χρυσουχεῖα καὶ δὲν ὑπάρχει πιά βασιλεία τῆς Παλμύρας;

Εργο ἱστορικόν, ἀλλὰ παλλόμενον ἀπὸ λυρικόν. Δὲν ὑπάρχει τίποτα πιὸ λυρικὸν ἀπὸ τὰ μεγάλα θρησκευτικὰ συστήματα. Γι' αὐτὰ δ' κ. Πιρέν δείχνει μεγάλη ἀντικειμενικότητα. Οἱ λίγες σελίδες ποὺ ἀφιερώνει στὸν Πλάτωνα, στὶς μυστηριακὰς θρησκείας καὶ κυρίως στὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔχουν μιὰ ἐξαιρετικὴ ὁμορφιά.

Ξέρετε νὰ βρῶμε ἐξαιρετικὰς ἐκφράσεις, ὅπως π. χ. διὰ τὴν πῶς ὁ 'Ιησοῦς μίλησε μὲ «ἐναντὶνὸν παγκόσμιον» στὴ συνειδήσει καὶ ἀνθρώπων». Σὲ τέτοια σημεῖα εἶναι πού τὸ βιβλίον αὐτὸ μᾶς ἐθουσιάζει. Μᾶς ἐνθουσιάζει ἀκόμη τὸ ἀπέραντον χρονικὸ διάστημα πού περικλείει. Πὼς νὰ μὴ ἀναπολήσωμε τοὺς θαλάσσιους δρόμους καὶ τοὺς μεγάλους δρόμους τῶν καρναβίων ποὺ σήμερα φαίνονται νεκροὶ ἂν τοὺς συγκρίνομε μὲ τὴν ἐποχὴ τῶν Φαραῶν καὶ τῶν πριγκίπων τῆς 'Ασσυρίας ἢ τῆς Ρώμης στὰ μεγαλεῖα τῆς. Μονομαχία αἰώνια τῆς γῆς καὶ τῆς θάλασσας, πού ἴσως θὰ τελειώσῃ γρήγορα μὲ τὸ θρίαμβον τῶν ἀναέρων δρόμων!... Πόσα τραγούδια τῶν καμηλιέρων δὲν περᾶσαν πάνω ἀπὸ τὴν ἄμμο δίου τῶρα σέρνονται σὰν κάμπιες τὰ Σιτροέν! Καὶ σὰν βέλη περνᾶνε στὸν ἄερα τὰ ἀεροπλάνα καὶ ἀκούγεται στὴ θέσιν τῶν τραγουδιῶν πού κληρονόμος ὁ Μποροντίν ἀπὸ τόσας χιλιάδες χρόνια, ὁ μονότονος βόμβος τῶν μοτέρ. Μέσα σὲ 500 σελίδες βρίσκονται ὅλοι οἱ κλονισμοὶ τοῦ Παλαιῦ Κόσμου τῆς Εὐρώπης, πού ἡ ἡγεμονία τῆς τελειώνει καὶ τῆς 'Ανατολῆς πού ἀναρχίζει νὰ πάλλῃται.

Δὲν ξέρετε πιά κανεὶς ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶναι μέγας ἢ μικρός. Ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ ξέρῃ κανεὶς... 'Ὁς τὸσο, γνωρίζοντας αὐτὰ τὰ 3—4 χιλιάδες τελευταῖα χρόνια καταλαβαίνουμε πόση πρόοδος ἔχει γίνῃ καὶ πόσο πιὸ καθαρὰ βλέπομε τῶρα, ὅλας τῆς μεγάλης ἀναταραχῆς, τὸν αἰώνιο ρυθμὸ καὶ τοὺς ἀκλόνητους νόμους τῆς ἀνθρώπινης πλάνης.

ROBERT KEMP

(Ἀπὸ τὸ «Les Nouvelles Littéraires»)

H. H. PRICK

Η ΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

(Ἀπὸ τὸ «Socratic Digest», 'Οξφόρδη)

Αἱρετοὶ Δυτικοί, ἀγνωστοὶ ἢ χριστιανοὶ δὲν θὰ δεχθῶν τὴ βάση ἐπάνω στὴν ὁποία στηρίζεται ἡ ἐπιχειρηματολογία τῶν σελίδων ποὺ ἀκολουθοῦν — εἰ δηλ. ἡ ἔλλειψη πίστης ἀπὸ τὴν ὁποία πραγματικὰ ὑποφέρει ὁ Δυτικὸς πολιτισμὸς, εἶναι ἐπικίνδυνον γι' αὐτὸν τὸν ἴδιον, καὶ συγχρόνως κινδυνεύει νὰ τὸν καταστρέψῃ. Οἱ ριζοσπαστικὲς καὶ ἀρκετὰ ἐκπληκτικὲς λύσεις ποὺ ὑποστηρίζει τὸ ἄρθρον αὐτὸ δὲν θὰ ἀρέσουν σὲ ὅλους. 'Ὅσοι δὲν παρουσιάζουν παρὰ μιὰ εἰλικρινὴ προσπάθεια ἐξόδου ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ κρίση ὅπου μᾶς ἔχει ρίξει ὁ ἀνταγωνισμὸς τῆς θρησκευτικῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος καὶ ἡ λογικὴ ἐπάνω στὴν ὁποία στηρίζεται τὸ ἄρθρον αὐτὸ θὰ κάμῃ ἴσως πολλοὺς ἀναγνώστες νὰ ξεκαθαρίσουν τίς ἰδέες τους ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα. 'Ο συγγραφεὺς, καθηγητὴς Χ. Χ. Πράϊς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους συγχρόνους 'Αγγλους φιλοσόφους. Ἀπὸ τὸ 1935 ἔχει τὴν ἐδρὰ τῆς Λογικῆς στὸ Πανεπιστήμιον τῆς 'Οξφόρδης. Τὸ 1939-1940, ἐφημέριος προέδρος τῆς 'Εταιρείας Ψυχικῶν 'Ερευνῶν. Τὸ «Socratic Digest», ὅπου δημοσιεύτηκε τὸ ἄρθρον αὐτὸ γιὰ πρώτη φορά, εἶναι τὸ δελτίον τοῦ Σωκρατικοῦ Συνδέσμου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς 'Οξφόρδης.

Ἡ κρίση μεταξύ Ἐπιστήμης καὶ Θρησκείας

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ
ΑΠΙΣΤΙΑΣ ΤΟΥ ΔΥ-
ΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ὁ Δυτικὸς πολιτισμὸς ὑποφέρει ἀπὸ μίαν πολὺ σοβαρὴν ἀσθένειαν. Πολὺ σοβαρώτερη ἴσως ἀπὸ ὅλες ὅσες τὸν προσέβαλαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς διαλύσεως τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας. Εἶναι μίαν ἀρρώστειαν πού πολὺ εὐκόλως θὰ μπορούσε νὰ ἀποβῇ μοιραία γι' αὐτόν. Μ' αὐτὸ δὲν ἐννοῶ τὸν πόλεμο, οὔτε τὶς πολιτικὰς καὶ οἰκονομικὰς διαταραχὰς πού τὸν ἀκολούθησαν. Ὅσο τρομερὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ γεγονότα αὐτά, δὲν εἶναι παρὰ συμπτώματα. Ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο θέλω νὰ μιλήσω εἶναι τὸ ἐσωτερικὸ κενὸ καὶ ἡ ἔλλειψη πίστεως· ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο ὑποφέρει ὁ πολιτισμὸς μας. Καμία στρατιωτικὴ νίκη, ὅσο ἀποφασιστικὴ καὶ ἂν εἶναι, κανέναν τρόπον ὁργανώσεως τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς οἰκονομίας, ἐθνικὸς ἢ διεθνιστικὸς, ἔστω καὶ ἂν στηρίζεται σὲ μίαν συντριπτικὴν δύναμιν, ἔστω καὶ ἂν ἔχη τὴν εὐλογία ὅλης τῆς ἐκκλησίας, δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ἀρρώστειαν αὐτή. Πραγματικὰ, δὲν εἶναι βέβαιον ἂν μπορῇ νὰ θεραπευθῇ.

Αὐτὸ πού δίνει στὴν κατάστασιν ἰδιαίτερη τραγικότητα, εἶναι ὅτι σ' αὐτὸ τὸ τραγικὸ πέρασμα μᾶς ὠδήγησαν τὰ προτερήματα καὶ ὅχι τὰ ἐλαττώματά μας. Δὲν ἐφθάσαμε στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀπὸ ἡλιθιότητα, ἀκόμη λιγώτερο, ἀπὸ φυσικὴ κακία· ἀλλὰ ἐφθάσαμε γιὰτὶ ἀκολουθοῦμε τὰ καλύτερα φῶτα πού εἴχαμε στὴ διάθεσή μας. Φοβοῦμαι πὼς πολλοὶ ἄνθρωποι εὐσεβεῖς καὶ ἀνιδιοτελεῖς δὲν μποροῦν νὰ δοῦν αὐτὸ· καὶ ἂν μποροῦν ὥσπου νὰ τὸ δοῦν, τὰ χάπια καὶ τὰ καταπραυντικὰ πού μᾶς προσφέρουν μᾶς κάνουν περισσότερο κακὸ παρὰ καλὸ. Ἡ ἀρρώστια εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ ὅ,τι τὴν φαντάζονται καὶ πολὺ πῶς σοβαρή.

Ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο πού πρέπει καλὰ νὰ καταλάβωμε. Ὅχι μόνον ἔχει διαδοθῇ μεταξύ μας ὁ ἀγνωστικισμὸς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ, ἀλλὰ, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πῶς ἀνησυχητικὸ, ἔχει περισσότερο διαδοθῇ στὶς πῶς καλλιεργημένους τάξεις τοῦ λαοῦ. Ἀκόμη πῶς ἀνησυχητικὸ, ἐξ αἰτίας τῆς προοπτικῆς πού ἔχει γιὰ τὸ μέλλον, εἶναι ὅτι ἔχει διαδοθῇ στὴν καλλιεργημένη τάξιν τῶν νέων περισσότερο παρὰ τῶν πῶς ἡλικιωμένων. Στὸ διάστημα μεταξύ τῶν δύο πολέμων, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἔμενε πραγματικὰ ἐκπληκτὸς ὅταν ἀνάμεσα στοὺς πῶς ἐξυπνοὺς μαθητὰς του εὗρισκε ἕνα φοιτητὴ πῶς χριστιανὸ ἢ ἀκόμη καὶ θεϊστὴ. Μιὰ τέτοια ἀποκάλυψιν τὸν κατέπλησσε ἀκόμη περισσότερο στὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ μεσοπολέμου.

Εἶναι ὁλοφάνερα ἀληθινὸ ὅτι στὶς ἀγγλόφωνες χώρες τουλάχιστον, τὰ ἠθικὰ διδάγματα τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι σεβαστά σχεδὸν ἀπ' ὅλους, μορφωμένους καὶ μὴ. Ἀκόμη περισσότερο, παρ' ὅλα ὅσα λένε οἱ ἐπισκοποὶ, τηροῦνται ἀκόμη καὶ σὲ καιρὸ πολέμου. Ἰσως μάλιστα σημεῖον νὰ τηροῦνται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ ἐποχῇ. Οἱ θρησκευτικὲς δυνάμεις, ἀκόμη καὶ οἱ λιγώτερο δογματικὰς, φαίνονται νὰ ἐξαφανίζονται. Δὲν ἀντικαθίστανται μὲ μίαν θετικὴν ἀπιστίαν. Ἡ καθαρὴ ἀθεΐα εἶναι καὶ πολὺ σπάνιον μεταξύ μας. Στὶς ἀγγλόφωνες χώρες τουλάχιστον, δὲν συναντᾶται παρὰ σὲ λίγους Μαρξιστὰς, καὶ αὐτοὶ πάλιν δὲν ἐπιμένουν πολὺ

στὸ σημεῖο αὐτό. Ἡ στάσις τῶν μορφωμένων, ἰδιαίτερα τῶν νέων, δείχνει μᾶλλον μίαν ἔλλειψιν πίστεως. Οἱ σκέψεις τους καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά τους περιορίζονται σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, τὸν φυσικόν, καὶ στοὺς ὁμοίους τους, χωρὶς καὶ αὐτοὺς νὰ τοὺς θεωροῦν ἀθάνατα πνεύματα, ἀλλὰ δειγμάτων, μὲ κάποια ἐξυπνάδα καὶ κοινωνικότητα, τοῦ ζωικοῦ βασιλείου αὐτοῦ τοῦ πλανήτη. Ἐάν πέρα ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν ὑπάρχῃ τίποτε, παραδέχονται πὼς δὲν μπορούμε νὰ τὸ γνωρίσωμε καὶ ὅτι ἐκεῖνα πού ξέρομε γι' αὐτὸ δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ σχηματίσωμε γνώμην. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς καλύτερους συγχρόνους φιλοσόφους φθάνουν ἕως τὸ σημεῖο νὰ ὑποστηρίξουν πὼς τὸ ἐρώτημα «ὑπάρχει Θεός;» δὲν ἔχει νόημα καὶ ἐπομένως δὲν ἔχει ἐπίσημα καὶ νύημα ἂν ἀπαντήσωμε ναι ἢ ὄχι. Φθάνει δηλ. ὁ ἀγνωστικισμὸς στὸ ἔσχατο ὅριο. Οἱ ἀγνωστικοὶ τοῦ περασμένου αἰῶνα δέχονταν χωρὶς δυσκολία ὅτι τὸ ἐρώτημα εἶχε βέβαιον νόημα καὶ ὑπεστήριζαν ὅτι οὔτε ἐκεῖνοι, οὔτε κανεὶς ἄλλος δὲν ἐγνώριζε τὴν ἀπάντησιν.

Οἱ Αἰτίαι τοῦ Ποιὲς εἶναι οἱ αἰτίαι τοῦ ἀγνωστικισμοῦ; Μποροῦν νὰ ἐκφρασθοῦν μὲ μίαν μόνον λέξιν; ἡ ἐπιστήμη. Ὁρισμένοι ἄνθρωποι, εὐσεβεῖς καὶ ἀνιδιοτελεῖς, βλέπουν τὴν ἐπιστήμην ὡς κάτι χωρὶς μεγάλη ἀξίαν ἢ ὡς κάτι μὲ ἀποκλειστικὰ πρακτικὴ σημασία: Σὰν ἀβύσση τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀποκατασκευῶν, δημιουργία καταστρεπτικῶν μέσων πῶς δυνατὸν καὶ πῶς ἀποτελεσματικῶν. Νομίζω ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ κάνουν λάθος. Θὰ ἔλεγα ἀκόμη πὼς διαπράττουν ἕνα εἶδος προδοσίας εἰς βάρος τοῦ πολιτισμοῦ στὸν ὁποῖον ἀνήκουν. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἡ μοναδικὴ μεγάλῃ καὶ πρωτότυπῃ δημιουργίᾳ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης μετὰ τὴν Ἀναγέννησιν. Σὲ ὅλα τὰ ἄλλα κύρια πεδία τῆς ἀνθρωπίνης προσπάθειας—στὴν τέχνην δηλ., τὴν φιλολογοίαν, τὴν θρησκείαν ἢ τὴν πολιτικὴν ὁργάνωσιν—ἄλλες χώρες καὶ ἄλλες ἐποχὲς μᾶς ἔχουν περάσει. Σὲ ὅ,τι ὅμως ἀφορᾷ τὴν κατανόησιν τοῦ φυσικοῦ κόσμου καὶ τῶν νόμων του, καθὼς καὶ σὲ ἐφευρετικὸ πνεῦμα, πού ἀπὸ τὴν κατανόησιν αὐτὴ ἔχει πάρει τὸ πρακτικὸ μέρος, κανένας γνωστὸς πολιτισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς συναγωνιστῇ. Εἶναι τὸ δῶρον πού ἐκάμαμε στὴν ἀνθρωπότητα καὶ γιὰ τὸ ὁποῖον οἱ μελλοντικὲς γενεὲς θὰ μᾶς χρωστοῦν εὐγνωμοσύνην, καὶ ὅταν θὰ ἔχουν πῶς ἐξῆλασιν τὴν πολιτικὴν μᾶς καὶ τοὺς πολέμους μᾶς, τὴν φιλολογοίαν καὶ τὶς τέχνες μᾶς. Ὅς προσέξωμε λοιπὸν νὰ μὴν τὸ ὑποτιμοῦμε αὐτό. Φυσικὰ δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἰδιαίτερα ἀξιοθαύμαστο στὴν παθητικὴ ἀποδοχὴ καὶ χρησιμοποίησιν τῶν μηχανικῶν ἢ ἄλλων τελειοποιήσεων πού ἔδωκε ἡ ἐπιστήμη: σιδηρόδρομοι, τηλέφωνα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα, ἀναισθητικά, κλπ. ... Ἡ κατανόησις ὅμως τῶν φυσικῶν νόμων, ἡ δύναμις νὰ ἐξηγοῦμε καὶ νὰ προβλέπωμε τὰ φυσικὰ φαινόμενα καὶ νὰ ἐφαρμόζωμε τὴν γνώσιν αὐτὴν γιὰ νὰ ἐξουσιάζωμε τὶς φυσικὰς δυνάμεις, αὐτὲς εἶναι οἱ ἐπιτυχίες γιὰ τὶς ὁποῖας ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ εἰπάμε ὅτι ὑπερήφανοι. Ἡ γνώσις εἶναι καλὴ· δὲν εἶναι κακὴ. Ἡ δύναμις νὰ ἐξουσιάζωμε τὶς δυνάμεις τῆς φύσεως, καὶ αὐτὴ εἶναι ἐπίσης καλὴ καὶ ὄχι κακὴ. Ἀρα ὁ πολιτισμὸς μᾶς ἔχει προωθήσει καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο σὲ βαθμὸ ἀνέπιστον ὡς τώρα. Θὰ πῇτε ἴσως ὅτι πρόκειται γιὰ ἐπιτυχίες πού μᾶς ἔχουν σχεδὸν κοστίσκει τὶς ψυχὰς μᾶς. Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι. Ἐκεῖνο ὅμως πού θέλω νὰ δείξω, εἶναι ὅτι, σὲ ἀντάλλαγμα κερδίσαμε κάτι καὶ μάλιστα κάτι ἀρκετὸ

πολύτιμο έστω κι αν το πληρώσαμε πολύ ακριβά. "Αν ο δικός μας πολιτισμός δεν επιζήση για να το χαρήθ, το χαρούν άλλοι. Αυτό ήθελα να πω στην αρχή αυτού του άρθρου όταν έγραφα ότι τα προτερήματα και όχι τα ελαττώματά μας είναι εκείνα που μάς ώδηγησαν στο σημείο όπου βρισκόμαστε σήμερα. Το ευγενέστερο επίτευγμά μας, ή επιστήμη, αυτή μάς κατέστρεψε: όχι επειδή δίνει τη δύναμη της καταστροφής στους άσυνειδητους φιλόδοξους — κάτι αρκετά τρομερό — αλλά έπειδή μάς ώδηγησε σ' αυτό το έσωτερικό χάος, σ' αυτή την έλλειψη πίστης, με λίγα λόγια σ' αυτόν τον άγνωστικισμό, την κυριώτερη ασθένειά μας, τη σχεδόν αγιάτρευτη. Πώς έγινε αυτό;

Η επιστήμη φέρνει μαζί της έναν ώρισμένο τρόπο αντίληψης του σύμπαντος που μπορούμε να τον αποκαλέσωμε επιστημονικό πνεύμα. "Αν κρίνωμε από τις εξαιρετικές προόδους των επιστημονικών γνώσεων μέσα στους τελευταίους αιώνες και τις έπίσης καταπληκτικές προόδους σε ό,τι αφορά την κυριαρχία μας επάνω στις φυσικές δυνάμεις, το επιστημονικό πνεύμα άπλώνεται όλο και περισσότερο ανάμεσα στους μορφωμένους ανθρώπους και άσκει επάνω τους μία βαθειά επίδραση, άκόμη και σε κείνους που δεν είναι ενήμεροι των ανακαλύψεων των επιστημόνων. Το πνεύμα αυτό, είτε λογικά άσυμβίβαστο με μία θρησκευτική πίστη είτε όχι, — θά ξαναγυρίσωμε αργότερα στο έρώτημα αυτό — φαίνεται να αντίτιθεται ψυχολογικά στο θρησκευτικό αίσθημα και τη θρησκευτική τοποθέτηση. Έκεί όπου κυριαρχεί αυτό, ή θρησκεία, άνεξάρτητα από τον έλεγχο του λογικού μας, τείνει να χαθή από ψυχολογική νέκρωση. Όταν οι φιλόσοφοι και θεολόγοι μάς βεβαιώνουν καλοπροαίρετα, όπως κάνουν από καιρό σε καιρό, ότι ή παλιά σύγκρουση έπιστήμης και θρησκείας έχει επιτέλους πάψει, ό έιρωνικός παρατηρητής έχει το δικαίωμα να άπαντήσει ότι αυτό είναι άλήθεια: ή σύγκρουση έπαψε με την άπόλυτη και συντριπτική νίκη της έπιστήμης. Ίσως ή νίκη αυτή να μην είναι όριστική. Μπορούμε όμως να άμφιβάλλωμε γι' αυτό όταν άκούμε τα παράπονα και τις νοθεσίες του σύγχρονου Ιρρασιοναλισμού. Ίσως όμως ή νίκη αυτή να μην είναι πιά άπόλυτη. Μία θλίψη για την χαμένη πίστη καθυστερεί άκόμη μέσα στις σκοτεινές γωνιές του πνεύματός μας. Πώς όμως να άρνηθώμε γενικά, ότι ό έιρωνικός παρατηρητής έχει δικιο; Και αυτό το ξεθεμέλιωμα της θρησκείας δεν περιωρίστηκε μόνο στη Δυτική Εύρώπη και τις Ήνωμένες Πολιτείες. Έχει κιόλας άρχισει στην "Ανατολή" παντού όπου έγκαταστάθηκε μόνιμα ή έπιστήμη και ή τεχνική της.

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Η νίκη της έπιστήμης έναντίον της θρησκείας που πραγματικά μάς φαίνεται τόσο άπόλυτη, είναι ή έσχατη και πιά χτυπητή φάση μιās μακρόχρονης Ιστορικής πορείας. Είναι τώρα περισσότερο από τρεις αιώνες που ή έπιστήμη ύποσκάπτει λίγο - λίγο τη θρησκευτική παράδοση του δυτικού κόσμου. Η πορεία αυτή έχει άρχισει άκόμη νωρίτερα. "Αρχισε από την ήμέρα που ό Κοπέρνικος έδειξε ότι ή γή δεν είναι το κέντρο του σύμπαντος, αλλά άπλως ένας πλανήτης ανάμεσα σε πολλούς άλλους. Η έφεύρεση του τηλεσκοπίου και αργότερα του μικροσκοπίου μάς έβεβαίωσε ότι ό

φυσικός κόσμος είναι πολύ μεγαλύτερος και συγχρόνως πολύ πιό περίπλοκος απ' ό,τι τον φαντάστηκαν οι θεολόγοι. Στο τέλος του 17ου αιώνα, ό Νεύτων με το νόμο της βαρύτητας έδωσε την χωριστική βολή στην παλαιά κοσμολογία. Στον 18ο αιώνα τα θαυματουργά στοιχεία του χριστιανισμού άρχισαν να γίνονται όλο και λιγώτερο πιστευτά, όσο αυξάνονταν στο βασίλειο των φυσικών νόμων τα φυσικά και χημικά φαινόμενα. Στις άρχές του 19ου αιώνα είδαμε να έμφανίζεται ή έρμηνεία της Βίβλου που έρριξε την άμφιβολία στην άλάθητη αυθεντία πρώτα της Παλαιάς και ύστερα της Καινής Διαθήκης. Την ίδια έποχή οι γεωλόγοι έδειξαν ότι ή γή ήταν πολύ παλαιότερη απ' ό,τι υπέθετε ό συγγραφέας — ή οι συγγραφείς — της Γενέσεως. Ήρθε μετά ή θεωρία του Δαρβίνου, ή όποια είπε ότι τα διάφορα είδη των φυτών και των ζώων προήλθαν από την εξέλιξη, μέσα σε εκατομμύρια χρόνια, λίγων ειδών, πολύ πιό άπλων. Άνετράφη έπίσης ή θεωρία του άμετοβλήτου των ειδών, που προερχόταν από την Γένεση και από τον "Αριστοτέλη. Και κάτι σπουδαιότερο, ή θεωρία της εξέλιξης, εξασθένησε σοβαρά το έπιχείρημα των «τελικών ορίων», που στον 18ο αιώνα υπήρξε ή κύρια βάση της επιστημονικής θεολογίας. Ήταν φανερό ότι την εξέλιξη αυτή την συνώδευε μία άπίστευτη σπατάλη. Η εξέλιξη αυτή είχε προχωρήσει με ένα άλύπητο και άκατάπαυστο άγώνα για τη ζωή, άγκαλιάζοντας ένα πλήθος «άπο ατόματα δημιουργημένες ποικιλίες» από τις όποιες λίγες κατορθώσαν να έπιζήσουν και να πολλαπλασιασθούν. Αυτή δεν είναι μέθοδος που άρμόζει σε ένα Δημιουργό καλό και άγαθό, αλλά όπως είπε ό καθηγητής Μπρόουντ, σε ένα δαίμονα τρομερά γόνιμο που προχωρεί στα τυφλά, έντελως άδιάφορος για την εύτυχία των πλασμάτων του.

Στο χτύπημα αυτό, άκολούθησε άλλο. Η θεωρία της εξέλιξης απλώθηκε και στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος έπαυσε να είναι ό «Άρχων της Δημιουργίας», κατ' εικόνα του Θεού. Δεν ήταν πιά παρά ό άπόγονος των ζώων, πρώτος εξαδέλφος του πιθήκου, καταγόμενος όπως όλα τα ζώα, από το πρωτογονό χάος. Όσο ή φυσιολογία προχωρούσε και καθωριζόταν με ακρίβεια ή άμοιβαία σχέση κινήσεως και νευρικού συστήματος, άρχισε να φαίνεται ξεκάθαρα ότι ή συνείδηση και όλες οι έκδηλώσεις της, από τις πιό στοιχειώδεις ως τις πιό εξέλιγμένες, δεν ήταν παρά τά ύποπαράγωγα φυσικοχημικών μεταβολών που γίνονται στον έγκέφαλο. Θεωρήθηκε βέβαιο ότι το ανθρώπινο σώμα ήταν άπλως ένα κομμάτι ύλης όπως τόσα άλλα — πολύ πιό πολύπλοκο — βέβαια που υπήκουε στους φυσικούς και χημικούς νόμους και μετασχημάτιζε τη φυσική ένεργεια. Μία τέτοια αντίληψη δεν άφηνε χώρο για «ψυχή», γιατί ή παρέμβαση αυτή της ψυχής, θά αποτελούσε εξαίρεση της άρχής της διατηρήσεως της ένεργειας και ή άρχή αυτή άρκούσε για να εξηγήσει όλα τα γεγονότα που είχαν παρατηρηθή.

Όσο όσο οι ανθρωπολόγοι έδειξαν ότι δεν ύπάρχει καθαρή διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις άνώτερες θρησκείες και στις προλήψεις, τη μεγάλη και τις Ιεροτελεστίες των πρωτογόνων φυλών. Οι θρησκείες των πολιτισμένων λαών ήταν μία συστηματοποιημένη και μελετημένη μορφή του πρωτογόνου ψυχισμού, που βλέπει ένα «πνεύμα» μέσα σε κάθε πέτρα και δέντρο και άποδίδει τις καταιγι-

δες και τις έπιδημιές στην όργη ύπερφυσικών, άοράτων δυνάμεων. Και τὰ πιδ χαρακτηριστικά και ιερὰ γνωρίσματα του χριστιανισμού είχαν τή ρίζα τους στις ειδωλολατρικές προλήψεις. Και οι πρωτόγονοι πολιτισμοί είχαν τόν θυσιασμένο σωτήρα τους, τις τελετές τους όπου οι πιστοί «μεταλαμβάνουν του σώματος του Θεού», τή μετά θάνατο κρίση, τόν ούρανό τους, τήν κόλασή τους. Σάν κοινωνικό φαινόμενο, ή θρησκεία έμφανιζόταν σαν ένα είδος γήρατος του πολιτισμού, σαν έπιβίωση σε μία εποχή πολιτισμένη, πίστεων και πεποιθήσεων που ταίριαζαν περισσότερο στην παιδική ηλικία τής ανθρωπότητας.

Τέλος ήρθαν οι ψυχολόγοι και συμπλήρωσαν τόν Ισχυρισμό τών ανθρωπολόγων έφαρμόζοντάς τον στόν άνθρωπο. Ή μελέτη τους έπάνω στις συναισθηματικές διαταραχές τους ώδήγησε στο συμπέρασμα ότι οι πρωτόγονες αυτές μορφές του «αίσθανεσθαι» και «σκέπτεσθαι» υπάρχουν ακόμη στο πνεύμα καθενός μας, άσχετα άν έχουν κλεισθή μέσα στο άσυνείδητο. Με τήν προϋπόθεση ότι ή θρησκεία διατηρεί μία θέση στη ζωή τών νεαρών πολιτισμένων, ύπεστήριζαν ότι οι παιδικές αυτές σκέψεις και οι εύχες αποτελούν τήν πηγή, από τήν όποία ή θρησκεία άντλεί τή δύναμη και τή θέλησή της. Ο γιατρός Φρέντλ, ό μεγαλύτερος Ισως ψυχολόγος τής εποχής μας, τιτλοφόρησε τό μικρό του σύγγραμμα περί θρησκείας, «Τό Μέλλον μιας Χίμαιρας».

Αυτές φαίνονται να είναι οι κυριότερες φάσεις τής συγκρούσεως Έπιστήμης και Χριστιανικής Παραδόσεως. Σε κάθε συνάντηση εκείνος που έχανε ήταν ό Χριστιανισμός. Υποχρεωνόταν να αφήνει τή μία θέση μετά τήν άλλη, και κάθε φορά άρκετο από τούς όπαδούς του, οι πιδ μορφωμένοι και πιδ έξυπνοι προσχωρούσαν όριστικά στόν έχθρό, τόσο πολύ, ώστε σήμερα δέν διατηρεί πιά παρά ένα μικρό μέρος από τή δύναμή του. Μετά τις ζωνηρές συζητήσεις που προκάλεσε ή θεωρία του Δαρβίνου, οι έκκλησιές βρίσκονται συνεχώς σε άμυντική θέση. Και οι προσπάθειές τους να διώξουν τις πνευματικές τους άγωνίες αναλαμβάνοντας κοινωνικά έργα, παίρνοντας κάποτε μέρος και σε πολιτικές συζητήσεις, δέν άπάτησαν ούτε τό κοινό ούτε τόν έαυτό τους. Είναι μία θλιβερή Ιστορία. Θα έπαναληφθώ, με γοργότερο ρυθμό, στην Έγγυς και στην Άπω Άνατολή, και παντού όπου έχουν εισδύσει οι έπιστήμες και οι τεχνικές εύρωπαϊκές πρόοδοι.

Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ Είναι όμως πραγματικά θλιβερή ή Ιστορία αυτή; **ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ** Υπάρχουν άνθρωποι που ύποστηρίζουν τό αντίθετο.

Αυτό που παίρνουμε κυρίως ως προοδευτική έξόντωση τής θρησκείας, στην πραγματικότητα είναι—όπως Ισχυρίζονται—ή προοδευτική κάθαρση και ή όδυνηρή προσπάθεια που κάνει. Δέχονται μία διάκριση μεταξύ *ουσίας* τής θρησκείας και *τυχαίων* στοιχείων που άνακάλυψαν μέσα στους αιώνες και που πηγάζουν από τὰ έθιμα και τις παραδόσεις, από τή μυθολογία και τὰ θεολογικά δράματα. Η ουσία είναι ή πίστη στο Θεό και στην άθανασία. Μεταξύ τών τυχαίων όμως στοιχείων, βρίσκει πάρα πολλές πίστεις και θεωρίες πολύ άβέβαιες. Ή θρησκευτική παράδοση διατηρεί σε κατάσταση άπολιθώσεως, θα έλεγε κανείς, τις δοξασίες για τήν φύση και τήν Ιστορία τών ανθρώπων που κυκλοφορούσαν όταν γεννή-

ήθηκε αυτή ή παράδοση. Οι αντίληψεις αυτές βρήκαν τή θέση τους μεταξύ τών δογμάτων τής θρησκευτικής αυτής παραδόσεως και με τή βοήθειά τους έπιβεβαιώνονται οι πεποιθήσεις τής θρησκείας. Άπέκτησαν έτσι ένα χαρακτήρα ιερό που στην πραγματικότητα δέν τούς άνήκει. Και άν, με τό πέρασμα τών χρόνων οι δοξασίες αυτές άποδείχθηκαν έσφαλμένες και άντικαταστάθηκαν με άλλες περισσότερες έπιστημονικές και σύμφωνες προς τὰ πράγματα, τόσο τό καλύτερο για τή θρησκεία. Δέν φαίνεται όμως παράλογο και άντιφαστικό να άρνούμεθα να πιστέψουμε στο Θεό άπλώς και μόνον έπειδή μάθαμε περισσότερα πράγματα για τὰ Έργα Του; Ο Νεύτων έλεγε ότι σκοπός τών έπιστημονικών του έρευνών ήταν «ή παρακολούθηση τής σκέψης του Θεού». Γιατί και ή σύγχρονη έπιστήμη να μην κάνει τό ίδιο;

Αυτό που μένει να πούμε είναι ότι τὰ άκριβή δόγματα που χαρακτηρίζουν μία θρησκευτική παράδοση (τό Χριστιανισμό π. χ. ή τόν Ισλαμισμό), στην πραγματικότητα δέ μπορούν να πολεμηθούν με τήν έπιστήμη και τό έπιστημονικό πνεύμα. Γεννήθηκαν σε μία εποχή που δέν ήταν ούτε έπιστημονική ούτε κριτική και είναι τόσο πολύ άνακατεμένα με πίστεις έσφαλμένες και γεμάτες προλήψεις για τόν Άνθρωπο και τή Φύση, που πρέπει να έγκαταλειφθούν. Ο θεϊσμός όμως έστω και τέτοιος—Ισχυρίζονται—δέν είναι καθόλου άσυμβίβαστος με τήν έπιστήμη. Αντίθετα ή έπιστήμη τόν άσφαλίζει, δίνοντάς μας τήν δυνατότητα να μετρήσουμε καλύτερα τή σοφία και τή δύναμη του Δημιουργού. Άς πετάξουμε τό ξερό φλούδι και άς κρατήσουμε με ευλάβεια τόν καρπό.

ΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ ΟΙ ΤΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ Άπό τότε που ύπάρχει μία σύγκρουση **ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ** ή έπιστήμης και θρησκείας, προτάσεις αυτού του είδους τράβηξαν πάντοτε ανθρώπους που τούς άρέσει να σκέπτονται. Είναι δυνατό ένας άνθρωπος να τις άποδεχθώ χωρίς να θυσιάσει τήν πνευματική του χρηστότητα; Άν θέλουμε πραγματικά τό καλό του πολιτισμού μας, πρέπει να έλπίζουμε ότι μπορεί. Γιατί ή Ιστορία, Ιδιαίτερα ή σύγχρονη, φαίνεται να δείχνει ξεκάθαρα ότι κανένας πολιτισμός δέν μπορεί να διαρκέσει πολύ, άν δέν έχη θρησκευτικές βάσεις. Γι' αυτό και ή παροιμία: «Άν δέν ύπάρχη Θεός πρέπει να τόν έφεύγουμε».

Συναντούμε όμως σοβαρά έμπόδια. Πρώτο ή διάκριση μεταξύ ουσίας τής θρησκείας και τυχαίων στοιχείων, ή παρομοίωση τής φλούδας και του καρπού, δέν είναι άπολύτως σωστή. Μπορεί λογικά να είναι σωστή είναι όμως και ψυχολογικά; Πίστεις λογικά άνεξάρτητες ή μία από τήν άλλη, μπορούν να είναι λογικά άδελφωμένες με τή διανοητική ζωή και κυρίως τὰ συναισθήματα του πιστού. Άν αυτός, άναγκασμένος να άπορρίψει ένα μέρος τής θρησκευτικής παραδόσεως με τήν όποία μεγάλωσε, ακόμη κι άν αυτό είναι ένα μικρό μέρος πραγματικά χωρίς καμιά σημασία, δέν θα του είναι εύκολο να κρατήσει τό υπόλοιπο. Και άν με μεγάλη προσπάθεια κατορθώσει να κρατήσει τό υπόλοιπο, θα διαπιστώσει Ισως ότι οι πίστεις του έχασαν κάθε δύναμη και κάθε συναισθηματική θέρμη. Αυτό που κάποτε ήταν πίστη θρησκευτική, δέν είναι πιά παρά μία ψυχρή πνευματική συνείνωση, χωρίς έπίδραση πιά στα αίσθήματα

ή στους τρόπους. Για πολλούς χαρακτηρες ή θρησκευτική πίστη είναι ή όλα ή τίποτε. Αισθάνονται σεβασμό και εμπιστοσύνη προς ένα ολόκληρο θρησκευτικό δόγμα. "Αν ένα μέρος του όλου αυτού καταρρεύσει, το υπόλοιπο δεν έχει πιά επάνω τους καμία λαχύ. Και καθώς οι ίδιοι μισοκαταλαβαίνουν αυτόν τον κίνδυνο, αμύνονται με μανία, περιφρονώντας κάθε αντίθετη απόδειξη, κάθε δόγμα και θεωρία από παράδοση, που εξωτερικά φαίνεται έντελως δευτερεύουσα και ασήμαντη. Γι' αυτό, από ψυχολογική άποψη, ή εκκλησία δεν είχε έντελως άδικο να καταδιώξει τον Γαλιλαίο επειδή δέχτηκε το ηλιοκεντρικό αστρονομικό σύστημα του Κοπερνίκου, άσχετα πόσο άσχημα ήταν τα μέσα που χρησιμοποιήσε· γιατί από ψυχολογική άποψη, ή αστρονομία του Κοπερνίκου αποτελούσε το πρώτο βήμα προς μία μοιραία κατεύθυνση. "Αν θέσουμε σε άμφιβολία το δόγμα σύμφωνα με το οποίο ή γη είναι το κέντρο του σύμπαντος, θα θέσουμε σε άμφιβολία και όλα τα άλλα δόγματα της Θεολογίας. "Αν όμως δεν άμφιβάλουμε, ή πίστη μας ο' αυτά δεν θα έχη ούτε τον άπόλυτο χαρακτηρα, ούτε την δύναμη που είχε πριν.

Το ίδιο άληθεύει κατά ένα μεγάλο μέρος για τις Ιεροτελεστιες. Το να μιλούμε, όπως κάνουν μερικοί, για την άπλη τελετή σαν για κάτι επιπόλαιο και χωρίς σημασία, προδίδει έλλειψη ψυχολογικής κατανόησης. Όπωςδήποτε, σε πολλά πνεύματα, ή πίστη δεν μπορεί να ύφίσταται παρά μόνο αν μπορούν να την εκφράσουν και να την δουν σαν κάτι συγκεκριμένο σε τελετουργικές πράξεις. Και αν πρέπει να εγκαταλείψουν άρισμένες ιδιαίτερες τελετές γιατί συνδέονται με προλήψεις ή μαγείες σχετικά με το σύμπαν και τη θέση του ανθρώπου ο' αυτό, προλήψεις που ή επιστήμη απέδειξε ψεύτικες, δεν μπορεί να φτιάξουν κατά παραγγελία καινούριες τελετές, καλύτερες. Γιατί οι τελετές δεν είναι παράγωγα του πνεύματος ούτε της συνειδητής βουλήσεως, αλλά του άσυνειδήτου, του οποίου τη λειτουργία ούτε καταλαβαίνουμε ούτε ξέρουμε να ρυθμίσουμε. Οι νέες τελετές πρέπει να αυξάνουν άβυσσα. Για την ώρα τουλάχιστο, δεν μπορούμε να τις έφευρίσκουμε επιπόλαιο. "Αν οι παλιές μορφές εξαφανισθούν χωρίς οι νέες να έχουν βρή τον καιρό να αυξηθούν, ή θρησκευτική συνείδηση υποφέρει από ένα άισθημα μεταίτιότητας και κενού, με την προϋπόθεση ότι κατορθώνει να επιζήσει.

"Υπάρχουν όμως έμπόδια ακόμη πιο σοβαρά. Είναι πραγματικά βέβαιο πως ό θεϊσμός στην ούσια του είναι κάτι που μπορεί να πολεμηθ ή με την επιστήμη και το επιστημονικό πνεύμα όσο μεγάλα κι αν είναι τα ψυχολογικά έμπόδια; Αυτό είναι το δύσκολο έρώτημα. "Έχει δύο όψεις που θα τις εξετάσουμε διαδοχικά.

Ο ΘΕΪΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ Πρώτα πρέπει να κάνουμε διάκριση μεταξύ επιστημονικής μεθόδου από τη μία και ειδικών συμπερασμάτων των επιστημόνων από την άλλη, σχετικά με τη φύση ή τον άνθρωπο. "Η επιστημονική μέθοδος φαίνεται να στηρίζεται σε δύο αρχές. Πρώτα, πως όλα τα γεγονότα υπόκεινται σε νόμους (δεν ενδιαφέρει έδω αν οι νόμοι αυτοί είναι «καθοριστικοί» ή άπλως «στατιστικοί»). "Αν όρίσουμε το θαύμα σαν παραβίαση του φυσικού νόμου

—και αυτός είναι ένας όρισμός αρκετά παραδεκτός—τότε ή πίστη στα θαύματα δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να είναι επιστημονική. "Από τα δύο το ένα πρέπει να συμβάλει: "Η το λεγόμενο θαύμα να μην έχη στην πραγματικότητα τίποτε το θαυματουργό αλλά άπλως να εκφράζει έναν νόμο πολύ λίγο γνωστό, ή οι μαρτυρίες να είναι ψεύτικες. Δεύτερο, ότι τους νόμους δεν μπορούμε να τους ανακαλύψουμε παρά μόνο με τη μελέτη κανονικών φαινομένων τα οποία μπορούν να υποπέσουν στην παρατήρηση όλων. Δεν μπορούμε να ανακαλύψουμε τους νόμους παρά μόνο με την παρατήρηση· όχι με την καθαρή άσκηση της σκέψης ούτε με το να έμπιστευόμαστε στο ipse dixit μιάς άθροιστικής ανθρώπινης ή υπεράνθρωπης. Και οι παρατηρήσεις με τις οποίες φθάνουμε στους νόμους, πρέπει κατ' αρχήν να μπορούν να επαναληφθούν από κάθε κανονικό άνθρωπο, πρόθυμο να καταβάλει τον ανάλογο κόπο. Οι άτομικές άποκαλύψεις τις οποίες οι άλλοι δεν μπορούν να έπαληθεύσουν, μπορεί να είναι άληθινές ή όχι; αλλά τόσο στη μία όσο και στην άλλη περίπτωση, είναι ξένες προς την επιστήμη. Οι νόμοι π. χ. τους οποίους οι μάντιες και οι θεόσοφοι ισχυρίζονται ότι έχουν ανακαλύψει σχετικά με την αρχή του ανθρώπου και των άστρων, δεν αποτελούν μέρος της επιστήμης, γιατί δεν είναι δυνατόν στους άλλους να έλέγξουν τις παρατηρήσεις τους. "Αν μία μέρα βρούμε το μέσον να τις έπαληθεύσουμε—κι αυτό δεν άποκλείεται καθόλου—και αν οι παρατηρήσεις άλλων ανθρώπων έπιβεβαιώσουν τα λεγόμενα των μάντεων, τότε ή μελέτη της αρχής του ανθρώπου και των άστρων θα αποτελέσει μέρος της επιστήμης.

"Αν αυτό που είπα για την επιστημονική μέθοδο είναι ακριβές, τότε ή έφαρμολγή αυτής της μεθόδου είναι άσυμβιβαστη με τις πεποιθήσεις του θεϊσμού; Είναι άλήθεια, είπαμε, ότι ή επιστήμη ποτέ δεν θα άποδεχθ ή μία θεότητα που να παρεμβαίνει θαυματουργά και από την όποια να έξαρτάται ή έφαρμολγή των φυσικών νόμων. "Αλλά, αν και πολλοί θεϊστοί έπέστρεψαν ο' αυτές τις θαυματοποιές παρεμβάσεις, καμιά λογική δεν τους έξανάγκασε. "Η πίστη αυτή δεν είναι ουσιαστικό στοιχείο του θεϊσμού. "Εξ άλλου, είπαμε έπίσης, ότι γεγονότα που θεωρούνται θαύματα, μπορεί στην πραγματικότητα να είναι ή έκφραση νόμων άγνωστων ακόμη και έπομένως να μην είναι θαύματα. Είναι ακόμη άλήθεια, όπως φαίνεται, ότι ή επιστημονική μέθοδος δεν θα μπορέσει ποτέ να έδραιώσει την ύπαρξη του Θεού, γιατί ό Θεός δεν είναι παρά μία όδότητα ύποκειμενη στην παρατήρηση· και ή επιστήμη—άπό τη φύση της την ίδια—είναι περιορισμένη στο βασίλειο του επιστητού. "Ακόμη, αν ή ύπαρξη του Θεού μπορ ή να έδραιωθ ή κατά κάποιον άλλο τρόπο, ή επιστημονική μέθοδος δεν θα έχη να π ή τίποτε. Οι λάγοι της πίστης μας στην ύπαρξη του Θεού όφείλουν σύμφωνα με τη φύση του προβλήματος, να είναι έξω-επιστημονικοί, δεν όφείλουν όμως να είναι και αντι-επιστημονικοί. Δεν ύπάρχει λόγος το σύνολο της φύσης—το σύνολο δηλ. των φαινομένων που υποπίπτουν στην παρατήρησή μας και των νόμων που τα διέπουν—να μην έξαρτάται άποκλειστικά από ένα "Ον πνευματικό, έντελως έξένο προς τη φύση. "Η επιστημονική μέθοδος δεν θα μπορέσει ποτέ να άποδείξη την ύπαρξη ενός τέτοιου "Οντος, δεν θα μπορέσει όμως ποτέ και να άποδείξη πως δεν ύπάρχει. "Ετσι λοιπόν, αυτή καθ' έαυτήν, ή επιστήμη μπορεί άπολύτως να συμβιβασθ ή με τον θεϊσμό.

Όταν όμως από την επιστημονική μέθοδο γενικά περνούμε σε συμπεράσματα ειδικά στα οποία έχουν φθάσει οι διάφορες επιστήμες, το πρόβλημα περιπλέκεται. Οφείλουμε να ανακαλέσουμε τη διάκριση μεταξύ φυσικών και βιολογικών επιστημών. Δεν υπάρχει στη φυσική, τη χημεία, την αστρονομία ή τη γεωλογία τίποτε ασυμβίβαστο με τον θεϊσμό. Οι τέσσερις όμως αυτές επιστήμες, περιέχουν αρκετά στοιχεία ασυμβίβαστα με τις κοσμολογικές παραδόσεις των αρχαίων Έβραίων, παραδόσεις που τις ξαναπήρε—σωστά ή όχι—ο Χριστιανισμός και ακόμη, φαντάζομαι, και ο Ισλαμισμός.

Ο ΘΕΪΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Μπορούμε ως ένα σημείο να πούμε τα ίδια και για τις βιολογικές επιστήμες. Μόνο όμως ως ένα σημείο. Οι βιολογικές επιστήμες φθάνουν ως αυτό το όρισμένο σημείο, με την εξήγηση που δίνουν για την προσωπικότητα του ανθρώπου. Είναι αλήθεια ότι ο θεϊστής μπορεί χωρίς ασυνέπεια να δεχθεί την θεωρία του Δαρβίνου για την εξέλιξη των ειδών. Είναι γνωστό πώς η εξέλικτική πορεία φαινόταν σαν μια αλύπητη σπατάλη· αλλά οι άνθρωποι δεν έχουν και αναγκαστικά δικιο να εγκωμιάζουν την οικονομία. "Αν η φύση «έχη αίμα στα νύχια και τα δόντια», όπως λέει ο ποιητής, δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι ο θάνατος ενός ζώου δίνει την τροφή, χωρίς την οποία ένα άλλο ζώο δεν θα μπορούσε να ζήσει. Είναι το ίδιο αλήθεια ότι ο θεϊστής μπορεί χωρίς ασυνέπεια να πιστεύει πώς το ανθρώπινο σώμα προέρχεται από την προοδευτική εξέλιξη των υπανθρώπων ειδών και, σε τελευταία ανάλυση, των ζώων. Μπορεί όμως να το πιστεύει αυτό και για την ανθρώπινη ψυχή; Και αν ακόμη μπορούσε, θα έπρεπε να λάβει υπ' όψη του τη φυσιολογία και όχι πια απλώς τη ζωολογία. Ο θεϊστής μου φαίνεται παρά τη θέλησή του ξαναγκασμένος να κάμει τη διάκριση ψυχής και σώματος. Είναι αναγκασμένος να είναι αυτό που λέμε «ψυχοφυσικός διύστης». Σ' αυτό απαντούμε ότι η φυσιολογία έχει καταργήσει αυτή τη διάκριση που σήμερα πια έχει ξεπεραστεί και είναι αναγνωρισμένο πώς δεν έχει επιστημονική βάση. "Αν δούμε τα πράγματα στο βάθος, είναι ένα απλό καταφύγιο του πρωτογόνου ψυχισμού, αρκετά εύλογο φανερές σε μια εποχή που δεν ήξεραν τίποτε για το νευρικό σύστημα, έντελως αστήρικτο όμως σήμερα. Πρέπει εδώ να ξετεάσουμε πώς φθάνομε σ' αυτό το συμπέρασμα.

Ότι η «ψυχή» εξαρτάται ως ένα σημείο από το σώμα, ότι τα ναρκατικά, η κόπωση, η άρρώστια, τα γηρατειά ελαττώνουν τις πνευματικές και αισθητικές μας ικανότητες, ότι οι αισθήσεις μας είναι έργο των εγκεφαλικών μας οργάνων και επηρεάζονται από τις ανωμαλίες των οργάνων αυτών, όλα αυτά είναι γνωστά εδώ και αιώνες. Στο διάστημα των τριών τελευταίων αιώνων η επιστήμη έδειξε τον εξαιρετικά στενό αυτό δεσμό και απέκάλυψε με λεπτομέρειες τον ακριβή μηχανισμό επάνω στον οποίο στηρίζεται, το νευρικό σύστημα δηλ. και τον εγκέφαλο. Από το σημείο αυτό, η ίδια η αντίληψη περί «ψυχής», άρχισε να φαίνεται συζητήσιμη. Γιατί όμως δέχτηκαν αυτήν την ιδιότητα σαν κάτι αναμφισβήτητο; Για δύο λόγους: Γιατί αυτή είναι η πηγή όρισμένων κινήσεων του σώματος, αυτών δηλ. που γίνονται θεληματικά και ακόμη

το υποκείμενο όρισμένων ένσυνειδήτων ενεργειών, αισθημάτων, σκέψεων, συναισθημάτων και επιθυμιών.

Η επιστήμη όμως ισχυρίζεται ότι μπορεί να δείξει πώς η ενέργεια που καταναλώνεται στις σωματικές κινήσεις (συμπεριλαμβάνονται και αυτές που αποκαλούνται εκούσιες), είναι απλούστατα ή συνήθως φυσική ενέργεια, που η αρχή της δεν βρίσκεται έξω από τον φυσικό κόσμο. Το ανθρώπινο σώμα είναι ένα είδος μηχανής έσωτερικής καύσεως. Η χημική ενέργεια μεταμορφώνεται σε μυϊκή κίνηση και έχουν παρατηρήσει ότι το σώμα δεν καταναλώνει περισσότερη ενέργεια από κίνηση που παίρνει. Είναι λοιπόν ανόητο να φέρουμε το έπιχειρημα ότι η ψυχή είναι η ψυχή των εκούσιων κινήσεων. Τι θα πούμε όμως για τον άλλο ρόλο που από παράδοση αποδίδεται στην ψυχή; ότι δηλ. είναι το υποκείμενο των ενεργειών της συνειδήσεως; "Οτι υπάρχουν οι ενέργειες αυτές, δεν συζητείται. "Επειδή όμως εξαρτώνται πρώτα από το σώμα και ιδιαίτερα από τον εγκέφαλο, είναι πραγματικά ανάγκη να ισχυρισθούμε την ύπαρξη μιάς ψυχής που να είναι και το υποκείμενο τους; "Αν όλα μας τα διανοητικά και συναισθηματικά κατηγορήματα (καθώς και τα πνευματικά) εξαρτώνται από τον εγκέφαλο, δεν είναι όλοφανερο ότι ο εγκέφαλος είναι εκείνος που *κατέχει* αυτά τα κατηγορήματα; Αυτό που είναι συνειδητό, αυτό που περνάει από όρισμένη *πύλη*, είναι ο ίδιος ο εγκέφαλος και όχι καμία μυστηριώδης «πνευματική» ολότητα, την οποία κανείς δεν μπορεί να παρατηρήσει. "Ο ψυχοφυσικός διύστης, για να αξιολογήσει την υποστήριξή μας, πρέπει να είναι όχι ένας διύστης ολότητων—μιάς σωματικής και μιάς πνευματικής—αλλά ένας διύστης λειτουργικός. Μία και η αυτή ολότητα, ο ζωντανός άνθρωπος οργανισμός και ειδικότερα ο ζωντανός εγκέφαλος άσκει και τις δύο λειτουργίες. Από την άποψη αυτή ο τρόπος με τον οποίο μιλούν οι λογικοί άνθρωποι είναι επιστημονικότερος από τον τρόπο των μεταφυσικών θεϊστών. Λέμε: «βαδίζω», «σκέπτομαι», «επιθυμώ αυτό ή εκείνο», «κρυώνω», «ζυγίζω 50 όκ.». Κάνομε διάκριση ανάμεσα στα φυσικά και νοητικά κατηγορήματα. Η ψυχή και το σώμα, έτσι, δεν είναι δυο πράγματα διαφορετικά, αλλά δυο όψεις του ίδιου πράγματος, δυο τρόποι με τους οποίους λειτουργεί. Η επιστημονική έρευνα έχει αποδείξει ότι η ένσυνειδήτη λειτουργία του εξαρτάται αποκλειστικά από τη φυσική του λειτουργία. Η αντίληψη αυτή, που συχνά την λένε «υλισμός» ή με τον τεχνικότερο όρο «επιφανομεναλισμός», είναι εκείνη στην οποία θεμελιώνεται πρακτικά η επιστήμη και αυτό γίνεται τουλάχιστο εδώ και πενήντα χρόνια.

Ο ΔΥΪΣΜΟΣ ΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΟΣ

Ποιους λόγους μπορούν να έχουν οι θεϊστές έναντιον αυτής της απόψεως; Είναι αλήθεια ότι ο θεϊσμός είναι συνδεδεμένος αναπόσπαστα με το διύσημό ψυχής-σώματος; "Η μήπως ο διύσημός αυτός υπήρξε απλώς ένα μέρος της παιδικής ηλικίας της επιστήμης, που σήμερα μπορούμε να το αντικαταστήσουμε με κάτι άλλο, λιγότερο απλοϊκό και περισσότερο ταιριαστό με το επιστήμη; Πιστεύω πώς ο θεϊστής θεωρείται κατ' αρχήν διύστης όποιεσδήποτε υποχωρήσεις και αν είναι έτοιμος να κάνει στις λεπτομέρειες. Συνηθίζει να θεωρή τον άνθρωπο σαν δυο ουσιαστικά πνευματικό, και το

σώμα, μαζί με τον ἐγκέφαλο, σὰν ἕνα ἀπλό προσωρινό ὄργανο τοῦ πνεύματος. Εἶναι λογικά ἀδύνατο καὶ συγχρόνως ψυχολογικά δύσκολο γιὰ τὸν θεῖστο νὰ ἀρνηθῇ τὴν πίστη του στὴν προσωπικὴ ἀθανασία. Θὰ σκεφθῇ ἴσως ὅτι τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα δὲν εἶναι αἰώνιο, μὲ τὴ στενὴ ἔννοια τῆς λέξης, καὶ ὅτι ἡ ἔσχατη μοῖρα του εἶναι νὰ υπερβαίῃ τὰ ὅρια τῆς πεπερασμένης προσωπικότητας γιὰ νὰ ἀκεραιωθῇ στὴν ἀπειρὴ συνείδηση. Ὅτιδήποτε ὅμως κι ἂν εἶναι, αὐτὸς εἶναι ἀναγκασμένος νὰ πιστεύῃ ὅτι ἡ ἀνθρώπινη προσωπικότητα ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ πολὺν καιρὸ μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ φυσικοῦ σώματος.

Γιατὶ ὅμως; ἐπειδὴ ὁ θεῖσμος πιστεύει ὅτι ὁ θεὸς δὲν εἶναι μόνο παντοδύναμος ἀλλὰ καὶ πανάγαθος.

Αὐτὸ πὺν δυνάσαν «διατήρηση τῶν ἀξιών» πρέπει τώρα νὰ ἀποτελέσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ βασικά χαρακτηριστικά τοῦ κόσμου τοῦ θεοῦ.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι συχνὰ οἱ ἄνθρωποι εἶναι μύopes καὶ ἀνόητοι στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο μετροῦν τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό. Ἡ τραγωδία μπορεῖ κάποτε νὰ εἶναι πολυτιμότερη ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ἀνεση, ὥστόσο, ἂν οἱ ἀνώτερες μορφὲς τῆς ἀνθρώπινης ὑπεροχῆς καταστραφοῦν ἀπὸ τὸ θάνατο—ἂν ὅχι μόνο οἱ ἄνθρωποι σὰν ἄτομα ἀλλὰ ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος εἶναι προωρισμένο νὰ καταστραφῇ τελικά, (ὅταν ὁ πλανήτης μοιραῖα κρυώσῃ τόσο, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ ὑπάρχῃ ζωὴ)—ἂν ὅλα αὐτὰ συμβοῦν, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀρνηθῇ πῶς καὶ τὰ πολυτιμότερα γιὰ μᾶς πράγματα, δὲν θὰ μπορέσωμε νὰ τὰ «σώσωμε». Ἄν ἡ ζωὴ μας εἶναι ἡ μόνη πὺν ὑπάρχει σ' αὐτὸν τὸν πλανήτη τότε θὰ πῇ πῶς τὸ σύμπαν στέκει ἀδιάφορο ἐμπρὸς στὶς ἀξίες. Μένει μήπως τὸ ἔργο ἐνὸς παντοδύναμου δημιουργοῦ; Ἐνας τέτοιος δημιουργὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ θεὸς τοῦ θεῖσμου ἀφοῦ αὐτὸς εἶναι πανταδύναμος ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πανάγαθος.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὀρισμένοι θεολόγοι σκέπτονται ἄλλοιως. Ὀρισμένοι θεῖστες φαίνονται νὰ μὴ ἔχουν πιστέψῃ στὴν προσωπικὴ ἀθανασία. Εἶναι ἡ περίπτωσις π. χ. τῶν πρώτων Ἑβραίων, ὅπως ἄλλωστε μαρτυροῦν καὶ οἱ ψαλμοί. Αὐτὸ ὅμως γίνεται ἐπειδὴ σὲ ὀρισμένα ζητήματα τῆς ἐμπειρίας κάνουν λάθος. Κάνουν τὸ λάθος νὰ πιστεύουν ὅτι ἡ ἀρετὴ ἀμειβεται πάντοτε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον. «Ποτὲ δὲν εἶδα τὸ δίκαιο νὰ ἐγκαταλείπεται ὅτε τὰ παιδιὰ του νὰ ζητιανεύουν τὸ ψωμὶ τους». Λόγια εὐγενικά ἀλλὰ πόσο ψεύτικα. Χωρὶς ἀμφβολία θὰ σκέπτονταν ἀκόμη καὶ μὲ τὸν ἴδιο λανθασμένο τρόπο, ὅτι τὸ ἀνθρώπινο γένος θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑπάρχῃ αἰώνια, ἔστω καὶ ἂν τὰ ἄτομα ἦσαν θνητά. Οἱ θεῖστες, περισσότερο διστακτικοί, ἔχοντας συνείδηση τῆς πλάνης τῶν δύο αὐτῶν ἰσχυρισμῶν, ὀφείλουν νὰ ἀπαντήσουν ὅπως ὁ Ἀπόστολος. «Δὲν ἔχομε καμὴ παντοτινὴ πολιτεία ἐδῶ. Θὰ τὴν ζητήσωμε ὅμως στὸ μέλλον», ἢ ἀκόμη: «Ὅσα βλέπομε εἶναι προσωρινά: ἐκεῖνα πὺν δὲν βλέπομε, ἐκεῖνα εἶναι τὰ αἰώνια». Ἡ θρησκεία λοιπὸν εἶναι ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν ὀλιστικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα, πὺν ἀποτελεῖ ἢ πὺν φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος: γιατί ἡ φυσιολογία φαίνεται νὰ ἀποδεικνύῃ κατὰ τρόπο λογικὸ ὅτι ἡ συνείδηση ἐξαρτᾶται ἀπόλυτα ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο.

Ἄς σταματήσωμε γιὰ λίγο, γιὰ νὰ ἀνακεφαλαιώσωμε: Εἰ-

δαμε ὅτι ὁ θεῖστος μπορεῖ νὰ ἀπορρίψῃ τὶς πολυάριθμες προσθήκες, δογματικὲς ἢ μυθολογικὲς, πὺν ἔρχονται σὲ σύγκρουση μὲ τὴν βασικὴ του πίστη, ἂν ἀποδειχθοῦν ἀσυμβίβαστες μὲ τὰ συμπεράσματα τῆς ἐπιστήμης. Ἡ σύζευξη ὅμως αὐτὴ εἶναι ψυχολογικά πάρα πολὺ δύσκολη καὶ συγχρόνως ἐπικίνδυνη. Μοιάζει μὲ χειρουργικὴ ἐπέμβαση πὺν γιὰ ἕνα ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα, ἴσως γιὰ πολὺν καιρὸ, ἐλαττώνει τὴ ζωτικότητα τοῦ ἀσθενοῦς, ἂν ὑποθέσωμε ὅτι δὲν τὸν σκοτώνει ἐντελῶς. Ὅπωςδήποτε, ἂν ζήσῃ, μπορεῖ νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ εἶναι πὺν ρωμαλέος καὶ πὺν γερός ἀπὸ πάντοτε. Μπορεῖ δηλ., γιὰ νὰ κυριολεκτήσωμε, νὰ ἀναφανῇ καὶ νὰ ἐξελιχθῇ ἕνας νέος θρησκευτικὸς συμβολισμὸς, ἕνα νέο σύνολο τελετουργιῶν, τὶς ὁποῖες ὁ σημερινὸς μορφωμένος ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ τὶς ἀποδεχθῇ χωρὶς νὰ παραβιάξῃ τὴν πνευματικὴ του εὐθύτητα καὶ χωρὶς ἐσωτερικὴ πίεση. Ὅταν ὅμως πρόκειται γιὰ τὴν πίστη στὴν ἀθανασία τοῦ ἀνθρώπου, καμὴ χειρουργικὴ δὲν μπορεῖ νὰ κἀνῃ τίποτε. Γιατὶ ἡ πίστη αὐτὴ δὲν εἶναι τυχαία ἀλλὰ ἀνήκει στὴν ἴδια τὴν οὐσία τοῦ θεῖσμου. Ὁ θεῖσμος δὲν μπορεῖ νὰ παραδεχθῇ τὴν ὀλιστικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα. Εἶναι ἀναγκασμένος νὰ βλέπῃ τὸν ἄνθρωπον σὰν ἕνα διπλὸ, σὰν πνεῦμα ἀθάνατο πὺν προσωρινὰ χρησιμοποιοῖ ἕνα φθαρτὸ σῶμα. Δὲν μπορεῖ νὰ δεχθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπλῶς ἕνα σῶμα προικισμένο μὲ συνείδηση, συνείδηση πὺν δὲν χάνεται ποτὲ μόλις τὸ σῶμα διαλυθῇ. Ἄν ἡ συνείδηση μᾶς δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸ καὶ τίποτε παραπάνω, θεῖσμος καὶ ἐπιστήμη εἶναι ἀπολύτως ἀσυμβίβαστα. Αὐτὸ εἶναι τὸ κρίσιμον σημεῖον στὴ συζήτηση πὺν ἀντιθέτει τὴ θρησκεία στὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα. Πολλοὶ σκεπτόμενοι ἄνθρωποι θεωροῦν κρίσιμον σημεῖον τὴ στιγμή πὺν πρόκειται νὰ διαλέξουν ὀριστικὰ ἀνάμεσα στὶς δύο στάσεις: καὶ ὅσο ὀδυνηρὴ κι ἂν εἶναι ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ, προτιμοῦν τὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα, τὸ μόνο δυνατό (ὅπως λένε) γιὰ ἕνα ἄνθρωπον πὺν φροντίζει γιὰ τὴν πνευματικὴ του ἀκεραιότητα.

Δὲν ὑπάρχει λύση σ' αὐτὸ τὸ τραγικὸ δίλημμα; Δὲν θὰ εἶναι ὑπερβολὴ, ὅτι καὶ νὰ πῇ κανεὶς γιὰ τὴ σοβαρότητα τοῦ προβλήματος. Δὲν σημαίνει τίποτε λιγότερο ἀπὸ ὁλόκληρο τὸ μέλλον τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ἀπὸ τὸ μέλλον ἴσως τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητας. Κανένας πολιτισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ εὐδοκιμήσῃ, ὅτε νὰ ζήσῃ ἀκόμη ἐπὶ πολὺ, ἂν δὲν ἔχῃ θρησκευτικὰ θεμέλια: ἂν ἐξ αἰτίας τοῦ ἐπιστημονικοῦ πολιτισμοῦ οἱ πρόδοι τοῦ πολιτισμοῦ ρίχνουν μὲ μανία τὰ θεμέλια ἐπάνω στὰ ὁποῖα στηρίζεται, τὸ μέλλον δὲν εἶναι καθόλου καθυστερητικό.

Οἱ ΨΥΧΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ Ἐγὼ γιὰ λογαριασμό μου, πιστεύω ὅτι θὰ ὀρσοῦν μὴ ἀγνῇ; ὕπάρχει μὴ λύση. Γιατὶ τὴν ὄρα ὅμως αὐτὴ δὲν φαίνεται ἀκόμη πολὺ καθαρὰ καὶ πολὺ λίγες πιθανότητες ὑπάρχουν ὅτι ἢ ὁ ἕνας ἢ ὁ ἄλλος ἀπὸ τοὺς δύο ἀντιπάλους θὰ τῆς ἔκαναν καλὴ ὑποδοχὴ. Ἡ λύση αὐτὴ, βρισκεται—νομίζω—στὸ νέο βασίλειον τῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν, ἀνεξερεύνητο σχεδὸν ἀκόμη, πὺν λέγεται «ψυχικὲς ἐρευνες». Οἱ ἐρευνες αὐτὲς ζητοῦν νὰ ἐφαρμόσουν τὴν ἐπιστημονικὴ μέθοδο σὲ γεγονότα καὶ πείρες πὺν ἐκ πρώτης ὀψεως φαίνονται ὕπερ-φυσιολογικὲς. Τὰ γεγονότα καὶ οἱ πείρες αὐτὲς ὑπάρχουν ἄφθο-

νες σὲ ὅλες τὶς χῶρες καὶ σὲ ὅλες τὶς ἐποχές· δὲν εἶναι λιγότερες ἀπὸ ἄλλοτε. Ἦταν ὅμως ἀνακατατεμένες μὲ τόσες πολλὲς προλήψεις, τόση εὐπιστία, τόση ἀπροσεξία στὴν παρατήρηση, τόση καθαρὴ καὶ φανερὴ ἀπάτη πού, ὡς πρὶν ἀπὸ ἐξήντα χρόνια, κανεῖς δὲν σκεπτόταν ὅτι ἀξίζαν σοβαρὴ καὶ εὐσυνείδητη μελέτη.

Τελικὰ ὅμως τὶς δοκίμασαν. Καὶ παρ' ὅλο ὅτι στὸ πεδίο αὐτὸ μὲν ἀρκετὴ ἀβεβαιότητα, σὲ ὠρισμένα σημεῖα φθάνουν σὲ συμπεράσματα θετικὰ πού φαίνονται ἀρκετὰ βέβαια. Ἡ ὀρθόδοξη ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἔως τώρα δώσει, μεγάλη προσοχή. Γενικὰ ἀγνόησε ὅλες αὐτὲς τὶς ἐρευνες· καὶ ὅσες φορές δὲν τὶς ἀγνόησε, τὶς εἶδε μὲ βλέμμα καχύποπτο. Ἡ θρησκευτικὴ ὀρθοδοξία υλοθέτησε ἀνάλογη στάση, μάλιστα ἀκόμη λιγότερο ἐννοϊκῇ. Ὡστόσο, ἂν κάποιος ἀπροκατάλητος ἐξετάσει τὶς πολλὲς καὶ προσεκτικὰ διαλεγμένες ἀποδείξεις τὶς ὁποῖες διαθέτουν σήμερα, σκέπτομαι ὅτι δὲν θὰ μπορέσει λογικὰ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ὑπαρξὴ τοῦλάχιστον τῆς τηλεπάθειας· δὲν θὰ βιαστῇ ἀκόμη νὰ ἀρνηθῇ τὴ δυνατότητα τῆς «προμαντείας», ὅσο ἀκατανόητη κι ἂν φαίνεται. Οἱ ὀπτασιες — πού ὁ κοινὸς θνητὸς ὀνομάζει «φαντάσματα» καὶ κάποτε τὶς βλέπουν καὶ περισσότερα πρόσωπα τὴν ἴδια στιγμή — εἶναι ἐπίσης πράγματα καταπληκτικὰ, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι κανεῖς ὑποχρεωμένος νὰ δεχθῇ τὴν ἐξήγησιν τοῦ πνευματισμοῦ. Τὰ φαινόμενα πού ἀποδίδονται κάποτε σὲ πνεύματα πού μιλοῦν μὲ χτυπήματα, στηρίζονται σὲ σοβαρὲς ἀποδείξεις, ὁποιαδήποτε κι ἂν εἶναι ἡ ἐξήγησις πού τοὺς δίνουν. Τὰ φυσικὰ φαινόμενα τῆς τηλεπικοινωνίας, — ἡ εὐκολία δηλ. πού ἱσχυρίζονται ὅτι ἔχουν ὠρισμένα μνῆνιουμ νὰ μεταφέρουν ὕλικα ἀντικείμενα ἀπὸ ἓνα σημεῖο σὲ ἄλλο χωρὶς νὰ καταφεύγουν σὲ κανένα φυσικὸ μέσο — μένουν θέμα ἀντιλογίας μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ τὰ κερδίσουν. Ἡ μόνη γνώμη πού, ἐγὼ προσωπικά, θὰ διακινδύνευα νὰ ἐκφράσω εἶναι ὅτι δὲν θὰ ἦταν πολὺ φρόνιμο νὰ θεωροῦμε ὅλα τὰ φαινόμενα τοῦ εἶδους αὐτοῦ ἀπάτες, ἔστω καὶ ἂν μερικὰ εἶναι πραγματικὰ ἀπάτη. Γιατὶ ἀπὸ τὰ ὑποτιθέμενα «μηνύματα τοῦ ὑπερπέραν» εἶναι βέβαιο ὅτι πολλὰ θὰ μπορούσαν νὰ ἐξηγηθοῦν μὲ κάποια ἀπάτη ἢ κάποιο λάθος ὀπτικό. Μένουν ὅμως πολλὰ πού δὲν μποροῦν νὰ ἐξηγηθοῦν μὲ τὸν τρόπο αὐτό· καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς εἶναι πού ἐξηγοῦνται μόνο ὅταν δεχθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ τῆς τηλεπάθειας. Ὑπάρχει ὅμως ἀκόμη κάτι πού δὲν μπορούμε νὰ τὸ ἐξηγήσωμε παρὰ μόνο ἐξωθώντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς τηλεπάθειας στὸ ἔσχατο ὄριο. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς ὁ λογικὸς ἄνθρωπος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι διατεθειμένος νὰ ἐξετάσῃ τουλάχιστο τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὰ «μηνύματα» αὐτὰ εἶναι πραγματικὰ ἐκεῖνο πού ἱσχυρίζονται ὅτι εἶναι: ἐπικοινωνίες ἀνθρωπίνων πνευμάτων πού χωρίστηκαν ἀπὸ τὸ σῶμα τους.

Ὅποιαδήποτε ὅμως κι ἂν εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἀρκοῦμαι γιὰ τὴν ὥρα νὰ πῶ ὅτι δεχόμαστε τὴν ὑπαρξὴ τῆς τηλεπάθειας καὶ τῆς προφητείας καὶ δὲν βλέπω πῶς θὰ μπορούσαμε λογικὰ νὰ τὴν ἀρνηθοῦμε. Ἡ ὑπαρξὴ λοιπὸν τῶν φαινομένων αὐτῶν ἔχει συνέπειες μεγάλης σημασίας. Ἐνὰς κόσμος ὅπου ἡ τηλεπάθεια καὶ ἡ προφητεία εἶναι δυνατὰ, εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ ὕλιστι. Στὴν τηλεπάθεια ἓνα πνεῦμα ἀσκεῖ ἄμεση ἐπίδραση ἐπ' αὐτὸ ἓνα ἄλλο, χωρὶς νὰ παρεμβαίνει κανένα γνωστὸ φυσικὸ στοιχεῖο, καὶ παρὰ τὴν ἀπόστασιν πού χωρίζει τὰ σώματά τους.

Στὴν προφητεία. ἓνα πνεῦμα ἔχει ἀκριβῇ «ἐντύπωση» ἐνὸς ἀντικειμένου ἢ γεγονότος, συχνὰ μακρυνοῦ, χωρὶς νὰ χρησιμοποίησιν γι' αὐτὸ τὰ φυσικὰ ἐγκεφαλικά ὄργανα. Τὰ πράγματα παρ' ὅλο ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ αἰσθήματά μας καὶ μεγάλο μέρος τῆς πείρας μας ἐξαρτῶνται ἄμεσα ἀπὸ φυσικοχημικὲς ἀλλοιώσεις πού γίνονται στὸν ἐγκέφαλον, φαίνονται νὰ δείχνουν πῶς ὑπάρχουν καὶ ἄλλα πράγματα πού δὲν ὑπάρχουν σ' αὐτὴ τὴν περιπτώσιν. Καὶ αὐτὰ δείχνουν ὅτι ἡ παλιὰ θεωρία τοῦ θείσμου, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ ἐγκέφαλος εἶναι τὸ ὄργανον — πραγματικὰ πολὺ ἀτελές — τῆς ψυχῆς, εἶναι ἀληθινὴ, τουλάχιστο στὶς γενικὲς τῆς γραμμῆς καὶ ὅτι ἡ συνειδήσιν δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα ὑποπροϊὸν τοῦ σώματος, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ λειτουργῇ ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτὸ ὅσο ζοῦμε. Ἄν λειτουργῇ ἔτσι ὅσο ζοῦμε γιατί νὰ μὴν συνεχίζει κατὰ τρόπο κάπως ἀνάλογο τὴ λειτουργία τῆς καὶ μετὰ τὴ διάλυσιν τοῦ φυσικοῦ ὁργανισμοῦ;

Μπορεῖ ὁ ἐγκέφαλος, ὅπως λέει ὁ Μπέρξον νὰ εἶναι τὸ ὄργανον μὲ τὸ ὁποῖο ζοῦμε, τὸ ὄργανον χάρις στὸ ὁποῖο ἓνα ἄυλο πνεῦμα προσαρμόζεται στοὺς ὁρους τῆς ζωῆς μέσα σὲ ἓνα ὕλικὸ περιβάλλον. Μπορεῖ αὐτὸ νὰ εἶναι ἓνα ὄργανον καμωμένο γιὰ νὰ δέχεται καὶ νὰ συντονίζει τοὺς φυσικοὺς ἐρεθισμοὺς πού φθάνουν ὡς αὐτό, μὲ τὴν μεσολάβησιν τῶν ἐγκεφαλικῶν ὁργάνων καὶ ἀκόμη γιὰ νὰ τοὺς καταχωρῇ μὲ τὴν προοπτικὴ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀργότερα· ὅτι ἴσως εἶναι ἓνα ὄργανον προωρισμένο νὰ δίνει καὶ νὰ συντονίζει τὶς κινήσεις τῶν μυῶν, σὺν ἀπάντησιν στοὺς ἐρεθισμοὺς. Ἄν τὸ ὄργανον αὐτὸ βλαφθῇ ἡ ἀδυνατίσῃ ἀπὸ κάποια ἀρρώστεια, ἀπὸ κόπωση ἢ ἡλικία, τότε στὴν ἴδια ἀναλογία μειώνεται καὶ ἡ ἐπαφὴ τοῦ πνεύματος μὲ τὸν φυσικὸν κόσμον. Ἄν τὸ ὄργανον αὐτὸ καταστραφῇ ἐντελῶς, τὸ πνεῦμα χάνει ἐντελῶς κάθε ἐπαφὴ μὲ τὸν φυσικὸν κόσμον, ἐξακολουθεῖ ὅμως νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ ἐξῆ συνειδήσιν. Μπορεῖ ἀκόμη τὸ πεδίο τῆς συνειδήσεώς του νὰ εὐρυνθῇ. Γιατὶ ὁ ἐγκέφαλος μπορεῖ νὰ εἶναι μία ἐνόχλησις καὶ συγχρόνως μία βοήθεια. Ἡ τηλεπάθεια καὶ ἡ προφητεία στὶς ὁποῖες ὁ ἐγκέφαλος δὲν παίρνει ὅπως φαίνεται καθόλου μέρος, εἶναι ἐπεκτάσεις καὶ ὄχι περιορισμοὶ τῆς κανονικῆς συνειδήσεως.

Η ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ, Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΓΛΙΣΜΟΣ

Κατὰλήγω λοιπὸν στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ψυχικὲς ἐρευνες ἐνισχύοντας τὴν ὑπαρξὴ τῆς τηλεπάθειας καὶ τῆς προφητείας, ἔχουν κιόλας γκρεμίσει κατ' ἀρχὴν τὴν ὕλιστικὴν θεωρίαν γιὰ τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα. Ὅπως εἶπε καὶ ὁ Μ. Γ. Κάριγκτον, πού ἔχει διακριθῇ στὶς ψυχικὲς ἐρευνες, «τὰ τεῖχη τῆς ἱερικοῦς ἔχουν κιόλας πέσει, ἔστω κι ἂν δὲν τὸ βλέπωμε ἀκόμη.» Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ τηλεπάθεια καὶ ἡ προφητεία δὲν ἔχουν ἀκόμη πᾶρει τὴν ἐπίσημη εὐλογία τῆς ἐπιστήμης. Μ' ὅλο πού ἡ στάσις τῆς ἀρχαιοῦς ἡδὴ νὰ ἀλλάξῃ, ἡ ὀρθόδοξη ἐπιστήμη ἐξακολουθεῖ νὰ βλέπῃ περιφρονητικὰ τὶς ψυχικὲς ἐρευνες.

Πρέπει ὅμως μία μέρα, νὰ ἐξετάσῃ τὰ νεώτερα γεγονότα. Μεγάλη εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ θὰ ὑπερισχύσῃ. (Αὐτὸ τουλάχιστον πιστεύω ἐγώ, ἔστω κι ἂν συχνὰ ἡ ἀλήθεια περνᾷ μεγάλες δοκιμασίες). Τὴν ἡμέραν ὅπου θὰ γίνῃ αὐτό, τὰ πορίσματα τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν θὰ ὁλοκληρωθοῦν σύμφωνα μὲ τὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα καὶ θὰ μετὰ-

σχηματίζουν έσωτερικά κατά τέτοιο τρόπο, ώστε θα πάψη να είναι υλιστικό όπως σήμερα. Δεν θα υπάρχει πιά τότε τίποτε το άσυμβίβαστο ανάμεσα στην έπιστήμη και τον θεισμό αφού θα έχη γίνει κι αυτός έπιστημονικός· καμία άσυμφωνία μεταξύ έπιστήμης και παραδόσεων ή δογμάτων, ιδιαίτερα μεταξύ της μιάς ή της άλλης μορφής που ο θεισμός πήρε σε εποχή παλαιότερη και πολύ λίγο έπιστημονική.

Πρέπει λοιπόν να αναγνωρίσωμε, ότι δεν άρκει να λείψη το άσυμβίβαστο αυτό έπιστήμης και θρησκείας για να πάρη ή τελευταία τη θέση που είχε άλλοτε στη ζωή της ανθρωπότητας. Το έπιστημονικό πνεύμα, αν τροποποιόταν όπως είπα, θα μπορούσε να συμβασιή με τον θεισμό. Για να δεχθούμε το θεισμό πρέπει να έχωμε θετικές αίτιες. Στην πραγματικότητα, οι αίτιες αυτές υπάρχουν, όπως υπήρχαν πάντοτε. Τις βρίσκουμε σ' αυτό που κατά προσέγγιση αποκαλούμε «θρησκευτική πείρα». Η πείρα αυτή, υπό τη μία ή την άλλη μορφή είναι συνεχής και αν τυχαίνη να είναι σήμερα περισσότερο σπάνια από άλλοτε, είναι άκριβώς έπειδή μας αναγκάζει να δεχθούμε την πίστη σε ώρισμένα πράγματα και κυρίως την άθανασία του ανθρώπου, τα όποια ή έπιστήμη — στο σημείο τουλάχιστο όπου βρίσκεται σήμερα — άρνείται. "Αν αυτό το εμπόδιό έλειπε, και έδειξα ότι μπορεί και πρέπει να λείψη, ή θρησκευτική πείρα θα είχε και πάλι έλεύθερο το πεδίο και ή διδασκαλία της θα άκουγόταν και από ανθρώπους οι όποιοι τώρα από πνευματική συνέπεια αισθάνονται αναγκασμένοι να κλείνουν τ' αυτιά τους. Ο θειστής πάλι, θα μπορούσε να δεχθή το έπιστημονικό πνεύμα σαν αυθεντική άποκάλυψη της δυνάμεως και της σοφίας που έδειξε ο Δημιουργός μέσα στα έργα του, δυνάμεις και σοφίας άπόλυτα άνώτερης από ότι μπορούσε να φαντασθή και το έλάχιστο έπιστημονικό πνεύμα των προγόνων μας. "Από την άλλη μεριά, οι μορφωμένοι άνθρωποι θα μπορούσαν να είναι θειστές χωρίς καμία λογική έπιφύλαξη, χωρίς καμία έσωτερική προσπάθεια, χωρίς κανένα αίσθημα πνευματικής άσυνέπειας.

"Ας έλπίσωμε πως ή ήμέρα αυτή είναι κοντά. "Ωσπου να έλθη, ο πολιτισμός μας θα άπειλήται δλόκληρος από το μοιραίο σκίσμα θρησκείας και έπιστημονικής παιδείας. Η ήμέρα αυτή θα φέρη ένα νέο πολιτισμό άνώτερο όχι μόνο σε βαθμό, μά και σε ποιότητα από όλους δσους έγνώρισε ή ανθρωπότητα.

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην «Έκλογή» με την άδεια των δικαιούχων εκφράζουν τις υπεύθυνες άπόψεις των συγγραφέων. Απαγορεύεται ή άναδημοσίευση κάθε άρθρου ή εικόνας χωρίς την άδεια των συγγραφέων και των εκδοτών.

Η «Έκλογή» πωλείται σε όλα τα βιβλιοπωλεία και τα περίπτερα. Κυκλοφορεί κάθε μήνα με 132 εικονογραφημένες σελίδες. Αγοράζεται την «Έκλογή» σας από τον Βιβλιοπώλη σας ή από το «Πρακτορείον Έφημερίδων Αθηναϊκού Τύπου», Σωκράτους 43, και στίς επαρχίες από τα γραφεία του ίδιου Πρακτορείου.

«Βιβλίο Παραπόνων»

Του JOHN EVANS

(Από το «Daily Herald»)

Υπάρχει ένα βιβλίο που θα το βρήτε παντού στη Ρωσία. Όλοι το ξέρουν αν και αυτό είναι παράξενο γιατί είναι βιβλίο γραμμένο από πολλούς και προορίζεται για πολύ λίγους. Οι λίγοι αυτοί δεν το πολυπροσέχουν αλλά είναι ύποχρεωμένοι να το διαβάσουν. Είναι το «Βιβλίο Παραπόνων» που πρέπει να υπάρχει σε κάθε κατάστημα, έστιατόριο κλπ. Στο Κεντρικό Τηλεγραφείο της Μόσχας θα βρήτε ένα μεγάλο τέτοιο βιβλίο, σαν οικογενειακό λεύκωμα. Σ' ένα γνωστό άρωματοπωλείο θα ήητε ένα μικρό κομψό βιβλιαράκι σαν να είναι προωρισμένο για συλλογή αυτογράφων.

Όπου κι αν πάτε, αν έχετε ένα παράπονο μπορείτε να το γράψετε στο ειδικό βιβλίο. Δεν είναι όμως εύκολο να βρήτε το «Βιβλίο Παραπόνων». Στο Ξενοδοχείο της Μόσχας π.χ. αν είστε στο έστιατόριο του 3ου όρόφου και θέλετε να παραπονεθήτε γιατί άργούν να σας σερβίρουν, θα δυσκολευθήτε συχνά, γιατί το βιβλίο μπορεί να βρίσκεται στον 14ο όροφο. "Αν θέλετε όπωσδήποτε να παροπνευθήτε πρέπει να πάτε κάτω στο ισόγειο και να περιμένετε το άσασέρ για να σας άνεβάση στο 14ο. Και τότε όμως ίσως άνακαλύψετε πως το βιβλίο έφυγε για το 7ο. Κάπου βέβαια θα το βρήτε, αλλά ως τότε ο θυμός σας θα έχη ίσως περάσει και θα φύγετε άπειλώντας να παραπονεθήτε διπλά όταν ξανάλθετε.

Ίσως άλλου να βρίσκη κανείς το βιβλίο εύκολότερα. Και τότε όμως ο ταυίς συχνά είναι τόσο ευγενής και ύποχρεωτικός ώστε προτιμάτε να έπιστρέψετε το βιβλίο χωρίς καν να το άνοίξετε. Υποτίθεται ότι ο διευθυντής κάθε έπιχειρήσεως διαβάζει κάθε βράδυ το βιβλίο σ' αυτό και συζητά τα σοβαρά παράπονα με τους ύπολλήλους. Πολύ συχνά όμως τα παράπονα δεν είναι παρά εκρήξεις θυμού χωρίς σοβαρή βάση, όπως είναι το άκόλουθο παράδειγμα. «Δεν μου άρέσει το χαμόγελο του νεαρού σας ύπαλλήλου. Το χαμόγελο του δεν λείει «καλημέρα σας, τί μπορεί να κάνω για σας;» Το χαμόγελο του είναι σαν να λέη: «Νομίζετε ότι θα βρήτε εκείνο που θέλετε έδω, αλλά είστε γελασμένος!»

"Αν το ήλεκτρικό τραίνο το πρωί έχει καθυστέρηση μπορεί κανείς να κάνη κάτι καλύτερο από το να γράψη τα παράπονα του. Οι εισπράκτορες είναι ύποχρεωμένοι να του δώσουν μιá έπίσημη βεβαίωση ότι το τραίνο άριθ. 8 π.χ. είχε καθυστέρηση 10 λεπτών. Έτσι ο ύπάλληλος δείχνει το χαρτί στο γραφείο και δικαιολογεί την καθυστέρηση του.

Υπάρχει στη Μόσχα ένα «Βιβλίο Παραπόνων» που δεν περιέχει ούτε ένα παράπονο. Το βιβλίο αυτό βρίσκεται στο περίφημο «Κοκταίηλ Χώλλ» και έχει μόνο σκίτσα, άνέκδοτα και στίχους. Οι καλύτεροι καλλιτέχνες και συγγραφείς της Ρωσίας έχουν άφήσει κάτι δικό τους εκεί. Το άρχικό βιβλίο έχει βέβαια τελειώσει από καιρό και τώρα θα υπάρχουν κάπου έξη τόμοι στα άρχεία του κέντρου.

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η

Ἑκλογῆς

Όνομα

Εωώνυμον

Πόλις

Διεύθυνσις

ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΔΡΧ.

6.500

ΕΤΗΣΙΑ

ΔΡΧ.

13.000

Συμπληρώσατε με κεφαλαῖα γράμματα καὶ καθαρά τὸ ὄνομα-
τεπώνυμόν σας καὶ τὴν διεύθυνσίν σας καὶ διαγράψατε τὸ τε-
τράγωνον τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει.

Ἀποστείλατε, παρακαλοῦμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς
τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς σας, ἑξαμήνου ἢ ἐτησίως, εἰς τὸ Πρα-
κτορεῖον Ἑφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43,
Ἀθῆναι, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε τακτι-
κὰ τὴν ΕΚΛΟΓΗ εἰς τὸ σπίτι σας. Τὸ καλύτερον δῶρον διὰ
τοὺς φίλους σας εἶναι μιὰ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ, τοῦ πε-
ριοδικοῦ πὺν σᾶς κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνή ζητήματα.

Π Ε Ρ Ι Γ Α Μ Ο Υ

Στὸ γάμο, ὅπως καὶ στὸ φόνο, πρέπει κα-
νεῖς νὰ ρίχνῃ μιὰ ματιὰ γύρω του ἐνόςω
ὑπάρχει ἀκόμη καιρός. (ΔΑΝΙΑ)

Ὁ γάμος εἶναι σὰν τὸ φτέρνισμα. Δὲν τὸ
ξέρει ποτὲ κανεὶς ἀπὸ πρῖν. (ΡΩΣΙΑ)

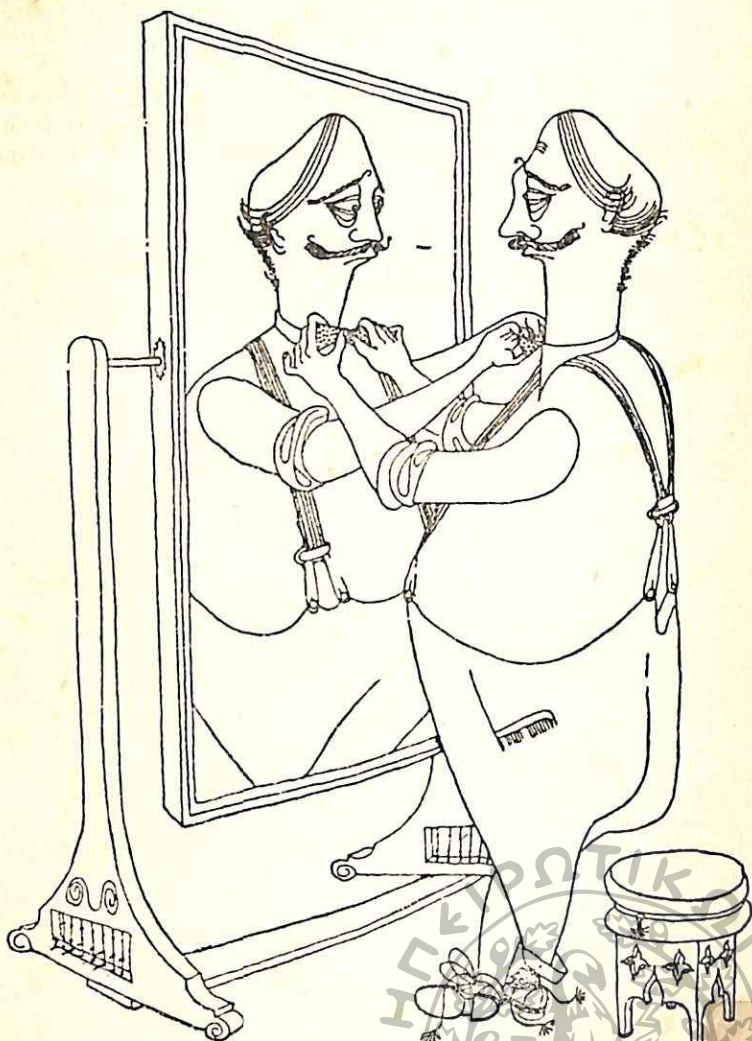
Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ κρατοῦν διά-
πλατα ἀνοικτὰ τὰ μάτια τους πρὶν ἀπὸ τὸ
γάμο, καὶ ὅταν παντρευτοῦν καὶ ὕστερα,
μισόκλειστα. (ΑΜΕΡΙΚΗ)

Ὅταν ἡ γυναῖκα σας σᾶς λέει νὰ πηδή-
ξετε ἀπὸ τὴν ταράτσα, προσευχηθεῖτε στὸ
Θεὸ νὰ μὴν εἶναι πολὺ ψηλὴ. (ΙΣΠΑΝΙΑ)

Ὁ γάμος εἶναι σὰν ἓνα πολιορκημένο
φρούριο. Ἐκεῖνοι πὺν εἶναι ἀπ' ἔξω θέ-
λουν νὰ μποῦν μέσα, καὶ ἐκεῖνοι πὺν εἶναι
μέσα θέλουν νὰ βγοῦν ἔξω. (ΑΡΑΒΙΑ)

Τὰ φορέματα μιᾶς γυναῖκας εἶναι ἡ τι-
μὴ μὲ τὴν ὁποία πληρώνει τὴν ἡσυχία
τοῦ ὁ ἄντρας τῆς. (ΑΦΡΙΚΗ)

Ἡ γυναῖκα εἶναι μιὰ συμφορά, ἀλλὰ
ἀπὸ κανένα σπίτι δὲν πρέπει νὰ λείπῃ.
(ΠΕΡΣΙΑ)

EVANS-KEMPSTER

(Από τὸ Lilliput, Λονδίνου)